

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi 12947 Numaralı Şuğul ve İlâhî
Mecmuasının İncelenmesi**

MUHAMMED BURAK TUT

İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI

**Şanlıurfa
2025**

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi 12947 Numaralı Şuğul ve İlâhî
Mecmuasının İncelenmesi**

**MUHAMMED BURAK TUT
(225226013)**

**İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI
Tez Danışmanı: Prof. Dr. HÜSEYİN AKPINAR**

**Şanlıurfa
2025**

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının ortaya çıkmasında maddi-manevi katkı sunan, desteğiyle beni yalnız bırakmayan ve başarımda en büyük pay sahiplerinden biri olan sevgili eşime en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Yoğun tez süreciyle eş zamanlı olarak büyüyen ve her geçen gün bana umut ve ilham veren canım kızıma, varlığıyla bu zorlu yolculuğu anlamlı kılan aileme şükran borçluyum.

Yüksek lisans eğitimim boyunca, üniversite hayatının zaman zaman yorucu ve tekdüze yanlarını birlikte aşarak hem akademik hem de insani anlamda değerli anılar biriktirdiğimiz tüm yüksek lisans arkadaşlarıma teşekkür ederim. Sürecin her aşamasında yardımlarını esirgemeyen, Osmanlıca okumalarında, bilgi ve tecrübesiyle katkıda bulunan Prof. Dr. Abdulvahab YILDIZ ve Öğretim Görevlisi Mustafa Said DİLEK'e de ayrıca teşekkür ederim.

Tez çalışmamın planlanmasından sonuçlanmasına kadar geçen sürede akademik rehberliği, yapıcı eleştirileri ve yönlendirmeleriyle bana yol gösteren, bilgi ve deneyimiyle çalışmama değer katan kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Hüseyin AKPINAR'a en derin saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÇİZELGELER DİZİNİ	iii
KISALTMALAR	iv
1. GİRİŞ	1
1.1. Mecmua.....	1
1.2. Tarihsel Süreç İçerisinde Mecmualar.....	2
1.3. Mecmuaların Sınıflandırılması	3
1.4. Güfte Mecmuaları ve Türk Mûsikîsindeki Önemi	4
1.4.1. İlâhî Mecmuaları	7
1.4.2. Şuğul Mecmuaları	8
1.5. Güfte Mecmuaları Üzerine Yapılan Çalışmalar	9
1.5.1. Kitaplar.....	9
1.5.2. Tezler	10
1.5.2.1. Yüksek Lisans Tezleri	10
1.5.2.2. Doktora Tezleri	13
1.5.3. Makaleler ve Tebliğler	13
1.6. Mecmuanın Yazıldığı Dönem (19.Yüzyıl) Türk Mûsikîsi Tarihine Kısa Bir Bakış.....	15
2. BÖLÜMLER.....	18
2.1. Mecmuanın Şekil Açısından İncelenmesi	18
2.2. Mecmuanın Muhtevâ Açısından İncelenmesi	20
2.2.1. Mecmuada Yer Alan Güftekârlar	20
2.2.2. Mecmuada Yer Alan Formlar	24
2.2.3. Mecmuada Yer Alan Makamlar.....	29
2.2.4. Mecmuada Yer Alan Usuller	30
2.2.5. Mecmuada Birden Fazla Makamı Bulunan Güfteler	31
2.3. Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni.....	33
2.3.1. Metin Transkripsiyonunda İzlenen Yöntem.....	33
2.3.2. Transkripsiyonlu Metin	34
3. SONUÇLAR	290
KAYNAKLAR	291
ÖZGEÇMİŞ	292
EKLER.....	293

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi 12947 Numaralı Şuğul ve İlâhî Mecmuasının İncelenmesi

MUHAMMED BURAK TUT

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI

Tez Danışman: Prof. Dr. HÜSEYİN AKPINAR
Mayıs Yıl: 2025, Sayfa : 350

Bu tezde, Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'nde 12947 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan ve hem şuğul hem de ilâhî formundaki eserleri içermesi bakımından müstesna bir konumda bulunan güfte mecmuası incelenmiştir. Çalışmada, bu mecmuanın Türk mûsikîsi tarihi açısından önemi değerlendirilmiş; içerdiği güfteler aracılığıyla dönemin dinî mûsikî repertuarına, güftekâr-güfte ilişkisine ve mecmua tertip geleneğine dair önemli tespitlerde bulunulmuştur.

Araştırmaya konu olan mecmua; makam, usul, form ve güftekâr bilgilerini içeren yapısıyla, nota kullanımının sınırlı olduğu dönemlerde meşk yöntemiyle aktarılan mûsikî bilgisinin yazılı hafızaya geçirilmesine katkı sağlayan bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Çalışmada güfte mecmua türleri sınıflandırılmıştır. İlâhî mecmuaları ve şuğul mecmuaları başlıkları genel hatlarıyla tanıtılmıştır. İlâhî mecmuaları, özellikle 17. yüzyıldan itibaren gelişme gösteren ve dinî mûsikînin çeşitli formlarına yer veren derlemeler olarak öne çıkarken; şuğul mecmuaları, Arapça güfteli ve klasik Türk mûsikîsi makam-usul anlayışıyla bestelenmiş ilâhîleri kapsayan eserlerdir. İncelenen mecmua, çok sayıda şuğul içermesiyle bu tür açısından zengin bir içeriğe sahiptir ve aynı zamanda ilâhî repertuarıyla da dikkat çekmektedir.

Bu tezde ele alınan güfte mecmuası, hem içerik hem işlev bakımından geçmiş ile gelecek arasında bir köprü vazifesi görmekte; Türk dinî mûsikî geleneğinin anlaşılmasında temel başvuru kaynaklarından biri olarak önem arz etmektedir.

ANAHTAR KELİMELER: Güfte Mecmuaları, Dini Güfte Mecmuaları, İlâhi Mecmuaları, Tekke Mûsikîsi, Karabatak, 19. Yüzyıl Türk Mûsikîsi

ABSTRACT

MASTER THESIS

A Study of the Manuscript No. 12947: The Suğul and Hymn Collection in the Koyunoğlu Museum and Library

MUHAMMED BURAK TUT

**HARRAN UNIVERSITY
INSTITUTE OF GRADUATE EDUCATION**

**Thesis Supervisor: Prof. Dr. HÜSEYİN AKPINAR
Mayıs Year: 2025, Page : 350**

In this thesis, a güfte mecmuası (lyrics collection) registered under inventory number 12947 at the Koyunoğlu Museum and Library has been examined. This manuscript holds a unique position as it includes works in both the şuğul and ilâhî forms. The study evaluates the historical significance of this mecmua in the context of Turkish music history and offers valuable insights into the religious music repertoire of the period, the relationship between lyricists and lyrics, and the tradition of compiling such collections.

The mecmua under investigation serves as an important source that contributed to the written preservation of musical knowledge transmitted through the meşk method, especially in periods when musical notation was not widely used. It contains essential information such as makam (mode), usul (rhythmic pattern), musical forms, and the names of the lyricists.

The study also includes a classification of different types of güfte mecmuas, providing an overview of ilâhî mecmuas and şuğul mecmuas. İlâhî mecmuas, which emerged especially from the 17th century onwards, are collections featuring various forms of religious music. Şuğul mecmuas, on the other hand, include religious lyrics in Arabic set to classical Turkish music using traditional makam and usul structures. The analyzed manuscript, containing a large number of şuğuls, stands out as a rich example of its type and also offers a noteworthy ilâhî repertoire.

As such, the güfte mecmuası examined in this thesis functions as a cultural bridge between the past and the future, and represents a significant reference source for understanding the Turkish religious music tradition.

KEYWORDS: Lyrics manuscripts, Religious Lyrics manuscripts, Hymn manuscripts, Tekke Music, Cormorant, 19th Century Turkish Music

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1.	Mecmuada Yer Alan Güftekarlar	30
Çizelge 2.2.	Mecmuada Yer Alan Formlar.....	43
Çizelge 2.3.	Mecmuada Yer Alan Makamlar	46
Çizelge 2.4.	Mecmuada Yer Alan Usuller.....	48
Çizelge 2.5.	Mecmuada Birden Fazla Makamı Bulunan Güfteler	50

KISALTMALAR

b.	Bin
Bkz.	Bakınız.
Haz	Hazırlayan
no.	numarası
nr.	Numara
ö.	Ölümü
s.a.v.	Sallallâhu Aleyhi ve Sellem
vb.	Ve benzeri ve benzerleri
vr.	Varak
yy.	Yüzyıl

1. GİRİŞ

Türk mûsikîsi, yüzyıllar boyunca farklı kültürlerle etkileşim hâlinde gelişmiş, sözlü ve yazılı kaynaklar aracılığıyla günümüze ulaşan köklü bir geleneğe sahiptir. Bu zengin kültürel mirasın korunması ve aktarılması sürecinde önemli görev üstlenen unsurlardan biri de güfte mecmualarıdır. Güfte mecmuaları, bestelenmiş şiirlerin makam, usul, form ve güfte-kâr bilgileriyle birlikte derlendiği mecmualardır. Bu yönüyle, hem dönemin mûsikî anlayışını hem de sosyal ve kültürel yapısını kısmen yansıtan önemli belgelerdir.

Güfte mecmuaları, özellikle nota kullanımının sınırlı olduğu dönemlerde mûsikî öğreniminde kullanılan meşk yöntemini destekleyen yazılı kaynaklar olarak işlev görmüşlerdir. Bu mecmualar, unutulmaya yüz tutmuş pek çok mûsikî eserinin günümüze ulaşmasında aracılık etmiş, aynı zamanda mûsikîşinasların hafızalarını taze tutmalarına yardımcı olmuştur.

Bu çalışmanın temel amacı, Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphânesi'nde 12947 numara ile kayıtlı güfte mecmuasının içerik ve yapısını inceleyerek, bu eserin Türk dinî mûsikîsi içerisindeki yerini tespit etmektir. Söz konusu mecmua, hem şughul hem de ilâhî formundaki eserleri içermesi bakımından dikkat çekici bir nitelik taşımaktadır. Bu yönüyle sadece güfte metinlerini değil, aynı zamanda dinî mûsikî repertuvarının şekillenmesine katkı sağlayan formları da bir arada sunmaktadır.

Tez kapsamında öncelikle güfte mecmualarının tarihî gelişimi, türleri ve işlevleri ele alınmış; ardından ilâhî ve şughul mecmuaları detaylandırılmıştır. Sonrasında ise Koyunoğlu Müzesi'nde bulunan mecmua içerik, dil, tür, tertip özellikleri ve barındırdığı eser sayısı bakımından analiz edilmiştir. Bu analiz neticesinde, söz konusu mecmuanın 19. yüzyıl dinî mûsikî repertuarı hakkında sunduğu veriler ortaya konmuş, Türk mûsikîsi tarihindeki yeri değerlendirilmiştir.

Bu bağlamda çalışma, yalnızca bir güfte mecmuasının tanıtımını yapmakla kalmayıp, aynı zamanda güfte derlemeciliği, dinî mûsikî formları ve kültürel aktarım süreçleri hakkında da genel bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

1.1 Mecmua

Ceme'a kökünden gelen mecmua kelimesi "cem'" mastarından türetilmiş olup Arapça kökenli bir sözcüktür.¹ Mecmua; cemedilmiş, toplanmış, yığılmış biriktirilmiş² yazıları ifade etmektedir. Osmanlı döneminde genellikle mürettibin kişisel beğenisi ışığında her konudan derlediği seçmelerin genel ismi³ olan mecmua; defter, cüzdan ve ceride isimleriyle de kullanılmıştır.⁴ Günümüzde ise yazma kitap, dergi⁵, koleksiyon⁶ ve şiir antolojisi⁷ isimleri de kullanılmaktadır. Ayrıca sayılan bütün isimlendirmelerden birini taşımadığı hâlde mecmua

¹ Fatih Köksal, "Şiir Mecmûalarının Önemi ve 'Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi' (MESTAP)", *Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambağı*, haz. Hatice Aynur vd. (İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2012), 411-435.

² Şemseddin Sami, *Kâmus-ı Türkî* (İstanbul: Dersaadet İkdâm Matbaası, 1317), 1293.

³ Günay Kut, "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (İstanbul: Dergah Yayınları, 1986), 6/170.

⁴ Mustafa İsmet Uzun, "Mecmua", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003), 28/265.

⁵ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (Ankara: Aydın Kitabevi, 2017), 689.

⁶ Pars Tuğlacı, *Okyanus Ansiklopedik Sözlük* (İstanbul: Pars Yayınları, 1972), 6/1881.

⁷ Mehmet Kanar, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (İstanbul: Say Yayınları, 2011), 760.

niteliğinde bulunan eserler de mevcuttur. Bunlara cönk, kırkambar, sefine, külliyyât, keşkûl gibi örnekler verilebilir.⁸

Türk edebiyatında edebî bir terim olarak ise mecmualar; genellikle mürettibi belli olmayan, tertip eden kişinin zevkine göre oluşturulan, farklı güftekârların değişik türdeki formlarını ihtiva eden ya da tek bir tür etrafında şekillenen karışık elle yazılan defterler anlamında kullanılmıştır.⁹

Kütüphânecilik alanında ise mecmuanın karşılığı derlemedir. Günümüzde dergi olarak karşılığını bulan mecmualar, yakın zamana kadar belli aralıklarla haftalık, aylık, üç aylık, altı aylık, yıllık vb. dönemlerle yayınlanan süreli yayınlar için kullanılmaktadır.¹⁰

1.2 Tarihsel Süreç İçerisinde Mecmualar

İslâm edebiyatında mecmua türünün ilk oluşum aşaması Hz. Peygamber'in (s.a.v.) söylemiş olduğu sözleri sahabelerin yazmasıyla birlikte başlamıştır. Bazı sahabîler Hz. Peygamber'den (s.a.v.) duydukları sözleri şahsi tercih, talep, ihtiyaç ve değerlendirmelerine göre toparlayıp bir araya getirmeleriyle hadis literatüründe sahîfe, cüz ve kitap¹¹ ismiyle anılan ilk derlemeler oluşmuştur. Hadis derlemeciliğinin gelişmesiyle birlikte hadis metinlerinde incelenen konulara yönelik çalışmalar bu metinleri genellikle başlıklara göre sınıflandırma anlayışını getirmiş ve meydana çıkan bu eserlere mecmua ile aynı kökten türemiş “el-câmi” ismi verilmiştir.¹² Bu eserlerden günümüze ulaşan en eski hadis mecmuasının ilk örneği, hicrî 2. yy.'da Ma'mer b. Râşid (ö. 153/770) tarafından derlenen *Kitâbü 'l-Câmi*'dir.¹³ Sahih hadisleri tertip ederek bir araya getirmeye gayret gösteren Buhârî (ö. 256/870) ve Müslim'in (ö. 261/875) *el-Câmi'u ş-Şahîh*'i¹⁴ de en meşhur hadis derlemelerindendir.

Mecmualar Osmanlı dönemi Türk edebiyatında ilk örneklerini 15. yy.'da vermeye başlamış,¹⁵ halihazırdaki bilgilere göre, derleyeni belli olan ilk Türkçe nazîre mecmuası ise Ömer b. Mezid'in (ö.?) 1437'de oluşturduğu *Mecmuatü'n-Nezâir*'dir.¹⁶ Mecmualarda genellikle muhtelif güftekârlara ait kısıtlı konu ve formlardan oluşan manzumeler bulunmaktaydı.¹⁷ Tertip eden kişiler tarafından rağbet gören bu mecmualar 16. yy. dan sonra içinde barındırdığı konu alanının genişlemesiyle adet ve çeşitliliğini arttırarak 20.yy. başlarına kadar derlenmeye devam edilmiştir.¹⁸ Bu çeşitlilik mürettibin isteğine göre âyetler, hadisler,

⁸ Köksal, “Şiir Mecmûalarının Önemi ve ‘Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”, 415.

⁹ Özer Şenödeyici - Ahmet Akdağ, “Mecmualar ve Cönkler”, *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, ed. Özer Şenödeyici (İstanbul: Kesit Yayınları, 2015), 367-388.

¹⁰ Köksal, “Şiir Mecmûalarının Önemi ve ‘Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”, 411.

¹¹ <https://www.islamiokul.com/kitap/files/u.s.t/soz/C/c%C3%BCz.htm>

¹² Uzun, “Mecmua”, 28/266.

¹³ Fuad Sezgin, “Hadis Musannefatının Mebdei ve Ma'mer B. Raşid'in Cami'i”, *Türkiyat Mecmuası* 12 (1955), 120.

¹⁴ M. Yaşar Kandemir, “el-Câmiu's-Sahîh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/114-123; M. Yaşar Kandemir, “el-Câmiu's-Sahîh”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/124-129.

¹⁵ İncinur Atik Gürbüz, *Mecmû'a-i Letâif* (Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2011), 2.

¹⁶ Mustafa Canpolat, “Mecmûatü'n - Nezâir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003), 28/275.

¹⁷ Harun Korkmaz, *Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2021), 9.

¹⁸ Erhan Gülmez, *Milli Kütüphane 06 Hk 1721 Numaralı Güfte Mecmuası [İnceleme-Metin-Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (Mestap) Göre Tasnifi]* (Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 1.

fetvalar, duâlar, hutbeler, şiirler, ilâhîler, şarkılar, mektuplar, latîfeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin, faydalı bilgilerin, tarihî belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri olarak görevine başlamış, zamanla gelişip düzenli bir kalıp oluşturmuş, türlerine göre bir takım farklılıklar gösteren bir kitap veya te'lif türü niteliği kazanmıştır.¹⁹

Mecmualar Klasik Türk edebiyatında ilk antolojilerdir.²⁰ Hülâsa olarak mecmualar, geçmiş ile günümüz arasında köprü görevi gören ve belge niteliği taşıyan²¹ tarih kitapları, dîvânlar, tezkireler ve mesnevîlerin yanında yerini almıştır.

1.3 Mecmuaların Sınıflandırılması

Derleme yoluyla meydana gelen mecmuaların farklı formlarda pek çok yazı barındırması, zaman içerisinde sahibinin değişmesiyle çeşitli biçimlerdeki hat stillerinin zor okunması, genellikle yazıldığı tarihin ve mürettibinin belli olmaması gibi sebeplerden ötürü kesin ve kapsayıcı bir şekilde tasnifi zor görünmektedir. Bu olumsuzluklara rağmen günümüze kadar mecmualara yönelik çeşitli sınıflandırma çalışmaları yapılmıştır.

İçerik olarak edebiyat alanında mecmuaları ilk olarak Agâh Sırrı Levend tasniflendirmiştir.²² İkinci tasnif ise Günay Kut'a âittir.²³ Daha sonrasında ise Atabey Kılıç,²⁴ M. Fatih Köksal²⁵ ve Mehmet Gürbüz²⁶ ayrıntılı tasnif çalışmaları yapmışlardır.

Edebiyat alanında yapılan tasniflendirme çalışmaları olduğu gibi güfte mecmualarının da kendi içerisinde tasniflendirmesi bulunmaktadır. Güfte mecmualarının en kapsamlı tasniflendirmesi ise Harun Korkmaz tarafından yapılmıştır.

Harun Korkmaz'ın güfte mecmuası tasniflendirmesi şu şekildedir:

- Fasil Mecmuaları
- Şarkı Mecmuaları
- Âyîn-i Şerif Mecmuaları
- Na't Mecmuaları
- İlâhî Mecmuaları
- Şuğûl Mecmuaları
- Tesbih Mecmuaları
- Mevlid-i Şerîf Mecmuaları
- Mi'râciye Mecmuaları
- Regaibiye Güftesinin Bulunduğu Mecmualar
- Türkü, Türkmânî, Varsağı, Koşma Mecmuaları
- Nefes Mecmuaları

¹⁹ Uzun, "Mecmua", 28/265.

²⁰ Turan Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü* (İstanbul: Perşembe Kitapları, 2001), 279.

²¹ Abdurrahim Yıldız, "XIX. Yüzyıla Ait Bir Cönk Örneği", *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 43/2 (2019), 303.

²² Detaylı bilgi için bkz.: Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2014), 166-167.

²³ Detaylı bilgi için bkz.: Kut, "Mecmua", 6/171-173.

²⁴ Detaylı bilgi için bkz.: Atabey Kılıç, "Mecmuaları Nasıl Tasnif Etmeli", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (İstanbul: Turkuaz, 2012), 81-95.

²⁵ Detaylı bilgi için bkz.: Mehmet Fatih Köksal, "Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi" 2. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi, (Antalya, ICOESS, 2018) s. 87-92.

²⁶ Detaylı bilgi için bkz.: Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, haz. Hatice Aynur vd., (İstanbul: Turkuaz Yay., 2012), s. 97-113.

- Karma Güfte Mecmuaları
- Eş'ar, Münşeât ya da Fevâid Mecmualarında Yer Alan Güfteler, Güfte Kısımları
- Antoloji Mahiyeti Gösteren Mecmualar
- İçinde Güfte Bulunan Diğer Yazma Eserler²⁷

1.4 Güfte Mecmuaları ve Türk Mûsikîsindeki Önemi

Güfte sözcüğü Farsça bir kelime olup “Goften” mastarından türemiş,²⁸ Türkçeye de buradan geçmiştir.²⁹ Sözlük manası olarak söyleniş, söylenmiş, mûsikîye tatbik olunan sözlerin nazmı,³⁰ mûsikî terimi olarak ise; sözlü bir eserin bestelenmiş manzum sözleri veyahut bestelenmiş şiirin aldığı isim³¹ manasına gelmektedir. Bu güftelerin tertip edilerek bir araya getirildiği derleme yazılara ise güfte mecmuası adı verilmektedir.³²

Güfte mecmuaları makam bilgisi, usul bilgisi, bestesinin türü, bestekârının adı gibi bilgilerden en az birini veya birkaçını barındırması suretiyle, muhteviyatındaki şiirlerin besteli olduğuna dair minimum bir işaret taşıyan derleme eserlerdir.³³ Güfte mecmuaları, içerisinde bestelenmiş olduklarına dair herhangi bir ayrıntı bulunmayan kasâid, eş'ar, gazeliyyât mecmualarından ayrılırlar. Burada güfte mecmualarını diğer mecmualardan ayıran en önemli özellik ise içerisinde ihtiva ettiği şiirlerin bir şiir derlemesi oluşturmak için toplanmamış olmasıdır. Güfte mecmuasını tertip eden kişi gerektiğinde tertip ettiği mecmuaya başvurarak hafızasında saklamış olduğu eserlerin nağmesini seslendirir.³⁴ Eserin nağmesini seslendirmekten kastedilen ise basit alelâde söylenmiş bir söz değil, dinleyen için zevk veren bir üslupla söylenen, muhtelif ruh hallerini yansıtan veya hikmetli manaları barındıran sözlerdir.³⁵ Bu yönüyle güfte mecmuaları, derleyen kişinin şahsî beğenisi ışığında oluşturulmuş repertuarını yansıttığı gibi, yazıldığı dönemin mûsikî zevkleri hakkında da önemli ipuçları verir.³⁶

Güfte mecmuaları mûsikînin özlü dokümanları şeklinde kabul edilen notayı muhtevasında barındırmayıp, daha ziyade meşk usulü ile öğretimin benimsendiği yılların ürünüdür.³⁷ Güfte mecmuaları nota kullanımının olmadığı, mûsikî öğreniminin sözlü olarak hoca-öğrenci arasında mûsikî eserinin okunması veya çalınması suretiyle talebelere öğretilmesi demek olan meşk³⁸ metoduyla yapıldığı dönemlerde hatırlatıcı bir unsur, hafıza tazeleyici bir araç olarak

²⁷ Korkmaz, *Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları*, 35-111.

²⁸ İsmail Hakkı Özkan, “Güfte”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996), 14/217-218.

²⁹ Yılmaz Öztuna, *Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi* (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1969), 1/237.

³⁰ Samî, *Kâmus-ı Türkî*, 1171.

³¹ Yılmaz Öztuna, *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi* (Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2000), 137.

³² Erdal Kılıç, *Hekimbaşı Güfte Mecmuası* (İstanbul: Duvar Yayınları, 2023), 17.

³³ Korkmaz, *Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları*, 16.

³⁴ Harun Korkmaz, *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki Musikî Yazmalarının Kataloğu* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2014), 44.

³⁵ Cinuçen Tanrıkorur, *Osmanlı Dönemi Türk Musikisi* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2016), 16.

³⁶ Ömer Faruk Kaygısız, “Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Güfte Mecmuası”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31/1 (2022), 303.

³⁷ Melis Susem, *Güfte Mecmûası (İncelemeMetin-Sözlük) (Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazma Eserler Koleksiyonu No.: 1057)* (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2022), 42.

³⁸ Yılmaz Öztuna, *Türk Musikisi Lügati* (Hüsnütabiat Basımevi, 1952), 9.

kullanılmıştır.³⁹ Bu yöntemle, beste ve güftelerin hafızada canlı tutulması sağlanmıştır. Mürettib tarafından oluşturulan kendine has bazı özel dipnotlar sayesinde hatırlama işlevi arttırılmış ve eserlerin unutulup hafızalardan silinmesi engellenmiştir.⁴⁰ Örnek vermek gerekirse güfte mecmualarında iki defa manasına gelen 'mükerrer', aynı kelimeyi tekrar etmemek adına 'eydan' ifadeleri yer yer kullanılmıştır. Şunu da söylemek gerekir ki geçmişten bugüne birçok eser ulaşabilmişse de nota kullanılmaması, yazıların bir sonraki döneme aktarılamaması sebebiyle zihinlerde unutilan ve günümüze yetişemeyip silinen eserlerin sayısı da bir hayli fazladır.

Güfte mecmualarının Türk mûsikîsi geleneksel eğitim metodu olan meşk ile ortak kesişim noktaları da vardır. Bu kesişim noktaları güfte, usul ve hafızadır. Meşk sisteminde bir hocadan öğrenilen bestelenmiş güfteler ve usuller hafızaya kayıt edilir bu şekilde belirli bazı yöntemlerle yüzyıllar sonrasına kadar intikal ettirildiği gibi, mûsikî güfteleri de hafızadan hafızaya aktarılacak suretiyle unutulup yok olmaktan kurtarıldı yani muhafaza edilirdi.⁴¹ Güfte mecmualarında ise bu durum, bestelenmiş güftenin ve usulün tertip eden kişi tarafından hafızaya kaydedilmesiyle birlikte hatırlatıcı⁴² bir unsur olması açısından eldeki mecmuaya da yazılırdı. Böylelikle mecmualara yazılan güfteler bu mecmualar vasıtasıyla elden ele asırlar sonrasına kadar aktarıldı.⁴³ Bu benzer metotlarla güfte mecmuaları ile meşk sistemi geçmiş ile gelecek arasında köprü görevi gören, bestelenen güftelerin ve usullerinin unutulup yok olmasına katkı sağlayan iki önemli metot olduğu gayet bedihidir. Bu iki önemli metot sayesinde mûsikî mirasımızın temellerinin oluşmasında güfte mecmuaları ile meşk metodu vardır sonucuna varılabilir.

Eldeki bilgiler ışığında tespit edilen en eski güfte mecmuasının 15. yy.'da yazıldığı belirtilmektedir.⁴⁴ Harun Korkmaz ise, Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde 3652 numarada kayıtlı bulunan güfte mecmuasını, içerisindeki bazı güftelerin üzerinde yer alan kayıtlar ve diğer işaretlere dayanarak 1421-1451 yılları arasına tarihlemektedir.⁴⁵ İlk emsallerine 15. yy.'da rastlanan bu mecmuaların 20. yy. başlarına kadar derlendiği görülmektedir.

Güfte mecmualarında sadece mûsikî bilgileri yer almamaktadır. Tıpkı diğer mecmua çeşitlerinde olduğu gibi çeşitli kişisel notlar, ilaç tarifleri, dua ve salavat gibi bilgileri içeren kısımlar da bulunabilmektedir.

Güfte mecmualarının önemli bir başka özelliği ise birden fazla dil ile yazılmış olmalarıdır. Bu diller genellikle Türkçe, Arapça ve Farsçadır. Azda olsa Ermenice, Rumca gibi dillerde yazılmış güfteler de bulunabilmektedir.⁴⁶ Bunlara ilaveten güfte mecmualarında

³⁹ Cem Behar, *Zaman, Mekân, Müzik Klâsik Türk Musikisinde Eğitim (Meşk), İcra ve Aktarım* (İstanbul: Afa Yayınları, 1993), 24.

⁴⁰ Gönül Paçacı Tunçay, *Neşriyat-ı Musiki: Osmanlı Müziğini Okumak* (İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, 2010), 1/24.

⁴¹ Öztuna, *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, 250.

⁴² Fatma Adile Başer, "Minyatürlü Bir Güfte Mecmûası" (M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşerî Bilimler Sempozyumu Bildirileri, İstanbul, 2016), 125-164.

⁴³ Erdal Kılıç, "Türk Müziğinde Güfte Mecmuaları Hekimbaşı Örneği", *Uhmad Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi* 1/1 (2014), 20.

⁴⁴ Recep Uslu, "Türk Müziği Eğitim Tarihinde Güfte Mecmuaları ve İnceleme Esasları Üzerine Tespitler", *Müzikte 2000 Sempozyumu* (Ankara: Kültür Bakanlığı, 2001), 160.

⁴⁵ Korkmaz, *Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları*, 42.

⁴⁶ Şerife Ağrı - Mehmet Akif Gözitok, "Güfte Mecmualarının Mestap'a Göre Tasnifi Üzerine Bazı Öneriler", *Kültürk Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 1/8 (2023), 3.

birden ziyade bestekârın veya güftekârın bestelediği güftelere yer verildiği gibi tek bir bestekârın bestelemiş olduğu güftelere de yer verildiği görülmektedir.⁴⁷

Güfte mecmualarında dîvan sahibi olan şairlerin güftelerine yer verilmesinin yanı sıra, divanı olmayan şairlerin güftelerine de yer verilmektedir. Daha az şöhret bulmuş veya şair tezkirelerinde ismi geçmeyen şairlerin güftelerine yer verilmesi bakımından güfte mecmuaları önemli kaynak konumundadır. Güfte mecmualarının dikkat çeken bir başka özelliği ise besteleri ile şöhret bulmuş İtrî (ö.1711), İsmail Dede Efendi (ö. 1846) gibi önemli bestekârların güftelerini ihtiva etmesiyle bu kişilerin bestekârlıklarının yanında usta birer şair olduklarını da gözler önüne sermektedir.⁴⁸

Medeniyet tarihimiz içerisinde geçmişten günümüze var olan ve ruhumuzun derinliklerine nüfuz eden mûsikî kültürümüzün oluşmasında güfte mecmuaları en önemli kaynaklardan biridir. Geçmiş tarihlerde yazılan güftelerin sağlıklı bir biçimde günümüze ulaşmasını sağlayan bu değerli eserler yalnızca güftelerin günümüze ulaşmasına katkı sağlamamış, yazıya alınan dönem ve bu dönemin mûsikîşinaslarının besteleri hakkında önemli detayları yansıtarak mûsikî kültürümüze kaynaklık etmiştir. Bu sayede güfte mecmuaları yalnızca eserlerin güftelerini vermekle kalmamış, makamsal malumat ve bestekâr bilgilerini de günümüze ulaştırmıştır.

Türk mûsikîsinin medeniyet temel taşlarını oluşturan Tekkelerin yetiştirmiş olduğu usta mûsikîşinas şahsiyetlerin güfte mecmuaları da oldukça önem taşımaktadır. Bu şahsiyetler Tekkelerde ibadet ve zikir ritüellerini mûsikî ile harmanlayarak tekke mûsikîsi kültürünü sistematik hale getirmiş gerek güfte gerek beste gerekse icrâ alanında mecmualarına yazmış oldukları notlar sayesinde dönemlerinin tekke mûsikî kültürünü günümüze kadar ulaştırmışlardır.

Güfte mecmualarına gösterilen ilgi ve önem son zamanlarda oldukça artmıştır. Bu sebeple tespiti yapılan güfte mecmualarının sayıları bir hayli fazlalaşmıştır. Mecmualar alanında çalışma yapan veya kaynak eserler hakkında değerlendirmelerde bulunan araştırmacıların naklettiklerine göre kütüphânelerde bulunan güfte mecmualarının sayıları yüzlercedir.⁴⁹ Güfte mecmuaları bulundukları kütüphâne kayıtlarında farklı adlarla kaydedilmişlerdir. Mesela *Hânende Mecmuası*, *Güfte Mecmuası*, *Beste Mecmuası*, *Beste ve Semâî Mecmuası*, *Bestelenmiş Eş'âr-ı Müntehâbe Gazel ve Şarkı Mecmû'ası* veyahut bestekârın ismiyle anılacak bir biçimde *Haşim Bey Mecmuası* gibi isimlendirmelerle kaydedilmişlerdir.

Türkiye'nin hatta Dünya'nın çeşitli kütüphânelerinde bir kısmı dînî bir kısmı ise lâdînî güfteleri kapsayan, hatta bazen karışık olarak sıralanmış çok sayıda güfte mecmuası bulunmaktadır. Bunlardan her biri mûsikîmiz için gizli kalmış birer hazinedir. Güfte mecmuaları araştırmalara konu oldukça geçmiş ve gelecek arasında köprü olacağı ve tarihin derinliklerinde saklı olan mûsikî tarihimiz için önemli bilgileri ortaya çıkaracağını aşağıda yer

⁴⁷ Bora Keskiner, "Sultan III. Selim'in Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ndeki Güfte Mecmuası", *Musikîşinas Dergisi* 12 (2012), 51.

⁴⁸ Ağar - Gözitok, "Güfte Mecmûalarının Mestap'a Göre Tasnifi Üzerine Bazı Öneriler", 4.

⁴⁹ Fikri Soysal - Mustafa Uğurlu Arslan, "1774 Tarihli Hâfız Abdülbakî'ye Ait Güfte Mecmuasının İncelenmesi", *Rast Uluslararası Müzikoloji Dergisi* 2/1 (2014), 69; Mehmet Uğur Ekinci, "Kevserî Mecmuası 18. Yüzyıl Saz Müziği Külliyyatı", *Osmanlı Araştırmaları* 49/49 (2017), 436.

verilen “Güfte Mecmuaları Üzerine Yapılan Çalışmalar” başlıklandırmasında ismi geçen araştırmalarda görmekteyiz.

1.4.1 İlâhî Mecmuaları

Güfte mecmularının içinde barındırdığı birden fazla form ve eser bulunduğu gibi, tek bir forma münhasır mecmular da bulunabilmektedir.⁵⁰ Güfte mecmularının belli bir formdaki şiirlerin bir araya toplanmış olduğu çeşitlerinden birisi de ilâhî mecmualarıdır. İlâhî mecmuaları, isimlendirilmesinden de anlaşılacağı üzere ihtiva ettiği güftelerin hepsi veyahut tamamına yakınının ilâhî formunda yazılmış olduğu manzum eserlerdir.⁵¹ Muhteviyatında ilâhî güfteleri bulunan, mürettibin tertip ettiği yer ve zamana bağlı olarak içinde tesbih, na‘t, durak, savt, şuşûl, âyîn-i şerîf gibi dinî mûsikînin türlü formlarına ait eserlerin güfteleri yazılan mecmualara ilâhî mecmuası denmektedir.⁵²

İlâhî mecmualarında tertip edilen ilâhîler, bestelenmiş birer mûsikî eseri olacağı gibi bestelenmek üzere yazılmış olan şiirlere de verilen bir isimdir.⁵³ Günümüzde antoloji mahiyetinde olan bu mecmuaların derlenmesinin başlıca sebebi hafızaya alınan sözün doğru bir şekilde hatırlanması ve güftelerin unutulmamasıdır.⁵⁴

M. Fatih Köksal “*Geçmişten Günümüze Uluslararası Dini Mûsikî*” sempozyumunda sunduğu “*Dinî-Tasavvufî Türk Mûsikîsi Araştırmalarında İhmal Edilen Bir Yazma Türü: İlâhî Mecmuaları ve Mühim Bir İlâhî Mecmuası*” konulu bildirisinde ilâhî mecmualarının başlıca özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:⁵⁵

- İlâhî mecmuaları hem şekil hem muhteva bakımından farklı özellikler arz etmektedir. Şekil bakımından klasik kitap şeklinde olanlar fazlaca olmakla birlikte “cönk” şeklinde olan ilâhî mecmuaları da bulunmaktadır. Şeklinden ötürü “sığırdili” ve “danadili” diye de adlandırılan cönklerin bir kısmı ihtiva ettiği güfteler bakımından ilâhî mecmuasıdır.

- Bir kısım ilâhî mecmuaları sadece ilâhîlerden oluşurken bazılarında başka türler de görülebilmektedir. Hatta bir kısmında tamamen farklı bilgiler de ilâhîlerle birlikte yer alır ve bunlar kütüphânelerde “mecmua-i fevâid ve ilâhiyât” ismiyle kayıtlıdır.

- İlâhî mecmuaları genellikle hacimli mecmualar değildir. Birkaç varaklı olanları bulunduğu gibi örnekleri çok olmamakla birlikte 150-200 varak aralığında olanları da bulunmaktadır.

İlâhî tabirinin ilk defa nerede geçtiği bilinmemektedir 17. yy.’ın ortalarından itibaren ‘ilâhî’ teriminin yazılı mecmualarda zikredildiğine rastlanılmaktadır. Bu durum da bize, 17. yy.’ın yarısından itibaren ‘ilâhî mecmuası’ olarak isimlendirebileceğimiz mecmuaların ortaya çıkmaya başladığının kanıtı niteliğindedir. 1666 yılında tertip edilen ve içinde Şemseddîn-i Sivâsî (ö. 1597), Abdülmecîd-i Sivâsî (Şeyhî ö. 1639) ve Abdülehad Nûrî’nin (ö. 1651), dîvânları

⁵⁰ Kamil Ali Gıynaş, “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 25 (2011), 246.

⁵¹ M. Fatih Köksal, “Dinî-Tasavvufî Türk Musikîsi Araştırmalarında İhmal Edilen Bir Yazma Türü: İlâhî Mecmuaları ve Mühim Bir İlâhî Mecmuası”, *Geçmişten Günümüze Uluslararası Dinî Mûsikî Sempozyumu*, ed. Şuayip Özdemir - Ayşegül Gün (Amasya: Amasya Üniversitesi, 2017), 332.

⁵² Korkmaz, *Türk Musikî Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları*, 86.

⁵³ Korkmaz, *Türk Musikî Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları*, 86.

⁵⁴ Dilek Ünlü, “Bir İlâhiyyât Mecmûası Üzerine Notlar”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 10/19 (2025), 24.

⁵⁵ Detaylı bilgi için bkz: Köksal, “Dinî-Tasavvufî Türk Musikîsi Araştırmalarında İhmal Edilen Bir Yazma Türü: İlâhî Mecmuaları ve Mühim Bir İlâhî Mecmuası”, 331-336.

yer alan mecmua, üzerinde tarih kaydı taşıyan ilk ilâhî mecmuası olması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca 1821-1822 senesinde Nazîfe Hanım tarafından yazılmış olan ilâhî mecmuası ise bir kadın tarafından tertip edilmiş en erken tarihli ilâhî mecmuası olması bakımından oldukça önemlidir.⁵⁶

İlâhî mecmuaları alanında yapılan çalışmaların gayet kısıtlı olduğu söylenilebilir. Bu tür mecmualar üzerinde daha çok makale, sempozyum bildirisi veyahut yüksek lisans ve doktora tezi olarak çalışmalar yapılmıştır. İlâhî mecmuaları özelinde derlenmiş müstakil bir çalışma ise bulunmamaktadır. Hamza Dönmez'e ait "*Türk Edebiyatı'nda İlahi Mecmuaları*" isimli bir yüksek lisans tezi vardır. Ancak bu çalışmada ilâhî formu ile alakalı kısa bir malumat verilmiş olup anlatılan konu ilâhî mecmuaları değil Fatih Üniversitesi Kütüphânesi'nde 00381802 no. ile kayıtlı olan bir ilâhî mecmuasının tanıtımıdır.⁵⁷

Araştırmaya konu olan Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphânesi'nde 12947 demirbaş numarasıyla kayıtlı mecmua, içerisinde barındırdığı farklı formlara ait ilâhîler epeyce yekûn bir yer tutmaktadır. Bu yönüyle rahatlıkla ilâhî mecmuası olarak değerlendirilebilir. Mecmuanın 19.yy. ilâhî repertuvarının neler olduğu gibi bilgiler sunuyor olması açısından diğer ilâhî mecmuaları arasında önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir.

1.4.2 Şuğul Mecmuaları

Bestekârlar tarafından Türk mûsikîsi makam ve usulleri ile bestelenmiş Arapça güfteli ilâhîlere şuğul denmektedir.⁵⁸ Bu şuğullerin yer aldığı mecmualara ise şuğul mecmuaları denir.

Şuğul teriminin ilk defa nerede geçtiği bilinmemektedir. Bazı eski mecmualarda ilahi olarak başlıklandırmalar karşımıza çıkmaktadır. Mesela 18. yy.'da derlenmiş olan Müstakîmzâde Süleyman Sadeddin Efendi'nin (ö.1788) "*Mecmûa-i İlâhiyyât*" mecmuasında birkaç tane şuğul, ilâhî olarak kaydedilmiştir.⁵⁹

Şuğul mecmualarının zaman içerisinde hem sayıca arttığı hem de işlev bakımından çeşitlendiği görülmektedir. Şuğullerin tek bir mecmuada derlenebilecek düzeye ulaşması ve bu alanda belirgin bir ihtiyacın ortaya çıkması, söz konusu mecmuaların oluşumunu zorunlu kılmıştır.⁶⁰ Şuğuller Türk din mûsikî tarihinde en yaygın şeklini 19. yüzyılın başlarından itibaren almış ve şuğul mecmuaları ile alakalı eserler de bu asırda yazılmaya başlanmıştır.⁶¹

Şuğul mecmuaları alanında yapılan çalışmaların gayet kısıtlı olduğu söylenilebilir. Şuğul mecmuaları özelinde derlenmiş müstakil bir çalışma ise bulunmamaktadır. Ancak Mehmet Emin Altıntop'un "*Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler (Şuğuller)*" başlıklı yüksek lisans çalışması, şuğul mecmualarının tamamına münhasır bir çalışma olmasa da

⁵⁶ Korkmaz, *Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları*, 155-158.

⁵⁷ Detaylı bilgi için bkz: Hamza Dönmez, *Türk Edebiyatı'nda İlahi Mecmuaları* (İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013).

⁵⁸ Erdoğan Ateş, "Şuğul", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010), 39/226; Ahmet Hakkı Turabi - Fatih Koca, "Şuğul", *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, ed. Ahmet Hakkı Turabi (Ankara: Grafik Yayınları, 2018), 131.

⁵⁹ Detaylı bilgi için bkz: Şengül Sağman, *Müstakîmzâde'nin "Mecmûa-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2001).

⁶⁰ Korkmaz, *Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları*, 94.

⁶¹ Mehmet Emin Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994), 7.

birçok şüğü lü barındırması açısından önemli bir çalışma olduğu söylenebilir. Çalışmamızda adı geçen tezden sıkça istifade edilmiştir.

Altıntop şüğü lü mecmuaları arasında pek çok mecmua olmakla birlikte en kapsamlı ve en düzenli mecmuanın 1898 yılında Tekirdağlı Şeyh Mehmed Rıfat Efendi (ö.1912) tarafından derlenen “Ebha’n-nagamât fî terennümâtî’l-ilâhiyyât” adlı mecmua olduğunu ve bu mecmuada 265 tane şüğü lü nün kayıtlı olduğunu belirtmektedir.⁶²

Araştırmaya konu olan Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphânesi’nde 12947 no. ile kayıtlı mecmuanın 144 şüğü lü barındırması ve bu şüğü lü nün mecmuanın yarısını kaplamasından dolayı ilâhî mecmuası yanında şüğü lü mecmuası olarak da nitelendirilebileceği açıktır. Bu yönüyle mecmua 19.yy. şüğü lü eserlerinin neler olduğunun bilgisini sunması açısından “Ebha’n-nagamât fî terennümâtî’l-ilâhiyyât” mecmuasından sonra en zengin şüğü lü repertuvarına sahip mecmualar arasında önemli bir yer kapsamaktadır.

1.5 Güfte Mecmuaları Üzerine Yapılan Çalışmalar

Klasik Türk mûsikîsi ve bu mûsikîyi oluşturan metinlerle ilgili yapılmış fazlaca çalışma vardır. Ancak tezimize konu olan çalışmanın sınırlarını aşmaması için başlıklandırmasında güfte mecmuası sözcüğü geçen veyahut bir güfte mecmuasına yapılmış olan çalışmalara yer verilecektir.

Güfte mecmuaları ile alakalı yapılan çalışmaları taradığımızda bu çalışmaların büyük çoğunluğunun yüksek lisans tezlerinden oluştuğunu görmekteyiz. Bunları sırasıyla makaleler ve doktora tezleri takip etmektedir. Kitap türündeki yayınların bir kısmı ise yüksek lisans veya doktora tezinden üretilmiştir. Güfte mecmualarıyla alakalı en fazla çalışmanın yapılmış olduğu alan, İlahiyat Fakülteleri İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı’dır.⁶³

Güfte mecmuaları ile ilgili yapılan çalışmalar şunlardır:

1.5.1 Kitaplar

Ali Cancel - Azranur Açıkgöz, *Bibliothèque Nationale de France’da 1377 Numara ile Kayıtlı Güfte Mecmuası*, ed. Yasin Yayla (Konya: Nüve Kültür Merkezi, 2024)

Ali Cancel - Azranur Açıkgöz, *Ankara Milli Kütüphanesi A4724 Numarada Kayıtlı Güfte Mecmuası*, ed. Yasin Yayla (Konya: Nüve Kültür Merkezi, 2023).

Sait Yilter, *Bir Güfte Mecmûası: Mecmû’atü’l-Leta’if Sandukatü’l-Ma’arif*, ed. Ömer Faruk Güler (Fenomen, 2022)

Emine Anar Berksan, *Hekimbaşı Abdülaziz Efendi’nin Güfte Mecmûasındaki Şarkılar* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2020).

Fatih Koca, *Derviş Mehmed El-Mevlevi’ye Ait Güfte Mecmûası* (İstanbul: Mans Yayınları, 2017).

⁶² Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şüğü lü nün*, 8.

⁶³ Ağar - Gözütok, “Güfte Mecmûalarının Mestap’a Göre Tasnifi Üzerine Bazı Öneriler”, 5.

Mustafa Çıpan, *Güfte ve Şiir Mecmûası / Derviş Avni* (Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2010).

Recep Uslu, *Fatih Sultan Mehmed Döneminde Musiki - Şems-i Rumi'nin Mecmua-i Güfte'si* (İstanbul: Fetih Cemiyeti Yayınları, 2007).

1.5.2 Tezler

Güfte mecmuaları ile alakalı ilk yüksek lisans tezi çalışması 1993 yılında Nilgün Doğrusöz tarafından Hafız Post'un güfte mecmuasına yapılmıştır. 1993 yılından bugüne kadar ise güfte mecmuaları ile alakalı toplam 44 tez hazırlanmıştır. Bunlardan 5 tanesi doktora, 39'u ise yüksek lisans tezleridir. Bu 5 doktora çalışmaları arasında güfte mecmuaları ile alakalı İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı alanında şu ana kadar yapılmış olan sadece 1 doktora tezi bulunmaktadır. Yüksek lisans tezlerinden ise 19 tanesi İslam Tarihi ve Sanatları alanında yapılmıştır.

1.5.3 Yüksek Lisans Tezleri

Güfte mecmuaları ile ilgili hazırlanan yüksek lisans tezleri şunlardır:

Kübra Zeynep Katkıcı, *Kadı-zâde İbrahim Vahdî Efendi'nin güfte mecmuası (İnceleme-transkripsiyonlu metin)* (İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2023)

Tuğba Dursunlar Kara, *Zeytinoğlu Halk Kütüphanesi 43 Ze 1148 Numarada Kayıtlı Güfte Mecmûasının Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi* (Karabük: Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022)

Erhan Gülmez, *Milli Kütüphane 06 Hk 1721 Numaralı Güfte Mecmuası [İnceleme-Metin-Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (Mestap) Göre Tasnifi]* (Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022)

Betül Uysal, *Hâfız Mustafâ Dûrbînîzâde'nin Güfte Mecmûası (İaek Şevket Rado Yazmaları, Sr 078)* (Düzce: Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021)

Kerem Kaan Akhan, *Ebubekir Ağa Güfte Mecmûası: Türkçe Güfteler (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)* (İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2021)

Burcu Acar, *Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'ndeki 13215 Numaralı Güfte Mecmûası ve 14717 Numaralı Şiir Mecmûasının 'Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020)

Şengül Altun Öney, *Güfte Mecmualarında Vezin, Usul, Güfte İlişkisi: Haşim Bey Mecmuası Örneği* (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji ve Müzik Teorisi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019)

Ömer Faruk Kaygısız, *Kazasker Mustafa İzzet Efendi ve Güfte Mecmûası: İnceleme - Metin* (Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019)

Ayşegül Demir, *Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi'ndeki İlahi ve Güfte Mecmualarının Mecmuaların Sistemik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi* (Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019)

Merve Güngör, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Güfte Mecmûasının (120b-240a) Müsikî Yönünden İncelenmesi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019)

Fatma Nur Duran, *Hâşim Bey'in Güfte Mecmû'ası* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019)

Saliha Nur Yazaroğlu Oruç, *Şekl-i Nur Hanım'ın "Mecmûa'-i Makâmât-ı Müsikî" adlı güfte mecmûa'sı* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019)

Zehra Mine Baran Gündoğdu, *Şarkı Mecmuası (Çorum Hasanpaşa Ktp. 19 HK 2253/3) Adlı Eserin Transkripsiyonu ve İncelenmesi* (Çorum: Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019)

Mehmet Fazıl Serim, *XVIII. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Güfte Mecmûasının Musiki Yönünden İncelenmesi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019)

İsmail Aras, *Hazîne-i Enderûn-ı Hümayûn'dan Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in Hayatı ve Güfte Mecmûası'nın İncelenmesi* (Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018)

H. Zehra Gürsoy Tosun, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Güfte Mecmûasının (1a-120b) Müsikî Yönünden İncelenmesi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2017)

Hasan Kazancı, *19. Yüzyılda Yazıldığı Düşünülen Yazma Bir Mecmûadaki Güfteler* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2017)

İbrahim Çoban, *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Anlaşılan Bir Güfte Mecmûasındaki Eserlerin Çeviri Yazımı ve Değerlendirilmesi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015)

Burçin Topal, *Gıda-ı Ruh isimli güfte mecmuasının günümüz Türkçesine çevirisi ve incelenmesi* (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2014)

Hilal Konya, *XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Vâsıf Bey'in Güfte Mecmuasının İncelenmesi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2013)

Mehmet Sait Halim Gençoğlu, *Süleymaniye Kütüphanesi- Ali Nihat Tarlan- Nr. 81 künyeli Mecmua-i Güftenin incelenmesi* (İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2013)

Hüseyin Suiçmez, *19. YY'ın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Güfteler Üzerine Çalışma* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2013)

Osman Yıldız, *XV. Yüzyıla Ait Anonim Güfte Mecmuasının İncelenmesi* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı Türk Din Musikisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011)

Ali Hasözdemir, *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mecmûada Mûsikî Güfteleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011)

F. Emine Berksan, *Hekimbaşı Abdülaziz Efendi'nin Güfte Mecmuası'ndaki Şarkılar* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2010)

Aynur Demir, *XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dini Güfteler Mecmuası* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007)

Emine Hilal Çırak, *18. YY.'da Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Güfteler* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007)

Hatice Tokdemir, *18. Y.Y. 'da Yazıldığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mecmuadaki Dini Musiki Güfteleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006)

Tolga Duran, *Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum Nr. 759/1'e kayıtlı güfte mecmuasının incelenmesi* (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2005)

Serçin Erden, *Hasan Gülşenî'nin Güfte Mecmuası ve İncelenmesi* (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Sanat Müziği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2004)

Uğur Önen, *XVIII. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mecmuadaki Dini Musiki Güfteleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2004)

Sevgi Hatice Sağman, *Rûşen Efendi'nin XIX. Yüzyılda Yazılmış "Mecmûa-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2001)

Şengül Sağman, *Müstakîmzâde'nin "Mecmûa-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2001)

Emin Soydaş, *XVII. yüzyıla ait bir elyazması mecmuada dini musiki güfteleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2001)

Cem Murat Derya Dişçi, *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Dini Musiki Güfteleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2001)

Fatih Öznur, *XIX. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen bir yazmadaki dini musiki güfteleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1998)

Erdoğan Karataş, *XVIII. yüzyıla ait bir elyazması mecmuada dini musiki güfteleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Din Musikisi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1995)

Mustafa Doğan Dikmen, *Hanende Mecmuası'nın İlk Yedi Makamının Eserlerinin Güfteleri'nin Osmanlıcadan Çevirisi ve İncelenmesi* (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1994)

Nilgün Doğrusöz, *Hâfız Post Güfte Mecmuası (Türkçe Güfteler)* (İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1993)

1.5.4 Doktora Tezleri

Güfte mecmuaları ile ilgili hazırlanan doktora tezleri şunlardır:

Melis Susem, *Güfte Mecmûası (İncelemeMetin-Sözlük) (Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazma Eserler Koleksiyonu No.: 1057)* (Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2022)

Harun Korkmaz, *Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2021)

Fatih Tüysüz, *Buhûrîzâde Mustafâ İtrî'nin Mecmûa-ı Eş'âr İsimli Güfte Mecmûası (İnceleme-Metin)* (Sivas: Sivas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2021)

Mehmet Nuri Parmaksız, *Bodleian Kütüphanesi 127-128 Numaralı Türk Musikisi Güfte Mecmuasının incelenmesi* (Ankara: Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Türk Müziği Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2016)

Erdal Kılıç, *Mecmûa-yı Letâîffî Sandukatîel-Meârif (metin ve değerlendirme)* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2013)

1.5.5 Makaleler ve Tebliğler

Güfte mecmuaları ile alakalı bazı makale ve tebliğler şunlardır:

Ercihan Ülger - Ahmet Hakkı Turabi, “Tekirdağlı eş-Şeyh el-Hâc Hâfız Mehmed Rif’at’ın ‘Ebhe’n-Neğamât fî Terennümâtî’l-Îlâhiyyât’ İsimli Güfte Mecmuasında Bulunan İlâhî Formundaki Eserlerle İlgili Bir Değerlendirme”, *Marifetname* 11/1 (2024)

Ali Cançelik - Azranur Açıkgoz, “Bibliothèque Nationale De France 1377 Numarada Kayıtlı Güfte Mecmuası Ve Mestap’a Göre Tasnifi”, *Kalemname* 9/18, (2024)

Azranur Açıkgoz - Ali Cançelik, “Millî Kütüphane A4724 Numarada Kayıtlı Güfte Mecmuası ve MESTAP’a Göre Tasnifi”, *Kocaeli İlâhiyat Dergisi* 8/1 (2024)

Şerife Ağar - Mehmet Akif Gözitok, “Güfte Mecmûalarının Mestap’a Göre Tasnifi Üzerine Bazı Öneriler”, *Kültürk Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 8 (2023)

Recep Uslu, “Başçavuş İsmail Ağa’nın Besteleri ve Mecmua-yı Güfte’sinden (Berlin 3370) Tespitler”, *Yegah Müzikoloji Dergisi* 5/2 (2022)

Melis Susem, “18. Yüzyılda Derlenmiş Bir Güfte Mecmuası ve İtrî’nin Bilinmeyen Eserleri”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature* 8/2 (2022)

Ömer Faruk Kaygısız, “Kazasker Mustafa İzzet Efendi’nin Güfte Mecmuası”, *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* 31/1 (2022)

Burcu Acar, “Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi’ndeki 13215 Numaralı Güfte Mecmuasının ‘Mecmuaların Sistemati Tasnifi Projesi’ne Göre Tasnifi”, *Medeniyet ve Toplum Dergisi* 6/1 (2022)

Safiye Şeyda Erdaş, “Ebha’n-Nagamât Fî Terennümâtî’l-Îlâhiyyât Adlı Güfte Mecmuasında Yer Alan ve 2013 Yılına Kadar Halep Keyyâli Zâviyesinde İcra Edilmiş Olan Şuğuller”, *Rast Müzikoloji Dergisi* 10/4 (2022)

Gamze Köprülü, “20. Yüzyıla Ait Bir Güfte Mecmûasının İncelenmesi”, *Turkish Studies - Social Sciences* 5/15 (2020)

Recep Uslu, “Güfte Mecmualarında Bu Müzik Eseri Kimin Problemi Ve Müzikolojik Bir Metot Önerisi”, *Yegah Müsiki Dergisi* 3/2 (2020)

Mehmet Nuri Parmaksız, “Koyunoğlu Kütüphanesi Yazma Kitaplar Bölümü 12970 Numarada Bulunan Kâr u Beste ve Semâî Güfte Mecmûası”, *Kalemişi* 6/12 (2018)

Fatma Adile Başer, “Minyatürlü Bir Güfte Mecmûası” (M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşerî Bilimler Sempozyumu Bildirileri, İstanbul, 2016)

Mehmet Nuri Parmaksız, “Üç Güfte Mecmûasına Göre XV. Yüzyılda ve XVI. Yüzyıl Başlarındaki Türk Musikisi Bestekarları, Makamları, Usulleri ve Biçimleri”, *X. International Turkic Culture, Art And Protection Of Cultural Heritage Symposium/Art Activity*, (2016)

Erdal Kılıç, “Türk Müziğinde Güfte Mecmuaları Hekimbaşı Örneği”, *Umad Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi* 1/1 (2014)

Fikri Soysal - Mustafa Uğurlu Arslan, “1774 Tarihli Hâfız Abdülbakî’ye Ait Güfte Mecmuasının İncelenmesi”, *Rast Müzikoloji Dergisi* 2/1 (2014)

Ahmet Feyzi, “Şeyh Edhem Efendi Tarafından Yazılan Bergüzâr-ı Edhem veya Ta’lim-i Usûl-ü Mûsikî Adlı Güfte Mecmuası Üzerine Müzikolojik Bir İnceleme”, *EKEV Akademi Dergisi* 59 (2014)

Bora Keskiner, “Sultan III. Selim’in Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi’ndeki Güfte Mecmuası”, *Musikişinas Dergisi* 12 (2012)

Erol Başara vd., “XVIII. Yüzyıla Ait Bir Güfte Mecmuası İncelemesi”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (2010)

Oğuzhan Kuşoğlu, “Ali Emiri Yazma Eserler Bölümünde Adı Bilinmeyen Bir Güfte Mecmûası”, *Türk Dünyası Araştırmaları* 145 (2003)

1.6 Mecmuanın Yazıldığı Dönem (19. Yüzyıl) Türk Mûsikîsi Tarihine Kısa Bir Bakış

Osmanlı İmparatorluğu’nda 19. yy. batılılaşma olgusunun en yoğun yaşandığı dönemdir.⁶⁴ Bu dönem birçok kültürel, ekonomik, siyasal ve sanatsal değişimlerin yaşandığı bir dönem olarak tarihe geçmiştir.⁶⁵ Değişimin ve batılılaşmanın mukaddimesi olan bu dönemden, Osmanlı Mûsikîsi de nasibini almıştır.⁶⁶

19. yüzyıl, Türk mûsikîsi açısından büyük önem taşımakta olup bu dönemi iki ayrı bölümde incelemek mümkündür. Yüzyılın ilk yarısı, sarayın desteği neticesinde özellikle de 3. Selim (ö. 1808) ve 2. Mahmud’un (ö. 1839) göstermiş olduğu destek ve bu destek sonucunda yetişen önde gelen mûsikîşinasların katkılarıyla 19. yy.’ın ilk yarısında zirveye çıkan Türk mûsikîsi⁶⁷; ikinci yarısında ise, saray desteğinin kesilmesi ile, romantizm gibi yeni arayış ve anlayışların egemen olması neticesinde zirveden inerek,⁶⁸ duraksama ve gerilemeye başladığı bir dönem olmuştur. Bütün bunlarla beraber yine de bu yüzyıl bestekâr ve icracıların epey fazla olduğu, mûsikî zevkinin de bütün bir topluma yayıldığı bir zaman dilimi olmuştur.⁶⁹

Sarayın mûsikîye önemli bir destek merkezi olması, mûsikînin yalnızca saray ve çevresinde icra edildiği anlamına da gelmemektedir. Sarayın haricinde kalan tekkelerde, câmilerde, esnaf loncalarında, cemiyet, konak ve ev gibi mekanlarda mevlid-i şerifler, ilâhîler, İstanbul’a has şarkı ve türküler söylenmiştir.⁷⁰ Böylece halkın her kesimine hitap eden mûsikî, toplum hayatının vazgeçilmez bir bütünü ve sanat geleneği olarak yaşatılarak geliştirilmiştir. Konaklardaki mûsikî meclisleri ise, yine bazı devlet erkânı ile birlikte zamanın sanat perver ve varlıklı şahıslarının konaklarında düzenledikleri, saraydakine benzer bir mûsikî meclisinin

⁶⁴ Kaya Kılıç, “19. Yüzyılda Osmanlıda Müzik Olgusu ve Dönemin Yenilikçi Padişahları”, *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 8/2 (2019), 552.

⁶⁵ Selman Benlioğlu, “19. Yüzyıl”, *Türk Din Mûsikîsi*, ed. Ahmet Hakkı Turabi (Ankara: Grafiker, 2018), 59.

⁶⁶ Arif Güzel, “XIX. Yüzyılda Piyano ve Osmanlı Kadını”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 8/1 (2020), 251.

⁶⁷ Murat Salim Tokaç, “XIX. Yüzyıla Kadar Osmanlı Dönemi Kent Müziğine, Nazariyat Ve Bestecilik Yönündeki Gelişmelere Genel Bir Bakış”, *Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Müzik ve Sahne Sanatları Dergisi* 2 (2018), 80.

⁶⁸ Yavuz Demirtaş, “XIX. Yüzyıl İstanbul’undaki Sanat ve Mûsikî Hayatına Genel Bir Bakış”, *İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/2 (2009), 148.

⁶⁹ Gülay Karamahmutoğlu, “Tanzimat Döneminde müzik dönem Padişahları ve Müzik Anlayışları”, *Yeni Türkiye Dergisi Türk Mûsikîsi Özel Sayısı* 57 (2014), 555-565.

⁷⁰ Alâeddin Yavaşca, “İstanbul Mûsikî Hayatı: Saray Dışında Mûsikî Hayatı”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994), 5/527.

özentisini yansıtan meclislerdi. Bu meclisler elit bir hava taşımaktaydı ve alelade kişiler bu mûsikî ortamına katılamazlardı.⁷¹

2. Mahmûd döneminde, Enderun'un itibarını kaybetmesi ile birlikte Türk mûsikîsi ve saray arasında oldukça güçlü bir konumda bulunan ilişkiler, zamanla zayıflamıştır. Bu zayıf ilişkinin doğurmuş olduğu ilgisizlik konaklara da sirayet etmiş, himayesiz kalan Türk mûsikîsine'ne hakiki sahibi olan halk sıkı ellerle sarılmıştır. Bu dönüşümle birlikte, saray ve konaklardaki mûsikî meclislerinin yerini, zamanla evlerde düzenlenen toplantılar ile halkın oluşturduğu mûsikî dernekleri almıştır. Söz konusu meclislerde yalnızca mûsikî icrası gerçekleştirilmemiş; aynı zamanda katılımcılar arasında sohbetler yapılmış, bireyler farklı ortamlarda edinmeleri güç olan görgü kuralları ve çeşitli kültürel bilgileri öğrenme imkânı bulmuşlardır.⁷²

19. yüzyıl Osmanlı halkı, hayatın her alanında mûsikîyle iç içe bir yaşam sürmüştür. Mütedeyyin bir yapıya sahip olan bu toplum, özellikle dinî mûsikîye derin bir ilgi göstermiş; dinî hayatın merkezinde yer alan camilerde icra edilen ezân, kamet ve Kur'ân tilâvetinin müzikal açıdan en üst düzeyde gerçekleştirilmesine büyük hassasiyet göstermiştir. Bu duyarlılık, gündelik hayata da yansımış; İstanbul beyefendileri, sokaklarda bağırarak satış yapan seyyar satıcıların sesleniş biçimlerine müdahale ederek, bu çağrıların kulak tırmalayıcı olmaktan ziyade belirli mûsikî makamlar doğrultusunda gerçekleştirilmesini teşvik edip uyarmışlardır. Ayrıca, günde beş vakit okunan ezânların da her birinin vaktine uygun mûsikî makamlarıyla icra edilmesine özel bir önem atfedilmiştir.⁷³

19. yüzyılda 2. Mahmud'un 1826 senesinde Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmasıyla birlikte, Türk mûsikî eğitiminin verildiği kurumlardan biri olan Mehterhâne de lağvedilmiş; bunun yerine, Batı müziği esaslarına dayalı eğitim sunan "Muzıka-i Hümayûn" kurulmuştur.⁷⁴ Sultan 2. Mahmud'un bu teşebbüsü, yalnızca askerî mûsikî alanıyla sınırlı kalmamış; zaman içerisinde Osmanlı müzik kültürünün genel yapısını dönüştüren kapsamlı bir etki doğurmuştur.⁷⁵ Bu dönüşüm, geleneksel mûsikî anlayışından uzaklaşılarak Batılı müzikal normlara dayalı bir yapının benimsenmesini beraberinde getirmiş ve müzikal eğitimden repertuvara kadar pek çok alanda kalıcı izler bırakmıştır.⁷⁶ Bu gelişme, Batı müziğinin Osmanlı topraklarına girişine vesile olmuş; her ne kadar Batı tarzı mûsikî türü, saray ve yüksek zümre mensupları tarafından, özentiyle benimsenen Avrupalı yaşam tarzının bir parçası olarak kabul görüp öğrenilmişse de Türk milletin kültürü dokusuyla örtüşmediği için toplumun geniş kesimleri nezdinde yaygınlık kazanmamış, uzun süre yalnızca saray çevresiyle sınırlı kalmıştır.⁷⁷

19. yüzyıl, gayrimüslim mûsikîşinaslarının sayısında kayda değer bir artışın gözlendiği ve Türk mûsikîsi üzerinde etkilerini belirgin bir şekilde hissettirdikleri bir dönem olmuştur. Mûsikî geleneği içerisinde gayrimüslim mûsikîşinasların da yer alması, bu kültürel mirasın çok kültürlü yapısını göstermesi bakımından son derece önemlidir. Yahudî, Rum ve Ermenî

⁷¹ Walter Feldman - Nuri Özcan, "Mûsikî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001), 23/274.

⁷² Yavaşca, "İstanbul Mûsikî Hayatı: Saray Dışında Mûsikî Hayatı", 5/529-530.

⁷³ Mustafa Özdamar, *İslambol Geleneğinde Sivil Merasimler ve Doğumdan Ölüme Mûsikî* (İstanbul: Kirk Kandil Türk Sanat Mûsikîsi Vakfı, 1997), 16.

⁷⁴ Murat Can Dilber, "Mehterhâne-i Hümayûn'dan Mûzikâ-yı Hümayûn'a Osmanlı Müzik Kurumlarında Batılılaşma Temâyülü", *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7/1 (2023), 461-478.

⁷⁵ Ahmet Say, *Türkiye'nin Müzik Atlası* (İstanbul: Borusan Kültür ve Sanat Yayınları, 1998), 47.

⁷⁶ Bilen Işık, "Mûsikî İnkılâbı"nı Osmanlı-Türk Modernleşmesinin Kültürel ve Siyasi Mirası Olarak Yorumlamak", *Rast Müzikoloji Dergisi* 4/1 (2016), 1114.

⁷⁷ Mehmet Halim Spater, "İstanbul Mûsikî Hayatı: Batı Müziği", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1993), 5/531.

cemaatleri, Osmanlı döneminde yüksek bir itibara sahip olan Türk mûsikîsini benimsemiş; bu cemaatlerin içinden çok sayıda önemli mûsikîşinas yetişmiştir. Bu isimler arasında yalnızca icracılar değil, aynı zamanda bestekârlar, nazariyatçılar ve nota sistemleri geliştiricileri de bulunmaktadır.⁷⁸ Örneğin, geleneksel tanbur üslûbunun en tanınmış temsilcisi ve aynı zamanda 3. Selîm'in tanbur hocası olan Yahudî asıllı Tanburi İsak Efendi (ö.1814), bugünkü nota sisteminden önce en yaygın kullanılan nota sistemi olan Hamparsum Notası'nın mucidi olan Ermeni asıllı Hamparsum (ö. 1839) bu dönemde öne çıkan mûsikîşinaslardan yalnızca birkaçıdır.⁷⁹ Söz konusu sanatkârlar, 19. yy. Türk mûsikîsinin gelişiminde kayda değer katkılarda bulunarak, bu sanatın zenginleşmesine hizmet etmişlerdir.

19. yüzyılın ikinci yarısında, klasik üslûbun dışında gelişen yeni bir üslûp ortaya çıkmıştır. “Neo-klasik” ve “romantik” olarak adlandırılan sanat akımının kurucusu olan Hacı Ârif Bey (ö. 1885) tarafından başlatılan bu üslûp,⁸⁰ eski müzik anlayışını modern bir bakış açısıyla harmanlamayı ve geleneksel yapıyı yenilikçi bir şekilde dönüştürmeyi amaçlamıştır. 3. Selîm (ö. 1808), Şâkir Ağa (ö. 1840) ve Hammâmîzâde İsmâil Dede (ö. 1846) gibi bestekârlar da şarkı bestelemiş olsalar da, Hacı Ârif Bey bu alanda önemli bir yenilik yaparak yeni bir yön belirleyip çığır açmıştır.⁸¹ Bu üslûbun en belirgin özelliğini oluşturan şarkı formu, müziğe daha duygusal bir yaklaşım getirmiş olsa da, aynı zamanda bazı klasik değerlerin kaybolmasına yol açmıştır.⁸² Bununla birlikte, bu form halk arasında büyük bir ilgiyle karşılanmış ve Hacı Ârif Bey'in şarkıları, şehrin dört bir yanına yayılmıştır.⁸³ Rıfat Bey (ö. 1888), Şevkî Bey (ö. 1890), Hacı Fâik Bey (ö. 1891) , Nikogos Ağa (ö. 1891) ve Rahmî Bey (ö. 1924) gibi bestekârların eserleriyle bu yeni üslûp giderek daha da yaygınlaşmış ve zamanla Türk mûsikîsinin en sık kullanılan formu haline gelmiştir.⁸⁴

⁷⁸ <https://www.salom.com.tr/arsiv/haber/87628/yakin-devir-istanbulunun-gayrimuslim-bestekarlari>

⁷⁹ Yavaşca, “İstanbul Mûsikî Hayatı: Saray Dışında Mûsikî Hayatı”, 5/528.

⁸⁰ Bekir Sıtkı Sezgin, “Hacı Ârif Bey”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996), 14/440-442.

⁸¹ <https://www.fikriyat.com/galeri/biyografi/kurdilihicazkar-makamini-bulan-bestekar-haci-arif-bey/15>

⁸² Ahmed Tohumcu, “Türk Müziği Terminolojisinde Yozlaşma/Örnek Olay Analizi: Şarkı Formu”, *Müzik Kültürü ve Eğitimi* (38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 2009), 2/712.

⁸³ Detaylı bilgi için bkz: Yılmaz Öztuna, *Hacı Ârif Bey* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1986), 17-42.

⁸⁴ Yavaşca, “İstanbul Mûsikî Hayatı: Saray Dışında Mûsikî Hayatı”, 5/529.

2. BÖLÜMLER

2.1. Mecmuanın Şekil Açısından İncelenmesi

Araştırmaya konu olan bu mecmua Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'nde 12947 demirbaş numarasıyla, mûsikî konu başlığı altında Mecmûa-i Mûsikî ve Güfte ismiyle kayıtlıdır. Mecmuanın bir ismi ve başlığı bulunmamaktadır. Ancak mecmuaya sonradan eklendiği belli olan ve kurşun kalem ile mecmuanın hemen iç mukavva kapağında “*Mecmua-i Mûsikî*” hemen altındaki satırda “*Makamlara Göre Eşâr*” I ve II’de bulunan varakta ise “*Mecmua-i Mûsikî ve Risâle-i Mûsikî (üstü çizilmiştir)*” yazmaktadır. Mecmuanın yarısını ilâhîler diğer yarısını ise şuguller oluşturduğundan dolayı tezimizin başlığı “*Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi 12947 Numaralı Şuğul ve İlâhî Mecmuasının İncelenmesi*” olarak belirlenmiştir.

Mecmuanın ebadı 24x17 cm. dir. Dış kapakları yıpranmış bir vaziyette olup mukavva kâğıt lekeli ve solmuş kırmızı renkten oluşmaktadır. Kapak birleşim yeri kahverengi yumuşak deri ile kaplanmıştır. Kâğıt az âharlı ve saman rengindedir.

Mecmuanın mukavva kâğıdının iç kısmının ilk sayfasında Kütüphane’nin yapıştırmış olduğu bilgiler mevcuttur. Sırasıyla belirtecek olursak “*Kitap No: 12947/0, Kitap Adı: Mecmua-i Mûsikî ve Güfte, Konu Kodu: 780, Dili: Osmanlıca, Yazım şekli: Mah., Yazım Tipi: Rik’a, Sayfası: 331, Geldiği Yer: Koyunoğlu, Konu: Mûsikî, Satır Adedi: 27, Ebadı: 24x17, Cilt Nevi: Kırmızı Vin. Deri*” bu bilgilerden bahsedilmiştir. Mecmuanın mukavva kâğıdının iç kısmının ikinci sayfasında ise esere sonradan eklenmiş Arap harfleri ve Latin harflerinin kullanıldığı yazılar mevcuttur. Baştan aşağıya sıralayacak olursak “*73 şairin faslı, No. 12947(sadece bu kısım Latin harfleriyle yazılmıştır), mecmua-i mûsikî, makamlara göre eş’âr, nâsihi (boş bırakılmış), nesh (boş bırakılmış), varak/sayfa. 331, sonunda yedi başlıklı fihrist var*” şeklindedir.

Mecmua toplam 334 sayfadan (167 varak) oluşmaktadır. 334 sayfadan 100 sayfa (50 varak) boş bırakılmış 4 sayfa ise kopmuştur. Bu boş varaklar her makam faslının sonunda bulunmaktadır. Bu durum, mecmuaların tek seferde yazılıp tamamlanan metinler değil, zaman içerisinde yeni eserlerin eklenmesiyle gelişen ve zenginleşen derlemeler olduğunu ortaya koymaktadır.

Mecmuanın numaralandırması düzenli bir şekilde yapılmıştır. Sağ ve sol üst köşeye Arapça rakamlarıyla sürh¹ ile yazılmıştır. Numaraların hem mecmua içindeki hat ile benzerliği hem de mürekkebin aynı ton renginden dolayı numaralandırmayı rahatlıkla mürettibin yaptığını söyleyebiliriz. Sayfa numaraları 3. varaktan itibaren başlatılmıştır. Bu sebepten geride kalan sayfalar Roma rakamlarıyla I, II, III şeklinde tarafımızca numaralandırılmıştır. Bazı varaklara numaralandırma yapılmamıştır. Bunlar; I, II, III, 1, 2, 4, 7, 8, 10, 12, 13, 41, 42 sayfalarıdır. Bu numaralandırma yapılmayan varakların bazısına kurşun kalem ile sonradan eklenmiş Latince rakamlar kullanılarak sayfa numaraları verilmiştir. Bunlar; 4, 7, 8, 10, 12, 42. sayfalarıdır.

¹ Sürh, eskiden el yazması kitaplarda bazı kelime ve ibâreleri metinden ayırmak için kullanılan gayet güzel ve sabit kırmızı bir mürekkeptir. Ayrıntılı bilgi için bkz: Recep Demir, “Divan Şiirinde Kırmızı Renk”, *Türkiyat Mecmuası* 25/1 (01 Haziran 2015); Zeynep Koyuncu, “Divan Edebiyatında ‘Sürh’ Redifli Şiirler üzerine bir inceleme”, *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)* 2/1 (30 Haziran 2017).

Mecmuadaki kopuk sayfalar 128, 129, 206, 207. sayfalardır.

Mecmuanın bazı sayfalarında lacivert mürekkepli kütüphane mührü ile karşılaşılmalıdır. Düzenli bir sıralaması bulunmayan bu mühür toplam 24 sayfada görülmektedir. Üstelik bu mühür bazı sayfaların lekelenmesine de sebep olmuştur. Mühürde “*Koyunoğlu Şehir Müze ve Kitaplığı Konya 1913*” yazmaktadır.

Mecmua rik‘a hattıyla kaleme alınmıştır, mürekkep olarak ise siyah ve kırmızı renk kullanılmıştır. Mecmuanın baştan sona yazımına bakıldığında eserin tek bir mürettibin kaleminden çıktığı anlaşılmaktadır. Fakat mecmuanın 194. sayfasında Nahl sûresinin 74. âyetinde geçen “*Fe lâ tadribu lillâhi ‘l - emsâl (Allah için emsâl göstermeyin)*” ve 228. sayfanın son satırında Ahzab sûresinin 56. âyetinde geçen “*sallû ‘aleyhi vesellimû teslimâ (Siz de onu övün, ona salat ve selam getirin)*” bölümleri, kurşun kalem ile ve farklı bir yazı stiliyle yazılmıştır. Eserin genelinde mürettibe ait gayet açık ve düzgün bir yazı vardır. Dolayısıyla 194 ve 228. Sayfalarda yer alan âyet bölümlerinin mecmuanın sonraki sahipleri veya kütüphâneye gelen okuyucular tarafından sonradan kitaba eklendiği kanaatindeyiz.

Mecmuanın 131 ve 132. sayfaları arasında 130. sayfada yazılı olan “*Dilimde her seher zikrim*” diye başlayan güfte şukkası, bir de mecmuanın son sayfasında bulunan 331. sayfanın arasında paslanmış toplu iğne ile sayfaları sabitlenmiş 7 sayfalık fihrist mevcuttur. Fihristte mecmuada geçen 73 güftekarın ismi ve mecmua içinde bulunan güftelerin sayfa numaraları verilmektedir. Çalışmada bu sayıdan daha fazlasına ulaşılmış olup tasniflendirmesi “Mecmuada Yer Alan Güftekarlar” bölümünde detaylı olarak ele alınacaktır.

Mecmuada eserin mürettibi hakkında herhangi bir malumata rastlanılamamıştır. Ancak mürettibin vermiş olduğu bazı ipuçlarından onun hangi güftekar ile dönemdaş olduğu ve hangi tarikatlardan istifade ettiğine dair bilgiler mevcuttur. Mecmuada yer alan güftekarlar içinde tespit edebildiğimiz 109 şair içinden sadece 3’üne Osmanlı zamanında kullanılan, halkı doğru yola sevk ve irşad vazifesiyle muvazzaf olan meşâyih verilen unvan ile yani “*Reşâdetli*”² kelimesiyle hitab ederek onları övüp yüceltmıştır. Bu kişiler; Beşiktaş Mevlevîhanesi Postnişini Hasan Nazif Dede (ö.1862),³ tarîk-ı Sa’diyye halifelerinden Bedreddin Efendi (ö.1878),⁴ Nakşibendî tarikatında mümtaz bir şahsiyet⁵ olarak anılan Hâlis Hacı Pir Efendi’dir (ö.1880). Mürettibimizin saymış olduğumuz şahıslardan ve dolayısıyla 3 farklı tarikat olan Mevlevilik, Sa’dilik ve Nakşibendilik’ten etkilendiğini söyleyebiliriz.

Mecmuanın yazım tarihine ilişkin olarak, ilk sayfasında Rûmî takvime göre 22 Mart 1318, yani 4 Nisan 1902 tarihi yer almaktadır. Ancak bu tarih muhtemelen başka birinin temellük kaydı ya da kütüphâne kayıt tarihidir. Mecmuanın içinde ismi geçen güftekarlar ve mecmuanın fiziksel özelliklerinden yola çıkacak olursak 19. yüzyılın ikinci yarısında yazılmaya başlandığı ve en geç 1902 yılında tertip işleminin tamamlandığı söylenebilir.

Mecmuada Türkçe, Arapça ve Farsça güfteler bulunmaktadır. Bu güfteler düzenli bir biçimde yukarıdan aşağıya doğru yazılmıştır. Güftenin baş kısmında yazan başlıklandırma, nakaratlar, usul ve form isimleri, güftenin tamamlandı kelimesi (temmet) ve şâir mahlasları genellikle sürh ile yazılmıştır. Ayrıca mürettib çoğu güftede nakaratları tekrarlamak yerine

² Sami, *Kâmus-ı Türkî*, 664.

³ <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2017/04/seyh-hasan-nazif-dede.html>

⁴ Hasan Kaya, “Tekirdağlı Divan Şairleri”, *Rodosto’dan Süleyman Paşa’ya Tekirdağ Uluslararası Tekirdağ Tarihi Sempozyumu Bildirileri 26-27 Mart 2015*, ed. Murat Yıldız (İstanbul: Kitabevi, 2016), 495.

⁵ Ahmet Hilmi Yücebaş, *Tekirdağlı Şairler* (İstanbul: Cumhuriyet Matbaası, 1939), 78.

“eydan ve nakarat” kelimesini kullanarak nakaratın tekrar ettiğini göstermek istemiştir. Bu kelimeleri de çoğu kez kırmızı mürekkep ile yazmıştır. Bundan dolayı transkribe metninde mürettibin sürh ile yazdığı kısımlara sadık kalınarak aynı şekliyle transkribe edilmiştir.

2.2. Mecmuanın Muhtevâ Açısından İncelenmesi

Mecmua rik‘a hattıyla ve mecmuanın geneli itibariyle gayet okunaklı bir şekilde yazılmıştır. Mecmuada Türkçe, Arapça ve Farsça güfteler bulunmaktadır. Mecmuanın dili Osmanlı Türkçesi’dir.

Mecmuanın tümünde dîni muhtevâlî güfteler kullanılmıştır. Güftekârların çoğu ise tekke edebiyatı şairleridir. Mecmuada ölümlere nasıl telkin yapılacağının, tekke mûsikîsi formları olan ism-i celâl⁶, durak⁷ formlarına ait güfteleri barındırması ve nevbenin⁸ nasıl yapılacağının tarif edilmesiyle bu mecmuanın tasavvufî bir boyutunun da olduğu açıktır.

Mecmuada bulunan güftelerin çoğunun hangi makamda bestelendiğinin bilgisi verilmesine rağmen herhangi bir bestekâr bilgisine yer verilmemiştir. Bu özelliğiyle de mecmuanın geleneksel bir güfte mecmuası niteliğinde olduğunu belirtebiliriz.

Mecmuada başlıklandırması yapılan güftesi yazılmayan başlıklar da mevcuttur. Bunlar; 75 (*Şuğul Der Makâm-ı İsfahan*), 146 (*İlâhî Der Makam-ı Mahur*), 205 (*İlâhî Hüzzam*) sayfalarında bulunan başlıklardır. Ayrıca başlık atılmamış 13 güfte de mevcuttur. Bu güfteler; I, 130, 136, 142, 159, 184, 260 (2 güfte bu varaktadır), 263 (3 güfte bu varaktadır), 323, 325 numaralı sayfalarda bulunmaktadır.

2.2.1 Mecmuada Yer Alan Güftekârlar

Mecmuada genellikle (şuğuller hariç) güftelerin başlıklandırmasında veya makta beyitlerinde güftekârın ismi ya da mahlası bulunmaktadır. Böylelikle güftelerin kime ait olduğu kolay bir şekilde tespit edilmiştir. Detaylı araştırma neticesinde mecmuada 3 güftenin güftekârının yanlış verildiği anlaşılmaktadır. Bu güftekârların doğru verilmiş hâli 240, 270 ve 297. sayfaların transkribi yapılan kısımda dipnotlarda açıklanmıştır.

Mecmuada mürettib düzenli bir güftekâr tertibi yapmamıştır.

Mecmuada (tespitini yapabildiğimiz) 109 farklı güftekârın güftelerine yer verilmiştir. Mecmuadaki toplam güfte sayısı 379’dur ve bunlardan 246’sının güftekârı bellidir.

Tablo 1: Mecmuada Yer Alan Güftekârlar

Sıra	Güftekâr	Yaşamış Olduğu Yüzyıl	Güfte Sayısı
1	Hacı Memiş Rıf‘at	20.yy. (ö.1912)	1

⁶ Yavuz Demirtaş, “Türk Din Mûsikîsi Formları”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/1 (2009), 221.

⁷ Nuri Özcan, “Durak”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994), 10/4.

⁸ Süreyya Agayeva, “Nevbe”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007), 33/37-38.

2	Musa Kazım Paşa	19.yy. (ö.1890)	15
3	Vefa Türbedârı Osman	19.yy. (ö.1889)	1
4	Hafız Emin	19.yy. (ö.1883)	1
5	Hacı Pir Halis	19.yy. (ö.1880)	7
6	Şeyh Bedreddin	19.yy. (ö.1878)	2
7	Kovacızade Mehmed	19.yy. (ö.1862)	1
8	Hasan Nazif Dede	19.yy. (ö.1862)	2
9	Abdulaziz Zihni	19.yy. (ö.1854)	1
10	Kethüdazade Arif	19.yy. (ö.1849)	2
11	İbret Mehmet	19.yy. (ö.1845)	1
12	İbrahim Dertli	19.yy. (ö.1845)	1
13	Hamdullah Çelebi (Hasreti)	19.yy. (ö.1836)	1
14	Keçecizade İzzet Molla	19.yy. (ö.1829)	1
15	Ömer b. Muhammed el Yafî	19.yy. (ö.1818)	1
16	Mustafa Selâmi	19.yy. (ö.1813)	2
17	Mustafa Zekâi	19.yy. (ö.1812)	6
18	Şeyh Galip	18.yy. (ö.1799)	3
19	Mustafa Haşim Üsküdari	18.yy. (1783)	1
20	Erzurumlu İbrahim Hakkı	18.yy. (1780)	5
21	Kösec Ahmet Dede	18.yy. (1777-1778)	1
22	Katipzâde Mehmed Ref'i	18.yy. (1769)	1
23	Çıkrıkçı Mustafa	18.yy. (1757)	1
24	Cemâli	18.yy. (1750)	3
25	Neccarzâde Rıza	18.yy. (1746)	1
26	Sezayi Gülşeni	18.yy. (1738)	8
27	Süleyman Nahifi	18.yy. (1738)	1
28	Himmetzâde Abdussamed	18.yy. (1737)	1
29	Muhammed Fahri Sünbülü	18.yy. (1735)	1
30	Abdulgânî en- Nablusî	18.yy. (1731)	2
31	İsmail Hakkı Bursevî	18.yy. (1725)	4
32	Musa Dede	18.yy. (1719)	1
33	Mehmed Nasuhî	18.yy. (1718)	2
34	İsa Mahvi Efendi	18.yy. (1715)	3
35	Hasan Kenzi	18.yy. (1714)	2
36	Himmetzâde Abdi	18.yy. (1710)	1
37	II. Mustafa	18.yy. (1703)	1
38	Şeyh Süleyman	18.yy. (1703)	1
39	Şeyh Mehmed Nazmi	18.yy. (1701)	1
40	Mehmed Enveri	17.yy. (1694)	1
41	Niyâzi-i Mısri	17.yy. (1694)	13
42	Fazlı	17.yy. (1686)	1
43	Bolulu Şeyh Himmet	17.yy. (1684)	5
44	Derviş Osman	17.yy. (1684)	1
45	Üftâdezâde Kutb İbrahim Sadık	17.yy. (1678)	1
46	Kul Nesimi	17.yy. (1674 Sonrası)	6
47	Hâkî Yahudî	17.yy. (1667)	1
48	Fenâyî Cennet Mehmed	17.yy. (1664)	1

49	Ümmi Sinan	17.yy. (1657)	3
50	Abdulahad Nuri	17.yy. (1651)	3
51	Abdullah Bosnevî	17.yy. (1644)	1
52	Abdulmecid Sivasî	17.yy. (1639)	1
53	Ömer Fuâdi	17.yy. (1636)	1
54	Aziz Mahmut Hüdâyî	17.yy. (1628)	10
55	Bezcizâde Mehmed Muhyiddin	17.yy. (1611)	2
56	Ruhi Baba	17.yy. (1606)	1
57	Seyfullah Nizamoğlu	17.yy. (1601)	4
58	Şemseddin Sivasî	16.yy. (1597)	2
59	Vahib Ümmi	16.yy. (1597)	1
60	Muhteşem Kâşânî	16.yy. (1588)	1
61	Azerî İbrahim Çelebi	16.yy. (1585)	1
62	Fuzuli	16.yy. (1556)	2
63	Ahmed Sarban	16.yy. (1545)	1
64	İbrahim Gülşeni	16.yy. (1534)	1
65	Prizenli Şem'î	16.yy. (1530)	2
66	Cezerî Kasım Paşa (Sâfi)	16.yy. (1502-1532)	1
67	Cemâli Halveti	15.yy. (1494)	1
68	Molla Cami	15.yy. (1492)	1
69	Ömer Ruşeni	15.yy. (1487)	1
70	Fatih Sultan Mehmed	15.yy. (1481)	1
71	Eşrefoğlu Rumi	15.yy. (1469)	4
72	Hacı Bayram Veli	15.yy. (1430)	1
73	Abdurrahim el Bura'î el Yemânî	15.yy. (1427)	2
74	Yunus Emre	14.yy. (1320-21)	33
75	Busîrî	13.yy. (1295)	1
76	Mevlâna	13.yy. (1273)	2
77	Ebu'l-Hasan eş Şuşteri	13.yy. (1269)	3
78	Şemsi Tebrizi	13.yy. (1247)	3
79	İbnü'r Rızâ el Kâtib el Mâlikî	12.yy. (1194)	1
80	Sa'dettin Cibavi	12.yy. (1180)	3
81	İmam Hüseyin	7.yy. (680)	3
82	Bilal-i Habeşi	7.yy. (641)	1
83	Ebu Bekir Sıddık	7.yy. (634)	1
84	Elfi	?	1
85	Cemâli	?	1
86	Şâdî	?	1
87	Es'ad	?	2
88	Sıdkı	?	1
89	Halil Nablusî	?	1
90	Osman	?	1
91	Beyzâde	?	1
92	İzzî	?	1
93	Şerifî	?	1
94	Mebni	?	1

95	Saffet	?	1
96	Kuloğlu	?	1
97	Derviş Lebib	?	1
98	Cevâbî	?	1
99	Atâ	?	1
100	Hayderî	?	4
101	Şakir	?	1
102	Hamdi	?	1
103	Fazıl	?	1
104	Hâlî	?	1
105	Virânî	?	1
106	Sâidî	?	1
107	Abdülhâdî es- Sûdî	?	1
108	Muhammed Hilâlî	?	1
109	Abdulfettah	?	1

Mecmuada yer alan güftekarların yüzyıllara göre dağılımı ise şu şekildedir:

- **20.yüzyıl:** 1 güftekar⁹
- **19. yüzyıl:** 16 güftekar
- **18. yüzyıl:** 22 güftekar
- **17. yüzyıl:** 18 güftekar
- **16. yüzyıl:** 10 güftekar
- **15. yüzyıl:** 6 güftekar
- **14.yüzyıl:** 1 güftekar
- **13.yüzyıl:** 4 güftekar
- **12.yüzyıl:** 2 güftekar
- **7.yüzyıl:** 3 güftekar

Bu dağılım, mürettibin özellikle 15. ve 19. yüzyıl güftekarlarına yoğunlaştığını göstermektedir.

Mecmuada 12. ve 19. yüzyıllara ait güftekarların yer alması, bu eserlerin dönemin hafızasında ve mûsikî icrasında yaşatıldığını; sadece çağdaş güftekarlar değil, geçmişin önde gelen şairlerinin de mûsikî repertuarı içinde varlıklarını sürdürdüğünü göstermektedir. Bu

⁹ Mecmuada 20. yy.'da yaşayan tek güftekar olan Tekirdağlı Şeyh Rifat Efendi, Ebha'n - Nagamat'ın mürettibi olup kendisine ait yalnızca bir şiire yer verilmiştir. 1844 doğumlu olan Rifat Efendi, Sa'dî tarikatına mensuptur. Aynı şiirin yer aldığı Ebha'n - Nagamat'ın 1898 tarihinde tamamlandığı bilgisi dikkate alındığında, Şeyh Rifat Efendi'nin şiiri 1900 yılı öncesinde yazıldığı kesindir. Dolayısıyla bu şiirde 19.yy.'a aittir. Bu da, söz konusu şiirin mürettip tarafından bizzat temin edilmiş olabileceğini ve o dönemde hâlen hayatta olan bir şahıstan derlenebileceğini göstermektedir.

durum, mecmuanın yalnızca dönemsel bir derleme değil, aynı zamanda geleneksel mûsikî mirasını muhafaza eden bir kültürel bellek işlevi gördüğünü de ortaya koymaktadır.

Araştırmaya konu olan mecmua, yalnızca bir güfte derlemesi olmanın ötesinde; klasik Türk musikisinin tarihsel gelişimini, edebî tesir alanlarını ve kültürel sürekliliğini yansıtan önemli bir kaynak niteliğindedir. Yüzyıllara yayılan bu zengin güfte hazinesi, mûsikîşinaslar açısından içerik analizi bakımından kıymetli bir araştırmadır.

2.2.2 Mecmuada Geçen Formlar

Mecmuanın belirli bir form başlıklandırması ve belli bir makamsal tertibi bulunmaktadır. Mürettib genellikle hem makamlar için hem de formlar için “Fasl” kelimesini kullanıyorsa başka bir “Fasl” kelimesine kadar o düzende devam etmektedir. Örnek verecek olursak “Hüseyini Faslı” demiş ise başka bir fasla kadar hüseyini makamında başlıklandırmalar devam etmektedir. Belirli bir başlık altında tertip edilen formlar ise mecmuadaki sırasıyla şunlardır; “Şuğul, Nevbe, İlâhî, Fasl-ı Makamat, Fasl-ı Mevlid-i Nebi (bu başlıklandırma altında tevşihler de bulunmaktadır), Fasl-ı Cumhûr İlâhîsi (bu başlıklandırma altında duraklar ve ayakta yapılan zikirli belirtmek için kıyam-ı cumhur ilâhîler de bulunmaktadır) sonrasında ise başlıklandırmalar karışık şekilde devam etmektedir.

Mecmuada 15 mûsikî formu kullanılmıştır.

Bunlar:

- **Şuğul :** Güftesi Arapça olarak kaleme alınmış ve Türk mûsikîsinin makâm ve usul sistemi doğrultusunda bestelenmiş ilâhîlerdir.¹⁰ Bu eserler çoğunlukla hareketli ritim kalıpları olan yürük usuller ile icra edilmekte olup hem form hem de üslup açısından klasik Türk dinî mûsikî geleneğinin özelliklerini yansıtmaktadır.¹¹

Mecmuada toplam 143 adet şuğul yer almaktadır. Mecmuada mürettibin 7, 55 ve 74. sayfalarda bulunan 3 tane Türkçe ilâhîye de şuğul başlıklandırma yaptığını görmekteyiz. Bunlara şuğul denmesindeki sebebi ise kanaatimizce sehven yazıldığıdır. Mecmuada 143 adet şuğulün var olması, mecmuayı döneminin oldukça zengin bir şuğul repertuvarına sahip şuğul mecmuası kılmaktadır. Makamsal tertip açısından dikkat çekici bir düzene sahip olan mecmua, içeriğindeki şuğul sayısı ile önemli bir kaynak konumundadır. Bu yönleriyle söz konusu mecmua, repertuvar aktarımı açısından araştırmacılar için değerli bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

- **Nevbe:** Genellikle Rifâî, Kâdirî, Bedevî ve Sâ’dî tarikatlarına ait tekkelerde, bayram ve kandil gibi mübarek gün ve gecelerde, âlât-ı mutribe olarak adlandırılan ney, nısfîye, kudûm, çifte kudûm, el kudûmü, mazhar, bendir, kabran, halîle, tabl, zahme ve çalpâre gibi nevbe çalgılarının topluca ve belirli bir üslupla çalınması, aralarda ilâhî ve şuğul gibi tasavvufî ezgilerin okunması suretiyle gerçekleştirilen bu zikirli müzikli merasime denir.¹²

¹⁰ Yılmaz Öztuna, “Şuğul”, *Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi* (Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2000), II, 361.

¹¹ M. Ekrem Karadeniz, *Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları* (Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1965), 167.

¹² Aynur Demir, *XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dini Güfteler Mecmuası* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2007), 30.

Mecmuada 123. sayfa ile 126. sayfalar arasında tekke mûsikîsi formu olan ve tekkelerde ritim sazları ile hanendelerin ortak iştirakleriyle yapılan nevbenin¹³ nasıl yapılacağı tarif edilmiştir. İçerisinde 2 salât ve 9 şûğul geçmektedir. Burada dikkatimizi çeken ve mecmuayı bu yönüyle önemli kılan bir detay bulunmaktadır. Mürettib nevbenin ikinci faslını tarif ederken bu fasılda karabatak şûğullerinin okunacağından bahsetmektedir. Yaptığımız araştırma neticesinde “Karabatak” terimi ilk olarak, 18.yy.’da Arapzade Abdürrahim Bâhir Efendi’nin (ö.1746) “*Hicaz Karabatak*”¹⁴ ve Tanbûrî/Kemânî Hızır Ağa’ya (ö.1760?) ait olan “*Segâh Karabatak ve Hicaz Karabatak*”¹⁵ peşrevleri ile ortaya çıkmaktadır. Terim manası olarak ise; “*mûsikîmizde eserin belirli bölümlerinin bazı sazlar tarafından çalınması için bestelenmiş peşrev ve saz semâîsi formundaki saz eserleridir.*”¹⁶ denmektedir. Türk mûsikîsinde enstrümantal ve orkestral tekniğin ilk örneklerini oluşturması bakımından önem arzeden karabatak, bu teknik ve yönüyle “sazların sohbeti” esasına dayalı bir beste ve icra biçimidir.¹⁷ 18.yy.’da meydana çıkan karabatak gerek bestekârlık gerekse icrakârlık alanlarında Türk mûsikîsi açısından yeniliği ifâde eden peşrev formunun yenilikçi bir tekniğidir diyebiliriz. Mecmuada mürettibin nevbe faslında karabatak şûğullerinin okunacağını bilgisini vermesiyle bu tekniğin 19.yy. sonlarına kadar kullanılıp süregeldiğini ve bir tekke mûsikîsi formu olan nevbelerde de icra edilip kullanıldığını anlamaktayız.

- **İlâhî:** Arapça’da “Allâh’a âit” manasına gelen, Tasavvuf Edebiyatı’ndaki ilâhî türünün Türk mûsikîsinde kendine özgü bir üslûpla bestelenerek meydana gelen şekline ilâhî denir.¹⁸

Mecmuada 119 tane ilâhî bulunmaktadır.

- **Cumhur İlâhî:** “Toplu olarak icra edilen ilâhî” anlamına gelir. Mevlevîlik ve Bektaşîlik dışındaki tarikatların tekkelerinde, kelime-i tevhid zikrinin ardından İsm-i Celâl zikrine geçilmeden önceki bölümde okunurdu.¹⁹ Cumhur ilâhîlerini diğer tasavvufî ezgilerden ayıran en belirgin özellik, bu eserlerin cemaatin tümü tarafından hep birlikte seslendirilmesidir.

Mecmuada 37 tane cumhur ilâhîsi bulunmaktadır.

- **Kıyam İlâhî:** Zikir-i kıyâm olarak adlandırılan, zikir meclisinin ayakta devam ettiği bölümde icra edilen tasavvufî mûsikî formlarıdır.²⁰

Mecmuada 11 adet kıyam ilâhî bulunmaktadır.

¹³ Ahmet Hakkı Turabi - Fatih Koca, “Cami ve TekkeMûsikîsi Ortak Formları / Na’t”, *Türk Din Musikisi El Kitabı*, ed. Ahmet Hakkı Turabi (Ankara: Grafiker Yayınları, 2018), 124.

¹⁴ M. Nazmi Özalp, *Türk Mûsikîsi Tarihi* (İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2000), 1/452.

¹⁵ Yılmaz Öztuna, *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990), 1/342.

¹⁶ <https://lugatim.com/s/karabatak>

¹⁷ Ruhi Ayangil, “Azerbaycan’ın Bakü Şehrinde Düzenlenen Uluslararası Mugam Sempozyumu’nda Tebliğ Edilen Bir Makale. Dönüştürücü Bir Performans Pratiği Olarak ‘Batak Tekniği’ ve Saz Eserlerinde Besteli Taksim Örnekleri ile İcra/Yorum Tarzları”, *TUMAC*, (2013).

¹⁸ Mustafa İsmet Uzun, “İlâhî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000), 22/64-68.

¹⁹ Nuri Özcan, “Cumhur İlâhî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993), 8/94.

²⁰ Demir, XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dini Güfteler Mecmuası, 37.

- **Na‘t:** Hz. Muhammed’i (s.a.v) yüceltmek, ona duyulan sevgi ve bağlılığı ifade etmek, şefaât talebinde bulunmak amacıyla kaleme alınan manzum metinlerden oluşan, bu metinler üzerine bestelenerek icra edilen bir dinî mûsikî formudur.²¹

Mecmuada 13 adet na‘t bulunmaktadır.

- **Mersiye:** Bir kişinin vefatından duyulan derin üzüntü ve acıyı ifade etmek, onun erdemli yönlerini öne çıkarmak amacıyla yazılan manzum metinlerin bestelenmiş biçimine mersiye denir.²² Özellikle Hz. Hüseyin ve Ehl-i Beyt’in Kerbelâ’da şehit edilişlerinin yıl dönümünde düzenlenen mâtem merasimlerinde, bu olaya duyulan hüznün ve öfkeyi yansıtan Arapça, Farsça ve Türkçe şiirlerin, mersiye hânlar tarafından ezgiyle veya doğaçlama olarak okunması geleneğidir.²³

Mecmuada 12 adet mersiye vardır.

- **Tevşih:** Mevlid ve Mi‘râciye bölümleri arasında okunmak üzere Hz. Peygamber’in doğumunu öven içerikte kaleme alınan, Arapça veya Türkçe sözlü ve bestelenmiş manzum eserlerdir.²⁴

Mecmuada 12 adet tevşih vardır.

- **Gazel:** Tıpkı taksim gibi önceden bestelenmeyen, gazelhan adı verilen icracı tarafından irticali olarak seslendirilen, belirli bir makam ya da makam dizisi içinde ilerleyen ancak herhangi bir usul kalıbına bağlı olmayan serbest ritimli bir mûsikî formudur.²⁵

Mecmuada 6 adet gazel bulunmaktadır.

- **Durak:** Kuûdî veya kıyâmî zikir uygulayan, Mevlevîlik dışındaki tarikatlarda, zikir meclisinin ilk bölümü olan kelime-i tevhid zikrinden sonra, ism-i celâl zikrine geçilmeden önceki arada bir ya da iki zâkir tarafından icra edilen, adından da anlaşılacağı üzere zikri kısa süreli duraklatan ve farklı makamlarda bestelenmiş eserlerdir. Bu formlarda genellikle terennüm süslemeleri bulunmaz; ancak arzu edilirse “Hak dost, dost, âh, Hû yâ Hak” gibi terennüm ifadeleri eklenebilir.²⁶

Mecmuada 5 adet durak bulunmaktadır.

- **Münâcât:** Tasavvuf veya dîvân şâirlerinin, Allâh’a yalvarış, yakarışı dile getiren şiirlerinin, sesi güzel ve mûsikî bilen bir kişi tarafından, bir veya birkaç makamda dolaşarak irticâlen seslendirdiği eserlerdir.²⁷

Mecmuada 4 adet münâcât bulunmaktadır.

- **Medhiye:** Din büyüklerini öven ve onların faziletlerini, manevî makamlarını yüceltmek amacıyla kaleme alınan sözlerin bestelenerek icra edilmesine methiye denir.

Mecmuada 3 adet medhiye bulunmaktadır.

²¹ Turabi - Koca, “Cami ve TekkeMûsikîsi Ortak Formları / Na‘t”, 126.

²² Yılmaz Öztuna, “Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi”, *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi* (Ankara, 1990), II/45.

²³ Nuri Özcan, “Mersiye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004), 29/219-221.

²⁴ Turabi - Koca, “Cami ve TekkeMûsikîsi Ortak Formları / Tevşih”, 127.

²⁵ İsmail Hakkı Özkan, “Gazel”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996), 13/442-443.

²⁶ Öztuna, “Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi”, 1990, II/172.

²⁷ Demir, XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dini Güfteler Mecmuası, 36.

- **Salât:** Peygamber Efendimiz’e (s.a.v) Allah’tan rahmet ve selâm niyazını içeren dinî içerikli mûsikî formlarıdır.²⁸ Farklı makamlarda bestelenmiş olup, Salât-ı Ümmiye ve Salât-ı Kemâliyye gibi türleri bulunmaktadır.

Mecmuada 2 adet salât bulunmaktadır.

- **Kaside:** Dinî muhtevalı kasîdelerin, tek bir icracı tarafından, taksim gibi anlık ilhamla doğaçlama olarak makam içerisinde bestelenip seslendirilen yorum biçimidir.²⁹ Mecmuada 2 adet kaside bulunmaktadır.

- **İsm-i Celâl:** Kelime-i tevhîd zikrinin ardından, her tarîkatın kendine özgü tarzıyla ayakta (kıyâmî) veya oturarak (kuûdî) Allah ismini anmaları şeklinde gerçekleştirilen zikir bölümüne denir.³⁰ Dervişlerin ism-i celâli hangi makam ve ritmik düzende zikrettikleriyle uyumlu olarak, zâkirler de aynı makam ve tempoda ilâhiler seslendirirler.³¹

Mecmuada 1 adet ism-i celâl geçmektedir.

- **Mevlid:** Hz. Muhammed’in (s.a.v) doğumu, risâleti, mi‘racı, mucizeleri ve vefatını konu alan mesnevî tarzındaki manzumelerin, bestelenmesiyle oluşan bir form türüdür.³²

Mecmuada Süleyman Çelebi mevlidi gibi bahirler tarzında bir mevlid bulunmamaktadır. Mürettib Hz. Peygamber’in (s.a.v) doğumunu konu alan güftelere böyle bir başlıklandırma yapmıştır. Bu başlıklandırma altında toplam 14 tevşih ve ilâhî vardır.

Tablo 2: Mecmuada Yer Alan Formlar

Sıra	Form	Sayısı
1	Şuğul	144
2	İlâhî	71
3	Cumhur İlâhî	37
4	Na‘t	13
5	Mersiye	12
6	Tevşih	12
7	Kıyam İlâhî	11
8	Gazel	6
9	Durak	5
10	Münâcât	4
11	Medhiye	3
12	Salât	2
13	Kaside	2
14	İsm-i Celâl	1

²⁸ Turabi - Koca, “Cami ve Tekke Mûsikîsi Ortak Formları / Salâ”, 81.

²⁹ M. Nazmi Özalp, *Türk Mûsikîsi Beste Formları* (Ankara: TRT Genel Sekreterlik Basım ve Yayın Müdürlüğü Yayınları, 1992), 54.

³⁰ Ahmet Çakır, “Tekke Mûsikîsi/ İsm-i Celâl”, *Türk Din Mûsikîsi El Kitabı*, ed. Ahmet Hakkı Turabi (Ankara: Grafiker Yayınları, 2018), 107.

³¹ Demir, XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dini Güfteler Mecmuası, 37.

³² Demirtaş, “Türk Din Mûsikîsi Formları”, 218.

15	Nevbe	1
----	-------	---

Ayrıca mecmuada herhangi bir mûsikî bilgisi verilmeden yazılan güftelerin başlıkları da şu şekildedir; nutuk (43), kıt'a (8), kelam (3), muhammes (1), hitâbe (1), ve telkin (1)'dir. Ayrıca mürettib 108, 140, 176, 177 ve 297'de geçen güfteleri cüzi farklılıklarla tekrar yazmıştır.

Değişen toplumsal şartlar ve anlayışların bir sonucu olarak 19. yüzyılda sıkı sanat kuralları çerçevesinde bestelenmiş olan Türk mûsikîsinin şaheserleri olarak kabul edilen mi'râciyye, mevlid, durak, mersiye ve tevsih gibi formlara olan rağbet zamanla azalmış; bunların yerini daha kolay benimsenebilen parçalar almış, sanat kaygısından uzak, öğrenilmesi ve icrası daha kolay olan ilâhî ve şûgul gibi formlar tercih edilmeye başlanmıştır.³³ Özellikle 19. yüzyılın ortalarından itibaren "şûgul" besteleme eğiliminin belirgin biçimde arttığı ve bu hususta zâkirbaşılar arasında bir rekabet duygusunun geliştiği görülmektedir. Sanat endişesi taşımaksızın bestelenen bu kıvrak ve sade ezgili parçaların, dinî âyinlerin yaygınlaşmasına katkı sağladığı bir gerçek olmakla birlikte, genel mûsikî zevkini de bu süreçte zayıflattığı söylenebilir.³⁴

Araştırmaya konu olan mecmua, 20. yy.'a kadar dinî mûsikîde yaşanan dönüşümün somut bir yansıması niteliğindedir. Sanat kaygısından uzak, kolay öğrenilen ve uygulanabilen formların çoğunlukta olması hem dinî mûsikîde sadeleşme eğilimini hem de bu tür eserlerin halk ve tarikat çevrelerinde daha yaygın biçimde kullanılmasını beraberinde getirmiştir. Ancak bu gelişme, geleneksel dinî mûsikî formlarının sanatsal ve estetik düzeyde gittikçe arka plana itilmesine yol açmış; böylece mûsikî zevkinde belirli bir yozlaşma ya da sadeleşme eğilimi baş göstermiştir.

Mecmuada dikkat çeken bir diğer önemli husus, mürettibin nevbe tarifinde, münacatlarda, şûgul ve ilâhî güftelerinin bazı terennüm ve nakaratlarında Sa'dîlik tarikatı liderine atıfta bulunmasıdır. Özellikle birçok şûgulun doğrudan Sa'dîlik ile ilişkili olması, mecmuayı derleyen kişinin bu tarikatla güçlü bir bağı bulunduğunu düşündürmektedir. Özellikle ilâhî, tevşih, na't, mersiye ve şûgul gibi formların yoğun biçimde yer alması, eserin bir zikir meclisinde yani tekkede tertip edildiği algısını güçlendirmektedir.

İlâhîlerin cumhur, kıyâm, nevbe ve ism-i celâl gibi kategorilere ayrılması, bu mecmuanın yalnızca bireysel değil, aynı zamanda cemaatle icra edilen zikir tatbikine de hizmet ettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, Sa'dîlik tarikatının toplu zikir ve ayin pratiğiyle doğrudan örtüşmektedir.³⁵ Ayrıca Hz. Peygamber'e (s.a.v) ve Ehl-i Beyt'e duyulan muhabbetle kaleme alınmış na't ve mersiyelelerin, Sa'dîlikte Peygamber ve torunlarına gösterilen özel hürmeti yansıttığı da dikkat çekici bir unsurdur.³⁶

Sonuç olarak, mecmuanın muhtevası, yapısal düzeni, kullanılan formlar ve manevi temaları dikkate alındığında, Sa'dîlik tarikatı ile doğrudan ilişkili olduğu açıkça görülmektedir.

³³ Sadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi (Dinî Eserler), I-II* (İstanbul: Rıza coşkun Matbaası, 1942), 403-404.

³⁴ Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi (Dinî Eserler), I-II*, 403-404.

³⁵ Meriç Düzbaşı, "Türk Din Mûsikîsinde Kıyâmî Âyin Türlerinin Değerlendirilmesi", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (2023), 132-160; Tuğrul İnançer, "Sa'dîlik'te Zikir Usûlü ve Mûsikî", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi* (İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994), 6/394;

³⁶ Demirtaş, *XIX. Yüzyıl İstanbul'unda Tekke Mûsikîsi*, 91.

Tarikatın 19.yüzyıl mûsikî repertuvarının, toplu zikir ritüelleri ve tasavvufî estetik anlayışı, bu mecmua aracılığıyla somut biçimde izlenebilmektedir.

2.2.3 Mecmuada Geçen Makamlar

Mecmuada 32 farklı makam kullanılmıştır.

Bunlar :

Tablo 3: Mecmuada Bulunan Makamlar

Sıra	Makam	Sayısı
1	Segah	47
2	Uşşak	38
3	Hicaz	32
4	Saba	29
5	Hüseyni	24
6	Rast	21
7	Eviç	12
8	Neva	12
9	İsfahan	11
10	Bayati	10
11	Çargah	8
12	Muhayyer	7
13	Acem	5
14	Mahur	5
15	Irak	5
16	Bestenigar	4
17	Ferahnak	4
18	Hüzzam	4
19	Suzinak	3
20	Acemaşiran	3
21	Ferahfeza	2
22	Araban	2
23	Tahiri/ Baba Tahir	2
24	Buselik	2
25	Şevkutarab	2
26	Kürdi	1
27	Şehnaz	1
28	Hisar	1
29	Rehavi	1
30	Dügah	1
31	Nühüft	1
32	Müstear	1

Makamlarına göre eser dağılımını gösteren bu listeye göre, araştırmamıza konu olan mecmuada toplam 32 farklı makamda bestelenmiş güfteler yer almaktadır. Listenin üst sıralarında, geleneksel ve köklü makamların ağırlık kazandığı görülmektedir. Bunu takip eden

sıralarda ise, yine eski mûsikî geleneklerinden gelen makamların, Ferahnâk, Şevkutarab ve Sûzinak gibi 19. yüzyılda ortaya çıkan bazı yeni makamlara kıyasla daha fazla tercih edildiği dikkat çekmektedir. Bu durum göstermektedir ki, 19. yüzyıl tekke mûsikîsinde, dönemin yeni makamlarına fazla rağbet gösterilmemiş, bunun yerine yerleşik ve yaygın biçimde kullanılan geleneksel makamlar tercih edilmiştir. Bu tercihin arkasında yatan temel nedenlerden biri de kanaatimizce, yeni icat edilen birçok makamın, tekke mûsikîsine özgü tasavvufî hissiyatı ve ruh derinliğini yeterince yansıtamıyor oluşudur.

İncelenen mecmuada eserlerin bestekârlarına dair herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir. Bununla birlikte, yapılan karşılaştırmalı taramalar sonucunda, güftelerin önemli bir kısmının, mecmuada belirtilen makamlarla aynı makamda bestelenmiş versiyonlarıyla örtüştüğü tespit edilmiştir. Bu durum, söz konusu güftelerin ilgili bestelerle ilişkili olabileceğine dair bir kanaat uyandırmakta ise de mevcut veriler bu ilişkiyi kesin olarak ortaya koymaya yeterli değildir. Dolayısıyla, makam benzerliği üzerinden ulaşılan bu muhtemel eşleşmeler, metin içerisinde doğrudan kullanılmak yerine, okuyucunun değerlendirmesine sunulmak üzere yalnızca dipnotlarda belirtilmiştir.

2.2.4 Mecmuada Geçen Usuller

Mecmuada bulunan güfteler haylice fazla olmasına rağmen başlıklandırmalarda az denilecek sayıda usul bilgisine yer verilmiştir. Bunun sebebi ise ilâhîler 19.yy.'a dek belli başlı usullerle bestelendiğinden dolayı³⁷ murettib usul bilgisinin verilmesine gerek duymamış ve sadece gereken yerlerde usul bilgisi verdiği kanaatindeyiz.

Mecmuada 4 farklı usul kullanılmıştır.

Bunlar:

Tablo 4: Mecmuada Yer Alan Usuller

	Usul	Sayısı
1	Evsat	19
2	Sofyan	13
3	Düyek	2
4	Devri Revan	1

Yukarıda sunulan tablo incelendiğinde, bu yüzyılda tertip edilen mecmuada yer alan tekke mûsikîsi eserlerinde usul tercihleri bakımından belirgin bir denge göze çarpmaktadır. Buna göre, 19 eserde uzun zamanlı ve büyük usullerin, kalan 16 eserde ise kısa zamanlı ve küçük usullerin tercih edildiği görülmektedir.

Bu durum, eserlerin hem kullanım alanlarını hem de icra ortamlarını doğrudan etkileyen bir tercihe işaret etmektedir. Büyük usullerin tercih edildiği eserlerin hemen hemen hepsinin sıkı sanat kaideleri çerçevesinde bestelenmiş, uzun ve ağır formlar olan durak, tevşih,³⁸ cumhur ilâhîsi ve kıyam ilâhîsi olması genellikle zikir, âyin ve merasim gibi ritüel temelli toplu icralarda, yani daha ağırbaşlı ve vakur bir müzikal atmosferin gerektiği ortamlarda

³⁷ Korkmaz, *Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecmuaları*, 209.

³⁸ Demirtaş, *XIX. Yüzyıl İstanbul'unda Tekke Mûsikîsi*, 231.

değerlendirilmiştir. Buna karşın, kısa zamanlı usullerle bestelenmiş eserler, daha hareketli, kısa süreli veya bireysel icralara daha uygun yapıda olup, mûsikî çeşitliliğini ve dinamikliğini artıran bir nitelik taşımaktadır.

Dolayısıyla bu dağılım, mecmuada yer alan eserlerin sadece müzikal biçimleriyle değil, aynı zamanda ritüel bağlamdaki işlevleriyle de bütünleştiğini ve tekke mûsikîsinin çok yönlü kullanım alanlarına hitap ettiğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca mürettib 5 defa usul ile alakalı bir tabir olan “*darb ile, darb ile girilir*” cümlesini kullanarak bu güftelere ritim ile birlikte girildiğini belirtmiştir.

2.2.5 Mecmuada Birden Fazla Makamı Bulunan Güfteler

Mecmuada toplam 19 güfteye birden fazla makam başlığı atılmıştır. Örnek verecek olursak mürettib “*İlâhî der makam-ı hüseyinî ve segâh ve hicâzda okunur*” diyerek güftenin birden fazla makamı bulunduğunu ve farklı makamlarda da okunduğunu belirtmiştir. Bunlardan 15’i 2 makamlı 3’ü ise 3 makamlıdır. Bu 18 güftenin 10 tanesi ilâhî formunda 8 tanesi ise şugul formundadır.

Bunlar :

Tablo 5: Mecmuada Birden Fazla Makamı Bulunan Güfteler

Sıra	Güfte	Form	Makam	Sayfa
1	Şâzilün sâde kulûbe’l - ümeme fî cemâlin ve şerad ³⁹	Şugul	Neva / Uşşak	12
2	Cânî yâ seyyid cânî cânî ve’l - mu‘annânî ⁴⁰	Şugul	Hicaz / Segah	23
3	Es subhu bedâ min tal‘atîhî Ve’l - leylü decâ min vefratîhî ⁴¹	Şugul	Hicaz / Segah	25
4	İsma‘ yâ şa‘âhib kun vakrâ ⁴²	Şugul	Hicaz / Segah	25
5	Eb‘adtu ani’n - nazırî tilkel hıyâm	Şugul	Hicaz / Hüzzam	26
6	Deâni’l - ğarâmu fî ‘aşkıke meselün ⁴³	Şugul	Hicaz / Çargah	27
7	Ben bilmez idim gizli ‘ayân hep sen imişsin	İlâhî	Suzinak / Eviç	127
8	A Sultanım sen var iken Ya ben kime yalvarayım	İlâhî	Hüseyinî / Segah / Hicaz	133
9	Âh Şûride vü şeydâ kılan	İlâhî	Acemaşiran / Segah / Saba	139

³⁹ Altıntop’un çalışmasında bu şugul sadece neva makamındadır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 159.

⁴⁰ Güneş’in çalışmasında bu şugul segâh makamındadır. Bkz: Güneş, *İzmir Millî Kütüphanesi 2027 No’lu Mecmua-i Şuğul’un İncelenmesi*, 76.

⁴¹ Altıntop’un tezinde bu eserin eviç makamında, Güneş’in tezinde ise bestenigâr makamında, bir kitap çalışmasında ise saba makamında bestelendiği belirtilmiştir. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 57; Güneş, *İzmir Millî Kütüphanesi 2027 No’lu Mecmua-i Şuğul’un İncelenmesi*, 143.; Yusuf Ömürlü vd., *Tasavvuf Mûsikimizde Arapça Sözlü İlâhîleri Şuğuller* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2025), 304.

⁴² Güneş’in tezinde bu eser sadece segâh makamındadır. Bkz: Güneş, *İzmir Millî Kütüphanesi 2027 No’lu Mecmua-i Şuğul’un İncelenmesi*, 191.

⁴³ Altıntop’un tezinde bu eser aynı makamlarla kaydedilmiştir. Güneş’in tezinde ise sadece hicaz makamında kayıtlıdır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 49; Güneş, *İzmir Millî Kütüphanesi 2027 No’lu Mecmua-i Şuğul’un İncelenmesi*, 161.

10	Benim ol ‘aşk bahresî denizler hayrân banâ	Îlâhî	Saba / Uşşak	157
11	Ey sûfî-yi ehl-i safâ ez cân begû Allah	Îlâhî	Segah / Saba	161
12	Vakt-i seherde açılır perde	Îlâhî	Neva / Hüseyini / Segah	167
13	Durman yanalım ateş-i ‘aşka	Îlâhî	Uşşak / Ferahnak	174
14	Ey enbiyâlar serveri ey evliyâlar rehberi	Îlâhî	Uşşak / Segah	175
15	Mevlâ yâ sallî ve sellim dâimen ebedâ ⁴⁴	Şuğul	Hüseyini / Saba	224
16	Yâ Sa‘dettin yâ Cibâvî tutdu ‘âlemî bürhânı	Îlâhî	Bayati / Acem	224
17	Kif bâbel hayri ev bâbe’n - nirân	Şuğul	Irak / Segah	225
18	Çün doğup tuttu cihân yüzünü hüsnün güneşi	Îlâhî	Hicaz/Eviç	229
19	Şehîdlerin serçeşmesi enbiyânın bağı başı	Îlâhî	Bayati / Segah / Hicaz	252

Bu durum, söz konusu güftelere daha fazla rağbet gösterildiğinin açık bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Zira bir güftenin birden fazla makamda bestelenmiş olarak kaydedilmesi, o eserin mûsikî çevrelerinde daha çok benimsenmiş, farklı topluluklarca icrâ edilmiş ve tekkelerde çeşitli vesilelerle tercih edilmiş olduğunu ortaya koyabilir. Bu da ilgili güftelerin dönemlere göre hem işlevsel hem de estetik açıdan güçlü bir kabul gördüğünü göstermektedir.

⁴⁴ Altıntop’un tezinde bu şuğul sadece hüzzam makamındadır. Sadettin Nüzhet ise bu şuğulü Yeniköylü Hadi Bey’in rast ve segah makamlarında bestelediğinden bahsetmektedir. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 108.; Bkz: Sadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi (Dinî Eserler)*, I-II (İstanbul: Rıza Coşkun Matbaası, 1942), 682.

2.3 MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

2.3.1 Metin Transkripsiyonunda İzlenen Yöntem

Bu çalışmada, Osmanlıca bir mecmuanın Latin harflerine aktarılmasına dayalı bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Transkripsiyon alfabesinin tüm kurallarının titizlikle uygulanmasından ziyade, Arapça, Farsça gibi dillerin özgün harflerini Türkçe karakterlerle ifade etmeye yönelik sadeleştirilmiş bir yöntem benimsenmiştir. Bu doğrultuda, ilgili dillerdeki kelimelerin anlamlarını etkileyebilecek harflerin ve bazı Arapça ifadelerin aktarımında; ^ (şapka), ‘ (ters apostrof) ve ’ (düz apostrof) gibi işaretler kullanılmış; temel gramer kurallarına dayalı bir yaklaşım izlenmiştir. Bu yöntemle, kaynak metnin hem özgün yapısına sadık kalınmış hem de okuyucuya anlaşılır bir biçimde sunulması hedeflenmiştir.

Mecmuada yer alan sayfa numaralarının büyük çoğunluğu, mürettib tarafından kaydedilmiştir. Sayfa düzenine uygun ve tutarlı bir şekilde yazılmış olan bu numaralar esas alınarak, çalışmada varaklar 1a, 1b şeklinde gösterilmemiş; bunun yerine sayfalar ardışık rakamlarla ve köşeli parantez “[]” içerisinde belirtilerek mürettibin numaralandırmasına sadık kalınmıştır.

Mecmuada bulunan her bir güfte müstakil olarak numaralandırılmış ve bu yolla eserin içeriği sistematik bir tasnife tabi tutulmuştur.

Mecmuada yer alan, okunamayan ya da tespit edilemeyen kelimeler parantez içerisinde üç nokta “(...)” şeklinde gösterilmiştir.

“Olub, gelüb, varub, kendüsi” gibi eski Türkçe kelimeler, günümüz Türkçesindeki karşılıkları olan “olup, gelip, varıp, kendisi” şeklinde sadeleştirilerek metne aktarılmıştır.

Arapça isim tamlamaları, “küllü’l-evliya” örneğinde olduğu gibi yazılmıştır.

Arapça "ayn" harfi için " ‘ " simgesi, "hemze" için ise " ’ " simgesi kullanılmıştır. "Hemze" harfi, "mü'min, bede'e, me'vâ" gibi örneklerde; "ayn" harfi ise, "‘aşk, şefâ‘at, ma‘siyet" gibi örneklerde olduğu gibi yazılmıştır.

Harflerin uzun (medli) halleri, üzerine yerleştirilen " ^ " işareti ile belirtilmiştir.

Mürettibin kırmızı mürekkep (sürh) ile yazdığı bölümler de aslına sadık kalınarak aynı şekilde korunmuş ve metne bu biçimiyle aktarılmıştır.

2.3.2 Transkripsiyonlu Metin

[I]

27 Muharrem (...) 22 Mart 1318

1

Müstear Evsat

⁴⁵Sultân-ı Rusul Şâh-ı mümeccedsin efendim

Bî çârelerle devlet-i sermedsin efendim

Menşûr-i “le ‘amrük⁴⁶”le müeyyedsin efendim

Dîvânı İlâhîde ser-amedsin efendim

[II]

2

TELKÎN-İ MEYYÎT

İmam efendi kıblenin sağ cânibine ya‘ni kible tarafına ayakta meyyitin ismini ve validesinin ismini beraber çağıra misâlen meyyitin ismi Mehmed validesinin ismi Meryem ola üç defa yâ Mehmet yâ ibnn Meryem deyip üzkürü’l ‘ahdellezî hareçte ‘aleyhi mine’d - dünya şehâdeten en lâ ilâhe illallah vahdehu lâ şerike leh ve enne Muhammeden Rasûlullâh Sallallâhu aleyhi ve selleme hakkun ve’n - nâre hakkun ve ennel ba‘se hakkun ve ennel cennete hakkun ve ennallâhe yeb‘asü men fil kubûr ve enneke radîte billâhi Rabben ve bil islâmi dînen ve bil Kur‘ani imâmân ve bi Muhammedin Sallallâhu aleyhi ve selleme nebiyyen ve bil ka‘beti kibleten ve bil mü‘minîne ihvânân Rabbiyallâhu lâ ilâhe illâllah ve huve Rabbul arşil azîm üç kere kul lâ ilahe illallah üç kere dahi kul Rabbiyallâhu ve dînîl islâm ve nebiyyi Muhammed ‘aleyhissalâtü vesselâm “Rabbi lâ tezernî ferden ve ente hayru’l vârisîn⁴⁷”

[III]

3

İLÂHÎ

Ben gezerem merdüm merdüm

Kimse bilmez benim derdim

⁴⁵ Bu güftenin kullanıldığı Dellalzade İsmail Dede Efendi’ye ait segâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz.: <https://www.dilbeyti.com/besteler/63>

⁴⁶ Meali: Hayatına yemin olsun. Hicr Suresi 72. Ayet.

⁴⁷ Meali: Rabbim! Geride kalanların en hayırlısı sensin, yine de sen beni yalnız bırakma. Enbiya Suresi 89. Ayet.

Allah ismin benim virdim
Ararım bulamam seni isterem görmem seni

Ben gezerem yâne yâne
Ne deliyem ne dîvâne⁴⁸
Seher vaktinde pervâne
Eydân

Ben gezerem coşkun coşkun
Âh ne deliyem ne de şaşkın
Allahdır benim ‘aşkım
Eydân

Mecnun gibi dağdan inmem
Leyla gibi ta‘am yemem
Ben sırrımı kimseye demem
Eydân

[1]

Medîne’nin yolu uzun
Gitmeye isterim izin
Rasûlullah iki gözüm
Eydân

Ne dağdayam ne de taşta
Ne yazdayam ne de kışta
Hiç ‘aklım kalmadı başta
Eydân

⁴⁸ Sadece bu beyit Yûnus Emre’ye aittir. Mustafa Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı Tenkitli Metin* (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990), 328; Mustafa Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021), 304.

MÜNÂCÂT

E'ûzu

Billahimineşşeytânî'rracîm

Bismillahirrahmânirrahîm Fa'lem ennehu lâ ilâhe illallah

⁴⁹Yâ Mevlânâ yâ mevcûd yâ men 'aleyhi tevekkulî ve ente racâ'î yâ 'âlimen bi's - sırri ve'l cehrâ'î yessir umûrî innenî mütedâ'îku mâ mesnâ fe kur ve ente ğanâ'î yâ men ente bi'l ma'rûfî ma'rufun yâ kâşifu cemî'i'l durri ve'l belevâ'î yâ Rabbî halaktenî ve'r zuktenî ve sûratihim fî cümleti'l ehsâ'î edâmu'l ekram min atâ yâ men li âdeme 'allemtehu'l esmâ'î yâ Hannân yâ Mennân istecibnâ yâ Rahmân tevesselnâ bi'l – kur'ânî's - şefî'i 'indallahi Mevlânâ Mevlânâ yâ Mevlânâ yâ Sâmî'a'd du'ânâ bi hürmeti Muhammedin lâ takta'û'r - racânâ yâ racâ külli'r - racâ yâ 'azîmu'l mürtecâ 'abdike'l muznibu münkesirün zelîlü yetlûbu minke'r racâ yâ Rabbî "heyyi'lenâ min emrinâ raşedâ"⁵⁰ vec'al me'unetuke'l husnâ lenâ mededen velâ tekilnâ ilâ tedbir enfusenâ mededen feli nefsi tu'cizû 'an islâhi mâfî ente'l kerîm ve kad veccehtu yâ emelî ilâ cenâbike kalben hâşî'an ve yeden felâ terudde'n - nehâ yâ Rabb hâ'ibeten fe bahru cûdin yervi küllemen yeridâ

5

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST

Yâ sâki'n - nudmân imla' ve's - kînân

Min sâfi'l - 'udnân hayyînâ yâ cân

İşrab yâ nedîm min hamri'l - kadîm Yâ Hay

Yâ Allâh yâ Kerîm Yâ Mevlây⁵¹ 'afveke ve'l - gufrân

[2]

Hamre fi'l - kurûni tecellâ küllî arûz

Ve tuhyini'n - nufûs ve tebri'z - zamân

6

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Âh emtedih hayra'l - beriyye Ahmede'l - hâdi'l - beşer

Canım medhu hilli'l yâ fennî huz minnî ve'l kul 'annî

Mâ yehvâ mâ yeslâ tûle'z - zamân

⁴⁹ Ergun, Rifa'î, Sâ'dî ve Bedevî tarikatlerinde bu münâcâtın rast makamında sadece zâkirbaşı tarafından okunduğunu belirtmiştir. Ve bu münacatı müteakiben zakirlerin iştirakiyle hemen alttaki güftenin rast makamında okunduğunu belirterek bu eserlerin şah eser olduğunu vurgulamıştır. Bkz: Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi (Dinî Eserler)*, I-II, 404.

⁵⁰ Meali: Bize içinde bulunduğumuz durumdan bir çıkış yolu göster. Kehf Suresi 10. Ayet.

⁵¹ Mecmuada terennüm olarak teleffuz edilen bu kelime sonuna aitlik eki alarak "Mevlây" olmuştur. Kelimenin aslı "Mevlâ" şeklindedir.

Tayyibu'l - asli'z - zekiyyâ câ'enâ hakku'l - beşer
 Kad hedânâ bi'l - emri belliğnâ minhu'l - emrî
 Mâ ahlâ mâ eşhâ ahye'z - zulâl

'Allenî hel 'âme zûru ve erâ hayra'l - beşer
 Yâ Rabbî hakkîk vasl-î fi tâhâ vecmî' şemlî
 Yâ Rabbâhû yâ Gavsâhû yâ ze'l - 'ulâ

7

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Eyâ nahve'l - hânî eyyuhe'l - ihvânî
 Fî Hazreti şeyhî sa'd yemânî

Meyan

Yâ sa'd yemânî yâ nûre'z - zamânî
 Şeyhake'l - Cibâvî sâhibe'l - burhânî

Yâ şeyha't - tarâik yâ kenze'd - dakâik
 Yâ bahra'l - hakâik min nûri'z - zamânî

Meyan

Yâ sükkâne'ş - şâmî vâsıl Cibâvî
 Sultân Sa'dedîn yâ sâhibe'l - burhânî

[3]

Men râde'l - 'inânî yelzemü'z - zekânî
 Yelzemü'z - zevânî yuhdabü'l - emânî

Temmet

8

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Îzâ meddahtük Kutbe'r - Rifâ'î
 Tâbe'l - mükersah sâra's - sema'î

Meyan

İbnu'r - Rifâ'î min hayrî's - sâ'î

Sümme'l - efâ'î yâ Sultân Ahmed

9

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Âh Tâliu'l - efrâhi yâ emelî Âh Heyyecte'l - kalbî mine'l - vecelî

Meyân

Âh Hubbuhû fi'l - kalbi kad sekenâ Âh Yûsufe'l - hüsni lem yezelî

Âh Şe'ruhu kelleyli izâ tala' Âh karkuhu ke's - subhi izâ leme'a

Meyân

Âh hubbuhu fi'l - kalbi kad sekenâ Âh Yûsufe'l - hüsni lem yezelî

Âh Rîkuhu ke's - şehdi silsile Âh vechuhu li'l bedri ecmelî

Âh hubbuhu fi'l - kalbi kad sekenâ Âh Yûsufe'l - hüsni lem yezelî

10

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Yâ Abdülkâdir yâ bahra'z - zâhir mürîdüke Câbir yercu'l - emânî

Meyan

Kutbu Muhyiddin Şeyh Bahâ'eddîn pîrim Sa'deddin yercu'l - emânî

Şeyhu'r - Rifâ'î fi hayri sâ'î tulu'ul - efâ'î yercu'l - emânî

Meyan

Şeyhu'l - Bedevî Kutbu'l - 'Alevî Fahrü'n - Nebevî yercu'l - emanî

[4]

11

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Kıf bittilûnî ve 'annî Âh tera'l - ğazân el - mu'annâ Yâ Hû

Venşud fedâ tük'e annî Âh fuâde sâbe'l - mu'annâ Yâ Hû

Kad ğarrathâ dem'u cüfnî Âh kem ze'stîbâru vefnâ Yâ Hû

Yâ mâlike'l - kalbi minnî Âh mâ küllemâ yetemennâ Yâ Hû

Da'nî mine'l - 'atbi's - sâhî Âh le innenî lestü sâ'î Yâ Hû

Lakad belâğtü'n - nevâhî Âh mâ küllemâ yetemennâ Yâ Hû

12

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK⁵²

‘Abdülkâdir Geylânî zü’t - tasrifi fî’l - ekvânî

Yâ yâ mevlâye ferdâ ‘anhü rıdvânen ‘alâ rıdvânî

El kutbu’l veliyyül-eşheb e’l-gavsü’t - turrâzül mezheb

Fedhulî himâhu veşreb min hamri’l - zifâfî’l - hânî

Nakarât eydan

Ya hâdi’l - matâyâ kıf bi inni dâ‘ minnî kalbî nâdiyâ

Hudate’r - rekbi ruddühu ‘alâ ve’l - hânî

Nakarât

Beynehu min nâdânen şâhednâ lehû burhânê

Vezdednâ bihi iykânâ cellallâhu zü’l - ihsânî

Nakarât

Yâ Rabbi bi Muhyiddini vel‘âlî me‘ad -demkinî ‘atfen lî

Behaiddini el ‘abdü’z - zaîfü’l - fânî

Nakarât

13

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

⁵³Yâ sâhibe’l - envâr yâ ze’l - liva’l - ma‘kûd

Yâ safvete’l - Cebbâr yâ ze’t - tukâ ve’l - cûd

[5]

Meyan

Levlâke yâ ze’s - şâni mâ sârati’r - rukbân

Nüdiyte bi’l - muhtâr ve’l - Mustâfa’l - Mahmûd

Tâbet bike’l - evkât yâ men enâ rahmuh

Yâ seyyide’s - sâdât yâ kâşife’l - ğummeh

Meyan

⁵² Eserin uşşak makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz.: <https://divanmakam.com/forum/abdulkadiril-geylani-zut-tasrifi-fil-ekvani-belirsiz-ussak.51/>

⁵³ Mehmet Emin Altıntop’un tezinde güftenin bir beyiti daha vardır ve o beyitte güfte sahibinin mahlası geçmektedir. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 272.

Yâ sâhibe'r - rummân yâ eşrafe'l - ümmeh

Nercûke yâ muhtâr yâ hıyrate'l - ma'bûd

Eydan

14

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

⁵⁴Âh Teyakkazû teyakkazû yâ niyâm

Kad hezeme'l-fecru cünûde'z - zalâm

Ve Salli 'alâ seyyidina'l - Mustafâ

Âh Ahmedina'l - hâdî aleyhi's-selâm

Yâ nâimen 'an nevmike fentebih

Leylûke kad esra'a fi'l - inhizâm

Nakarat eydan

Yâ ze'llezî isteğraka fi nevmihi

Ente tenâmü ve Rabbbûke lâ yenâm

Nakarat

Hel tekûlu innenî müznibün

Müstekilü'l - leyli bi tayyibi'l - menâm

Nakarat

Rabbuke yed'ûke ilâ bâbihi

Kum ve's'eli'l - 'afve bi ğayri infisâm

Nakarat

[6]

Âh Kad meccede Bilâlun yâ Rasûle's - Sekaleyn

⁵⁴ Güftenin Zekai Dede'ye ait acem makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://soundcloud.com/www-muzafferozak-com/teyakkazu-teyakkazu-ya-niyamu-sebilci-huseyin-efendi>

Râciyyen bi şefâ'atike inde'l - meliki'l - 'allâm⁵⁵

15

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Âh Yâ men esbânî 2 bi'l - vechi'l - isneynî Âmân Minnî insânî 2 'aleyye'l - vecneyn

Meyân

Hecrî yekfânî 'âmil bi'l - hüsneyn Âmân Bu'düke adnânî 2 fârfuk li'l - mudnân

Vechüke yâ bedrî yüzrî bi'l - yezrî Âmân Cüfnî kem yecrî dem'u lev tedrî Âmân

Meyân

Hubbî leke 'uzrî men yukbel 'uzrî 'Itfen yâ cânî bi halâsi'l - mudnân

16

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Lev ennehâ lemehat fi'd - dücâ leylâ

Ufkı'z - zalâmi inmahat fi's - senâ meylâ Yâ mevlây

Yâ mukletey emtirî ke'd - dimâ seylâ

An hubbi zâtî'l - behâ lem erâ leylâ Yâ mevlây

Selevtü ehlî ve lâkin 'an hevâ kavla

Lev ennehâ cürriyet li-l-cefâ haylâ Yâ mevlây

Mestü bi 'atâ fihâ tensenî meylâ

Ve'l - kaddü min 'ucbihâ sâhibü'z - zeylâ

Yâ Rabbi sallî alâ men rukî leylâ

Fî sidreti'l - müntehâ hâtabe'l - mevlâ Yâ mevlây

Ve'l - âli hâze'l - 'ûlâhüm lehâ ehlâ

Ve's - sahbi men habbehüm nerteci'l - fadlâ

⁵⁵ Son beyitteki farklılıkla birlikte Erzurumlu İbrahim Hakkı, Bilal-i Habeşî'nin her seherde hüsn-ü savt ile bu beyitleri okuduğunu söylemektedir. Bkz: Erzurumlu İbrahim Hakkı, *Marifetname* (1330, TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu), 313.

[7]

17

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK

Âh Lâ halî verdün 2 ‘alâ Âh Âh ‘alâ vecneteyh

Lâ halî lâ halî verdün verdün ‘alâ verdün ‘alâ verdün ‘alâ vecneteyh

Yâ siyâdî yâ ğarâmî meded meded meded meded meded yâ hû

Küllemâ ednû 2 ileyh Âh Âh ileyhi bağdâ

Küllemâ küllemâ ednû ednû ileyh ednû ileyh ednû ileyhi bağdâ

Yâ siyâdî yâ ğarâmî meded meded meded meded meded yâ hû

18

ŞUĞUL⁵⁶ DER MAKAM-I UŞŞÂK⁵⁷Kuldan sana lâıyk nola ‘Âşık seni kande bulâ**Meyân**

Meğer senden ihsân ola Yâ Rabbenâ Yâ Rabbenâ

Senden kerem senden atâ

Sugrâ senin kübrâ senin Ûlâ senin uhrâ senin

Meyân

Dünyâ senin ukbâ senin Yâ Rabbenâ Yâ Rabbenâ

Eydân

Koyma Hüdâyî'yi ğarîb Vasfın onâ eyle nasîb

Meyân

Yessir merâmî yâ Mücîb Yâ Rabbenâ Yâ Rabbenâ

Eydân⁵⁸

[8]

Boş

⁵⁶ Şuğul Arapça güfteli eserler olmasına rağmen mürettib bu bölümde Türkçe bir güfteye şuğul demektedir.⁵⁷ Güftenin Zekai Dede Efendi'ye ait uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır.⁵⁸ Güftenin 2 dörtlüğü eksik yazılmıştır. Bkz: Mustafa Tatçı - Musa Yıldız, *Divan-ı İlahiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı* (İstanbul: Üsküdar Belediyesi, 2005), 71.

[9]

Boş

[10]

Boş

[11]

Boş

[12]

19

ŞUĞUL DER MAKAM-I NEVÂEyyâ nesîme's - Sabâ **Mükerrer** incüste ardu'l - habîbYâ Hû yâ Hû yâ Hû **Mükerrer** Allah Allah Vâhid yâ Mevlây

Belliğhü anni's - selâm

Ve kul lehû mudnâke's - sabâ **Mükerrer** mudnâl hâlühü'l - 'acîbYâ Hû yâ Hû yâ Hû **Mükerrer** Allah Allah vâhid yâ Mevlây

Lekad verâ hü's - sikâm

20

ŞUĞUL DER MAKAM-I NEVÂ⁵⁹

Ve sallûnî ba'de bu'dî ve ra'û sâlîfe ahdi

Ve 'alâ keydi'l - hasûdî ente zuhyelü

Vâsil vâdî vâdî Bi'l - vasli vâdî

Yâ sürûrî bi't - tihânî yâ hünâ kalbî ve sa'dî

Fectemi' yâ nûra 'aynî ve'n - nutfî yâ nûrahu

Vaktî vaktî vaktî Yâ nûr-u - vaktî

21

ŞUĞUL DER MAKAM-I UŞŞÂK, NEVÂ

Şâzilün sâde kulûbe'l - ümemi fî cemâli ve şerad

Halle fî sürîhat vâdî selemi beynefîhim ve ğayed

Leyse min 'urbin ve lâ min 'acemin mislehû ratbü'l - cesed

⁵⁹ Güftenin neva makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz.: <https://divanmakam.com/forum/ve-salluni-bade-budi-ve-rau-salife-ahdi-belirsiz-neva.36708/>

Meyân

Sıhtü lemmâ halle fi'l - mültezemi ve 'ale hicri verad
Ya raşa'l - hayfi ve bâne'l - 'âlemi mededü'llahi'l - meded

Taktülü'n - nâse bi mihmâri'l - hudûd ve'l - 'ızâra's - sündüsî
Ve'l- 'ızâra'l - mühayyâke şuhûd yâ melîha'l - enfüsî
Ve 'alâ sadrike rummâne'n - nuhûdi bâne tahte'l - atlasî

Meyân**[13]**

Fîhi mektûbün bi hattı'l - kalemi "Kul hu vallahu ehad⁶⁰"
Yâ raşa'l - hayfi ve bâne'l - 'âlemi mededu'llahi'l – meded

22

ŞUĞUL DER MAKAM-I NEVÂ

Habbezâ bâhi'l - mühayyâ **Yâ mevlây**
Müzbedâ yüclâ 'aleyyâ **Yâ mevlây**

Küllü men fihi yelûmu **Yâ mevlây**
Lestu ebğîhâ 'anhu veyye **Yâ mevlây**

Zâdenî vaktü'd - deyâcî **Yâ mevlây**
Müşrikan bil imtiyâcî **Yâ mevlây**

Kâne li'l - belvâ 'ilâcî **Yâ mevlây**
Vencelât sarfen 'aleyye **Yâ mevlây**

23

ŞUĞUL DER MAKAM-I NEVÂ NUTUK-İ DARB İLE

Âh Yâ Rasûla'llâh ente'l - maksadu
Ente li'r - râcîn n'ime'l - mesnedû

⁶⁰ Meali: De ki: O, Allah'tır, bir tektir. İhlas Suresi 1. Ayet.

Meyân

Küllü hayrin fe-huve mecmu'un ledeyk
Beyne cem'i'r - Rusli ente'l - müfradu

Küllü men nâdâke fîmâ nâbihî
Fâze bi'l - es'âfî fîmâ yaksudu

Kad etâ müstağfîran müsteşfian
Abdü'l - miskin hâzâ Es'adû

24

ŞUĞUL DER MAKAM-I NEVÂ

Âh An ğarâmî ve lû'atî Âh şâ yuharrak (2) mine'l - ğarâm
Yâ mevlâye yâ mevlâye Allah yâ mevlây
Âh Min lehebî ve mihnetî Âh zâdenî ğâyetü'l merâm (2)
Yâ mevlâye yâ mevlâye Allah yâ mevlây

Meyân

Âh Mihnetî fike selvetî Âh selvetî fî'l - hevâ harâm
Yâ mevlâye yâ mevlâye Allah yâ mevlây
Âh Mâ fütne haddeftenî Âh kâsadûnâ bi lâ kelâm
Yâ mevlâye yâ mevlâye Allah yâ mevlây

[14]

25

ŞUĞUL DER MAKAM-I NEVÂ⁶¹

Melektüm fuâdî fe sâra'l - hevâ
'Aleyküm rakîbun rakîbun rakîb
Fe lâ taktulûnî kezâ âmiden
Li ennî ğarîbun ğarîbûn ğarîb

⁶¹ Eserin neva makamında bestesi bulunmaktadır. detaylı bilgi için bkz:
<https://divanmakam.com/forum/melektun-fuadi-fe-saral-heva-belirsiz-neva.25468/>

Fein kâne lâ bûd femen katletî
 Ve emrun acîbun acîbun acîb
 Metâ yecmeu'llahü şemlî biküm
 'alâ'llahi karîbun karîbun karîb

Eyâ münşide'l-hayyi yâ fâtenî
 Ve ente habîbun habîbun habîb
 Ve sallî ilâhî aliyye'l - verâ
 Ve 'âlu-n mucîbun mucîbun mucîb⁶²

26

ŞUĞUL DER MAKAM-I NEVÂ

Laibe'z - zabyü bi 'aklî Âh es'ifûnî yâ ricâl
 Yâ mevlây yâ mevlây Allah yâ mevlây es'ifûnî yâ ricâl yâ hû
 Ve bi lahza selle katlî Âh şâzinun fâka'l - hilâl

Eydân

Kultu lehû mahbûbî sılî Âh ve'skînî sâfi'z - zülâl
 Key üdâvî sukme tuhlî Âh bi't - tihânî ve'l - visâl

Eydân

Min benî şeybâ sebânî zabyün fî bâbi's - selâm

Eydân

Rabrabî hilve'l - me'ânî muhmile'l - bedru't - temâm

Eydân

Sallî yâ ze'l - imtinanî 'alâ misbâha'z - zalâm

Eydân

Keyfe verâ sümme katlî bi't - tihânî ve'l-cemâl

Eydân

[15]

Boş

⁶² Şuğullerle ilgili yapılan bir çalışmada bu güftenin güftekârının bilgisi verilmektedir. Bkz: Ömürlü vd., *Tasavvuf Mûsikîmizde Arapça Sözlü İlâhîleri Şuğuller*, 253.

[16]

Boş

[17]

Boş

[18]

Boş

[19]

Boş

[20]

Boş

[21]

Boş

[22]

Boş

[23]

27

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ⁶³ VE SEGÂHDA⁶⁴ OKUNUR**Âh** Cânî yâ seyyid cânî cânî ve'l - mu'annânî **Âh**

Cânî ve huzu'l - ilmu bi's - sirri ve'l - burhânî

Âh S'adeddini'l - şeybânî muşkil 'aleyve verâ

Şeyhun ene nahlevî edriknâ bi'r - Rifâ'î

EydânSeyyid Ahmedu'l - Başrî câbiru kalbike munkirî **Âh**

Yâ sâkine bâbi'n - naşrî edriknâ bi'r - Rifa'î

Eydân**Âh** 'Abdulkâdir fi'l - ħadrâ isma'ilî kavle'l - faḫrâ

Yâ Rabbi minke nadran edriknâ bi'r - Rifa'î

Eydân

⁶³ Eserin hicaz makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/cani-ya-siyer-cani-belirsiz-hicaz-humayun.9762/>

⁶⁴ Güneş'in tezinde bu güfte segâh makamındadır. Güneş, *İzmir Millî Kütüphanesi 2027 No'lu Mecmua-i Şuğul'ün İncelenmesi*, 76.

Seyyid Ahmed Tantâvî edhil hamâhu havî

Şeyh ene'n - ne'levî yâ sâhibe'l - imdâdî

28

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ

Âh Yâ mu'ridân 'annî metâ visâlek Mükerrer lezîde bi'l - 'umrânî Mükerrer

El bedru min nûrik ve min cemâlik Mükerrer dehalke'l - enbânî Mükerrer

Ve'l - 'işku câzîrek 'alâ fu'âdek Mükerrer ahlef yemîn entânî Mükerrer

Ve'n - necmu ke's - sârmî 'alâ vişâlek Mükerrer felâ tekun garrânî Mükerrer

29

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ

Âh Ehlî vâdî ciyâdu Mükerrer

Âh Tîru 'îşen telzümünû Allah yâ hû yâ hû yâ hû Allah yâ yâ hû yâ Cibâvî şey'en lillâh⁶⁵

Kâne tîru zarîfen Mükerrer

Ehyef müdâmen uyûnû Allah yâ hû yâ hû yâ hû Allah yâ yâ hû yâ yâ Rifâ'î şey'en lillâh

[24]

Yâ bedî'a'l - cemâl Mükerrer

Yâ muğyetî yâ mürâdî Yâ Bedevî şey'en lillâh

E'udde lî bi'l - visâli Mükerrer

Bahru bi kurbike fuâdî Yâ Nakşibendî şey'en lillâh

Esselâmü aleyke Mükerrer

Yâ Rasûlen Yâ Nebiyyen Yâ 'Abdulkadir şey'en lillâh

30

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ

Hay yâ hû Hay yâ hû Ebu'l - Futûh Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû Benû Şeybâ Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû Yâ Cibâvî Hay yâ hû

⁶⁵ Güneş'in tezinde bu güfte terennümsüzdür. (Güneş, *İzmir Millî Kütüphanesi 2027 No'lu Mecmua-i Şuğul'un İncelenmesi*, 76.) Altıntop'un tezinde ise son beyitte geçen "yâ Cibâvî" terennümü (Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 69.) burada ilk beyitte geçmektedir. Mürettibin ilk sırayı Sa'dî tarikati liderine vermesi yukarıda bahsini ettiğimiz Sa'dî tarikatine ilgisinin göstergesidir.

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ S'adeddin** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Ebû 'Alî** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Ebû'l - 'Alemîn** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Rifâ'î** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Abdusselâm** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Bedevî** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Ebû'l - Ferrâc** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Dussûkî** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ bu'l - 'ayn** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ 'Abdulkâdir** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Muhyiddîn** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Nakşibendî** Hay yâ hû

Hay yâ hû Hay yâ hû **Yâ Bahâuddîn** Hay yâ hû

[25]

31

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ VE SEGÂHDA⁶⁶ OKUNUR

Es subhu bedâ min tal'atîhî **Mükerrer** Ve'l - leylü decâ min vefratîhi **Mükerrer**

Fâka'r - Rusulâ fadlen ve 'ulâ **Mükerrer** Ehde's - subulâ li-delâletîhi **Mükerrer**

Kenzu'l - kerami mevle'n - ni'ami **Mükerrer** Hâdi'l - umemi li şeri'atîhi **Mükerrer**

Ezke'n - nesebi a'lel - hasebi **Mükerrer** Küllü'l - 'arabi fi hizmetîhi **Mükerrer**

S'ati's - şeceru natakâl haceru **Mükerrer** Şakka'l - kameru bi işâratîhi **Mükerrer**

Cibrîlü etâ leylete esrâ **Mükerrer** Ve'r - Rabbü de'â li hazratîhi **Mükerrer**

⁶⁶ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/essubhu-beda-min-talatihi-belirsiz-segah.13632/>

Nâle'ş - şerefâ vallâhü 'afâ **Mükerrer** 'Ammâ selafâ min ümmetihi **Mükerrer**

Fe Muhammedünâ hüve Seyyidünâ **Mükerrer** Fe'l - 'izzü lenâ li 'icâbetihî **Mükerrer**

32

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ VE SEGÂHDA OKUNUR

İsma' yâ şa'âhib kun vakrâ **Mükerrer**

Ve huzu'l - mîşâka 'ale'l - fuçarâ **Mükerrer**

Veḥzur yâ şâhi tuḥâlifhum **Mükerrer**

Min ḥâlifehum lâ şekku yerâ **Mükerrer**

Min cumletihim Şeyhu'l - Bedevî **Mükerrer**

Sultânü'l - vaḳti ebu'l - yuserâ **Mükerrer**

Ve kâlet veledî yâ Bedevî **Mükerrer**

Tuncil meysure minel küfra **Mükerrer**

İğfir yâ Rabbi lenâ zımmihâ **Mükerrer**

Veli murşidihâ velimen ḥadara **Mükerrer**

Ya rabbi bi sırrin li'l - Bedevî **Mükerrer**

Ve bi câhi Muhammed ve'l - 'aserâ **Mükerrer**

Min habâihim sekeret ve şeket **Mükerrer**

Vehaket mâ temme lehâ vahidâ **Mükerrer**

Yerâ da'vedi ile vatani **Mükerrer**

vestur hazinen munkesirâ **Mükerrer**

[26]

Ellâ Bedevî milletehum

Elminhum minhum yerâ aşerâ

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ VE HÜZZÂMDA OKUNUR

Âh şeyen yâ sahîbe'l - sırri'l - mubin Yâ Cîbâvî elmeded Yâ Sa' deddîn

Eb'adtu ani'n - nazırî tilkel hıyâm

Ve 'alâ sukkâni hâ mini's - selâm Eydân

Ve 'alâ cem'i'l - meşâyihî kullihim Eydân

Ve 'ale'l - hasebi 'ale'n - nesli'l - kirâm

El Cîbâvî fî'l - cebâ sâhibi makâm

Kem şefâ alâ ve kem mek'adu 'ikam Eydân

Sâdâtun ve'l - kalbî yâ ehle'l - vefâ

Fî medhi ibni'r - Rifa'î kadi's - safâ Eydân

Ve 'alâ şeyhi'l - 'akîli'l - munbucî

Ve 'alâ'n - nesebi 'ale'n - neslilkirâm Eydân

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ

Kad halâlî 'azmü'l - makâlî fî'l - me'ânî şemsü'l - kemâlî

Bâ'zü'l - eşheb kutbe'r - ricâlî mevlây yâ Bâk

Haysü hayyâ bi'l - kadriyyâ ke's - süreyyâ adhâ yünâdî

Bâ'zü'l - eşheb kutbe'r - ricâlî mevlây yâ Bâk

Salli Rabbî 'ale't - tihâmî câe hâmî münce'l ğazâlî

Bâ'zü'l - eşheb kutbe'r - ricâlî mevlây yâ Bâk

[27]

'Abdülkâdir ke'l - bahri'z - zâhir fehüve zâhir min külli zâhir

Bâzü'l-eşheb kutbe'r-ricâlî mevlây yâ Bâk

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ

Âh Nazartü fi Mekketi nehâra's - seûd **Mükerrer** Beyne'l - ğavâlî zabyün mâlû'l - mesîl

Teşhed lehû bi'l - husni verde'l - hudûd **Mükerrer** Ve'l - hâli ve's - şâmâtî ve's - selsebîl

Neşedtehû billâhi lemmâ kafâ **Mükerrer** Ke's - şa'bi 'âmîran inde bâbi's - safa

Nahnu benû Mekke ve ehlü'l - vefâ **Mükerrer** Ve mâ lenâ beyne'l-halâyik mesîl

Nahnu Rasûlullâhi min indinâ **Mükerrer** Ve men neşeu Sıddîku min hayyinâ

Ve nâzeltumu'l - âyâtü fi hakkınâ **Mükerrer** Leinnenâ ner'â zimâme'n - nezîl

Salli yâ rabb 'alâ lil Mustâfa **Mükerrer** El 'arabiyyu'l - muhtârî bahru'l - vefâ

Verdâ 'ani'l - ashâbi ehlü's - safâ **Mükerrer** Vehtim Lenâ bi'l - hayri bisetrin cemîl

36

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ VE ÇARGÂH

Deâni'l - ğarâmu 3 fî 'aşkıke meselün **Cânım yâ yâ mevlây**

Ve zenbî hiyâmi 3 ve keyfe'l-amelü **Cânım yâ yâ mevlây**

Ve kerrir mevaris 3 ve annî rihal **Cânım yâ yâ mevlây**

Yâ hubbe's - sümer ve yekra'l - veter Ve şürbe'l - müdâm fî davvi'l - kamer **Eydân**

Hacernî habîbi 3 bilâ zenbilî **Cânım yâ yâ mevlây**

Nâdet yâ tabibi 3 billâhi'l-kali **Cânım yâ yâ mevlây**

Bi-câhi'l-hasîbi 3 şerrif menzîlî **Cânım yâ yâ mevlây**

Yâ men lî hacir ve annî nefer Ve evris li aynî 3 bükâ ve's - sehar **Eydân**

[28]

37

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ NUTUK DARB⁶⁷ İLE

⁶⁷ Mürettib ikinci kez usûle ait bir tabir kullanarak nutuk darb ile ifadesini kullanıyor.

Âh Yâ nâdânâ nâdânâ Allah nâdânâ 2 Yâ leylü yâ Allah selâmâ Mükerrer

Entüm fûrûdî ve neflî Entüm hadîsî ve şüglî

Yâ kıbletî fi salâtî izâ vekaftü üsallî

Eydân

Cemâlüküm nusbü aynî İleyhi veccehtü küllî

Ve sırruküm fî damîrî ve'l - kalbü tûra't - tecelli

Eydân

Ente fi'l-hayyî nâran leylen fe beşşertü ehlî

Kultu emkesû fe leallî acidu hûden leallî

Ve lâha sırrun hafıyyî yüdrîhi men kâne misillî

Esbahütü Mûsâ zemânî ve sâra ba'zî küllî

38

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ⁶⁸

Ucnahve'l - himâ vâdî vehayyi ehle veydî Âman

Venzil fî rubâ vâdî vahbirhum bi vecdî Âman

Nâzeltü bihim fî şecenî muğramun kesîru'l - mihanî

Elkalbü himâ yahkî eddimâ ve'l - hâlü yüslî Yâ Yâ Mevlây

Ahbâbî hamû ve'l - işku emrun lâ yutâkû Âman

Bi'l - bu'dî ke'û kalbiye ve leme'l - firâkû Âman

Ve'l - vecdû bihim kad vucidet ve'd - dem'u bihim kad şehidet

Ettarfû'l - kehîlü ve'n - necmu'n - nahîlü mu'zame su'lî Yâ Yâ Mevlây

[29]

39

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ

Şemse'l - husni tüclânî fevka'l - ğusnî Mükerrer

Râhat tüsnî sayden hânî ve'l - ğızlânî

⁶⁸ Güftenin hicaz makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/ucnahvel-hima-vadi-belirsiz-hicaz-humayun.35882/>

Yâ mahbûbî kum ve'srab min meşrûbî
Sâfi'l - kûbi 'azbu'l - meşrabi 'âli's - şânî

Fi'l - Bağdâdi li'l - hakki sirru'l - bâdî
Ni'me'l - hâdî Muhyeddîni ve'l - Ceylânî

Min sudğîhâ ve'l - câdî ğambürdîhâ
Em haddeyhâ itru'l - verdî ve's - sûsânî

Bâzullâhi yahmînî min zellâmi
Sâmü'l - câhî Muhyiddîni ve'l -Ceylânî

El-muhtârî salâtî ve'l - ahyârî
Sırrun sârî ile'z - zâtî elkuddûsî

40

ŞUĞUL DER MAKAM-I HİCÂZ

Cibâvî leyyâ yâ şeyhî leyyâ inne'l - e'âdî setav aleyyâ
Zikrûn yeşfinî hubbûke dînî yâ Sa'deddîn nazran ileyyâ
Ci'tûke tâliben hubbeke râğibün yâ eba'l - mevâhib yâ ze'l - veliyyâ
Şeyhu's - Şeybânî sâhibü'l burhânî fehüve sultânî 'ale'l - beriyyâ
Câke mezîdî bize't - tevhîdî 'abdük Saîdî fenzur aleyyâ

El meded meded Sa'deddîn ene dahîlek Sultân Sa'deddîn

Ene fî erdâke pirim Sa'deddîn

[30]

Boş

[31]

Boş

[32]

Boş

[33]

Boş

[34]

Boş

[35]

41

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST⁶⁹**Âh** Tale‘a‘l - bedru ‘aleynâ **Mükerrer****Âh** Min seniyyâti‘l - vedâ‘ **Mükerrer****Âh** Vecebe‘ş - şükrü ‘aleynâ **Mükerrer****Âh** mâ de‘â li‘llâhi dâ‘ **Mükerrer****Âh** eyyühe‘l - meb‘ûsü fînâ **Mükerrer****Âh** ci‘te bi‘l - emri‘l- mutâ‘ **Mükerrer**

42

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂSTEdir yâ tala‘te‘l - bedrî **Mevlây mükerrer**Lenâ şemsün mine‘l - fecrî **Mevlây mükerrer**Edir mâ beyne nüdmânî **Mükerrer**Bihâ ke‘l - encümi‘z - zuhrî **Mevlây**Ve ceddî li‘l - henâ bestâ **Mevlây mükerrer**‘Alâ fûrûşin mine‘z - zührî **Mevlây mükerrer**Ve hâlif uzzâlen fihâ **Mükerrer**Ve da‘men lâ terâ yedrî **Mevlây mükerrer**

43

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST

⁶⁹Güftenin rast makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/talaal-bedr-u-aleyna-belirsiz-rast.35227/>

Âh Yâ yâ tevvâb yâ yâ tevvâb yâ Rabbi tûb ‘alâ men tâb

Talebnâ bâbe mevlânâ kerîmün leyse yensânâ

Ve saddaknâ bimâ câenâ hüve’s - sâdiku Rasûlullah

Muhammed ibnü ‘Abdillâh kara’nâ fi kitâbillâh

‘Aleyke’l - Kubbetü’l - Hadrâ tucâhid fi sebîlillâh

Eydan

[36]

Muhammed kâle yâ Rabbi suâlu ümmetî ba’dî

Ve vehelnâ mine’z - zenbî ve ğaffâru’z - zünûbillâh

Eydan

Muhammed zeynun küllü zeynin ve’n - Şakka’l - Kameru nisfeyn

El Hasanu ve’l - Hüseynu ve sallû yâ ibâdallah

Eydân

44

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST

⁷⁰Akbele’l - bedru ‘aleynâ vahtefet minhu’l - budûr

Misle husnik mâ raeynâ kattu ya veche’s - surûr

Ente şemsun ente bedrun ente nûrun fevka nûr

Ente lâ şekk yâ Muhammed ente miftâhü’s - sudur

Lâ tehaf men fike emnun mine’d - dehâyâ’d - duhûr

Zâdekellahu salâten me‘a’s - selâmen ey zâte nûr

45

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST⁷¹

În rumtemû teşrabü’l - humayyâ ve testekûnî denâ nûrayyâ

⁷⁰ Güfteye Manisa Müftüsü Alim Efendi’nin rast makamında bestesi bulunmaktadır.

Bkz: <https://divanmakam.com/forum/akbelel-bedru-aleyna-vahtefet-minhul-budur-alim-efendi-manisa-muftusu-rast.69826/>

⁷¹ Güftenin rehâvi makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/in-rumtemu-tesrabul-humayya-belirsiz-rehavi.22232/>

Fî'l - meyti min şürbihâ ve hayyâ ve fî sebîlî'n - nehâ tebâ'û

Fe şerafû vesme'î ve kûlû **Allahu Allah Allahu yâ hû**

Hâzâ kiûsê medâme tüclâ ve astaru'l - hayâtî 'alâ ünâsî

Fî'l - hubbi kadlâ min vecdihim fî'l - ğarâme nâ hû

Allahu Allah Allahu yâ hû

[37]

46

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST

Yâ ebha'l - cemâl in'am bi'l - visâl

Rîkuke'l - ahlâ kad fâte'z - zülâl

Âh yâ nûra'l - uyûn abduke meftûn

Kaddûke mevzûn ce'alnî mecnûn

Yâ nesle'l - kirâm cud lî bi'l - merâm

Haytü'l - enâm mâ hâze'l - cemâl

Eydân

Tavruke mahbûb lî'n - nâsi marġûb

Ahbâbe'l - kulûb zârat leke'l - hâl

Eydân

Haleftü'l - mî'âd akraktü'l - fevâd

Efnîtü'l - mîrâd mâ hâze'l - cemâl

Eydân

47

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST⁷²

Âh Müclâ cemâlî'l - ferîdî hasbî selbî bi hevâhu 2

⁷² Güftenin rast makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/mucla-cemalil-feridi-hasbi-selbi-bi-heva-belirsiz-rast.26095/>

Visâluhû adhâ ‘îdî ve cellâ kerbî ru'yâhu 2

Bi'l - ğîdî yuzrî bi'l - cîdî ve lehâ tübkî ‘aynâhu 2

Ve katili bi't - tehdî ‘inde'r - raşfi şefetâhu 2

Ve't - tayylesân bi emân ve sinân ve kınân

Tubki'l – cinân

48

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST⁷³

Billâhi billâhi kerrir yâ seydi kerrir billâhi kerrir eyyühe'l - mudribû

Tiskâ tiskâra kavmî yâ seydi kavmî tiskâra kavmî zikrahum yûcibû

Bi's - şarkî bi's - şarkî illâ yâ seydi bi's - şarkî illâ rakkasa'l - mudribû

Âh yâ âh yâ nedânâ seydi nedânâ mâ demdeme'l - habîbe zikrahumû

[38]

Sallî sallî ve sellim yâ seydi sellim sallî ve sellim dâime't - tayyibû

Yâ hû yâ hüsne bedrin yâ seydi bedrin yâ hüsne bedrin lehâ tuğribû

49

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST

Beyne'l - bân ve'l - ğazlân zu's - şultân fihim ente

Nâlî elhân mâ ahsente yâ men fâķ bi'l - âfâķ ve'l - işrâķ vecheke ente

Beyne'l - bân ve'l - ğazlân zu's - şultân fihim ente

Yâ maḥbûbi'l - meslûb ve'l - matlûb yebġi ente

Beyne'l - bân ve'l - ğazlân zu's - şultân fihim ente

50

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST⁷⁴

⁷³ Güftenin tebriz makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/billahi-billahi-kerrir-ya-seydi-belirsiz-tebriz.5811/>

⁷⁴ Güftenin rast makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/in-tale-sukmi-fil-heva-belirsiz-rast.22235/>

Âh İn tâle sukmî fi'l - hevâ ve meda'l - ecel **Selâse merrat**

Ekûlu hâzâ fi mehabbetikum min ezel **Selâse merrat**

Yâ sâlîbe'l - 'akli ve sâile edmü'î **Selâse merrat**

Enê mâ selevtu ve ente 'annî lem tesel **Selâse merrat**

Enkerte ma'rifetî biğayri cinayetin **Selâse merrat**

Mâ darranî ille't - tifâtüke li'l - beden **Selâse merrat**

Hiye fitnetün hum 'aynü hâsudu beynenâ **Selâse merrat**

Em sâhirun beynî ve beyneke kad 'amel **Selâse merrat**

Nakale'l - 'azûlü bienne kalbî kad senâ

Kezebe'l - 'azûlu bi kavlihî ve fî mâ nekal

51

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST

Âh kum yâ nedîm **Mükerrer** imlâ vehîm **Mükerrer**

Devvir kıldâhî (3) **Mevlây Mevlây**

El-leylü leylü leyl yâ hâdî **Mükerrer**

Devvir kıldâhî (3) **Mevlây Mevlây**

[39]

El leylü tâl **Mükerrer** ve'l - hubbu kâl **Mükerrer**

Eyne's - sabâhî (3) **Mevlây Mevlây Eydân nakarat**

Râha's - şu'ûr **Mükerrer** yumki'l - budur **Mükerrer**

İnde's - sabâhî (3) **Mevlây Mevlây**

Sâle'l - humûl **Mükerrer** ile'r - Rasûl **Mükerrer Eydân nakarat**

Zeyne'l - melâhî (3) **Mevlây Mevlây**

Eydân nakarat

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST

Yâ nüzûle'l - bâni min rubâ necdî
 Fikümû eşcâni heyecet vecdî
 Keyfe men yehvâ lem yebteğî selvâk
 Kalbehû yer'âküm yevme lâ yahfak
 Yâ üheyle'l - vâdî yê kirâmi'l - hay
 İnne kalbi's - sâdî ve sırâmi'l - 'ay
 Da'nî min guzzâlî fi'l - heve'l - 'uzrî
 İnne cismî bâlî ve'l - heve'l - uzrî
 Ve salâtü'l - bân 'an Nebi'l - Muhtâr
 Sâhibü'l - envâri ma'deni'l - esrâr
 Ve ardu âlin emced Hasenü'l - câdî
 Sümme heyecet sermed mâ şevâ Şâdî

Yâ mevlây yâ mevlây yâ yâ bedrî lev tedrî

İz hecrî e'ya sabrî yâ yâ bedrî lev tedrî Kunte lî hecrî mevlây

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST⁷⁵

El 'ârifü'l - celîlu el 'ilmü't - tavîlü Elkutbu İsmâ'îlu melâzüne'l - Geylânî
 İn kâme li's - semâ'î fehüve tavîlu'l - bâ'î Ve cedduhu'r - Rifâ'î tâbet lehü'l - evhâlî
 Ehli Mekkete şehdet lek fi'l - kermi mâ fi mislek İnne yeksüru neslek yâ şeyhuna'l - Geylânî
 Udhu'l fi safâhum ve lenâ fi hımâhum Ve 'arbed fi halâhum üstâdine'l - Geylânî

[40]

Yâ rabbi 'anhum terdâ ve 'an ebîhim ardînâ İnnî raeytü ferdanâ muhabbetî li'l - 'âlî

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST⁷⁶

Abdullah'il - 'atîk ve fi ğâri'r - refîk Ebûbekri's - Sıddîk sâhibu'l - Mustafâ
 Efdalu'l - 'âlemîn min ba'dî'n - Nebiyyîn Essâdiku'l - emîn evvelü'l - hulefâ

⁷⁵ Güftenin rast makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/el-ariful-celilu-vel-alem-tavilu-belirsiz-rast.13075/>

⁷⁶ Güftenin uşşak makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/el-ariful-celilu-vel-alem-tavilu-belirsiz-rast.13075/>

Ömer ibnu'l - Hattâb mülhemû li's - savâb Ferra minhü'l - vesâb herabe vahtifâ
 Eşşehîd ibnu'l - Osmân zü'l - hayâi ve'l - îmân Câmi'un li'l - Kur'ân harrara'l - Mustafâ
 Aliyyün zü'l - kerrâr ibni 'ammi'l - muhtâr Seyfuhû Zülfikâr kattu mâ vekafâ
 El Hasen ve'l - Hüseyin kurratu külli 'ayn Lâ yükasü li'd - dîn evlâdü'l – Mustafâ

55

ŞUĞUL DER MAKAM-I RÂST⁷⁷

Âh Yâ râhılîne ilâ minâ bi kıyâdî
 Heyyectümû yevme'r - rahîli fuâdî
 Meyân

Sirtüm ve sâra delîlûküm yâ vahşetî
 Eşşevku akekanî ve savtu'l - hâdî

Fe izâ vesaltüm sâlimîne febelliğû
 Minni's - selâmi 'alâ zâki'l - vâdî
 Meyân

Fe tezkürû 'inde't - tavâfî müteyyimen
 Sabâbira's - şevku ve'l - 'ib'âdî

Billâhi yâ züvvâra kabre Muhammedin
 Men kâne fîküm sâdikan ve muğâdî
 Meyân

Men nâle min Arafâtin nazarte sâ'ten
 Nâle's - sürûra ve nâle külle murâdî

[41]

Kulû lehû Abdürrahîmü müteyyimun
 Kad yetemme'l - atfâle ve'l - evlâ

⁷⁷ Altıntop'un tezinde bestekâr Zekâi Dede olarak verilmektedir. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğullar*, 172.

Meyân

Sümme's - salâtü 'ale'n - Nebiyyi ve âlihî

Mâ sâra rakbün ev taranneme hâvî

[42]

Boş

[43]

Boş

[44]

Boş

[45]

Boş

[46]

56

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ⁷⁸ FASLÎ

Ercû ehlu'llahi fî şiddetî mevlây mevlây

Ercû ehlu'llahi fî şiddetî mevlây mevlây

Ercû ehlu'llâhi men habbehüm mevlây mevlây

Fî kalbî hallâ yâ ze'l - himmetî

Ğis yâ Geylânî fî kürbetî mevlây

Ğis yâ Geylânî fî kürbetî

Ğis yâ Geylânî va'tıf 'alâ mevlây mevlây

Hubbun ve lehânî yâ ze'l - himmetî

Tâbe's - semâhî yâ rifkatî mevlây mevlây

Tâbe's - semâhî yâ rifkatî

Tâbe's - semâhî ve's - şeyhunâ mevlây

İbne'r - Rifâ'î yâ ze'l-himmetî

Huz yâ münâî lemühcetî mevlây

Huz yâ münâî lemühcetî

⁷⁸ Güftenin saba makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/ercu-ehlellahi-fi-siddeti-belirsiz-saba.13453/>

Huz yâ münâî veşeyhunâ mevlây
 Şeyhu'l - Cibâvî yâ ze'l - himmetî
 Eyâ Ferrâcî yâ lefhetî mevlây mevlây
 Eyâ Ferrâcî yâ lefhetî
 Eyâ Ferrâcî ceddün lenâ mevlây mevlây
 Veleni'me'r - râcî yâ ze'l - himmetî
 Sir yâ refikî yâ 'umdetî mevlây mevlây
 Sir yâ refikî yâ 'umdetî
 Sir yâ refikî va'ksud himâ mevlây mevlây
 Şeyhu'd - Düsûkî 'âlâ'l - himmetî

57

DİĞER ŞUĞUL SABÂ⁷⁹

Âh El 'îdü'l - ekber lev tezürnî 2 âh el 'îdü'l - ekber âh
 Yâ raşâ hilve's - şiyem 2 şiyem meded ey ey ey ey mevlây

[47]

Âh Sâ'udûnî 2 yâ rifâkî 2 Âh Ene kad sabâ cismî 2 adem adem meded ey ey ey ey mevlây
 Âh Elhevâ 2 adhâ fuâdî 2 Âh Vâyerâ cismi's - sikam 2 sikam meded ey ey ey ey mevlây
 Âh Yâ terâ 2 ebluğ murâdî 2 Ve şâhidün bedru't - temâm 2 temâm meded ey ey ey ey mevlây
 Âh Kalle sabrî bi ihtiyâcî 2 Hâkezâ Rabbî hakem 2 hakem meded ey ey ey mevlây

58

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ⁸⁰

Cud bi lutfik yâ ilâhî men lehû zâdun kalîl
 Müflisün bi's - sıdki ye'tî inde bâbike yâ Celîl
 Zenbuhu zenbün 'azîmun fağfîri'z - zenbe'l - 'azîm
 İnnêhû şahsun garîbun müznibün abdün zelîl
 Minhu 'ısyânun ve nısyânun ve sehvün ba'de sehv
 Minke ihsânun ve fadlün ba'de 'i'tâî'l - celîl

⁷⁹ Güftenin saba makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/ey-iydul-ekber-lev-tezurni-belirsiz-saba.14250/>

⁸⁰ Güftenin Manisa Müftüsü Alim Efendi tarafından saba makamında bestesi bulunmaktadır.

Bkz: <https://divanmakam.com/forum/cud-bi-lutfek-ya-ilahi-mencehu-zadun-kalil-alim-efendi-manisa-muftusu-rast.9993/>

Meyân

Kâle yâ Rabbi zunûbî misle remlin lâ yu‘ad
 Fa‘fû ‘annî külle zenbin vasfahî’s - safha’l - cemîl
 Keyfe hâlî yâ ilâhî leyse lî hayru’l - ‘amel
 Sû‘u a‘mâlî kesîrûn zâdü tâ‘âtî kalîl
 ‘Âfinî min külli dâin vakdî ‘annî hâcetî
 İnne lî kalben sakîmen ente men yeşfi’l - ‘alîl
 Kul linârübrüdî yâ Rabbi fî hakki kemâ
 Kulte kulnâ yâ nâru kûnî ente fî hakki’l - Halîl
 Ente Şâfî ente Kâfî fî mühimmâtî’l - umûr
 Ente Rabbî ente Hasbî ente lî ni‘me’l – vekîl

[48]

Rabbi heblî kenze fadlin ente Vehhâbün Kerîm
 A‘tînî mâ fî zamîrî dullenî hayra’d - delîl
 Heblenâ mülken kebîran neccinâ mimmâ nehâf
 Rabbenâ iz ente kâdî ve’l - münâdî Cebrâîl

Meyân

Eyne Mûsâ eyne ‘Îsâ eyne Yahyâ eyne Nûh
 Ente yâ Sıddîk Ekber tüb ile’l - Mevle’l - Celîl⁸¹

59

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ

Kum yâ nedîmî imle lî ke’set - tilâ Yâ tilâ min sarfi râhî
 Kum yâ murâdî vâsılñî âh lî yâ habîbî hâcîrñî meded meded âh yâ Rasûlallah
 Yâ binte kermin şurbihâ ‘indi halâ Yâ halâ vaktü’s - sabâhî

Eydân nakarât**Meyân**

Âh Tâbetü’l - evkâtî yâ rîme’l - felâ yâ felâ devvir kîdâhî
 Kum yâ murâdî vâsılñî âh lî yâ habîbî hâcîrñî meded meded âh yâ Rasûlallah

⁸¹ Güftenin Hz. Ebubekir’e ait olduğu rivayet edilmektedir. Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2016/10/hazret-i-ebubekir-radyallahu-anh-efendimizin-bir-munacati.html>, güftenin Hacı Faik Bey’e ait saba makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/cud-bi-lutfek-ya-ilahi-mencehu-zadun-kalil-faik-bey-haci-saba.9994/>

Veskînî hâ yâ nedîmî müselselen Yâ salâten tervî cerâhî

Eydân nakarât

60

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ⁸²

Âh Rîha's - sabâ in rameyte mükerrer le'urbî vâdî necdî âh

Sellim 'alâ sâdâtî mükerrer veşrah lehüm mâ indî

Âh 'Indî rasâilü eşvâk mükerrer kad heyyecet eşcânî

Ebeytü leyl hiye sehrân mükerrer ercû limen eblânî

[49]

61

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ⁸³

Arric yâ hâdî nahve'l - himâ mükerrer

Venzil bivâdî'l - 'akîk mükerrer

Vezkür eşrakî ile'l - habîb mükerrer

Sârat ahhâbî ba'de'l - îşâ mükerrer

Lev tûs'el mâbî müz hammelû mükerrer

Fevka'l - adlânî tilke'l - hiyâm mükerrer

Salli yâ rabbi 'ale'n - Nebiyyi mükerrer

Tâhâ men câenâ bi'l - beyyinât

62

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ

Li'n - nâsi 'îdü ve enê 'indî bi'l - likâ 'îdân

Yâ yâ rûhî yâ yâ cismî amân amân yâ Cibâvî şey'en lillâh⁸⁴

⁸² Güftenin saba makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/rihas-saba-in-merrayt-li-urbi-vadin-necdi-belirsiz-saba.29343/>

⁸³ Güftenin saba makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/arric-ya-hadi-nahvel-hima-belirsiz-saba.1747/>

⁸⁴ Güneş'in tezinde bu güfte terennümsüzdür. (Güneş, *İzmir Millî Kütüphanesi 2027 No'lu Mecmua-i Şuğul'un İncelenmesi*, 148.) Altıntop'un tezinde ise 4 terennüm bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla " Yâ Abdülkadir, Yâ Rîfâ'î, Yâ Bedevî, Yâ Cibâvî" terennümüdür. (Altıntop, *Türk Din Müsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 201.) Mürettib bu güftede tüm terennümünü Sa'dî tarikati liderine vermesi yukarıda bahsini ettiğimiz Sa'dî tarikati ile alakasının göstergelerindendir.

Lienne cismî kafesun mînâ ‘ale’l - ‘îdân

Eydân nakarât

Meyân

Yâ yâ sâhî bi’l - leyâlî ve üsûlnâ ‘îdân

Eydân nakarât

Ve Bülbülü’l - kurbî ğannâ lî ‘ale’l - ‘îdân

Eydân nakarât

63

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ⁸⁵

Meded meded yâ Rifâ‘î tâat leke’s - sübâ‘î

Yâ sâkin Ümmü ‘Ubeyde ‘akli fî hubbike dâ‘î

İbne’r - Rifâ‘î mansûr şeyhi’l - ‘arcâ ve’l - meysûr

Yâ şeyhi minke destûr yâ Ahmed yâ Rifâ‘î

Eydân nakarât

İbne’r - Rifâ‘î hayyâ şeyhi’l - ‘arcâ ve’l - ‘ayyâ

Yâ şeyhî nazrak leyyâ yâ Ahmed yâ Rifâ‘î⁸⁶

Eydân nakarât

[50]

64

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ

Kûlû şey’en lillâh ya’bne’l - elyâd âh

Yâ sultân Ahmed yâ şeyhî ceddüke’s - sabâ

Kalû lî tahtû kulteni’l - fukarâ âh

⁸⁵ Güftenin saba makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/meded-meded-ya-rifai-belirsiz-saba.25300/>

⁸⁶ Altıntop’un tezinde bir beyit fazladır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğullar*, 202.

Ehdehtûnê âh yâ şeyhî hâsılî imdâd nakarât

Kalû lî mecnûnu kulte'sbû 'aklî

Ehdehtûnê âh yâ şeyhî hâsılî imdâd nakarât eydan

65

ŞUĞUL DER MAKAM-I SABÂ⁸⁷

Kad feteha'llahu bi'l - mevâhib mükerrer Ve câ'e bi'n - nasri ve'l - me'ârib mükerrer

Meyan

Ve asbeha'l - kevnü fî sürûrin ve fî emânin mine'l - metâib

Allah Allah Allah Allah Allah yâ şeyhî tebârake'llah

Allahu 'atâ fevka'l - müreccâ ve nûruhûn elvera'l - ğayâib

Eydan nakarât

Ve lâ saġîrun ve lâ kebîrun ve lâ bi câhin ve lâ cânib

Eydan nakarât

Dihnâ ve ci'nâ nahû elmedinet envar Muhammed teşrif 'aleynâ

Eydan nakarât

Yâ bir kasemî belliġ selâmî 'alâ Muhammed hayra'l - enâmî

Eydan nakarât

[51]

Boş

[52]

Boş

[53]

Boş

⁸⁷ Güftenin uşşak makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/kad-fetehallahu-bil-mevahib-ve-cae-bin-nasri-vel-mearib-belirsiz-ussak.22786/>

[54]

Boş

[55]

66

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH FASLÎ

Zabyü'n - nekâ ve'l - merveteyn ekfûf sihâme'l - mukleteyn

Mâ hâkezâ fî'le'd - dıyâ ahnün 'aleynâ yâ Huseyn

Yâ eyyühe'l - bedru'l - masun ilâ metâ hecran yekûn

Ve'skaytenî ke'se'l -menûn zallemtenî zulme'l - Hüseyin

Salâtü mevlâ'l - 'âlemîn 'ale'n - Nebiyyi Tâhâ'l - emîn

Men câe min nûri'l - mübîn edâe minhü'l - hâfikîn⁸⁸

67

ŞUĞUL⁸⁹ DER MAKAM-I SEGÂH

Nûr-i cemâlî Hakkın visâlî

Eyler tecellî dil olsa hâlî **Dâim Dâim Dâim Hû**

Sâlik-ı Haksan Rehber dilersen

Hüseyin Hasan Muhammed Alî **Dâim Dâim Dâim Hû**

Canan gerekse Vuslat dilersen

Çân haylî nefse Seyf-i Celâlî

Kıl şeyhe hizmet Ver kalbe saffet

Görürsün elbet Nur-i cemâlî

Gönül sıdkı Yâk Nâr-ı Aşkî

Zikreyle Hakkı Rûz-i leyâlî

⁸⁸Altıntop'un tezinde bir beyit daha vardır ve terennümlerde "yâ mevlay" geçmektedir. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğullar*, 219.

⁸⁹Mürettib ikinci defa Türkçe bir güfteye şuğul demektedir.

68

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Sâdâtu ennî hubbuküm fennî Fa'sfehu 'annî ve'rhamü'l - ma'nâ

Allah Allah Allah 3 yâ Kerîm Allah

Zikruküm yahlû hâkezâ yahlû anhü Lev husnû kattu lev husnâ eydân

Feshera'l - leylü bi'l - kabâ haylî Va'srif 'an nekeşî fe'fhemü'l - ma'nâ⁹⁰ eydân

[56]

69

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Heyyecdehû vecdî yâ nesîm vec'alte fî nârî'l - ğarâm

Emme'l - hevânî 'inde mukim Yâ mevlây izâ vefâ bedru't - temâ

Meyân

Yâ nâzilânî mine's - sahîhi hallefte kalbî fî diyâk

Yevme'l - likâi 'indi mukîm 'azîm Yâ mevlây izâ vefâ bedru't – temâ

70

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Rakkasa'l - kevnü ve ğannâ târaben (2)

Sıhhatü'l - ervâh yâ mevlây

Merhaben yâ merhaben yâ merhaben (2)

Bedrunâ kad lâh yâ mevlây

Meyân

Lâ bedrun semme min ba'dî'l - meġîb (2)

Veyra's - sâkî yâ mevlây

Nâtika'l - kâsi ve nâdâ yâ habîb (2)

Îz hümâ fî'l-ġari yâ mevlây

⁹⁰ Altıntop'un tezinde 2 beyit daha vardır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 236.

Salli yâ Rabbi ‘alâ Tâhe’r - Rasûl (2)

Ahmedü’l - muhtâr yâ mevlây

Men bihî Abdülğani tâli’l - vusûl (2)

İz hümâ fi’l-ğâri yâ mevlây

Ve ‘alâ ashâbi erbâbe’l - kabûl (2)

Usbetü’l - ahyâri yâ mevlây

71

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Yâ ‘Alîm bi’l - hâl (3) hâlî mâ yahfâk

Rabbi bi’l - beşîr ve’l - mevlâ’n - nezîr lutfeye yâ kadîm bâbeke yâ müteâl

[57]

Rabbi bi’l - habîb ve’l - mevlâ’l - hasîb Rasûluke nesîb aslıhnâ li’l - hâl

Rabbi bi’s - siddîk vasrif ‘annâ nadîk ve’l - himne’t - tevfik bâbeke yâ müte‘âl

Rabbi bi’l - Fârûk Ömeri’l - masdûk lâ yekûn mağlûb aslıhnâ li’l - hâl

Rabbi bi’l - isneyn Osmân Zi’n - nûreyn vekfûf ‘anne’d - dîn câmi‘a’l - Kur‘ân

Rabbi bi’l - Haydar kalû li’l - Hayber Aliyyi’l - ebrâr katilü’l – küffâr

Rabbi bi’s - sibtayn ve bi’l - ma‘ûmeyn Hasan ve’l - Hüseyin bâbike yâ müte‘âl

72

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Yâ ze’l - ğâr sabrî zâr yekfînî’l - metâlek

Min seharî ya kamerî muğran fî cemâlek

Tâbe’l - hân min nûdmân efnâhu demâlek

‘Ale’l - muhtâr yâ Gaffâr salli bittisâlik

Sümme’l - âl ve’l - eshâb hum hâzû nevâlek⁹¹

73

⁹¹ Altıntop’un tezinde bir satır fazla yazılmıştır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğullar*, 240.

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH⁹²

Ehderte lene's - sabâ **mükerrer**

Tîbe 'îşin mine'l - habîb **Mevlâyâ yâ hû yâ hû Allahu yâ yâ hû**

Kalbî lehü's - sabâ **mükerrer**

Leyse 'îdin mine'l - habîb **eydân**

Meyan

Ehlen ehlen ve merhaben

Bi'l - ğazâle'l - mürabrabi **mükerrer**

'Annî 'annî te'accüben **mükerrer**

Leyse 'îdün mine'l - yetîb **eydân**

74

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH⁹³

Yâ Rabbi inne zunûbi fi'l - verâ ke's - surâd

Ve leyse lî e'mel fi'l - haşri yuncînî

[58]

Meyân

Ve kad âteytüke bi't - tevhîdî yüzhübüh

Hubbi'n - Nebiyyi fezâke kadri yekfînî

75

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH⁹⁴

Fî hevâ ehle'l - musallâ hâcebîn

Âh Hâcebîn tizkâr yâ **mevlâyâ yâ mevlâyâ mevlâyâ yâ mevlâyâ**

Hâcebîn tizkâr Ve hevâ eşşevku aslâ

Fî fuâdi Fî fuâdi yâr yâ **mevlâyâ mevlâyâ mevlâyâ**

⁹² Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/ehderte-len-esaba-tibe-isin-minel-habib-belirsiz-segah.13035/>

⁹³ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/ya-rabbi-inne-zunubi-fil-vera-kesuret-belirsiz-segah.36996/>

⁹⁴ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/fi-heva-ehlel-musalla-hacebin-belirsiz-segah.14994/>

Fî fuâdî yâr âh Lev şâhedet aynî

Hücratü'l - hâdî yâ mevlây mevlây mevlây mevlây yâ mevlây

Hücratü'l - hâdî Hayru men sâme ve sallî

Verhamü âh el ebrâr yâ mevlây mevlây mevlây mevlây

Yâ mevlây Verhamü'l – ebrâr

76

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Muhammedün eyyühe'l – müftehir (2) mükerrer Tâhâ'l - emîn (3) men hevâ (2) külle'l - kemâl

Muhammedün şukka (2) min ecli'l - kamer (2) mükerrer min nûr cebîni (3) ihtefâ davvî'l - hilâl

Muhammedün ve sallî (2) nu'lü bi'l - hacir (2) mükerrer ve fî yemîni (3) sebbehâ summe'l – hicaz

77

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Mâ lî ğayrî cemâliküm nazarî harâmû meded meded Şey'en lillâh yâ hû yâ hû yâ hû yâ mevlây yâ mevlây

Hey Allah Allah yâ mevlây

[59]

Şeyhî fi'l - hakîkati aynî devâmû eydân

Sallâ Tâhâ ma' sahâbî 'ale's - selâmû eydân

Terdâ mine's - sâdâtî âli'l - kirâmû⁹⁵ eydân

78

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Nâdâ münâdînâ yâ seydi eyne'l - muhibbinâ yâ 'aynî mükerrer

Meyân

Eyne'llezi bâ'û yâ seydi ervâhahüm finâ mükerrer

Teâlâ battâl yâ seydi nu'tike ra'se'l - melâl mükerrer

Meyân

Ve nes'ifek fi'l - hâl yâ seydi hattâ tüvâfina mükerrer

⁹⁵ Altıntop'un tezinde bir satır fazladır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğullar*, 228.

Teâlâ cenbe'd - deyr **yâ seydi** tensîr 'ala ihsen seyr **mükerrer**

Meyân

Sükkâne ehli'l - hayr **yâ seydi** kânû muhibbinâ **mükerrer**

79

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH⁹⁶

Hâzâ ğazâlî mine'l - yemâl **selâse** yemânî ve's - şeklü'l - hasen

Vechu habîbî in keşef **selâse** vertefe'at 'anhü 'inde's - sûtûri

Ve men zâle nâlu's - şeref **selâse** vebdelet nâr hüve binûri

Eydân

Yâ tal'ate'l - bedri't - temâm **selâse** keşfi envâri'l - vücûd

Eydân

Ve hâme kalbî bi'l - ğarâm **selâse** ve külle evkatihî's - şuhûr

Eydân

80

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Âh âh âh halakte'l - cemâli'l - cemâli'l - cemâli'l - cemâl **âh yâ lel** Lenâ fitneten

Âh yâlû lel yâlû lel yâlû lel lenâ fitneten **âh yâlû lel yâlû lel yâlû lel lele lelli lel âh yâ lellî**

[60]

Âh âh ve kulte yâ 'ibâd **âh** yâ 'ibâd yâ 'ibâd yâ 'ibâd **âh yâ lelli** 'ibâdi't - tekû

Âh yâlû lel yâlû lel yâlû lel ibâdi't - tekû **âh yâlû lel eydân**

Meyân

Ente'l - cemîl yâ cemîl **yâ lel** tühıbbü'l - cemâl

Âh el-cemâl el-cemâl el-cemâl **âh yâ lel** tühıbbü'l - cemâl

⁹⁶ Güftenin hüzzam ve rast makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/haza-gazali-minel-yaman-belirsiz-huzzam.20583/><https://divanmakam.com/forum/haza-gazali-minel-yaman-kaside-i-burde-belirsiz-rast.20584/>

Âh âh fekeyfe yâ ibâd âh yâ ibâd yâ ibâd yâ ibâd âh yâ lel Kellâ ya‘şekû
 Âh yâlû lel yâlû lel yâlû lel Kellâ ya‘şekû âh yâlû lel eydân

81

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Ce‘alûnî fî‘l - meânî Melekûnî bi‘l - ihsânî
 Şerrif aleyhim bi‘l - lisânî Fi‘l - medhi tûle‘z - zamânî

Zâde garâmî mâ eşvâkî Sâhîrat min li‘l - ihdâkî
 Ve ‘ale‘l - ‘ahdi bâkî hâifün amân entüm amân

82

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Yâ ibâdallah vâhidallah erhamu‘r - râhimin seydi hayrillâh
 Evvelu mâ yunvê sallî ‘anî‘n - nebî eydân taha‘l ‘arabiyyî ibni abdillah
 Şebbâkun ‘arabî hubbeke fî kalbî eydân yâ Allah yâ rabbî irham hayrillah
 Şebbâkun hadîdi hel ibni‘l - velid eydân kem şefâ ‘anidun seyyide hayrillah
 Hayrillah seyyidî hatâ dû fesîrî eydân kul yâ murîdî ihfaz ‘ahdallah
 Bel vetavtâlet i‘lemû kâlet eydân yâ seyyidî hâlet irham hayrillah
 Hayrallahî ustâdun sahîhun bilemrad eşeddu‘s - siyâdî seyyidi hayrillah

[61]

83

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Şey‘en li‘llah Yâ Bedevî Ya kutbu Yâ ‘Alevî
 Elğavse‘l - ğavs edriknâ ve‘l - ‘azmu min Kefavî

Ya sâhibe‘l - işârât yâ muncide‘l - beşârât

El - ‘îdu isticârât fesehefenâ Yâ Bedevî

Eydân

Leke himmetu‘l - ‘aliyye ve‘r - rutbeti‘s - seniyyeh

‘atfen ‘atfen ‘aleynâ yâ min Aḥmed el Bedevî

Eydân

84

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH⁹⁷Bedâ hilâlen alâ ğazâlen **mükerrer**Ve mâlî cevran ‘aleyye mâlen **Allah Allah Allah dâim hay**Ve kul mâ kul vaslî yâ habîbî **mükerrer**Fezâke rûhî yekû lâlen **eydân**Ğadbânî bel sudûde ‘annî **mükerrer**Hamellenî fî havâhu mâlen **eydân**İnnî ma‘şûkun illâ likaen **mükerrer**Ve inne kalbî ‘aleyye mâlen **eydân**Yâ rûha rûhî fedâke rûhî **mükerrer**Verham linevhin elfecru lâlen **eydân**Salli yâ Rabbi ‘Ale’r - Rasûl **mükerrer**Tâhe’n - Nebiyyî ve’l - imâmî **eydân**

85

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

‘Uyûnu’s sâkînâ tuġnî ‘anî’d - dem min nebletu’l - mînâ ve bi’l - ‘aşerâ

Ve leh̄zaru’l - bâtir ve terfe‘u’s - sâhir ‘azzabe bi’l - bâlî ve’l – hâdir

[62]

‘Azemehu’n - nâri limuhceti’l - hâl ve şekluhu’s - sâkî ‘annî leḳad hâl

Ve lem ekun sâl ‘an ḥubzi’l - ğâr lev kâne lî fi’l - verâ zâhir

Kul lillezî yâ raşâ min hâmin bil hayyî ‘ammâ terafî kad şe‘abâlhî

⁹⁷ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/beda-hilalen-ala-gazalen-belirsiz-segah.4399/>

Ercû lilmahbûbî ene'l - matlûbi lev kâne lî ve'l verâ zâhir

Yâ rabbi yâ hâdî in'am bifadlike sallû 'ale'l - hâdî eşrefî'r - rusulik

Ve'l - âli ve'l - ashâb ve's - sâdâtî'l - encâb bifadlike fi'l - verâ zâhir

86

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH⁹⁸

İmlâ veskînâ yâ ehyef yâ sîde'l - ğızlân

Min sâfi'l - bedî' karkaf yervî'z - zam'ân

Meyân

İmlâ tâsî vecî kâsî yâ sîde'l - ğızlân

Yâ Habîb (3) yâ tabîb (3)

İrham türham 'âşıkı muğram hâim bike ve'l – hâl

87

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH⁹⁹

Essalâtü 'ale'l - muzallel bi'l - ğamâmâ Hayri halkillâhi şerrafe erdâ hâmâ

Yâ nedâmâ mâ fuâdî 'indeküm yâ mevlây Mâ fe'altüm bifuâdî yâ nedâmâ

eydân

Yâ Rasûlallahi yâ ze'l - fadli yâ Rahmeten ammâ bihallahü'l - enâmâ

eydan

Yâ Eba'l - Kâsım yâ Ahmed eydân Behcetü'l - mahşeri câhâ ve makamâ

Cûd ale'l - Abdürrahîme'l - mültecî Bihimâ 'izzüke yâ ğavse'l – yetâmâ

[63]

Ve kesâ rûhuke minhü rahmeten eydân Ve salâten terdâhâ ve selâmâ

Taktedî hakkake minnâ vâci ben eydân Ve ni'me'l - âlü ve's - sahbü'l – kirâmâ

88

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

He'l – li meftûni'l - 'uyûni's - sûdi Fi'l - hevâ yâ rifkatî râhim

⁹⁸ Güftenin hüzzam makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/imla-veskina-ya-ehyef-ya-ya-side-gizlan-belirsiz-huzzam.22221/>

⁹⁹ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/essalat-u-alel-muzallel-bil-gamama-belirsiz-segah.13612/>

Kad tereke cismî birikkî'l - ûd Fâtînî zâke'l - haya'l - bâsim
 Mâ cerâ leke tefhime'l - maksûd Ve tezîle'l - hemme yâ zâlim
 Muğyetî 'umrî 'umerlî cûd Bi'l - visâli vetruki'l - lâyim
 Meylete ağsânek danet hâlî Sayyertenî fi'l - beledi hâim
 Ertecî nazrâ ilâ vechik Ve teneşşak min teğrike'l – hâim

89

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Dervîş etlû fukarâ mesâkin etû 'aşerâ
 Feyâ seyyide'l - ümerâ Yâ sâhibe'l - virdillezî ahya'l - himâ

Bihayâtike yâ sâkî'r - râh kum vecli'l - akdâh
 'asâke tüşâhid eşbâh Fe'rkati'l – ervâh¹⁰⁰

90

ŞUĞUL DER MAKAM-I SEGÂH

Yâ Rabbi yâ 3 Settâr 2 bi'l - Mustafa'l - Arabî **eyyâ hû**
 El-Hâşimî el-Muhtâr 2 Nebiyye külle Nebî **eyyâ hû**
 Estağfîra'l - evzân 2 yâ ğâfîra'z – zülelî

[64]

Boş

[65]

Boş

[66]

Boş

[67]

Boş

[68]

91

ŞUĞUL DER MAKAM-I BESTENİĞÂR FASLÎ

În rumte tuhyâ bi 'azmi mekînî Ve teğîsü dehra't - tavîli'l - yemînî

¹⁰⁰ Altıntop'un tezinde bir beyit fazladır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 252.

Feslûk tarîka ba‘zî’l - masûnî Şehmi’l - efâdıl melâzi’l - beriyyetû

Kutbi’r - Rabbânî Samedânî nûrânî meded

Bi’l - Ahmediyyâ nücûmü’l - ğayâhib Karrat ‘uyûnî ve niltü mevâhib

Vaksud himâ hüm min külli cânib tu‘ti’l - fazâil ve terka’s - seriyyâ

Kutbi’r - Rabbânî Samedânî nûrânî meded

Bi’l-Kâdiriyye nücûmü’s - sabâhi Sehlet hezûnî likat‘i’l - kabâhî

İnnî ‘ubeyde liehli’s - sebâhî Tu‘ti’l - fazâil ve terka’l - ‘aliyye

Kutbi’r - Rabbânî Samedânî nûrânî meded

[69]

Boş

[70]

Boş

[71]

92

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN FASLÎ

¹⁰¹Abdülkadir yâ Geylânî yâ ze’l - fadli ve’l - ihsânî

Ene ‘abdük ve dervîşük min ihsânîk lâ tensânî

Ente şeyhî ve üstâdî ente ğavsî ve melâzî

Ente fi külli’l - ‘ayâzî min ihsânîk lâ tensânî

Abdülkadir yâ Geylânî yâ ze’l - fadli ve’l - ihsânî

Radıyallahü’l - ‘aleyyâ ‘anke vâtîb halvetiyyâ

Ve ‘arûsü nebeviyyâ min ihsânîk lâ tensânî¹⁰²

93

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN

¹⁰¹ Güftenin hicaz makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/abdulkadir-ya-geylani-belirsiz-hicaz-humayun.49/>

¹⁰² Altıntop’un tezinde 3 beyit fazladır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 119.

Billâhi hâdi'r - rikâb **yâ mevlây** Haddis bimâ yestetâb
 'An lû'atin ve'l - cefâ **yâ mevlây** sükkâne tilke'l - hân

Sallû 'ale'l - 'âşıkîn **yâ mevlây** Fî hubbihim sâdîkîn
 Raûbe 'ayne'l - yakîn **yâ mevlây** İne't - tesâ bi's - savâb

Hevâ hümû muğyetî **yâ mevlây** Ve vaslûküm milletî
 Lev 'âmilû milletî **yâ mevlây** mâ züktü mine'l - kâb

94

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN¹⁰³

Müz bedâ bedrî **yâ mevlây** Tayyibü'n - neşrî **âh** Fi'l - lemâ sükrî **yâ mevlây âh** lev tedrî
 Miryeti'l - ibhâm **yâ mevlây** li's - şeci' muğram **âh** Kad ğarâ mükram **yâ mevlây âh** dem'ahu
 yedrî
 Tâlibü mâ cefâ **yâ mevlây** li't - tabîb vefâ **âh** Yer'û li's - safâ **yâ mevlây** Leylete'l-Kadrî
 Sallî yâ Ğaffârü **yâ mevlây** 'an Nebiyyi'l - Muhtâr **âh** Ma'deni'l - envâr **yâ mevlây** yukbelu
 'uzrî

[72]

95

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN

Mevâliyyâ mevâliyyâ mevâlî Ebu'l - Alemeyn sultânü'r - ricâlî Seyyid Sa'deddin

Eyâ men bîvefâ kadhan ve nûrî yâ yâsinî Bihakki cemâliküm lâ teb'idûnî

Eydân

Bi-izzikümû bidürrin fî hevâküm yâ yâsinî Ve 'an ebvâbiküm lâ tatridûnî

Eydân

Sekentüm fî süveydi'l - kalbi minnî yâ yâsinî Ve bi'l - husni'l - bedî'i meлектümünî

Eydân

96

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN

¹⁰³ Güftenin hicâz makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/muzbeda-bedri-tayyibun-nesri-belirsiz-hicaz-humayun.26220/>

Selebu'l - lübbe min mudnâhüm Ve ezâka'l - hâşâ belvâhüm
 Yâ bürîka'l - himâ habbirnî 'Anhümû keyfe ene mesnâhüm
 Lemehat nâru selmâ leylâ vencelet fî hibâhâ meylâ
 Kultü suhbî femeylû seylâ Nahvehüm venşidû ma'nâhüm

97

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN

Yâ gâib selemet **leyli yâ ğarâmî** 'azü'l - habîbi mât
 Elverdû 'alvecnât **leyli yâ ğarâmî** kulle's - şenebâk finâ

Râyıhte rûh yâ rûh **leyli yâ ğarâmî** halleytenî macrûh
 Ebkî ve sûh ve nûh **leyli yâ ğarâmî** kulle's - şenebâk finâ

Yâ şüffete'l - mahbûb **leyli yâ ğarâmî** minhe'l - 'asel bîdûb
 Kum ravvaka'l - meşrûb **leyli yâ ğarâmî** veski'l – mühibbînâ

[73]

98

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN

Yâ leylü yâ leylü tavnîl 'aleynâ
 Nahnü'l - muhibbi kemâ seleynâ

Yâ sükkâne's - şâmi vâsil Cibâvî
 Sultan Sa'deddîn Yâ sâhibe'l - hâli

Nakarât eydân

Yâ berku Şâmî belliğ selâmî
 'alâ Muhammed hayru'l - en'âmî

Nakarât eydân

Nahve hevâküm yatlib ridâküm
 fî hayâti şeyhî rûhî fedâküm

Nakarât eydân

Ruhnâ ve ci'nâ nahve medhinâ
 enver Muhammed teşrif 'aleynâ

Nakarât eydân

Yâ berka'z - zâhir ve'n - nûra'l - bâhir

Şefâ'atü'n - nâsi vaktü'z - zamânî

Nakarât eydân

Yâ hû yâ merhaben aleykümü's - safâ

Fein vecedtü'm habîbî Mustafâ

Nakarât eydân

Ahî aleyküm tesme' selâmî

Hayâtü's - sudûr ilâ cemâlî

99

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN

Şeddü 'alâ hayli'n - nevâ **mükerrer** sûde'l - hevâcibi ve's - turâr

Asbahtü mecrûha'l - hevâ **mükerrer** sekrâne min tûli's - sehar

Vallahu yâ men kad kevâ **mükerrer** kalbî ve 'annî kad nefer

Mâ haddü hallî ve'l - kavâ **mükerrer** illâ firâkin yâ 'Ömer

Sallû 'alâ 'atri'l - verâ sellim 'alâ Şakku'l – Kamer

[74]

100

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN

Yâ men lehu'l - murâd fî külli mâ erâd **yâ yâ mevlây** bi'l - mustafa'l - 'arabî **yâ hû** ferric 'ala'l - 'ibâd

Nebiyyunâ li's - sifa'î ve şeyhunâ rifâ'î **yâ yâ mevlây** men hubbi hâze'l - esyâd **yâ hû** yetabahharu mine'r - rifâ'î

Eydân

Nebiyyunâ Muhammed ve's - şeyhunâ Ahmed **yâ yâ mevlây** men hubbi hâze'l - esyâd **yâ hû** yevme'l - kıyameti yes'ad

Eydân

Nebiyyunâ'l - 'ulvî ve's - şeyhunâ yervî **yâ yâ mevlây** men hubbi hâze'l - esyâd **yâ hû** yetabahharu mine'l - 'ulvî

Eydân

Nebiyyunâ'l - 'adnanî ve's - şeyhunâ ceylanî **yâ yâ mevlây** men hubbi hâze'l - esyâd **yâ hû** yetabahharu mine'n - nirânî

Eydân

Nebiyyunâ'l - burukî ve's - şeyhunâ dussukî **yâ yâ mevlây** men hubbi hâze'l - esyâd **yâ hû**
yetabahharu mine'l - rûkî

Eydân

Nebiyyunâ'l - kâmeddîn ve's - şeyhunâ Sa'dettin **yâ yâ mevlây** men hubbi hâze'l - esyâd **yâ hû**
yevme'l - kıyâmeti't - temkînî

Eydân

Nebiyyunâ'l - mustafa ve's - şeyhunâ bu'l - vefâ **yâ yâ mevlây** men hubbi hâze'l - esyâd **yâ hû**
yetabahharu mine'llahi safâ

101

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN

Yâ sâkin Bağdâd hatarnâ ma'nâ yâ Ebâ Sâlih **yâ yâ mevlây** lâ tübâyı'nâ
Şeyhu'r - Rifâi kutbu burâ'î Eba'l - 'Alemeyn **yâ yâ mevlây** lâ tübâyı'nâ
Şeyhu'l - Bedevî kutbü'n - Nebevî Eba's - Sâmin **yâ yâ mevlây** lâ tübâyı'nâ
Şeyhu'd - Düsûkî kerbü't - tedîkî yâ Eba'l - 'Alemeyn **yâ yâ mevlây** lâ tübâyı'nâ
Şeyhu Sa'deddîn sâhibu't - temkîn yâ Ebâ Alî **yâ yâ mevlây** lâ tübâyı'nâ

102

ŞUĞUL¹⁰⁴ DER MAKAM-I İSFAHÂN¹⁰⁵

Meded Allah sanâ sundum elimî **mükerrer**

Bizi ol dost Muhammed'den âyırma

Gayrı kime arz edeyim hâlimi

Bizi ol dost Muhammed'den âyırma

[75]

Enbiyâ evliyâ çıkar köşküne

Mest olurlar 'anberine miskine

İmâm Hüseyin'in kanı aşkında

Eydân

Ebûbekir Ömer Osman Ali'nin

¹⁰⁴ Şuğul arapça güfteli eserler olmasına rağmen mürettib üçüncü defa Türkçe bir güfteye şuğul demektedir.

¹⁰⁵ Güftenin muhtelif besteleri vardır. Bkz:

[https://divanmakam.com/search/771040/?q=meded+allah+sana+sundum+elimi&c\[title_only\]=1&o=relevance](https://divanmakam.com/search/771040/?q=meded+allah+sana+sundum+elimi&c[title_only]=1&o=relevance)

Burhândır onlar islâm yolunun
 Hürmetine Mevlâm cümle velînin
 Eydân

Sinân Ümmî söyler sözü gümânsız
 Niderler cesedi içinde cânsız
 Hûri gılmân gerekmez bana ansız¹⁰⁶
 Eydân

ŞUĞUL DER MAKAM-I İSFAHÂN¹⁰⁷

[76]

Boş

[77]

Boş

[78]

Boş

[79]

Boş

[80]

103

ŞUĞUL DER MAKAM-I MUHAYYER¹⁰⁸ FASLÎ

Min yevmi firâkike yâ hasenâ mükerrer
 Ecfânühümâ zâğal ve senâ mükerrer

Etûra'l - evkâtü ted'ûdekümâ mükerrer
 Kânet ve li-menzili yecme'unâ mükerrer

Hâdiye'l - azhâri teennebihâ

¹⁰⁶ 9 kıt'a eksik yazımıştır. Bkz: A. Azmi Bilgin, *Ümmî Sinan Divanı* (Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2017), 147.

¹⁰⁷ Başlık atılmasına rağmen mürettib bu başlığı güfteyle tamamlamamıştır. Muhtemelen daha sonra bu makamda bir eser yazılır düşüncesiyle başlık atılmış. Başka bir makam faslına geçince bu başlık yarım kalmıştır.

¹⁰⁸ Güftenin muhayyer makamında bestesi bulunkatadır. <https://divanmakam.com/forum/min-yevmi-firakike-ya-hasena-belirsiz-muhayyer.25907/>

Fefuâdü's - sabbi gaden ve lehâ

Lime'â keğazâ lîzâkibihâ

În zâle yezûl 'anne'l - hazenâ **mükerrer**

104

ŞUĞUL DER MAKAM-I MUHAYYER

Yâ hudâte'r - ravâhilî ve cemâle'l - bevâsılî

Belliğû zî vesâilî nahve hayra'l - beriyyetî

Meyân

Âh Yâ nüzûle'l - bihâcirî hâme kalbî ve hatırî

Lev terâhüm nevâzırî fî menâmî ve yakzatî

Kün şefî ve nâzırî yevme tüble's - serâirî

Ve mu'inî ve câbirî fî'l - ümûri'l - 'azîmetî

Meyân

Âh Küllemâ hebbeti's - sabâ seharun min rubâkibâ

Hâme kalbî ve kad sabâ fî rubu'î'l - ehibbetî

Yâ Rasûlen ilâhiyâ kâmile'l - husni ve'd - diyâ

Înnenî sirtü fî'l - hayâ min zünûbî ve hıçletî

Meyân

Âh Salli ya Rabbi küllemâ sâra rakben ve rannemâ

Ve 'ale'l - 'âli ellemâ huccelî sâra mekketî

[81]

105

ŞUĞUL DER MAKAM-I MUHAYYER

Ze'l - ehyefî'l - mu'ceb **yâ mevlây** bi'l - hâli ve'l - cîdî

Fîhi'l - lemâ vecdî **yâ mevlây** ve zâde tenkîdî

Meyân

Âh Mâ şüftühû yahtâru **yâ mevlây** billâhi ta‘zîbî

Mânî ‘alâ hasmihî **yâ mevlây** cebbâru yâ seydî

Şüftü enâdeytü **yâ mevlây** bi'l-hayâti'l - hâzak

Kad dayte zû rabi‘î **yâ mevlây** bihayâti'l - fâzuk

Meyan

Âh Sehallû huccede lî **yâ mevlây** ma‘ külle zıddîdî

Mânî ‘alâ hasmihî **yâ mevlây** cebbâru yâ seydî

106

ŞUĞUL DER MAKAM-I MUHAYYER

Mahbûbü iktesade nekedî **yâ mevlây** Kavvî bi'l - bükâ ramedî Sıhtü men lehîb kebedî
ahraka'd - danâ cesedî

Meyân

Âh Messeni'd - durar sırtü fî feker Nâdet yâ kamer men beli saber Fî hevâke fennî celedî

Min ‘izârake'z - zeradî

Mahbûbü şehir ilmeh Sârati'l - Melâhu hidemeh Hâlikî baset ni‘meh Ve ene besattü yedî

Meyân

Âh Müğniye'l - ümem Mezidi'n - nikam Sâhibü'l - hikem Celle ve hakem Kameti's - semâ
bilâ ‘amedî ve ‘aleyhi mu‘temedî

Kad hacar ve câr ve nefer Sırtü fî ğâ ve feker Kâle men belî fesayyer mütanâ bi'l - kebedî

Meyân

Âh Sâ‘ati'l - vefâ fezehebe'l - cefâ min kadera ‘afâ erteci's - safâ Hâ ene besattü yedî

Ertecî rida's - s-Samedî

[82]

107

İLÂHÎ DER MAKAM-I MUHAYYER USÛL SOFYÂN

Genc-i ‘aşkı ister isen dil-i vîranda ara

Hızırveş âb-ı hayâtı zulmet-i tende ara

Râh-ı hakka seni irşâd eyleyen ma‘nâyı bul

‘Âlem-i ma‘nâyı tâlib kâmil insanda ara

On sekiz bin ‘âlemi geşt eylesen bulmak muhâl

Seni yokdan var eden Mevlâ’yı var sen de ara

‘İlmü’l - esmâ rumûzun men ‘aref sırrın dahi

Anlamak şânından isen ehl-i ‘irfânda ara

Her hacerden cevher olmaz maden olmaz her türab

Zahida gir bahr-i ‘aşka umman da ara

Tâlib-i Mevlâ olup her kişiden **Himmet** dile

Gâfil olma matlabın var sırr-ı Kur’an’da ara¹⁰⁹

[83]

Boş

[84]

108

ŞUĞUL DER MAKAM-I ‘ACEM¹¹⁰ FASLÎ

Âh Billâhi sallî yâ hâdıru ‘ale’n - Nebiyyi Mekki’t - tâhiri

Âh Ve’l - âli ve’s - sahbi’l - ekrâm ve’s - şeyhu ‘Abdükâdiri

Âh Billâhi sırrî yâ hâdî ilâ menâzi’l - Bağdâdi

Âh Fîhâ ruûsü’l - evtâdî ve’s - şeyhu ‘Abdükâdiri

¹⁰⁹ Meliha Tapsız, *Bolulu Himmet Divan Manzum Tarikatname Âdâb-ı Hurde-i Tarikat* (Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1995), 49.

¹¹⁰ Güftenin acemaşiran makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/billahi-salli-ya-hazir-alen-nebiy-mekkil-tahir-belirsiz-acem-asiran.5813/>

İzâ vusiltü'l - makamâ kad nilte 'ayni'l - kirâmâ
Üfdî ve ezkâ selâmâ ve's - şeyhu 'Abdükâdiri

Küllü'l - ekâbiri huddâmük ruûsühüm tahte akdâmik
Ğulâmuhum tahte a'lâmik ve's - şeyhu 'Abdükâdiri

Büşrâküm ihvânî bimâ zahera min Geylânî
Fehüve imâmî ve sultânî ve's - şeyhu 'Abdükâdiri

Yâ gavse külli'l - aktâb yâ sırra külli'l - encâb
Yâ kenze külli'l - a'tâb ve's - şeyhu 'Abdükâdiri

Bi'l - beyti veşrib yâ kadsî ehli'l - mekârim ve'l - ünsi
Sâmih Halili'n - Nablüsî ve's - şeyhu 'Abdükâdiri

109

ŞUĞUL DER MAKAM-I 'ACEM

Allahümme sallî 'ale'l - Mustafâ
Bedî'a'l - cemâli ve bahri'l - vefâ

Ve sallî 'aleyhi kemâ yenbağî
Essâdık Muhammed Aleyhi's - selâm

Salâten telümmî ve tebliğ ileyh
Murûru'l - leyâli ve devri'z - zamân

110

ŞUĞUL DER MAKAM-I 'ACEM

Âh Yâ lisânî hunâ yekûl Hâzîhî hucratü'r - Rasûl
Âh Keyfe lâ tedhaşel - 'akul Fi'l - habîbî'l - habâibî

[85]

Âh Küllî sadrihî inşirâh Vâbiku'l - vakti fi merâh

Âh Ve's - semâvâti fî ferâh Zinetün bi'l – kevâkibi¹¹¹

[86]

Boş

[87]

Boş

[88]

111

ŞUĞUL DER MAKAM-I MÂHÛR¹¹² FASLÎ

Etâni zamânî fimâ ertedî **mükerrer** Febillâhi yâ dehrü lâ tenkadî **mükerrer**

Eyâ leylete'l - vasli 'ûdi lenâ **mükerrer** Lienne'l - habîbe 'aleynâ radî **mükerrer**

Sekânâ bike'si'l - henâ şürbeten **mükerrer** Ve 'işü'l - muhibbi lâ yenkadî **mükerrer**

Fî hâleti's - sahti lâ fî'r - ridâ **mükerrer** Yabânü'l - muhibbü min mübgıdî **mükerrer**

112

ŞUĞUL DER MAKAM-I MÂHÛR

Sekan zamânî'l - bâb mine'l - hayâ fetân **mükerrer**

Eyyâme vaslî ve dem'î şemlî ve zâlike'l - mîrsâk **mükerrer**

Ve kemletü'l - 'âşık fî hubbihim sâdık **mükerrer**

Ve leyse yerham mudnâ müteyyem bi's - saddi ve'l - hicrân **mükerrer**

Yâ ma'sera'l - uşşâk huzûranâ mîsâk **mükerrer**

Lâ tehîllû velâ temîllû min cûra hel min sâk **mükerrer**

'Ale'n - Nebî sallî ve'l - âli ve'l - ashâb

Mâ dâme **Abdülğani** yenkul hadîse ehli'l – bâb

113

ŞUĞUL DER MAKAM-I MÂHÛR

¹¹¹ Altıntop'un tezinde iki beyit fazladır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 17.

¹¹² Güftenin mahur makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/etani-zamani-bima-ertehe-fima-ertedi-belirsiz-mahur.13668/>

Âh İlâhun lâ ilâhünâ sivâh Raûfun bi'l - beriyye zümtinânî
 Üvahhidhü bi ihlâsin ve hamd Ve şükrin bi'z - zamîri bi'l - lisânî
 Vefteñtû'l - hayâte lem uhtihâ Ve za'tü'l - bitâlete ve't - tevânî
 Ve esletü'r - ridâ 'annî feinnî zalemtü'n - nefse fî tâlibi'l - emânî
 İleyhi etûbü min zenbî ve cehlî Ve isrâfî ve halfî li'l - 'annânî¹¹³

114

ŞUĞUL DER MAKAM-I MÂHÛR

Âh Kamerun yebsî m'an durrin Ve'an misli ikâhî yervü 'an
 Âh Ene min hamrati 'aynin Ve'an ğayra üsâhî lestü 'an

[89]

Hasünet kurratü ahmer Fâtiru'l - ecfâr fâtir
 Ez'ace'l - mukletî kad ğarrade lehû Külle'l - melâhî rede lehû

[90]

Boş

[91]

Boş

[92]

115

ŞUĞUL DER MAKAM-I ÇARGÂH FASLÎ

¹¹⁴Yâ seyyide'l - kevneyni mükerrer yâ hâdî yâ kurrate'l - 'ayneyn mevlây
 Fî leyleti'l - isneyni nilte'l - makâme'l - 'âliyâ mükerrer mevlây

Kalbî fî medhike tâbe yâ Muhammed yâ tâhira'l - ensâb
 Ercûke yâ Vehhâbü teşfa' limüznib 'âdiyâ

'Aleyke sallallah mükerrer yâ Muhammed yâ hayra halkıllâh mevlây

¹¹³ Şuğullerle alakalı bir çalışmada bu güftenin Hz. Hüseyin'e ait olduğu belirtilmiştir. Bkz: Ömürlü vd., *Tasavvuf Mûsikîmizde Arapça Sözlü İlâhîleri Şuğuller*, 362.

¹¹⁴ Güftenin rast makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/ya-seyyidel-kevneyni-ya-kuratel-ayneyn-belirsiz-rast.37053/>

Mâ dâme zikrullah tûle'l - müdameti hâlî¹¹⁵ **mükerrer**

116

ŞUĞUL DER MAKAM-I ÇARGÂH¹¹⁶

Mâ aleynâ mâ aleynâ iz veradnâ vertübînâ

Hubbühû yüclâ aleynâ müzbihî vecden sübînâ

Salli yâ Rabbi'l - enâmî alâ misbâhî'z - zalâmî

Meyân

Ve 'ale'l - ehli'l - kirâmî ve's - sahâbi'l - ecma'yye

117

ŞUĞUL DER MAKAM-I ÇARGÂH¹¹⁷

Kum biddücâ ağtenim yâ nâimen seharan

Vescüd lî mevlâ kerîm illâ ifterâhu yerâ

Muhammedun seyyidü'l - kevneyni ve's - sekaleyn

Hayru'l - ferîkayni min 'Urbîn ve min 'Acem

Hüve'l - habîbüllezi türçâ şefâatüh

Liküllî hevlin mine'l - ehvâli muktehim¹¹⁸

118

ŞUĞUL DER MAKAM-I ÇARGÂH

Billâhi yâ hâdî ravvih biekbâdî ves'îf fenâ sâdî

Eşşevku adnâhü fî hubbi mevlâh

[93]

Kad cedde fi ceddî fî hayrati'l - ahdî ahdî bihim ahdî Nâzeltü emâhü

mâ kâne ahlâh

¹¹⁵ Altıntop'un tezinde 3 beyit fazladır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 41.

¹¹⁶ Güftenin rast makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/ma-aleyna-ma-aleyna-iz-veradina-vertubina-belirsiz-rast.24916/>

¹¹⁷ Güftenin rast makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/kum-bidduca-agtenim-belirsiz-rast.24502/>

¹¹⁸ Altıntop'un tezinde bir beyit fazladır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 44.

Yâ Rabbi yâ Settâru salli ale'l - muhtârî men husa bi'l - envâr
Elhakku a'tâhü minhü ve ednâh

Ve'l - âli ve's - sahbî min medhihim tıbbî eba's - safa'l - müsbî
Yercû bida'vâhü mâ kad temennâh

119

ŞUĞUL DER MAKAM-I ÇARGÂH¹¹⁹

Li fi'r - rubâ 'accil uzeyyinâ ehyef şâciranâ 2 **eyyâ hû**
Nehdü alâ necdi yekün tarîka'l - 'ayni ize's - senâ 2 **eyyâ hû**

Yâ müslimîn şümtü 'alâ vahâ kemâ mine'd - dalâ 2 **eyyâ hû**
Ve min âşık yusbir 'alâ muhibbi sabrun cemîl 2 **eyyâ hû**

Şümtü velem yadri bikissati ehadün illâ ene 2 **eyyâ hû**
Emseytü fi aşkı'd - dîni melebenî hâdin zelîl 2 **eyyâ hû**

Lehû semâhu fi'l - bey'î ve lâ 'itaknî keyfe's - sebîl 2 **eyyâ hû**
'Avâidüllahilleti lâ tuhsâ fihe'l - münâ 2 **eyyâ hû**

120

ŞUĞUL DER MAKAM-I ÇARGÂH¹²⁰

Kum yâ emîra'l - ğızlân keyfe't - terah Vesma' lisavti'l - 'adnâni fî istibâh
Ve terakku li'l - lâhı ve alâ tarfû's - sâh Ve'l - hubbû kad vefânî vakt's - sabâh
Lakad şimûse'l - îdân fî ardı'l - hân Ve't - tayri fevvi'l - aksân ğannâ ve'llâh
Hayyâ mefâti'l - ahhâb hemtânü's - sehâb Şevkan lehüm kalbî zâb hîne'd - dem'u yâh

[94]

Salâtü bâri'l - ekvâni mâ metru'z - zamân Tahtassu hassu a'yâni min câri's - semâh
Sümme'l - âli'l - ebrâr ve'l - ashâbi'l - ahyâr Bihim tesvîdi'l - atlar kad ğannâ ve's - sabâh

¹¹⁹ Güftenin neva makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/li-fir-ruba-accil-uzeyyina-ehyef-sacirana-belirsiz-neva.24860/>

¹²⁰ Güftenin rast makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/kum-ya-emirel-gizlan-keyfetterah-belirsiz-rast.24503/>

121

ŞUĞUL DER MAKAM-I ÇARGÂH

Yâ hayra halkıllâhi huzte'l - bihâ killân Yâ tal'ate'l - bedrî 2

Tûbâ leke'l - hillân bi't - tâci ve'l - hullân Yâ kevkebe'l - fecrî 2

Entellezî levlâke ma' sâratî'l - eflâk Yâ sâhibe'n - nasrî 2

Cellellezî a'tâke fî mülkihi ve'l - lâk Yâ habbezel-fahrî 2

[95]

Boş

[96]

Boş

[97]

Boş

[98]

122

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ¹²¹ FASLÎ

'Alâllahi fî külli'l - umûri tevekkülî

Ve bilhamsi eshâbi'l - 'abâ tevessülî

Muhammedüni'l - meb'ûs vebneyhi ba'dehû

Ve Fâtîmete'z - Zehrâ ve'l - Mürtazâ yâ Alî

123

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ¹²²

Elkevnü ilâ cemâliküm müştâkû

Ve'l - 'âlemü küllühâ leküm uşşâkû

Allah Allah hüve Rabbünâ rahmânî irham bi-fadlı şeyhinâ Sa'deddîn

Min eyne terâ sâdetenâ sîmetehû

¹²¹ Altıntop'un tezinde bestekârının Hopçuzâde Hacı Şâkir olduğu belirtilmektedir. Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 91. Nota için bkz: Ömürlü vd., *Tasavvuf Mûsikîmizde Arapça Sözlü İlâhîleri Şuğuller*, 453.

¹²² Güftenin uşşak makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/el-kevenu-ila-cemalikum-mustaku-belirsiz-ussak.13100/>

Mâ eltafuhâ tebâreke'l - hallâku

Allah Allah hüve Rabbünâ Rahmânî irham bi-fazlı şeyhinâ Rifâ'î

124

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ

Nemdehu'l - hâdi'l - mümecced seyyidi'l - 'âlemeyn Ahmed

Fehüve'l - Mahmûdü Muhammed elbeşîru ennezîru es-sırâce'l - münîr

Rabbünâ sallî ve sellim alâ habîbihi'l - ekrem

Künnâ bihî hayra'l - ümemi ebtahî zemzemî Hâşimî Kurayşî's - sırâcî'l - münîr

125

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ

Müz tebeddâ nûru bedrî hâme vecdî hâde fikrî Feskinî yâ sâha hamrî innenî bekrî mevlây
İrtecî nadra li-vechek yâ Ebâ Bekrî

Hamratü'l - ahbâbi tüclâ min yedi'l - uşşâkı tümlâ Min beni'l - Hattâbi aslâ zâkiye'l - fecrî
mevlây

İrtecî nadra li-vechek yâ Ebâ Bekrî

Kidvetü'l - İslâmi hakkan câmiu'l - Kur'ânî sidkan Himte fî Osmâni aşkan venşerah sadrî
mevlây

Eydân

[99]

Ve 'Aliyyün fadlün emced usbetü'l - hâdi'l - mümecced Men darabe bi's - seyfi Ahmed
millete'l - küfrî

İrtecî nadra li-vechek yâ Ebâ Bekrî

Salli Rabbî sümme sellim 'alellezî adhâ muallim Men lehü'r - Rahmân kelleme leylete'l-Esrâ

İrtecî nadra li-vechek yâ Ebâ Bekrî

126

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ

Yâ nedâmâ yeşrahû lî ahvâlî yâ lel mükerrer

Âh İnne kalbî kad tevellâ' bi'l - ğalî yâ lel mükerrer

Âh Fî hevâhüm kad tezâyice bi'l - bâlî yâ lel mükerrer

Âh Kalle sabrî me'a Rasûli ğuzzâlî yâ lel mükerrer

Âh Kad danâ cismî berâhüm ve'l - hücrânü yâ lel mükerrer

Âh Harra kalbî bi'amezâtî'l - a'yâni yâ lel mükerrer

Âh Sıhtü yâ men fî hâ emsâ yâ sultân yâ lel mükerrer

Lâ tüazzibnî feşümtü ğuzzâlî yâ lel mükerrer

127

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ

Naha'l - hamâmi'l - mutavvek fekum binâ yâ nedîm

Mevlây yâ mevlây mevlây yâ mevlâye fekum binâ yâ nedîm

Teşrab şerâbi'l - murabba' me'a's - şerâmi'l - kadîm

Mevlây yâ mevlây mevlây yâ mevlâye me'a's - şerâmi'l - kadîm

Meyân

Min hamratin 'atekuhâ hamra ve tûbri's - sakîm

Mevlây yâ mevlây mevlây yâ mevlâye hamra ve tûbri's - sakîm

Şibhi'l - 'arûd sicilûhâ fî cünhi'l - leyli'l - behîm

Mevlây yâ mevlây mevlây yâ mevlâye fî cünhi'l - leyli'l - behîm

[100]

128

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ

El 'izâra'l - müselselâ şâcenî bi'l - vecneteyn

Şibhü âsin tehammelâ bisihâmi'n - neyyireyn

Meyân

Sıhtü lemmâ temesselâ ve hâke'r - ravmi harrideyn

'âşıkake zulme yuktelâ bisihâmi'l - mukleteyn

129

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ

Âh Lâ terâ eblû (2) murâdî mükerrer vesma'î'l - hâdî yekûlû mükerrer yâ yâ mevlây
 Yâ şefî'î 'inde Rabbî mükerrer yevme teddehişe'l - 'ukûlû mükerrer yâ yâ mevlây
 Hâzihi'l – envaru (2) Muhammed mükerrer ve 'alâ mâ terâ Rasûlû mükerrer yâ yâ mevlây
 'indehâ yünsarrû (2) kalbî mükerrer sümme enşüd ve ukûlû mükerrer yâ yâ mevlây
 Lev haşallah lev haşallah mükerrer minke yâ şehra sıyâmû mükerrer yâ yâ mevlây

130

ŞUĞUL DER MAKAM-I HÜSEYNÎ

Behvâ cevzâlî bi'l - 'uyûn bedeltenî bildûn Yâ le lelli yelû'ate'l - meftûn
 Şibheti'l - kavâm li'l - ğusûni 'ale'l - bükâi ve'n - nûn Yâ le lelli yelû'ate'l - meftûn
 Meyân

Yâ men bihî seyfe'l - cûfûn 'ale'r - raşâ meftûn Yâ le lelli yelû'ate'l - meftûn
 Tâğirîn hilve'l - uyûn ve hâcebikûn kinûn Yâ le lelli yelû'ate'l – meftûn

[101]

Boş

[102]

Boş

[103]

Boş

[104]

Boş

[105]

Boş

[106]

Boş

[107]

Boş

[108]

131

ŞUĞUL DER MAKAM-I BAYÂTÎ FASLÎ

¹²³Yâ melîh yâ sâhibe'l - hâl

Ene abdük fî rida'l - hâleyn

Verdu haddek kad sabâ dâbil

‘Akrabü sağrik lâh

Hânis lâ tüffâh âh minke 2 âh ya gazâlî

Men yükram zi'l - ‘akrab âh minke 2 âh yâ gazâlî mükerrer

132

ŞUĞUL DER MAKAM-I BAYÂTÎ

Yâ hüveyde'l - ‘îşi mehlâ innenî muğramü'l - ‘ânî

İnne kalbî fike aslâ lüatî harranî rânî

Meyân

Fetaraffek li'l - muhibbî şeffehû kesretü'l - eşvâk

Fe'l - cevâ efnâhu hattâ innehû cismühû 2 fânî¹²⁴

133

ŞUĞUL DER MAKAM-I BAYÂTÎ

Sirbî ile'l - atlâ mükerrer min cânibi'l - kurbî mükerrer

Necdî sade'l - ‘âmâl mükerrer min heymeni's - şu'bî mükerrer

Haysü'r - ridâ minhüm 'atâ mükerrer

Ve me'l - kadâ nahve bi'l - kurbî mükerrer¹²⁵

134

ŞUĞUL DER MAKAM-I BAYÂTÎ

¹²⁶Yâ hüveyde'l - ‘îşi mehlâ innenî muğramü'l - ‘ânî

¹²³ Güftenin bayati ve hicaz makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/ya-melih-ya-sahibel-hali-ene-abduk-fi-rida-haleyn-belirsiz-bayati.36933/><https://divanmakam.com/forum/ya-melih-ya-sahibel-hali-memet-efendi-nureddin-der-zakirbasi-hicaz-uzzal.36932/>

¹²⁴ Altıntop'un tezinde 4 kıta daha vardır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğullar*, 23.

¹²⁵ Altıntop'un tezinde bu beyit geçmemektedir ayrıca güftenin 4 beyiti daha bulunmaktadır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğullar*, 27.

¹²⁶ Mürettib 108.sayfada geçen şughulu ikinci defa tekrar etmektedir.

İnne kalbî fike aslâ lüatî harranî rânî

Fetaraffek li'l - muhibbî şeffehû kesretü'l - eşvâk

Fe'l - cevâ efnâhu hattâ innehu cismühû fânî

[109]

Boş

[110]

Boş

[111]

Boş

[112]

135

ŞUĞUL DER MAKAM-I EVİÇ FASLÎ

Bülbülün efrahin 'annâ min 'alâ mûci'l - vüsûn

Tîbe 3 efrâhü'l - fûnûn yâ mevlây

Ve hafife'l - 'aklu yez'um innenî zûkte'l - minûn

Hâzâ vallahi'l 3 - cünûn yâ mevlây

Meyân

Lev terâ yevmen le'îni türdiye bi'n - neyyireyn

Lezderâ 3 bel yennenûn yâ mevlây

İnnenî sabbun ünâdî min arâmi ve's - şücûn

Esâratnâ 3 bi'l - 'uyûn yâ mevlây

136

ŞUĞUL DER MAKAM-I EVİÇ¹²⁷

Billâhi ve zâhî'l - cebîn ve mu'cizen âh yâ bedrî eyyâ hû

Küllü 'alâ da'fî mu'în vesma' ve cûd âh yâ bedrî eyyâ hû

¹²⁷ Güftenin eviç makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/billahi-ve-zahil-cebin-ve-mucize-belirsiz-evic.5814/>

Meyân

Yâ ağyedü yâ mufradü sıl 2 mükmed amân

Mine'l - cevâdi kalbî rehîn evvâhu lev âh tedrî

137

ŞUĞUL DER MAKAM-I EVİÇ

Lâ telûmu li'l - lâim eyyühe'l - ma'sub mevlây mevlây mükerrer

Âh inne seyfi'l - enhâz musa'fün sâkıb mükerrer

Lâ şekîka'l bedrî lâ tü'tî hecrî mevlây mevlây mükerrer

Âh lev bihâlin edrî künte lî râkıb mükerrer

Lâ üheybe's - şu'bi innenî müsbi mevlây mevlây mükerrer

Âh fî sebîli'l - hubbî lâ tekün sâhib mükerrer

[113]

Boş

[114]

Boş

[115]

Boş

[116]

138

ŞUĞUL DER MAKAM-I KÜRDÎ FASLÎ

Şey'en lillâh yâ Eba'l - Fütûh Şey'en lillâh yâ Sa'deddîn

Şey'en lillâh yâ Ebu'l - 'Ayneyn Şey'en lillâh yâ Rifâî

Şey'en lillâh yâ Abdülkâdir Şey'en lillâh yâ Muhyiddîn

Şey'en lillâh yâ Ebu'l - Ferâc Şey'en lillâh yâ Bedevî

Şey'en lillâh yâ Desûkî Şey'en lillâh yâ Ebul'ayn

Nahnü mâ 'aleynâ bâs beraket ashabü'l - enfâs

Ve şeyhunâ Sa'deddîn ve'l - Hidru Ebu'l - Abbas

Lâ teşrabû min hamrî tebku sükârâ mislî

Yâ veyhaküm yâ uşşâk hel indeküm mâ indî¹²⁸

[117]

Boş

[118]

Boş

[119]

139

ŞUĞUL DER MAKAM-I SÛZİNÂK FASLÎ

İleyke kad ci'nâ yâ hû kavmen mesâkinâ yâ mevlây

Fekün lenâ seneden va'fû le'âsinâ yâ mevlây

Meyân

Lev şâhedet elmahbûbî yâ men cemâlü sâkînâ

Min feydî mâ kad cerâ yâ sâhi yekfînâ yâ mevlây

140

ŞUĞUL DER MAKAM-I SÛZİNÂK¹²⁹

Şeyhu'l - mürîdîn ğavsü's - sâlikîn seyyid Sa'deddîne'l - Cibâvî Feküllî mu'în

Üstâde't - tarîk menbau't - tahkîk al'ânî şefîk Cibâvî Feküllî mu'în

Fi ke'si'l - ahhâb men zâke's - şerâb dahîle'l - a'tâb Cibâvî Feküllî mu'în

Yâ ni'me'l - velî burhânüke celî fekün mûsılî Cîbâvî Li'l - hadrâ yakîn

Hadratü'l - cebbâr Hallâkü'l - ezkâr bevsil men yahtâr ilâhî Fi habli'l - metîn

Salâtü'l - fettâh mâ şakka's - sabâh li 'Abdi'l - Fettâh devâmen Li men kame'd – dîn

[120]

Boş

[121]

Boş

[122]

Boş

¹²⁸ Altıntop'un tezinde 2 beyit daha bulunmakta ve güfte içinde geçen tarikat büyüklerinin sıralaması da farklıdır. Altıntop'ta 4. Beyitte geçen Sa'dî tarikati lideri burada ilk sırada geçmektedir. Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğullar*, 128.

¹²⁹ Güftenin rehavi makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/seyhul-muridin-gavsul-salikin-belirsiz-rehavi.34732/>

[123]

**BEYÂN-I NEVBE ŞEYH EFENDİ EVVELÂ BİR FÂTİHAYI ŞERİF BİTİRİP
NEVBEYE BAŞLAYA BA'DEHU FASLI EVVELİN TEKMİLİNDE KIRÂAT
OLUNACAK**

141

Elfu elfi şalâtin elfu elfi selamin 'aleyke yâ rasûlallâh

Elfu elfi şalâtin elfu elfi selamin 'aleyke yâ hâbîballâh

'aleyke ya halilallah 'aleyke ya nebiyyallâh 'aleykum yâ enbiyaallah

SONRA ZÂKİR BAŞI BUNU KIRÂAT EDE

Seyyidi'l murselin 'aleynâ ve akbelnâ ve 'âfinâ âmîn ve'l - hâmdü leke yâ Rabbi'l - 'âlemin

BA'DEHU İKİNCİ FASLA BAŞLANIP KARABATAK ŞUĞULLERİ KIRÂAT

142

MAKAM-I UŞŞÂK

Şey'en li'llah yâ şâhibe's - sırri'l - mubîn Yâ Cibâvî el-meded yâ Sa'deddîn

Yâ 'Abdulkâdir elmeded Yâ Muhyiddîn Yâ Rifa'î elmeded Yâ ebû'l - 'alemeyn

Yâ Bedevî elmeded Yâ bû lişşâmeyn Yâ Dussukî elmeded Yâ bulayneyn

Eb'adet 'an nazirî tilke'l - hıyâm Ve 'ale's - sukkânihâ mine's - selâm

Eydân

Ve 'alâ şeyhi 'aķîli'l - Muncî Ve 'ale'n - nesebi ve 'alâ nesli'l - kirâm

Ve 'alâ cem'i'l - meşâyihi kullihim Ve 'ale'l - haseb 'ale'l - nesli'l - kirâm

Eydân

Bikirâmi'n - nehâ entum sâdâtî ventumûnî n'ime'l - meşâyihu bikirâm

Eydân

El-Cibâvî fî Cibâ sâhib maķâm Kem şifa illa ve kem muk'ad 'akâm

Eydân

[124]

Sâdâtî velkalbi yâ ehlü'l - vefâ fî medhi ibni'r - Rifâ'î kad safâ

Eydân

143

DİĞER UŞŞÂK¹³⁰

Eyâ nahve'l - hânî eyyuhe'l - ihvânî

Fî hazreti şeyhî sa'd yemânî

Meyan

Yâ sa'd yemânî yâ nûre'z - zamânî

Şeyhake'l - Cibâvî sâhibe'l - burhânî

Meyan

Yâ şeyha't - tarâik yâ kenze'd - dakâik

Yâ bahra'l - hakâik min nûri'z - zamânî

Meyan

Yâ sükkâne's - şâmî vâsıl Cibâvî

Sultân Sa'dedîn yâ sâhibe'l - hâlî

Meyan

Men râde'l - 'inânî yelzemü'z - zekânî

Yelzemü'z - zevânî yuhdabü'l – emânî

144

DİĞER UŞŞÂK

Külle'l - mehârim hâvî yâ Allah biküllî dâvî hubbî esken fî kalbî Sa'deddîni'l -Cibâvî¹³¹

145

DİĞER UŞŞÂK

Îzâ meddahtük Kutbe'r - Rifâ'î Tâbe'l - mükersah sâra's - sema'î

İbnu'r - Rifâ'î min hayrî's -sâ'î Sümme'l - efâ'î yâ Sultân Ahmed

146

BA'DEHU SEGÂH OKUNUR

Allah Allah rabbunâ ve'l - bazu'l -eşheb şeyhunâ ve'l- bedevî ve'l - evhamî vebne'r- rifâ'î şeyhunâ

Kad kultu yâ bahru'n - necâ men isteğâse fî necâ ye'tihi minnâ feracâ levğâse fî hayra'l – enâm

¹³⁰ Güftenin uşşak makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/eya-nahvel-hadi-eyyuhel-ihvani-belirsiz-ussak.14703/>

¹³¹ Altıntop'un tezinde 5 satır daha bulunmakta. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 285.

Eydan

[125]

Ebu's - safâ meddâhukum metruvvuhu fî e'tâbikum yâ sâdâtî bihayâtikum münevverî 'aleynâ bi's - sikâm

Sallî vesellim yâ selâm 'ala'l - muzalleli bi'l - ğamâm ve'l - âlu ve's - sahabu'l - kirâm fî bâbihi yercu'n - nidâm

147

DİĞER SEGÂH

Selâm 'aleykum ve rahmetullah fakbelû men câ'ekum hâdi'an lillâh

Selam 'aleykum ve şevkî ileykum lâzîme ve indî ledeykum ve 'umrî fedâkum lâzîme

Ci'nâkum ci'nâkum kasdunâ hamâkum kasdunâ kasdunâ ra'eynâ rahamâkum

'uyûnî veddâtî vedem'î meddâtî ve tâle firâkî ve kalbî ileykum

Ci'nâkum yâ seyyâdî min eksâ'l - bilâdî li's - sâdî ve'l - ğârî eteynâ hamâkum

148

DİĞER SEGÂH

¹³² Allah Allah Rabbunâ Yâ Men le'ibe nâsîrî Sultan küllün evliyâ şeyh 'Abdülkâdirî

Bağdâd dâru's safâ dâru'l mekârim ve'l vefâ Tedâ binûri'l - Mustafa şeyh 'Abdülkâdirî

Bağdâd dâru'l - fâhir dâru'l mekârim ve'l uhârî Tedâ binûri'z - zâhir şeyh 'Abdülkâdirî

Bağdâd kâne fihâ veliyyun li'l - âni fî kabri ma'ilî ve makâmu kabrin 'alâ şeyh 'Abdülkâdirî

149

DİĞER SEGÂH

Lev cebbet min esvâkî lâzîme mâ hallet 'annî sâkî lâzîme

Velev teraknî seyyidî es'â 'ala'l - ehrâkî

Yâ 'arabî bâbu'l mu'allâ lisânukum mâ e'lâ

Fîkum 'urûsî tecellâ tecellâ 'ala'l - 'uşşâkî

Ebu'l - vefâ vefâhâ min haysü kad e'tâhâ

İbne'r - Rifâ'i câhâ lenasabe lehâ'r - revvâkî

[126]

150

¹³² Güftenin nihavent makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/allah-allah-rabbuna-ya-men-ayni-sadiri-belirsiz-nihavend.1227/>

DİĞER SEGÂH LÂ İLÂHE İLLALLAH

Vefî kalbike yâ Allah **lâ ilâhe illallah** hemmun ve'd - dünyâ hallehâ **lâ ilâhe illallah**

Sallî salete'l - hamsî **lâ ilâhe illallah** ve'n - nefle eddîhâ **lâ ilâhe illallah**

Yûsîkum yehvânî fekbelû elvasiyyâ

Elmeşvâ bileyyinetunâ bi's - sıdkî ve'l - leyyinâ

Elmeşvây ma' 'l -fukarâ lehâ şurûtun ve ma'nî

Kâmûhâ bi's - sinnî sâdâtû'r - racâ'î

Salâtu mevlânâ 'alâ hayri'n - nâs

Velêlu ve'l - eshâbu tayyibu'l - enfâs

151

BA'DAHU SALÂTA GİRİLİR

Essalâtu ve's - selâmu 'aleyke yâ men yâ sâkine'l - medineti yâ rahmetun minallahi aleyke sallallah

Essalâtu ve's - selâmu 'aleyke yâ men fi'l - medineti'l - münevvera eskenekallah 'aleyke sallallah

Essalâtu ve's - selâmu 'aleyke yâ men bi'l - usâti şefe'akallahu 'aleyke sallallah

Essalâtu ve's - selâmu 'aleyke yâ evvele halkillah ve hâteme rusulillah 'aleyke sallallah

Essalâtu ve's - selâmu 'aleyke yâ hâteme'n - nebiyyin ve rusulillah 'aleyke sallallah

Essalâtu ve's - selâmu 'aleyke yâ men yâ sâkine'l - medineti lilmuznibîne şefe'akellahu 'aleyke sallallah

[127]

152

İLÂHÎ SÛZİNÂK FASLÎ VE EVİÇDE KIRA'AT OLUNUR

¹³³Ben bilmez idim gizli 'ayân hep sen imişsin

Yâr yâr ma'budum Allah

Tenlerde ve cânlarda nihân hep sen imişsin

Yâr yâr ma'budum Allah

¹³³Güftenin suzinak makamında Dede Efendi'ye ait bir bestesi bulunmaktadır.

Senden bu cihân içre nişân ister idim ben

Yâr yâr ma‘budum Allah

Âhir bunu bildim ki cihân hep sen imişsin¹³⁴

Yâr yâr ma‘budum Allah

[128]

Kopmuş

[129]

Kopmuş

[130]

133

FASLI ŞEHNÂZ MAKÂMÎ

¹³⁵ Kerim Allah Rahim Allah Amân Allah Amân Allah

Alîm Allah Azîm Allah Amân Allah Amân Allah

Nakarât

Meded senden Mu‘în Allah

Kerem senden Kerim Allah

Amân Allah Amân Allah

Cihan sensin cihan sensin Gönüllerde nihan sensin

Bu kevnîyle mekan sensin Eydân

Misâlin/ Zevalin yok zevalin Vezirin yok vezirin

Şerikin yok nazirin yok Eydân

Günâhım çok işim ‘isyan sevâbım yok gözüm giryân

Neh-i destim gönül hayrân Eydân

Muhammed Mustafa hakkı Ali Zehra Hasan hakkı

¹³⁴ <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2018/01/ben-bilmez-idim-gizli-ayan-hep-sen-imissin.html>

¹³⁵ Eserin şehnâz makamında Dede Efendi'ye ait bir bestesi bulunmaktadır.

Bkz: <https://divanmakam.com/forum/kerim-allah-rahim-allah-a-dede-efendi-sehnaz.23841/>

Şehid-i Kerbela hakkı Eydân

Nakarât (7)

Meded senden Mu‘în Allah

Kerem senden Kerim Allah

Amân Allah Amân Allah

134

¹³⁶Dilimde her seher zikrim

‘Alim Allah ‘Azîm Allah

Muhakkak ruz-ı şeb-i fikrim

‘Alim Allah Azîm Allah (7)

Hakîm-i tâ ezel sensin

Rahîm-i lem yezel sensin

Te‘âlâ ‘Azze celle sensin

‘Alim Allah Azîm Allah (7)

Mekândan lâ mekân olan

Nişândan bî nişân olan

Kamû canlarda can olan

‘Alim Allah Azîm Allah (7)

Huve’l-evvel Huve’l-ahir

Huve’l-Batin Huve’z-zâhir

Nerde arasan hazır

‘Alim Allah ‘Azîm Allah

Görünen sanım esmâdır

Dil ‘ayine-i müsemmâdır

¹³⁶ Mürettib bu güfteye başlık açmamıştır.

İkilikden mübberrâdır

Eydan

Basiretle gözün aç bak

Şerîksiz bî Nâzırdır Hak

Hakîm-i Hâkim ve Mutlak

Eydân

[131]

Muhammed Mustafa Nurdur

Ali el-Murtezâ dır sürûr

Hasan Halku'r-Rızadır

Eydan

Hüseyin Kerbelâ cânım

Ger oldur din ve imanım

İki 'alemde sultanım

Eydan

Âli Zeynel 'aba server

Muhammed Bakır ol gevher

İmam Cafer Şaha rehber

Eydân

İmam Musâ Kâzım

'Ali rızaya kıl ta'zîm

Muhammed et-Takî Nâzım

Eydan

'Ali Nakî Mücerreddir

Hasan el-'Askerî merddir

Muhammed Mehdi cömerddir

Eydan

Elest bezminde uşşâkız

Cemâl-i yara müştâkız

Biz evvel (...) (...)

Eydan

[132]

135

İLÂHÎ FASLI HÜSEYNÎ

BEŞİKTAŞ MEVLEVÎHANESİ MERHÛM ŞEYH NAZÎF EFENDİ HAZRETLERİNİN NUTK-U ‘ÂLİLERİ¹³⁷

Arşa tâkı meskenindir Yâ Hüseyin ibn-i ‘Ali

Ferş sâkî medfenindir Yâ Hüseyin ibn-i Ali

İns-ü kudsî mü’minindir Yâ Hüseyin ibn-i Ali

Mâsivâ bir gülşenindir Yâ Hüseyin ibn-i Ali

Ravzâ-i pür nûruna nisbet olunur mu Adn

Hiç hem reng-i letâfet ola mi cân-u beden

Çün o hâk-i pâk-i reşk endâz arş-ü ferş eden

Cevher-i ferd tenindir Yâ Hüseyin ibn-i Ali

Halk-ı ekvâne sebep cedd-i kerîmindir senin

Sûret-i mir’ât-ı Hakk asl-ı ‘ilmindir senin

Zübde-i ins-ü melek nesl-i selîmindir senin

Kâinât ancak senindir Yâ Hüseyin ibn-i Ali

O siyâh ömrüm tebâh bir nideyim hâlim yamân

Merhamet kıl dest-i redde olmayayım mazhar amân

Abd-i nâçârın Nazîf acz-ü niyâz eyler hemân

¹³⁷ Eserin hüseyini makamında Rifat Bey’e ait bir bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://dilibeyti.com/gufteler/ars-taki-meskenindir-ya-huseyn-ibn-i-ali>

Dest gîr-i dâmenindir Yâ Hüseyin ibn-i Ali¹³⁸

136

İLÂHÎ DER MAKAM-I HÜSEYNÎ¹³⁹

Safha-yı sadrında dâim âşıkın efkârı hû

Şâkirin şükrü hüvallah zâkirin ezkârı hû

Sidre seyrine muhakkak irmeğe Cibrîl-i Emîn

Olmasa onun dilinde dembedem tekrâr-ı hû

[133]

Nâleden ney deldi bağrım hû deyû nâlân eder

Mevlevîler Mesnevîden başladı iş‘âr-ı hû

Sôfî mest olub safâdan devreder yâ hû diye

Münkir inkârın bıraktı eyledi ikrâr-ı hû

Ravza-i "Hû"da makâm et **ey Cemâl-i Halvetî**

Tâ vücûdum milkine keşf ola bu esrâr-ı hû¹⁴⁰

137

İLÂHÎ DER MAKAM-I HÜSEYNÎ VE SEGÂH¹⁴¹ **VE HİCÂZDA OKUNUR**

A Sultanım sen var iken **amân yâ hû** Ya ben kime yalvarayım **amân yâ hû**

Allah Allah hüve Rabbünâ Rahmani İrham bi fazl-ı Şeyhinâ Sa‘deddin

İsmin Ganî Settâr iken **amân yâ hû** Ya ben kime yalvarayım¹⁴² **amân yâ hû**

Eydân

138

¹³⁸ Kemal Kahramanoğlu, *Nazîf-i Mevlevî Divançesi* (Konya: Tablet Yayınları, 2005), 60; Gülbeyaz Karakuş, *Mevlevî Nazîf Dede Dîvânçe ve Risâlesi* (İstanbul: Revak Kitabevi, 2013), 74.

¹³⁹ Eserin hüseyinî makamında Cihangirli Ahmet Efendi'ye ait bir bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/safha-i-sadrinda-daim-asikin-efkari-hu-cihangiri-dede-ahmet-efendi-huseyni.29911/>

¹⁴⁰ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Leyla Alptekin Sarioğlu, *Cemâl-i Halvetî'nin Tasavvufî Mesnevîleri* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013), 79.

¹⁴¹ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/a-sultanım-sen-var-iken-ya-ben-kime-yalvarayım-belirsiz-segah.32/>

¹⁴² Abdalbâki Gölpınarlı, *Yunus Emre Divanı* (İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi, 1948), 2-3/788.

Ben yürürem yâne yâne Dost boyadı kâne kâne
Ne deliyem ne dîvâne Gel gör beni ‘aşk neyledi

Ben yürürüm ilden ile Dost sorarım dilden dile
Gurbette halim kim bile Gel gör beni ‘aşk neyledi¹⁴³

139

İLÂHÎ DER MAKAM-I HÜSEYNÎ¹⁴⁴

Milk-i bekâdan gelmişem fânî cihânı neylerem
Ben dost cemâlin görmüşem hûr-i cinânı neylerem

Vahdet meynin cür‘asın ma‘şûk elinden içmişem
Ben dost kokusun almışam mişk-i tatarı neylerem

[134]

‘Îsâ gibi dünyâ koyup gökleri seyrân eylerem
Mûsâyı dîdâr olmuşam ben len terânî neylerem

İbrâhim’em Cebrâil’e hiç ihtiyâcım kalmadı
Muhammed’im dostâ gidem ben tercümânı neylerem

İsmâil’em Hakk yoluna cânımı kurbân eylerem
Çünkü bu cân kurban olur ben koç kurbânı neylerem

‘Aşık Yûnus ma‘şûkuna vuslat olunca mest olur
Ben şîşeyi çaldım taşa nâmûsu ‘ârı neylerem¹⁴⁵

140

İLÂHÎ DER MAKAM-I HÜSEYNÎ

Yâ rab çeh şûr-i şest ki der halk âlem est

¹⁴³ Abdulbâki Gölpınarlı, *Yunus Emre HayaP ve Bütün Şiirleri* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2021), 266.

¹⁴⁴ Güftenin Tosunzâde Abdullah Efendi’ye ait hüseyni makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/milk-i-bekadan-gelmisim-fani-cihani-neylerem-abdullah-efendi-tosunzade-huseyni-zemzeme.25886/>

¹⁴⁵ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Gölpınarlı, *Yunus Emre Divanı*, 2-3/432.

Baz in çeh nevha u çe azab u çe matem est
 Baz in çeh restkhiz azimist kez zemîn
 Bî nefh-i sûr hasta na arş-ı âzam est

În subh tîre bâzde mîn az kuca kezu
 Kâr-ı cihan u halk-ı cihan cümle der hem est
 Gûyâ tulû‘ mikuned ez magrib aftâb
 Kâşub der tamam zarrât ‘âlem est

Ger hanemeş kiyamet-i dünya ba‘îd nist
 İn resthîz ‘âm ki nâmeş mahrem üest
 Der bargâhi kudsi gâhi melâli nist
 Serhayi kudsiyan heme ber zanuyi gâmm-ı est

[135]

Cin u melek ber ademiyân navhe mîkunand
 Guya ‘azai eşrâf evlâd ‘âlemest
 Hurşid âsuman u zemin nur maşrikeyn
 Perverde i kenar resul-ü Hudâ Huseyin¹⁴⁶

141

İLÂHÎ DER MAKAM-I HÜSEYNÎ USÛL SOFYÂN

Şâh Hüseyin’in firkatiyle ağlayan gelsin beri
 Âh u vâh edüb demâdem inleyen gelsin beri
 Âh mevlam dost Hüseynim dost şehid-i Kerbela
 Kerbelâ'da çağrışır Yâ Muhammed Yâ Ali
 Sînesine çâk eyleyip kânlar saçan gelsin beri

Kerbelâyı ‘aşk içinde cân ile olub şehîd
 Sînesine şerhalarla dağ vuran gelsin beri
 Eydân

Ol Yezîd’e cân u dilden la‘net edenlerdeniz
 Ol pelîde sîtu hem la‘net eyleyen gelsin beri

¹⁴⁶ Fazlı Gürler, *Şule-i Edep Dergisinin Çeviri Yazısı ve Edebiyatla İlgili Metinlerinin İncelenmesi* (Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 306.

Hakk civârında şehîdler menzilin bulmak için
Arşı seyrân etmeğe cânlar veren gelsin beri

Kutb-i âlem Şeyh Şa‘bân-ı ‘Azîz erkânını
Yevm-i aşûrâyı ihyâ eyleyen gelsün beri

Hem Muhammed meclisinde çâr-yâr ile gelip
Ey Fuâdî hâl ile irşâd olan gelsin beri¹⁴⁷

142

İLÂHÎ HÜSEYNÎ¹⁴⁸

Zühdünü koy ‘âşka düş ehli canân etsin seni
Pîr-i ‘âşka kulluk et cânâna cân etsin seni

[136]

Bir zaman bülbül gibi efgânın ağdır göklere
Şol kadar kıl nâleyi kim gülistân etsin seni

‘Ârı nâmûsun bırak şöhrat kabâsından soyun
Giy melâmet hırkasın kim ol nihân etsin seni

Yüzünü yerler gibi ayaklar altında koy kim
Hakk Teâlâ başlar üzre âsumân etsin seni

Verme râhat nefsine dâim gazâyı ekber et
Ka’be-i dil feth olup dârü’l - emân etsin seni

Gel Niyâzînin elinden bir kadeh nûş eyle kim

¹⁴⁷ Cemal Çiftçi, *Divan Şiirinde Kerbela Ağıtları* (İstanbul: Kevser Yayınları, 2008), 86.

¹⁴⁸ Güftenin Küçük İmam Mehmed Efendi’ye ait hüseyni makamında bestesi vardır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/zuhdunu-ko-aska-dus-ehl-i-cinan-etsin-seni-belirsiz-huseyni.39589/>

Mahv edip nâm u nişânın bî-nişân etsin seni¹⁴⁹

143¹⁵⁰

Lutfeyleyip bir kez nazar Eyleser ger Sultânımız

Kürsî değil ‘arşdan dahi ‘Âlî olur ‘unvânımız

Benlik aradan dûr ola Zulmet gidip pür-nûr ola

Mahzûn gönül mesrûr ola Ma‘mûr ola vîrânımız

Vahdet şerâbın kim içe Fânî ‘alâyıktan geçe

Ger haşr ola nice nice Ayılmaya mestânımız

Şevk ile bülbüller öte Âvâzı âfâkı tuta

Her lahza taze gül bite Hiç solmaya bostânımız

Ola **Hüdâyî**’ye ‘atâ Cân sem‘ine ere nidâ

Derdin veren Kâdir Hudâ Bir gün vere dermânımız¹⁵¹

[137]

144

HÜSEYNÎ¹⁵² **USÛL SOFYÂN**

Çün sana gönlüm mübtelâ düşdü mükerrer

Derd ü gam bana meded hay meded âşinâ düşdü Allah Allah

Zühd ü takvâya eyle yâr idim evvel hû hû ma‘budum Allah

Aşk ile benden meded hay meded hep cüdâ düşdü

Vâiz derki bana aşkı terk eyle mükerrer

¹⁴⁹ Niyazi-i Mısri, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, çev. İsmail Hakkı Altuntaş (İstanbul: Gözde Matbaacılık, 2009), 3/399.

¹⁵⁰ Bu esere başlık atılmamış. Eserin hüseyini faslı başlığı altında olması ve hüseyini makamında notası bulunmasından dolayı kuvvetle muhtemel eser hüseyini makamı olmalıdır.

¹⁵¹ Tatçı - Yıldız, *Divan-ı İlâhiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, 19.

¹⁵² Güftenin Hafiz Post’a ait hüseyini makamında bestesi vardır. Bkz: <https://dilbeyti.com/gufter/cun-sana-gonlum-mubtela-dustu>

Nideyim sabrım meded hay meded bî-vefâ düşdü Allahım Allah

Nice terk etsin ‘aşkı şol ‘âşık hû hû ma‘budum Allah

Anâ karşı sen meded hay meded mehlikâ düşdü

Vechini görsem dağılır aklım mükerrer

Zülfün ona çün meded hay meded muktedâ düşdü Allahım Allah

Bu Niyâzînin hiç vücudunda hû hû ma‘budum Allah

Zerre komadı meded hay meded hep bekâ düşdü¹⁵³

[138]

145

HÜSEYNÎ¹⁵⁴ USÛL SOFYÂN

Vâsıl olmaz Hakk'a kimse cümleden dûr olmadan

Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pür-nûr olmadan

Sûr çıkar ağyârı dilden tâ tecellî ide Hakk

Pâdişâh konmaz sarâya hâne ma‘mûr olmadan

Mest olup mestâne geldim tâ ezelden tâ ebed

İçmişim aşkın şarâbın âb-ı engûr olmadan

Mûtû kable en temûtu sırrını fehm eyleyen

Haşr u neşri bunda gördü nefha-i sûr olmadan

Dost cemâlin ka‘besini kıldı ‘âşıklar tavâf

Yerde Ka‘be gökyüzünde Beyt-i ma‘mûr olmadan

¹⁵³ Mustafa Tatçı, *Niyazi-i Mısri Halveti Divan-ı İlahiyat* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014), 561-562.

¹⁵⁴ Güftenin Ali Şirüvani Dede'ye ait Gülizar makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/vasil-olmaz-kimse-hakka-cumleden-dur-olmadan-ali-sirugani-dede-gulizar.36667/>

Sen müyesser eyle ya Rab bizlere beytin tavâf
İlmin ile amil eyle vâde tek mil olmadan

Mahv olanların kelâmı ğayrıdan gelmez velî
Bes Ene’l Hakk nice söyler kişi Mansûr olmadan

¹⁵⁵Bir ‘acâyip sevdaya düşmüş tutuşur Şemî müdâm
Hakk’a makbûl olmak ister halka menfûr olmadan¹⁵⁶

[139]

146

USÛL SOFYÂN ‘ACEM ‘AŞİRÂN VE ‘ACEM FASLÎ¹⁵⁷

Ta dil virelden sünbüle Sünbüliler derler bize

Meyân

Âh Meyletmeyiz gayri güle Sünbüliler derler bize

Bu gülşenin kimi gülün Sever kimisi bülbülün

Meyân

Âh Aldık heman biz sünbülün Sünbüliler derler bize

Bâk verd-i bağ ezhârına sünbüldeki ezkârına

Meyân

Âh vâkîf olan esrârına Sünbüliler derler bize

Erişdi sem‘a bir sadâ İns ve melek eyler nidâ

Meyân

Âh Mümkün müdür şükran eda Sünbüliler derler bize

¹⁵⁵ Güfteye Mustafa Selâmî Efendi’nin tahmisi bulunmaktadır. Bkz: Ayşe Kaya, *Divan-ı Selâmî* (Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1999), 233.

¹⁵⁶ Şemseddîn Sivasî. *Dîvân-ı Şemsî*. Süleymaniye Ktp. Uşşâkî Tekkesi Bl. Nr. 95. vr. 79b; Süleymaniye Ktp. H. Şemsî F. Güneren Bl. Nr. 30. vr. 12b.

¹⁵⁷ Güftenin Çalazade Şeyhi Mustafa Efendi’ye ait acemaşiran bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://dilbeyti.com/gufteler/ta-dilverelden-sunbule-sunbuliler-derler-bize>

Ol sünbüle ermez âl **Fahrî** anâ çekme emel

Meyân

Âh pesdir dile Nakşî ezel Sünbülîler derler bize¹⁵⁸

147

İLÂHÎ ‘ACEM ‘ÂŞİRÂN VE SEGÂH VE SABÂ¹⁵⁹ KIRA’AT OLUNUR

Âh Şûrîde vü şeydâ kılan **Allah Allah yâ hû Allah**

Yârin cemâlidir beni **Allah Allah yâ hû Allah**

‘Âlemlere rüsvâ kılan **Eydân**

Yârin cemâlidir beni **Eydân**

Kaddîn büküp yâ eyleyen **Eydân**

Bağrım delip nây eyleyen **Eydân**

İşim gücüm zâr eyleyen **Eydân**

Yârin cemâlidir beni **Eydân**

Her dem ‘abâ pûş eyleyen **Eydân**

Türlü derde dûş eyleyen **Eydân**

Yunus’u bî hôş eyleyen **Eydân**

Yârin cemâlidir beni **Eydân¹⁶⁰**

[140]

148

İLÂHÎ DER MAKAM-I ‘ACEM

¹⁵⁸ Sevda Özden, *Şeyh Muhammed Fahrî Sünbülî Divânçesi* (Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009), 68.

¹⁵⁹ Güftenin acemaşiran, segâh ve çargâh makamlarında besteleri bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/suride-vu-seyda-kilan-yarin-cemalidir-beni-belirsiz-acem-asiran.35104/><https://divanmakam.com/forum/suride-vu-seyda-kilan-yarin-cemalidir-beni-belirsiz-segah.35112/><https://divanmakam.com/forum/suride-vu-seyda-kilan-yarin-cemalidir-beni-belirsiz-cargah.35106/>

¹⁶⁰ 28 beyit eksik yazılmıştır. Diğer beyitler için bkz: Gölpınarlı, *Yunus Emre Divanı*, 2-3/655.

Durmaz yanar vücûdum illallah hû âh itmeyüp nideyim illallah hû

Söndüremezem odum illallah hû âh itmeyüp nideyim illallah hû

Mecnûn sever Leylâ'yı illallah hû âh ben severim Mevlâ'yı eydân

Kan ağlayu ağlayû illallah hû âh didârına müştakım¹⁶¹ eydân

Halâs eyle nârından âyırma didârından

Cennetde cemâlinden bizi mahrum eyleme

Ey bizim Allahımız eydân Dü cihanda Şahımız eydân

Bağışla günahımız eydân Bizi mahrum eyleme eydân

Mâdem ki cân tendedir cürmü ‘ısyân bendedir

Lutf u ‘ihsân sendedir Bizi mahrum eyleme

Yûnus gibi miskine ‘âklı gitmiş düşküne

Dost Muhammed ‘aşkına Bizi mahrum eyleme¹⁶²

149

İLÂHÎ DER MAKAM-I FERAHFEZÂ¹⁶³ NUTUK DARB İLE

Bişnev ez ney çün hikâyet mî küned yâr yâr yâr yârimen

Ez cüdâyî hâ şikâyet mî küned yâr yâr yâr yârimen

Ney hadîs-i râh-i pür hun mîküned eydân

Kıssahây-i ‘ışk-ı mecnûn mîküned eydân¹⁶⁴

150

¹⁶¹ Bu güfte iki farklı şiirden oluşmaktadır. İlk 2 beyit için bkz: <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2017/03/durmaz-yanar-vucudum-ah-itemyup-nideyim.html>

¹⁶² 2 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Gölpınarlı, *Yunus Emre Divanı*, 2-3/551.

¹⁶³ Eserin Dede Efendi'ye ait ferahfeza makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/bisnev-ez-ney-cun-hikayet-mikuned-ferahfeza-ayin-i-serifi-dede-efendi-ferahfeza.8239/>

¹⁶⁴ Ahmet Metin Şahin, *Mevlânâ Mesnevî*, ed. M. Fatih Çıtlak - Şeref Yılmaz (İzmir: Kaynak Yayınları, 2006), 14-15.

İLÂHÎ ‘ACEM ‘ÂŞİRÂN¹⁶⁵ ÂSUL SOFYÂN

Neyleyeyim dünyâyı bana Allahım gerek
Gerekmez mâsivâyî bana Allah'ım gerek

Ehli dünyâ dünyâda ehli ‘ukbâ ‘ukbâda
Her biri bir sevdâda bana Allah'ım gerek

[141]

Derdli dermânın ister kullâr sultânın ister
‘Âşık cânânın ister bana Allah'ım gerek

Fânî devlet gerekmez dürlü zînet gerekmez
Haksız cennet gerekmez bana Allahım gerek

Mecnûn ister Leylâyı vârmık ister ‘azrâyı
Nidem gayrî sevdâyı bana Allahım gerek

Bülbül güle karşı zâr pervâneyi yakmış nâr
Her kulun bir derdî var bana Allahım gerek

Beyhûde hevâyı ko hakkı bula gör yâ hû

Hüdâyînin sözü bu Bana Allah'ım gerek¹⁶⁶

151

İLÂHÎ MAKÂM ‘ACEM ÂSUL SOFYÂN

¹⁶⁷Tevhîd ile olur her derde dermân Hakk'a tevhîd ile ermiş erenler
Tevhîd ile olur her müşkil âsân Hakk'a tevhîd ile ermiş erenler
Gönül den pâsını silmek dilerse Bilmediklerini bilmek dilerse
Eğer Hakkı sende bulmak dilerse Hakka tevhîd ile ermiş erenler
‘Âleme ibret gözüyle bakanlar Çerâğın nûr-ı Mevlâdan yakanlar

¹⁶⁵ Güftenin ‘acem‘âşîrân makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilibeyti.com/besteler/384>

¹⁶⁶ Tatçı - Yıldız, *Divan-ı İlahiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, 97.

¹⁶⁷ Güftenin İsmail Hakkı Bey'e ait uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır.

Yerden gökden geçip ‘arşa çıkanlar Hakka tevhîd ile ermiş erenler
 Aldanma sâkın bu kâinâta Ak-u karadan bak nûr-ı zâta
 Ermek ister isen bâkî hayâta Hakka tevhîd ile ermiş erenler
 Bulmak ister isen eğer Hudâyı Ehl-i tevhîde hizmet et **Hüdâyî**
 Yola çeken odur bay u gedâyı Hakka tevhîd ile ermiş erenler¹⁶⁸

[142]

152¹⁶⁹

Dilimde buldum esrâr-ı nihânı
 Hüseyînem Hüseyînem Hüseyî

Onun için olmuşum ‘aşka zindegânî
 Hüseyînem Hüseyînem Hüseyî

Sadâyı nây ‘aşkı demde buldum
 Hayâtın bahse demi ademde buldum

Ne buldumsa bu ‘âyîneyi camda buldum
 Eydân

Gül-i tevhîdî aldım gülşeninden
 Gelip cân bülbülü aşkı yanında

Göründüm Halvetîden Rûşeniden
 Eydân

Erenler hâkîpâyine süründüm
 Merâyâyı cihân içre göründüm

Libâs-ı zühd-ü takvaya büründüm

¹⁶⁸ Tatçı - Yıldız, *Divan-ı İlahiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, 15.

¹⁶⁹ Mürettib bu sayfada başlıklandırma yapmamıştır.

Eydân

Yolum sırrı Muhammedle ‘Alidir

Pirim hünkâr Hacı Bektaş velidir

Cemâlî ‘âşıkın aşık celîdir¹⁷⁰

Eydân

[143]

153

İLÂHÎ DER MAKÂM FERAHFEZÂ NUTUK DARB İLE GİRİLİR¹⁷¹

Bişnev ez ney çün hikâyet mî küned yâr yâr yâr yârimen

Ez cüdâyî hâ şikâyet mî küned yâr yâr yâr yârimen

Ney hadîs-i râh-i pür hun mîküned eydân

Kıssahây-i ‘ışk-ı mecnûn mîküned eydân

[144]

Boş

[145]

Boş

[146]

154

İLÂHÎ DER MAKÂM MÂHÛR¹⁷² FASLÎ

Âyırma benî senden yârâdan âmân mükerrer

Düşüp ölürüm ben bû yârâdan âmân mükerrer

Öldüğüm için gussâ mı yirem âmân mükerrer

Alır cânımı dostlar bir günde yaradan mükerrer

Ağlama direm şöl gözlerime

Kân yâş akıdır âk u karadan

¹⁷⁰ Seyfullah Yıldırım, *Hasan Cemâlî Baba HayaP, SanaP ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme* (Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2005), 420.

¹⁷¹ Mürettib 140. sayfada bahsettiği güfteyi tekrardan yazmıştır. Tek fark olarak “eydân” yerine nakaratı aynı şekliyle yazmıştır.

¹⁷² Eserin mâhûr makamında Hacı Ramazan Efendi’ye ait bir bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/ayirma-beni-senden-yaradan-haci-ramazan-mahur.3064/>

Varam nur soram şeyh eşiğine
Bir hırka giyem yüz bin yâreden

Derviş Yûnusun budur maksûdu
Âliver yârînî giydir âradan¹⁷³

İLÂHÎ DER MAKÂM MÂHÛR¹⁷⁴

[147]

155

İLÂHÎ DER HİCÂZ

Dü Cihanın mefhari enbiyânın serveri Allah
‘Aşkına ben müşteri vermişem cânü serî Eydân

Yâ sultân burhân deyyân yâ subhân
Yâ hay yâ hay yâ hay mevlâm hay

Bağ-ı sıdkın bülbülü çar-ı yârin bir gülü Allah
Ol Ebu Bekri veli ‘aşıkan ser defteri Eydân

Nâsıra ettin bu nazarı tal‘atî şemsü kamer Allah
Serverim şâhım ‘Ömer ol şeca‘at mazhari Eydân

Şâhida zîn nûrumuz şâh kim hayâ nâmgâh Allah
Cemî‘ Kur’an olan hazreti ‘Osman edâ eydân

Müminlerin evveli Şah-ı merdanım ‘Ali Allah
Yıktı bab-ı Hayberi Kıldı dini münceci Eydân

Bunların aşkıyla sen Eyle gel mahv-i beden Allah
Ol Hüseyin ile Hasen Şehidan serdefteri Eydân

[148]

¹⁷³ Beyitler eksik yazılmıştır. Bkz: Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı Tenkitli Metin*, 229; Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı*, 241.

¹⁷⁴ Başlık atılmasına rağmen güfte yazılmamıştır.

Boş

[149]

156

İLÂHÎ DER MAKÂM HİCÂZ¹⁷⁵ FASLÎ

Aşkın meyine kandın Noldun a gönül noldun

MeyânYakdın âh beni yandırdın Noldun a gönül noldun **mükerrer**

Bir yerde karar etmez Hiç kimseden ‘âr etmez

MeyânTabiplerler tımâr etmez Noldun a gönül noldun **eydân**

Uçdun a gönül uçdun Yeri deryalar geçdin

MeyânMürşit iline göçdün Noldun a gönül noldun **eydân nakârat**Gel imdi **ey** ‘Azizî Sırrın demen ol ebsem
Esrâra olup mahrem Noldun a gönül noldun**İki rivâyet yazılmıştır**Gel imdi ey ‘Azizî keşf ettin sen nurları
Sırrından nihân eyle Noldun a gönül noldun¹⁷⁶

157

İLÂHÎ DER MAKÂM HİCÂZ¹⁷⁷ ÜSÛL

Gönül hayran oluptur ‘aşk elinden

Ciğer büryan oluptur ‘aşk elinden

Özümün kalmadî sabr-u karârî

Gözüm giryan oluptur ‘aşk elinden

¹⁷⁵ Güftenin Sütçüzade Mehmet Emin Efendi’ye ait hicâz makamında bestesi bulunmaktadır.<https://dilbeyti.com/besteler/170>¹⁷⁶ 2 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2017/03/askn-meyine-kandn-noldun-ah-gonul-noldun.html>¹⁷⁷ Eserin bestekârı belli olmayan hicaz makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://dilbeyti.com/besteler/58>

Gönül doğân hûdşîd mâhım
Cânım rûşen olupdur ‘aşk elinden

Zehi Mansur ki ‘aşıkın yolundan
Başı ğaltan oluptur ‘aşk elinden

Koyup İbrahim Edhem tac-u tahtı
Yeri külhan oluptur ‘aşk elinden

Yusuf yüzünde ne gördü Zeliha
İşi efgan oluptur ‘aşk elinden.

[150]

Yunus Emrem bu hasret bu zârî
‘Acep mihman oluptur ‘aşk elinden¹⁷⁸

¹⁷⁸ 3 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı Tenkitli Metin*, 200; Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı*, 221.

158

İLÂHÎ DER MAKÂM HİCÂZ

Gizli gel ey yâr buyur
 Ey şeh-i muhtâr buyur
 Çünkü hep ağyâr uyûr
 Bu gece tekrâr buyur

Dîdeden oldunsa nihân
 Dildesin ey cân-ı cihân
 Candân ırâğ olma hemân
 Ey dil-ü dildâr buyur

Sâkin ol ey nâtık-ı cân
 Gümlemesin tabl-ı beyân
Hakkı yeter kavî-i zaman
 Bi-dem ü güftâr buyur

159

İLÂHÎ DER MAKÂM HİCÂZ¹⁷⁹

Buyruğun tut Rahmânın tevhîde gel tevhîde
 Tâzelensin îmânın tevhîde gel tevhîde **Allah lâ ilâhe illallah hû hû lâ ilâhe illallah**

Sen seni ne sanırsın fânîye dayanırsın
 Huş bir gün uyanırsın tevhîde gel tevhîde

Yaban yerlere bakma cânın odlara yakma
 Her gördüğüne âkma tevhîde gel tevhîde

Hüdayiyî gûş eyle şevke gelip cûş eyle
 Âb kevser nûş eyle tevhîde gel tevhîde¹⁸⁰

¹⁷⁹ Güftenin hicaz makamında notası bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/261>

¹⁸⁰ Güfte eksik yazılmıştır. Bkz: Tatçı - Yıldız, *Divan-ı İlahiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, 213.

[151]

160

İLÂHÎ DER MAKÂM HİCÂZ¹⁸¹ NUTUK DARB İLE GİRİLİR

Ey garib bülbül diyârın kânedir

Bir haber ver gülizârın kânedir

Sen bu yerde kimseye yâr olmadın

Var senin elbette yârın kânedir

Arttı günden güne feryâdın senin Âh-

u efgân oldu mu‘tâdın senin

Aşk içinde kimdir üstâdın senin

Bu senin sabr-u karârın kânedir

Bir enîsin yok ‘aceb hasrettesin

Rahatı terk eyleyip mihnettesin

Gece gündüz durmayıp hayrettesin

Yâ senin leyl-ü nehârın kânedir

Gökte uçarken seni indirdiler

Çâr-ı unsur bendlerine urdular

Nûr iken âdın Niyâzî dediler

Şol ezelki i‘tibârın kânedir¹⁸²

161

İLÂHÎ DER MAKÂM HİCÂZ¹⁸¹ Güftenin hicaz makamında Ali Şirügâni Dede'ye ait bestesi bulunmaktadır. <https://dilibeyti.com/besteler/260>¹⁸² Bir beyit eksik yazılmıştır. Niyazi-i Mısri, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, çev. İsmail Hakkı Altuntaş (İstanbul: Gözde Matbaacılık, 2009), 2/45.

Ey dildârımın yândî can-u ten

Lutf et banâ sen

Meded ey kânî mürüvvet meded ey şâhî kerîm meded ey
Sâhib-i himmet meded ey şâhî kerîm meded ey sâhib-i dem

Dilimde hû kalbimde sivâ ağyâr âşinâ

Nakârât

Elî dil garîp lütfun kıl nasîp yâ hayra'l mucîb

Nakârât

[152]

162

İLÂHÎ DER MAKÂM HİCÂZ 'ARABÂN

Bülbül niçin böyle feryâd edersin

Ötme bülbül ötme bağrımı deldin

Varıp yâd ellerde mesken tutarsın

Ötme bülbül ötme bağrımı deldin

Â bülbülüm feryâdın tâ 'arşa çıkdı

Yine 'aşıkların bağrını deldi

Senin de yavrunu şâhin mi kapdı

Ötme bülbül ötme bağrımı deldin

Öte öte üstümüzden geçersin

Eski yeni yârelerimi açârsın

Yanık feryâdınla sînem biçersin

Ötme bülbül ötme bağrımı deldin

Yûnus eyder kanâdın var mı uçdun
Uça deryâlar ötesine geçdin

Âyrılık şerbetini sen de mi içdin
Ötme bülbül ötme bağrımı deldin¹⁸³

[153]

Boş

[154]

Boş

[155]

163

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ¹⁸⁴ FASLÎ

‘Aşkın aldı 2 benden beni mevlâm seni 2 isterim seni

Meyân

Ben yanarım dünü günü mevlâm seni 2 isterim seni

Eğer beni yandırırılar Külüm göğe savurular
Zerrelerim haykırsınlar mevlâm seni isterim seni

Cennet cennet dedikleri Birkaç ev ile birkaç hûri
İsteyene vergil ânı mevlâm seni isterim seni

Derviş Yûnus benim âdım günden güne artâr dururum
İki cihânda maksudum mevlâm seni isterim seni¹⁸⁵

164

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ¹⁸⁶

¹⁸³ İki beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Gölpınarlı, *Yunus Emre Divanı*, 2-3/779.

¹⁸⁴ Güftenin sabâ makamında Ali Şirügâni Dede'ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/askin-aldi-benden-beni-bana-seni-gerek-seni-belirsiz-saba.2480/>

¹⁸⁵ Güfte eksik yazılmıştır. Bkz: Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı Tenkitli Metin*, 311; Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı*, 294.

¹⁸⁶ Güftenin çargâh makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/375>

Ben dervişem diyene bir ün edesim gelir **Lâ ilahe illallah**

Seğirdüben sesine varıp yetesim gelir **Lâ ilahe illallah**

Sırat kıldan incedir kılıçtan keskincedir **Lâ ilahe illallah**

Varıp anın üstüne evler yapasım gelir **Lâ ilahe illallah**

Altında gayya vardır içi nar ile pürdür

Varup ol gölgelikde biraz yatasım gelir

Ben günahımca yanam Rahmet suyunda yunam

İki kanat takınam Biraz uçasım gelir

Andan Cennete varam Cennette didâr görem

Huri ve gılmanı Bir bir uçasım gelir

[156]

Derviş Yûnus bu sözü eğri büğrü söyleme

Seni sigâya çeken bir Molla Kasım gelir¹⁸⁷

165

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ¹⁸⁸

Veremi derdi sanem derdime derman veremi

Vaktidir yüreğimin dembedem artar elemi **yâ hû**

Hayli demdir ben onun gözlerinin hastasıyım

Süregelse yüzümün üstüne bassa kademi **Allah Allah kademi**

Yazayım derse kalem kaşlarının şerhini ben

Yarayım bıçak ile baş tane ayağa kalemi

¹⁸⁷ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Gölpınarlı, *Yunus Emre Divanı*, 2-3/788.

¹⁸⁸ Güftenin sabâ makamında bestesi bulunmaktadır. <https://www.yedinota.com/beste/vere-mi-derd-i-sanem-derdime-derman-vere-mi-14609>

Görebilsem yüzünü müdde‘ilerden ey sanemâ
Ey kızıl gül sana kim çekti dikenden haremi

Yüzümü yerlere sürüm geceler yalvarırım
Kafire vere muradın yâ bana vermiye mi

Fazlî sen mâh dileren ah yüzünü dergâha tut
Hâşâ mahrum mu koya çoktur hudânın keremi¹⁸⁹

166

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ¹⁹⁰

Ezelden ‘aşkınla ben yâna geldim **Hay Hay Meded mükerrer**
Vucûdum Şem‘ine pervâne geldim¹⁹¹ **Hay Hay Meded mükerrer**
Allahım Allah Allah Hû Hû Hû

Bu dünya fanidir Kaygusuz Abdal **Hay Hay Meded mükerrer**
Hemen bir beş on gün vahdete geldim¹⁹² **Hay Hay Meded mükerrer**

Nüzul eyleyip vahdetinden **Hay Hay eydân**
Hüdâyı Halvetî dergâha geldim¹⁹³ **eydân**

[157]

167

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ¹⁹⁴ VE UŞŞÂK¹⁹⁵ DAHÎ OKUNUR

¹⁸⁹ Diyarbakır’lı olan Fazlî Efendi’nin (ö.1686) bu güftesine Urfa’lı Sakıb Efendi (ö.1873) tahmis yapmıştır. Tahmis yapılan şiir için bkz: Mahmut Karakaş, *Urfa’da Tasavvuf İzleri* (Şanlıurfa: ŞURKAV Yayınları, 2017), 161.

¹⁹⁰ Güftenin çargâh makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/1230>

¹⁹¹ Bu beyit bir cönk yazmasında Yunus Emre’ye ait gösterilmiştir. Bkz: Duygu Kalayık Şahin, “Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz Cönk 193 Numarada Kayıtlı Olan İlâhî Cöngünün İncelenmesi”, *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 8 (2022), 359.

¹⁹² Güftenin aslında bu beyit bulunmamaktadır ancak “Dîvân Makam” ve “Dil Beyti” sitesinde güfte Kaygusuz Abdal’a ait gösterilip bu beyitler şiirin içinde geçmektedir. Bkz : <https://divanmakam.com/forum/ezelden-askinla-ben-yana-geldim-belirsiz-cargah.14789/> <https://dilbeyti.com/besteler/1230>

¹⁹³ Tatçı - Yıldız, *Divan-ı İlahiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, 127.

¹⁹⁴ Güftenin sabâ makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/benem-ol-ask-bahrise-denizler-hayran-bana-ii-belirsiz-saba.5097/>

¹⁹⁵ Güftenin uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/benem-ol-ask-bahrise-denizler-hayran-bana-belirsiz-ussak.5095/>

Benim ol ‘aşk bahresî denizler hayrân banâ
Deryâ benim katremdir ‘arş oldu seyrân banâ

Dosta giderken yolum mülk-i ‘arşdî ilim yâ hû
Hakkdan söyler bu dilim ne kul ne sultân bana

Şeri‘at ehli ırâk eremez bu menzile yâ hû
Ben kuş dilin bilirim söyler Süleyman bana

Yûnus bu halk içinde eksikliğin hak bilir
Divâne olmuş çağırur dervîşlik bühtân bana¹⁹⁶

168

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ¹⁹⁷

Yanıp derd-ü elemlemlerle ağlama gönül ağlama

Meyân

Gelir geçer bu demlemlerle ağlama gönül ağlama

Dert ile geldi enbiya mihnetle geldi evliya

Meyân

Dar-ı fenâdır bu dünyâ ağlama gönül ağlama

‘Aşkın kârı zâr olur yanâr içi nâr olur

Ağyâr iken hep yâr olur ağlama gönül ağlama

Hakkîyî zebun eyledin ciğerini hûn eyledin

Yazını ceyhûn eyledin ağlama gönül ağlama

169

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ

¹⁹⁶ 6 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı Tenkitli Metin*, 12; Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı*, 112.

¹⁹⁷ Güftenin sabâ makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/yanip-derd-u-elemlerle-aglama-gonul-aglama-belirsiz-saba.37479/>

Sînen içre bedr olan mâhın nedir
Taht-ı dilde hükmeden şâhın nedir

Âh Saklama benden ki dilhâhın nedir

Söyle ‘âşık bâ‘is-i âhın nedir

Dert ile ‘azmettiğin râhın nedir

[158]

Var ise bir yâra oldun müptelâ
Kim seni vuslattan etmiştir cüdâ

Meyân

Talib-i vâsıl isen söyle bana

Nakârât

Ateş içre yanâr pervânesin
Bâşı câna kalmayan divânesin

Gel Sezâyî’den bugün uyânesin

Nakârât

170

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ

¹⁹⁸Bu ‘aşkın meyine ben kâna geldim
Cemâlin şevkinê hoş yâna geldim

Kurbunâ yânâyım tâ kıl olunca
Yalvarayım hakka vâsıl olayım¹⁹⁹

¹⁹⁸ Güftenin şevkutarab makamında 3. Selim'e ait bestesi bulunmaktadır.

¹⁹⁹ Bu beyit şiirin aslında mevcut değildir.

Şem‘i tevhidî gördüm yakmışlar

Gitti karârım pervâne geldim

Eydân nakârât

Allah Allah Allah vâhid lem yezêl

Kerim rahîm mahmûd fa‘âl

Sinânı Ümmî hâk-i pâ yine

Sürmeğe yüzüm sultâna geldim

Halka-i zikri kurmuş ‘âşıklar

Ben de sahnında cevlâna geldim

Yâremi bildim Yârimden imiş

Bunda Niyâzî Lokmâna geldim²⁰⁰

171

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ

Cebrailim selâm eyle dostuma

Da‘vet eyle onu gelsin arşıma

Mi‘râç etsîn lâzım oldu üstüne

Benim Muhammedim nurum Ahmedim mükerrer

Yürü vâc cennetden âl bir burâkî

Çok zamândır ânâ vârir firâkî

Yakmasın ‘âlemî nârî firâkî

Benim Muhammedim nurum Ahmedim mükerrer

²⁰⁰ Niyazi-i Mısri, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, haz. İsmail Hakkı Altuntaş (İstanbul: Gözde Matbaacılık, 2009), 2/507.

‘Arşımı donattım gelsin göreyim

Kulların hâlinden haber sorayım

[159]

Her ne ister isen sana vereyim

Eydân

Yetiver murâdına sen ol burâkı

Derd-i hicrânına ayrı gör rızânı

Çıkarmışımıdır dilimden evvel mâsivâyı

Eydân

Bir merci‘ tâc hile hem kemer

Et habibine evvel mu‘teber

Eyle bana senden eyle sen safer

Eydân

‘Aşık Yunus sevelim Muhammedi

‘umar dâimâ ondan şefâ‘ati

Her andıkça verelim salâvâtı²⁰¹

Eydan

172

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ²⁰²

Tâ ezelden sen benimle ahdü peyman eyledin

Gösterip o hub cemâlini yine pünhan eyledin

Demedinmi sev beni derdine derman olayım

²⁰¹ Gölpınarlı, *Yunus Emre Divanı*, 2-3/577.

²⁰² Güftenin sabâ makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/ta-ezelden-sen-benimle-ahd-u-peyman-eyledin-belirsiz-saba.35153/>

Sevdiğimçün artdı derdim yân derman eyledin

Bir kuluna vermedin dünyâda bir gömlek giy

Bir kuluna mülkü verdin Süleyman eyledin

Bir kulunu Kerbelâda eyledin susuz şehit

Bir kulunu kul iken Mısra Sultan eyledin

Hem kulundur hem rasûlün şâh-ı ‘âlem Mustafa

On sekiz bin ‘âlem içre ânı sultân eyledin

Şeyh Cemâlî ağlamakla gözlerine kân doldu

Yeri göğü ‘arşî kürsî dostu seyrân eyledin²⁰³

173²⁰⁴

Meftûn edeli bendesini şâhid-i levlâk aldı beni sevdâ

Kıldı ser-i pür dūdumu uyanda fedâke bir kâkül-i ra‘nâ

Meyân

Ref‘ etse ne gam aşkı kamu vehm-ü hayâlî bu ‘âlem-i dilden

Ateş düşe bir yerde kalır mı hüsn hâşâki lâbüd eder efnâ

Meyân

Ey şâhid-i gayb âl elini Hakkıyı zârın öldürme gamınla

Cellâd-ı gamın eylemeden menzilini hâl kıl lutf ile ihyâ

Nâ pâk olanı pâk ederiz ‘alâ her dem bu dâhi talebte

‘arifânlar ne bilsin sivâdan olmayan pâk Hakkı eyledi güya

[160]

174

²⁰³ Bir beyit eksik yazılmıştır bkz: Taha Toros, *Çukurovada Etili Şairler* (Adana: Seyhan Basımevi, 1938), 45.

²⁰⁴ Güftenin düğâh makamında Ali Aşki Bey'e ait bestesi bulunmaktadır.

İLÂHÎ DER MAKÂM SEGÂH FASLÎ²⁰⁵

Bihamdillah direm Allah ‘aklîmî fikrullah
 Dilimde zâtın esmâsı bana üns oldu zikrullah
 Salâtullah selâmullah ‘aleyke yâ rasûlallah

Gönül âyinesin sôfî ider isen eğer sâfî
 Açılır sana bir kapı ‘ayân olur cemâlullah

Bu tevhîdden murâd âlmak cemâl-i zâta ermekdir
 Görünen kendi zâtıdır değil sanmaki gayrullah

Şems-i Tebriz bunu bilir ehad kalmaz fenâ bulur
 Bu ‘âlem külli mahvolur hemân bâkî kalır Allah

175

İLÂHÎ DER MAKÂM SEGÂH

Uyurken uyandım kalkdım ağlayu mükerrer
 Hakk'ın dîvânına elim bağlayu mükerrer

Varayım şeyhime ağlayu ağlayu
 Yeşil sancâk ile gelir Muhammed
 Allahümme sallî alâ Muhammed

Sancağın çekdide ‘arşa yürüdü
 Yüreğim içinde yağı eridi

Rasûlun nûru ‘alemi bürüdü
 Yeşil sancâk ile gelir Muhammed Allahümme sallî alâ Muhammed

Sancağın sağında lâilâhe illallah

²⁰⁵ Güftenin segâh makamında bir bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/bihamdillah-derim-allah-i-belirsiz-segah.5722/>

Sol yanında muhammed Rasûlallah

Müstekımsin göster yâ kerîm Allah

Yeşil sancâk ile gelir Muhammed Allahümme salli alâ Muhammed

Ve yakdım âl idî döndü yeşile

Ve yandım kendimi dögdüm taş ile

[161]

Altında na‘lin giymiş ayâğında

Kırmızı gül bitmiş âl yanâğında

Tâze açmış kûşluk çâyında

Eydân

‘Aşık Yûnus seni böylemi sever

Tutuşur ciğeri ‘aşkıyla yanâr

Yeşil hülle giyer burâka biner

Eydân

176

İLÂHÎ DER MAKÂM SEGÂH

Ey hevâcem seni soran beri

Gözüme cihan görünmez

Meyân

Ben sana ‘âşık olalı

Ne cihan bu cân görünmez

Yandırdı beni celâlin cân müştak ister cemâlin

Meyân

Kim bakar şimden hayalin hûriyi rıdvân görünmez

Âşık bağı başın alur gözleri kanlı yaş olur

Meyân

Sırrı âleme fâş olur arada hicran görünmez

Aç gözüm sana düş oldu bu hasta gönlüm hoş oldu

Meyân

Gayriden elim boş oldu ıssı ve ziyân görünmez

Yunus istediği meydan başı top elleri çevgan

Meyân

Arş üstünde kılır seyran arada ağyar görünmez

177

NUTK HAZRETİ ŞEMS-Î TEBRİZÎ DER MAKÂM SEGÂH²⁰⁶ VE SABÂ²⁰⁷

Ey sûfî-yi ehl-i safâ ez cân begû Allah hû

Ey ‘âşık-ı ‘aşk u vefâ ez cân begû Allah hû

Hâhî ki cumle cân şevî tâ lâyıık-ı cânân şevî

Tu her çe hâhî ân şevî ez cân begû Allah hû

[162]

Ey tû nizâm evliyâ ez nesl âl enbiyâ

Vey men gedâ tû gedâ ezhayân begû Allah hû

Dunyâ rehâ kun dîn begû dest ez heme ‘âlem beşû

Ne ân begû ne in begû ez cân begû Allah hû

Ey nûr-i hakk- Şems-i dîn ey ‘âlem-i ‘ilme’l yakın

Zâtî sıfâtî ‘âlemin ezcân begû Allah hû

²⁰⁶ Güftenin segâh makamında İsmail Dede Efendi’ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/ey-sofi-i-ehl-i-safa-ez-can-bigu-allah-hu-belirsiz-segah.14527/>

²⁰⁷ Güftenin sabâ makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/ey-sofi-i-ehl-i-safa-ez-can-bigu-allah-hu-belirsiz-saba-zemzeme.14526/>

[163]

Boş

[164]

Boş

[165]

Boş

[166]

178

İLÂHÎ DER MAKÂM NEVÂ FASLÎ²⁰⁸Noldu bu gönlüm ey hocam noldu bu gönlüm **yâ hay**

Derd-u gam ile gam ile doldu bu gönlüm

Meyân**Âh** Yandı bu gönlüm gönlüm yandı bu gönlüm **yâ hay**

Yanmada derman derman buldu bu gönlüm

Gerçi ki yandı gerçeğe yandı

Rengine aşkın cümle boyandı

Meyân**Âh** Kendide buldu kendide buldu

Matlabını ey hoş şimdide buldu

Bayramı imdi Bayramı imdi

Bayram edersin yar ile şimdi

Meyân**Âh** Hamd-ü senâlar hamd-ü senâlarYar ile bayram etdi bu gönlüm²⁰⁹

²⁰⁸ Güftenin nevâ makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/noldu-bu-gonlum-noldu-bu-gonlum-derd-u-gaminla-doldu-bu-gonlum-belirsiz-neva.27812/>

²⁰⁹ 5 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Abdurrezzak Tek, *Ankara'nın Gönül Sultanı Hacı Bayram Velî* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2015), 65.

İLÂHÎ DER MAKÂM NEVÂ

Bilmem nideyim Allah **mükerrer** Aşkın elinden

Kande gideyim Allah **mükerrer** Aşkın elinden

Meyân

Dinle zârımı Allah kodum arımı

Verdim serimi Allah ‘aşkın elinden

Vârim vereyim Allah **mükerrer** kadre ereyim

‘Üryan olayım Allah **mükerrer** Aşkın elinden

[167]

Meyân

Meskenim dağlar Allah **mükerrer** gözyâşım çağlar

Durmaz kân ağlar Allah **mükerrer** ‘aşkın elinden

Kaddim yay oldu Allah **mükerrer** bağrım nây oldu

İşim zâr oldu Allah **mükerrer** ‘aşkın elinden

Meyân

Yûnusun sözü Allah **mükerrer** kül olmuş özü

Kân ağlar gözü Allah **mükerrer** ‘aşkın elinden²¹⁰

İLÂHÎ DER MAKÂM NEVÂ

Lütfun dileriz Mevlâm **mükerrer** bizi mahrum eyleme

Ey ‘alalardan ‘ala bizi mahrum eyleme

Ey yandım Allahımız **mükerrer** dû cihânda şâhımız

Bağışla günâhımız bizi mahrum eyleme

²¹⁰ Tatçı, *Yunus Emre Dîvân*, 332.

Mâdemki can tendedir **mükerrer** cümle ‘isyan bendedir
‘afvû ihsan sendedir bizi mahrum eyleme

Halâs eyle nârından **mükerrer** âyırma civârından
Cennette cemâlinden bizi mahrum eyleme²¹¹

²¹²**Şeyh Sinan**ın firâkı saîd mi ola yâ şânı
Mevlâm birliğin hakkı bizi mahrum eyleme

182

İLÂHÎ NEVÂ²¹³ VE HÜSEYNÎ VE SEGÂH

Vakt-i seherde açılır perde
Düştüğüm yerde dermân sendedir **lâ ilâhe illallah hû lâ ilâhe illallah**

[168]

Düşmüşem kaldır yolumu buldur
Ağlatma güldür dermân sendedir **eydân**

Benem bî-çâre kaldım âvâre
Yürek pür-yâre dermân sendedir **eydân**

Kapına geldim zâreyler kıldım
Suçumu bildim dermân sendedir **eydân**

Dervîş Himmete çâre vuslata
Derd-i firkate dermân sendedir²¹⁴ **eydân**

[169]

²¹¹ Gölpınarlı, *Yunus Emre Divanı*, 2-3/551.

²¹² Güfte şimdiye kadar Yunus Emre’ye aitken Mürettib bu kıtada başka bir mahlası zikretmektedir.

²¹³ Güftenin Hafız Post’a ait nevâ makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://dilbeyti.com/besteler/234>

²¹⁴ Yasemin Yetkin, *Bolulu Şeyh Himmet ve Dîvânçesi* (Yozgat: Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 79.

Boş

[170]

183

İLÂHÎ DER MAKAM-I İSFAHÂN²¹⁵

Yandım yakıldım ben nâr-ı ‘aşka

‘Andelîb oldum gülzâr-ı aşka

Feth etdi kalbim çün nâr-ı zâtı

Müstağrak oldum envâr-ı ‘aşka

Dost cemâline olalı hayrân

Oldum münâdî bâzâr-ı ‘aşka

Bezm-i elestden mest olup geldim

Ben bende oldum dildâr-ı ‘aşka

Nice Süleymân geldi cihâna

Ben Süleymânım didâr-ı ‘aşka

[171]

Boş

[172]

Boş

[173]

Boş

[174]

184

MAKÂM İLÂHÎ UŞŞÂK FASLÎ²¹⁶Semâdan sırr-ı tevhidi **cânım** duyan gelsin bu meydâna²¹⁵ Güftenin Dede Efendi’ye ait isfahân makamında bestesi bulunmaktadır.²¹⁶ Güftenin Mustafa Çalâkzade Efendi’ye ait uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır.<https://divanmakam.com/forum/semadan-sirr-i-tevhidi-duyan-gelsin-bu-meydane-mustafa-efendi-calakzade-ussak.30710/>

Meyân

Derûn içre bugün Allah cânım diyen gelsin bu meydâna

Görenler nûr-i Gaffârı bilmezler sırr-ı Settârı

Cihânda şîşe-i ‘ârı sıyân gelsin bu meydâna

Salâdır ehl-i ‘irfâna getirsin cânı kurbâne

Bugün başını meydâne koyan gelsin bu meydâne

Geçip bu âb ile gilden dahî cümle heyâkilden

Bu dünyâ nakşını dilden yuyan gelsin bu meydâne

Gönül maksûdunu buldu cihân envâr ile doldu

Bugün Nûrî imâm oldu uyan gelsin bu meydâne²¹⁷

185**MAKÂM İLÂHÎ UŞŞÂK VE FERAHNÂK FASLÎ²¹⁸**

Durman yanalım ateş-i ‘aşka

Şû‘le verelim ateş-i ‘aşka

Gel benim cânım gel gör ahvâlim

Yanmaktı kârım ateş-i ‘aşka

Evvel aldandım ben kolay sandım

Kat be kat yandım âteş-i ‘aşka

‘Aşk ehlî ölmez yerde çürümez

Yanmayan bilmez âteş-i ‘aşka

²¹⁷ Nilüfer Çelik, *Abdulahad Nûri ve Divanının Tenkitli Metni* (Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 1999), 146.

²¹⁸ Güftenin farklı makamlarda besteleri bulunmaktadır. <https://dilibeyti.com/gufteler/durman-yanalim-ates-i-aska>

Bu dilim suzân ciğerim püryân

Durma sende yan âteş-i ‘aşka

Melekler ‘arşda gelirler vecde

Kırlarlar secde âteş-i ‘aşka

Her kim merdâne gelsin meydâna

Durmayıp yân âteş-i ‘aşka

Seyyid Nesimi terketti ismi

Yandır bu cismi âteş-i ‘aşka

[175]

186

İLÂHÎ DER MAKÂM UŞŞÂK VE SEGÂH OKUNUR²¹⁹

Ey enbiyalar serveri ey evliyalar rehberi

Ey insucan peygamberi ehlen ve sehlen merhaba

Sen cânların cânanısın dertlilerin dermanısın

‘Âlemlerin sultanısın ehlen ve sehlen merhaba

Cümle nebiler geldiler yânına yüzler sürdüler

Hakkı seninle buldular ehlen ve sehlen merhaba

Peygamberi idi ol zamana yokdu ‘âlemlerde nişân

Kurban sana baş ile cân ehlen ve sehlen merhaba

Allahü ekber şanühü Subhanehü sülthanehu

Kad câ’ena burhanehu ehlen ve sehlen merhaba

²¹⁹Güftenin bestekârı belli olmayan uşşak ve segah makamında bestesi bulunmaktadır.

Bkz:<https://divanmakam.com/forum/ey-enbiyalar-serveri-ey-evliyalar-rehberi-belirsiz-ussak.14034/><https://divanmakam.com/forum/ey-enbiyalar-serveri-ey-evliyalar-rehberi-belirsiz-segah.14033/>

Sensin mahbub-i hüda etme şefaatten cuda
Ahmet Muhammed Mustafa ehlen ve sehlen merhaba

187

İLÂHÎ DER MAKÂM UŞŞÂK

Ey çarh-ı dîn nettim sana vermedin râhat bana
Güldürmedin önden sona âh veyletâ vâh veyletâ

Bendinden âzad etmedin feryâdîma dâd etmedin
Bir dem beni şâd etmedin âh mihnetâ vâh mihnetâ

Kârımdır düriye gam gitmez başımdan hiç elem
Güliden cüdâ bir bülbülüm âh firkatâ vâh firkatâ

Erişmedi dosta elim Rahmâna varmadı yolum
Çıkmadı başa menzirim âh gurbetâ vâh gurbetâ

Yanar Niyâzî derd ile hiç kimse yok hâlin bile
Nâlân olup girdi yola âh sırratâ vâh hasretâ²²⁰

[176]

188

İLÂHÎ DER MAKÂM UŞŞÂK²²¹

Tevhîd hoşça nesne olur tevhîd eden mest olur yâ yâ Allah Allah illâllah
Meyân
Allah ile dost olur bile tevhîd edelim eydân

Tevhîd eder melekler döner çarh-ı felekler eydân

²²⁰ Mecmuada iki beyit eksik yazılmıştır. Güftede cüzi kelime farklılıkları da vardır. Tatçı, *Niyazi-i Mısri Halveti Divan-ı İlahiyat*, 373-374; Niyazi-i Mısri, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, çev. İsmail Hakkı Altuntaş (İstanbul: Gözde Matbaacılık, 2009), 1/303.

²²¹ Güftenin uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır. <https://soundcloud.com/www-muzafferozak-com/tevhid-hosca-nesne-olur-ussak-ilahi>

Meyân

Kabul olur dileyenler bile tevhîd edelim eydân

Tevhîd etsin dilimiz dîdâr görsün gözümüz eydân

Meyân

Dost Muhammed pîrimiz bile tevhîd edelim eydân

Tevhîd ile varalım hakka yüzler sürelim

Meyân

Âh Yûnus dindâr görelim bile tevhîd edelim

189

İLÂHÎ DER MAKÂM UŞŞÂK²²²

Zâhid bize ta'n eyleme hakk ismin okur dilimiz

Sakin efsâne söyleme hazrete varır yolumuz hüve lâ ilâhe illallah hüve lâ ilâhe illallah 4

Sayılmayız parmak ile tükenmeyiz kırmak ile

Taşramızdan sormak ile kimse bilmez hâlimiz

Erenlerin çokdur yolu cümlesine dedik belî

Ko desinler bize deli usludan yeğdir delimiz

Tevhîd eden deli olmaz Allah diyen mahrûm kalmaz

Her seher açılır solmaz bahâra irer gülümüz

Erenler yolun güderiz çekilip hakka gideriz

Gazâyı ekber ederiz Hazreti Alidir ulumuz

Her kim bu tarîka girdi Hasan-ı Basrîye irdi

Her seher okunur virdi Seyyid Yahyâdır pîrimiz

²²² Güftenin uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/zahid-bize-tan-eyleme-hak-ismin-okur-dilimiz-belirsiz-ussak.39323/>

[177]

Muhyî sana olan himmet ‘âşık isen câna minnet

Elif Allah mim Muhammed kisvemizdedir dâlimiz eydân²²³

190

İLÂHÎ DER MAKÂM UŞŞÂK

Cemâlin nûrunu ‘âşıklarına

Kerem eyle kerem sultânım Allah

Firâkın nârı nı yanıklara

Kerem eyle kerem sultânım Allah

Ciğer yandı ‘aşkın ateşine

Cihân kândı efendi göz yaşına

Neler geldi neler geldi ‘âşık başına

Kerem eyle kerem sultânım Allah

İderse ‘âşık âh inler felekler

Anâ rahm eyleyüp ağlar melekler

Sana mahfî değil gizli dilekler

Kerem eyle kerem sultânım Allah²²⁴

191

İLÂHÎ DER MAKÂM UŞŞÂK²²⁵

Her kaçan anarsam seni kararım kalmaz Allahım

Senden gayrı gözüm yâşın kimseler silmez Allahım

²²³ 3 beyit eksik yazılmıştır. Hafsa Mutlu, *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Dîvânı* (İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2008), 13.

²²⁴ Çelik, *Abdulahad Nûri ve Divanının Tenkitli Metni*, 29.

²²⁵ Güftenin uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/her-kacan-anarsam-seni-kararim-kalmaz-allahim-i-belirsiz-ussak.20973/>

Okunur dilde destânın âçılır bağ-u bostânın
Sen yaprağı gülistânın gülleri solmaz Allahım

Sensin dillerde okunân sensin canlarda yakınan
Senin ‘aşkına dokunan kendini bilmez Allahım

‘Âşık Yûnus seni ister lutf eyle cemâlin göster
Cemâlin gören ‘âşıklar Ebedî ölmez Allahım²²⁶

[178]

192

İLÂHÎ DER MAKÂM UŞŞÂK

Aç gözün gafletten uyân
Felah bulmaz nefsine uyân

Sırrı tevhid olsun ‘âyan
Gel tevhid edelim tevhid

Esedî evliyâyı izle
Adâbı tarıkı gözle

Tecelliyi zat-ı özle
Gel tevhid edelim tevhid

Geç bu fâni ‘alâyıktan
İz‘ân et bil hakka yekdan

Kemş et hak sözü Sâdıkdan
Gel tevhid edelim tevhid²²⁷

²²⁶ 3 beyit eksik yazılmıştır. Bkz : Sabahattin Eyüboğlu, *Yunus Emre* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2005), 173-174.

²²⁷ İlk iki beyit Ayvansarayi’nin kitabında geçmektedir. Bkz: Hafız Hüseyin Ayvansarayi, *Hafız Hüseyin Ayvansarayi Vefeyat-ı Ayvansarayi*, ed. Ramazan Ekinci (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2017), 133.

İLÂHÎ UŞŞÂK²²⁸ USÛL DÜYEK

Allah emrin tutalım rahmetine batalım
 Bülbül gibi ötelim Allah Allah kerim Allah
 Aman Allah rahîm Allah dilim yâ hû

Allah âdı uludur emrin tutan kuludur
 Mü'minlerin yoludur eydân

Allah âdı dillerde sevgisi gönüllerde
 Şol korkulu yerlerde eydân

Ölüp kabre varınca melek sual sorunca
 Rabbin kimdir deyince eydân
 Yûnus söyler sözünü halkdan saklar sözünü
 Görmek ister yüzünü Aman Allah rahîm Allah dilim yâ hû

[179]

Boş

[180]

Boş

[181]

Boş

[182]**İLÂHÎ DER MAKÂM BESTENİGÂR FASLÎ²²⁹**

Serâ ser âçtı ezhâr -ı tecelli

Meyân

Dil-i zâr oldu gülzâr-ı tecelli

²²⁸ Güftenin uşşâk makamında Zekai Dede'ye ait bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://dilbeyti.com/besteler/586>

²²⁹ Güftenin bestenigâr makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/ser-a-ser-acti-ezhar-i-tecelli-belirsiz-bestenigar.32287/>

İmânım âh âh âh ma‘budum Allah
Efendim dost dost dost maksudum Allah

Doğar gaybı hüviyyet matla‘ından

Meyân

Seherde şems-i esrar tecelli

Eydân nakârat

Cemal-ı Mustafadan eyledi Hak

Meyân

Cihana arz-ı dîdar tecelli

Eydân nakârat

Ezelden âteş-i ‘aşk ile düştü

Meyân

Dili süzanıma nar-ı tecelli

Eydân nakârat

Verildi Sıdkıya feyz-i Hüdadan

Meyân

Yine bir câm-ı ser-i sâr-ı tecelli

Eydân nakârat

195

İLÂHÎ²³⁰ DER MAKÂM BESTENİĞÂR²³¹

Yâ Rahmeten li’l - halki yâ vâsilun Yâ bahra cûdin mâ lehû sâhil

Meyân

Yâ men bihî lâ yuhramü’s - sâilü Li ‘ilmihî inneke hısmü’n - nezîl

Elâ yâ Rasûlâllahi innî dahîlün Meded yâ Rasûlâllah innî dahîl

²³⁰ Güfte Arapça olmasına rağmen ilâhî başlıklandırması yapılmış.

²³¹ Güftenin bestenigâr makamında Zekai Dede’ye ait bestesi vardır. <https://divanmakam.com/forum/ya-rahmeten-lil-halki-ya-vasilu-belirsiz-bestenigar.37009/>

[183]

Yâ men ‘aleyhillâhi kad enzelâ Zikran hakîmen mu‘cizen li’l - melâ

Meyân

Kün lî mu‘înen fi’l - belâi ve’l - belâ Lâsiyyemâ fi’l - haşri ‘inde’l - celîl

Eydân

Yâ men bihî tüclâ cemî‘u’l - kürûbi Lehevte an mevkifî yevme’l - hutûb

Meyân

Mâ fiktü hattâ ğarrakatniye’z - zünûbi Vemâ bakiye fi’l - ‘umri ille’l - kalîl

Eydân

Yâ men ‘aleyhi’d - dabbü kad sellemâ Ve’d - dabyü ta‘zîmen lehû küllemâ

Meyân

Yâ men sekayte’l - cîşi ba‘de’z - zam’â Mâ’en fûrâten min benâtin yesîl

Eydân

Bi’l - Hanbeliyyi Ahmed bi’d - dâ‘fi Ve’l - Mâliki ve’s - seyyidi’s - Şâfi

Meyân

Ve bi’l - feta’n - Nu‘mâni kün şâfi Dünyâ ve uhrâ veşfi’l - celîl

Eydân

Câveztü hamsînen ve lem entebih Beyne harâmin temeşşeytü ve’l - müşebbih

Meyân

Amentü billâhi vemâ ci’tu Bihî haddeste ‘an Cibrîl

Bihürmeti **Sıddîk** yâ Mustafa ve’r - rusûli ihvetike bi’l - istifâYâ hayra men lillâhi ahden vefâ ‘itfen ‘alâ hâli’l - kâ‘bi’z - zelîl²³²

Eydân

196

BESTENİĞÂR²³³

Diger ‘azimet mekanda âh elvedâ‘

Mah-ı mübarek elvedâ‘ âh elvedâ‘

²³² Altıntop’un tezinde iki beyit daha bulunmakta ve Osman mahlası kullanılmaktadır. Bkz: Altıntop, *Türk Din Mûsikîsinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller*, 38.

²³³ Güftenin bestenigâr makamında Zekai Dede’ye ait bestesi vardır ama notası günümüze ulaşmamıştır.

Hicrânı kıyâmet mekanda âh elvedâ‘

Mah-ı mübarek elvedâ‘ âh elvedâ‘

197²³⁴

²³⁵Yâ Kutbu ‘Abdülkadir yâ gavsü zü’l - mefâhir

Yâ nühbete’l - mevâhir yâ ze’l - meded cûd bi’l - meded

Yâ seyyide’l - Geylânî ze’l - vecdi ve’l - ‘irfânî

Ve’l - fadli ve’l - ihsânî yâ ze’l - meded cûd bi’l - meded

Kad kultu cehran kademî fe’l - kâde ‘izzü’l - ümemî

Lehâ yahfedu’l - cemcemî yâ ze’l - meded cûd bi’l - meded

Ente le sadrî’s - şifâun sultânu ashâbi’s - safâ

Burhânu erbâbi’l - vefâ yâ ze’l - meded cûd bi’l - meded

Ünzur ilâ abdin leküm Beyzâde hâvî hubbikum

Vaksim lehû min sîbiküm yâ ze’l - meded cûd bi’l – meded

[185]

Boş

[186]

198

İLÂHÎ DER MAKÂM BAYÂTÎ²³⁶ FASLÎ

‘Âşık sana ins-ü melek yâ Rasûlallah dahîlek

Sensin ol evvel âhir mülk yâ Rasûlallah dahîlek

Seyyid-i murselin hem şefî‘al muznibinsin

Emâmü’l - mu‘mininsin yâ Rasûlallah dahîlek

²³⁴ Mürettib başlıklandırma yapmamıştır.

²³⁵ Güftenin Ahmet Irsoy tarafından bestelenen hicâz hümayun bestesi bulunmaktadır. Bkz:

<https://divanmakam.com/forum/ya-kutbu-abdulkadir-ya-gavsuzul-mefahir-ahmet-irsoy-hafiz-hicaz-humayun.36927/>

²³⁶ Güftenin bayâtî makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/asik-sana-ins-u-melek-belirsiz-bayati.2021/>

Hürmeti için dert yâren hem ehl-i beyt ebrârın
Rahmet haline muhtârın yâ Rasûlallah dahîlek

199

İLÂHÎ DER MAKÂM BAYÂTÎ²³⁷

Münâdîler nidâ eyler gel Allaha gel Allaha

Meyân

İşiden cân fedâ eyler gel Allaha gel Allaha

Yeter dünyâyâ râğbet yeter câha muhabbet et
Hakkı bulmağa himmet et gel Allaha gel Allaha

Beğim mâl ile iş tutmaz kazandığın neyine yetmez
Kimse gördüğün koyup gitmez gel Allaha gel mevlâyâ

Derûnundan edip âhı koma gâfil sehergâhı
İşit firak ile Allahı gel Allaha gel mevlaya

Beğim ölmezden evvel öl hayât-ı câvidânı bul
Olagör bir kapıya kul gel Allaha gel mevlaya

[187]

Beğim dünyaya aldanma cihâna bak kalır sanma
El için ateşine yanma gel Allaha gel mevlaya

Muhabbet sâgarın nûş et beğim deryâ gibi cûş et
Hüdâyinın sözün gûş et gel Allaha gel mevlaya

200

İLÂHÎ DER MAKÂM BAYÂTÎ²³⁸

²³⁷ Güftenin bayâti makamında Zekai Zâde Ahmet Irsoy'a ait bestesi bulunmaktadır.
<https://dilibeyti.com/besteler/750>

²³⁸ Güftenin bayâti makamında Zakir Ahmet Çelebi'ye ait bestesi bulunmaktadır.
<https://dilibeyti.com/besteler/223>

Hadden âştı iştiyâkım **mükerrer yâ rasûl göster cemâlin**

Yaktı beni iftirâkın **mükerrer eydân**

Çün saldı beni bu derde nazar et halime zerre

Nice bir hicab-ı perde **eydân**

Beni bu hasret bu hicran âhir öldürür ne derman

Bâri kurban eyleyim cân **eydân**

Çün hayalin erdi cân nice bakayım cihane

Yeter eyledin bahane **eydân**

Edegör zikrini ânın her dem şükrünü eyle

Elini şeyhine cânın **eydân**²³⁹

[188]

Boş

[189]

Boş

[190]

Boş

[191]

Boş

[192]

201

İLÂHÎ DER MAKÂM FERAHNÂK²⁴⁰ FASLÎ

Derd-i Hakka tâlib ol dermâne erem dersin

Mihnetlere râgıb ol âsâne erem dersin

Aşk yolu belâlıdır her kârı cefalıdır

Meyân

²³⁹ Alim Yıldız, "Abdulmecid Sivasî", *Sivas'lı Divan Şairleri* (Sivas: Sivas Belediyesi, 2017), 34.

²⁴⁰ Güftenin ferahnâk makamında Zekai Dede'ye ait bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/414>

Âh Cânından ümmîdin kes cânâna erem dersen

Od yak sîneni çâk et su gibi özün pâk et
Yüzün yere sür hâk et ‘ummâna erem dersen
Bu yolu bil andan gel deryâyı bul andan dal

Meyân

Âh Kasrına erüp el sal dürr-i kâna erem dersen

Sabretmede Eyyûb ol gam çekmede Yâ‘kûb ol
Yûsuf gibi mahbûb ol Ken‘âna erem dersen

Âh Terk et kuru da‘vâyı hem ‘ucb ile riyâyı

Âh Mısırî ko bu sevdâyı Sübhâna erem dersen²⁴¹

202

İLÂHÎ DER MAKÂM FERAHNÂK²⁴² USÛL SOFYÂN

Benim maksûdum ‘âlemde değildir lâkin illâ Hû
Bu benim derdime dermân değildir lâkin illâ Hû

Değildir hûrî gilmân ne cennet ne hoş rıdvân
Bu benim gönlümdeki el’an değildir lâkin illâ Hû

Ânın nakş-ı hayâlinden cihân bir zerre olmuştur
Nazar etsem o zerreden görünmez lâkin illâ Hû

Ey Hüdâyî eğer idrak edersen fânî dünyâyı
Bu sözün sırrına kimse eremez lâkin illâ Hû

[193]

203

İLÂHÎ DER MAKÂM FERAHNÂK

Tutagör habl-i ümmîdi edip pîrâna taklîdi elâ billahi elâ billahi ebu’l - futûh şeyen lillah

²⁴¹ 1 kıta eksik yazılmıştır. Bkz: Mısırî, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, 2009, 2/428.

²⁴² Güftenin ferahnâk makamında Zekai Dede’ye ait bestesi bulunmaktadır. <https://dilibeyti.com/besteler/320>

Dem-â-dem eyle tahmîdi bilesin sırr-ı tevhidi **eydân**

Sakin aldanma dünyâyâ yapış zühd ile takvâyâ

Tevekkül eyle Mevlâyâ bilesin sırr-ı tevhidi **eydân nakârat**

Hevâyâ verdim efkârı pesendîde idüp kârı

Bırakma ism-i Settârı bilesin sırr-ı tevhidi

Esîr-i dâm-ı nefis olma görüp nakşına aldanma

Bu yoldan sen geri kalma bilesin sırr-ı tevhidi

Tarîkin tâcı **Rifâtdır** bu söz burda hakîkatdır

Rızâda ol ki devletdir bilesin sırr-ı tevhidi²⁴³ **eydân nakarât**

[194]

Kâlallahu Teâlâ: “Felâ tadrîbu lillâhi-l emsâl”²⁴⁴

[195]

Boş

[196]

204

İLÂHÎ DER MAKÂM (...)²⁴⁵ FASLÎ

Tennûr-i dile od yakıp **âh-ı** şererimden **amân amân**

Bir özge kebâb mâ hazar etdim ciğerimden **amân amân**

Meyân

Hay Derd ehline nû‘ş etmek için eyledim ihzâr

²⁴³ Yücebaş, *Tekirdağlı Şairler*, 142.

²⁴⁴ Nahl suresi 74. Ayette geçen “Allah için emsâl göstermeyin” yazısı kitabın başından sonuna böyle bir hatla yazılmamıştır. Eserin genelinde Mürettibe ait gayet açık ve düzgün bir yazı vardır. Bu sebeptendir ki bu yazı sonradan kitaba eklenmiştir kanaatindeyiz.

²⁴⁵ Silik olduğundan dolayı okunamaz bir vaziyettedir ancak mürettib genel olarak makam başlıklandırılmalarında “FASLÎ” kelimesini kullanmış ise başka bir “FASLÎ” başlığına kadar o makam ile alakalı güfteler yazılmıştır. Devamında bulunan makamlara bakıldığında “EVİÇ” makamında ilahîler yazıldığı görülmektedir. Dolayısıyla silik olan kısmın “EVİÇ” makamı olduğu kuvvetle muhtemeldir. Güftenin hüzzam makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/tennur-i-dile-od-yakip-ah-i-sererimden-belirsiz-huzzam.35537/>

Bezm-i gama iki şişe mey dîdelerimden amân amân

Şeb tâ be seher zârım o yâre eser etmez

Lerzîde cihân gerçi ki âhı seherimden amân amân

Âvârei hicri eleme düşeli dehre amân amân

Mâtem-zededir ins ü melek bu kederimden amân amân

Meyân

Dil beste-i zülfi siyehem yine Sezâyî amân amân

Sevdâyı cünûn gitmedi bir kerre serimden²⁴⁶ amân amân

205

İLÂHÎ DER MAKÂM EVİÇ²⁴⁷

Ey sanem noldun câna kasdın vâr

Bağrımı deldin kâna kasdın vâr

Başım önünde cevkan elinde

Çelmeden gayri yâne kasdın vâr

Tığ-ı gamzenle doğradın bağrım

Cismu cânı kurbâna kasdn vâr

Onmadık başım kavgâya saldın

Pâdişâhım seyrâna kasdın vâr

Beni gör noldum sararup soldum

Vaslın umarken hicrâna kasdın vâr

²⁴⁶ Şahver Çelikoğlu, *Divan - Sezayi-i Gülşeni* (İstanbul: Yazı Yayıncılık, 1985), 157.

²⁴⁷ Güftenin evîç makamında Bursalı Talip Bey'e ait bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/ey-sanem-noldun-cana-kastin-var-talip-bey-bursali-evic.14488/>

Bu vücudumu odlara yaktın
 Bende bildim bir yâne kasdım var
 [197]

Bu Niyâzîyi ağılattığından
 Anlâ nûr kim ihsâna kasdın vâr²⁴⁸

206

İLÂHÎ DER MAKÂM EVİÇ²⁴⁹

Tehî sanman siz beni mükerrer dost yüzün görüp geldim
 Bâki devlet rûzigâr dost yüzün görüp geldim

Âdem oldum bilmedim mükerrer nefsin boynun vurmadım
 Yanılıp buğday yedim cennetten çıkıp geldim

Nûh oldum tûfân için mükerrer çok çalıştım din için
 Dinime dönmeyeni suya gark edip geldim

Muhammedi bir gece mükerrer Hak okudu mi‘raca
 Serteser yüce yüce gökler seyredip geldim

Yalınız subhân idi mükerrer peygamberler cân idi
 Yunusda pinhân idi sûret değişip geldim²⁵⁰

207

İLÂHÎ DER MAKÂM EVİÇ²⁵¹

Benem Mecnûn sıfat Leylâsı ‘aşkın
 Muhabbet Vâmıkı Ğazzâsı ‘aşkın
 Meveddet Hüsrevi Şirini likâda

²⁴⁸ Bir beyit eksik yazılmıştır. Mısırî, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, 2009, 2/137.

²⁴⁹ Güftenin eviç makamında bestesi bulunmaktadır. Divanmakam sitesinde bestekârı Ali Şirügâni Dede olarak gösterilmiştir. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/tehi-sanman-siz-beni-dost-yuzun-gorup-geldim-ali-sirugani-dede-evic.35470/>

²⁵⁰ 10 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Tatçı, *Yunus Emre Dîvânı Tenkitli Metin*, 154.

²⁵¹ Güftenin Hammamizâde İsmail Dede Efendi’ye ait râhatü’l ervâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/benim-mecnun-sifat-leylasi-askin-dede-efendi-rahatulervah.5407/>

Olur bencileyin Dârâsı ‘aşkın
Aldı ‘aklımı ‘aşkın hayâli
Oluben serbeser sevdâsı ‘aşkın
Sor ahî Gülşenî **Şeyh Rûşenîden**
Ne bendedir olan mevlâsı aşkın
[198]

208

İLÂHÎ DER MAKÂM EVİÇ²⁵²

İsteyen yârın hâk eder vârin
Bulsa dildârın saklar esrârın

Bakmayân câna erdi cânâna
Girdi meydâna terk edip ârın

Yâr elin tutdu birliğe yetdi
Dost ile etdi gizli bâzârın

‘Âkıl ol ey dil ola gör kâmil
Ben diyen gâfîl utanır yarın

Gel Hüdâyîden âl haber erken
Hakkı isteyen kôsun inkârın²⁵³

[199]

Boş

[200]

Boş

[201]

209

²⁵² Güftenin suzidil makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilibeyti.com/besteler/600>

²⁵³ İki beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Tatçı - Yıldız, *Divan-ı İlahiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, 109; Tatçı, *Niyazi-i Mısri Halveti Divan-ı İlahiyat*, 69.

İLÂHÎ DER MAKÂM BUSELÎK FASLÎ ÂSÛL SOFYÂN

²⁵⁴Âh ey sipihr-i gaddâr vey tâlî‘i sitemkâr

Meyân

Rahmetmedin bu zâre her demde kıldın azâr **mükerrer**

Derd ile yandı cismim kân ile doldu çeşmim

Meyân

Mahvoldu ismü resmim kaldım garîb-ü nâcâr

Derdim benim bilinmez eşk-i terim silinmez

Meyân

Emvâcî gamım sinmez mânendi seyli enhâr

Kurtulmadım elemden derdü belâvü gamdan

Meyân

Mecrûh olup sitemden sînemde yâreler var

Bilinmez oldu hâlîm kalmadı hiç mecâlim

Çerhi felekse zâlim cevri eylemekde her bâr

Dâim yanâr derûnum hep zârü her zebûnum

Müstağrakı cünunum bendi gama giriftâr

Ağyâr eder cefâyı yâr eylemez vefâyı

Bilmem niçin **Zekâî** bu mihnete sezâ vâr²⁵⁵

210

İLÂHÎ DER MAKÂM BUSELÎK ÂSÛL SOFYÂN

²⁵⁴ Güftenin, Tarîk-i Rifâiyye meşâyihinden Hayrullah Taceddin Efendi'nin Mecmuây-ı ilâhiyyât adlı eserinde teravih namazının 8.gece tertibinin 3.ayağında buselik makamında okunduğu rivayet olunmuştur. "Hayrullah Tâceddin Efendi'nin Terâvih İlâhileri Tertîbi | NAĞME-İ AŞK"

<https://nagmeiask.blogspot.com/2016/06/hayrullah-taceddin-efendinin-teravih.html>

²⁵⁵ Sinan Köseoğlu, *Zekâyî Dîvânı* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 1997), 88.

Bu hulk ile ey kişi **sen derviş olamazsın mükerrer**

Bırakmazsın teşvişi **sen derviş olamazsın**

Şeyhin sözün tutmazsın hem yoluna gitmezsin

Bed huyun terk etmezsin **sen derviş olamazsın**

[202]

Pirin sözleri haktır hergün hilâfi yoktur

Senin ‘inâdın çoktur **eydân**

Zâhirini düzersin bâtınını bozarsın

Nefs elinde gezersin **eydân**

En son yola gelmedin ikrâr imân bilmedin

Şeyhe teslim olmadın **eydân**

Fuzulî der senlikden ne anladın benlikten

Geçmedin hayvanlıktan **eydân**

[203]

Boş

[204]

Boş

[205]

211

İLÂHÎ DER MAKÂM HÜZZÂM FASLÎ

²⁵⁶ Yüce sultânım derde dermânım

Bedende cânım hû demek ister

Nakarât

Ey derde dermân ey Gânî Sübhân

²⁵⁶ Güftenin Zekai Dede’ye ait suzidil makamında bestesi bulunmaktadır.

Bedende bu cân hû demek ister

Gidersin ânda gelmezsin bunda

Karanlık yerde hû demek ister

‘Alîmsin ‘âlîm doğrudur yolum

Ağzımda dilim hû demek ister

‘Âlem sırrında tevhîd nûrunda

Mahşer yerinde hû demek ister

Yûnus postunda gönül dostunda

Sırât üstünde hû demek ister

İLÂHÎ HÜZZÂM²⁵⁷

[206]

Kopmuş

[207]

Kopmuş

[208]

Boş

[209]

Boş

[210]

Boş

[211]

Boş

[212]

212

İLÂHÎ DER MAKÂM ‘İRÂK FASLÎ

²⁵⁷ Başlık atılmasına rağmen yazı yazılmamıştır.

²⁵⁸‘Aşkın ile yandır sultânım Allah

Şevkinle döndür sultânım Allah

Meyân

Sensin İlâh’ım püşt-u penâhım

Allah Allah ma‘budum Allah hu

Afv et günâhım Sultânım Allah

Nefsimi bildir aslımı buldur

Ölmeden öldür sultânım Allah

Meyân

Âl beni benden kaydı bedenden

Âyırma senden sultânım Allah

Dil cezb oluna vuslat yoluna

Lâhût iline sultânım Allah

Meyân

Eyler Zekâî hamd-ü senâyı

Dâ‘im duâyı sultânım Allah²⁵⁹

[213]

Boş

[214]

Boş

[215]

Boş

[216]

²⁵⁸Güftenin Dellalzâde İsmail Efendi’ye ait ‘ırak makamında bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/askinla-yandir-sultanim-allah-dellalzade-irak.2775/>

²⁵⁹ Bir beyit eksik yazılmıştır. Köseoğlu, *Zekâyî Dîvânı*, 161.

İLÂHÎ DER MAKÂM TÂHİRÎ FASLÎ²⁶⁰

Cânım kurbân olsun senin yoluna

Âdı güzel kendi güzel Muhammed Ahmed

Şefâat eyle bu kemter kuluna

Âdı güzel kendi güzel Muhammed Ahmed

Mü'min olanların çoktur cefâsı

Âhirette olur zevk-ü sefâsı

On sekiz bin 'âlemin Mustafâsı

Eydân

Yedi kat yerleri seyrân eyleyen

Kürsûn üstünde cevelân eyleyen

Mi'râcında ümmetini dileyen

Eydân

Derviş Yunus neyler cihânı sensiz

Sen hak Peygambersin şeksiz gümânsız

Sana uymayanlar gider imânsız

Eydân

[217]

Boş

[218]

Boş

²⁶⁰ Güftenin muhtelif makamlarda bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/gufteler/canim-kurban-olsun-senin-yoluna>

[219]

Boş

[220]

214

İLÂHÎ DER MAKÂM ŞEVKUTARAB²⁶¹ FASLÎ USÛL SOFYÂN

Aşkınla cânım bendedir bende

Meyân

Dil â sultânım sendedir sende

Nakarât**Amân Allahım bendedir bende**

Bana ey mâlik etdiğin eylik

Meyân

Bilirem kemlik bendedir bende

Eydân nakarât

Sana keşf olsa semme vechullâh

Meyân

Kande bakarsam ândadır anda

Eydân nakarât**Nûrî** ol ‘âşık ‘aşkınla yanık**Meyân**Dâim uyanık zindedir zinde²⁶²**Eydân nakarât**

[221]

Boş

[222]

²⁶¹Güftenin şevkutarab makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/askinla-canim-bendedir-bende-belirsiz-sevkutarab.2706/>

²⁶² 6 beyit eksik yazılmıştır. Bkz : Çelik, *Abdulahad Nûri ve Divanının Tenkitli Metni*, 140.

Boş

[223]

Boş

[224]

215

FASLU-L MAKÂMÂT DER MAKÂM-I HÜSEYNÎ VE SABÂDA KIRAAT OLUNUR**Kaside-i Bürde-i Şerîf**²⁶³ Mevlâye sallî ve sellim dâimen ebedâ ‘Alâ Habibike hayr’il-halkı küllihimiE min tezekkürî cîrânin bi zî selemin Mezece dem‘an cerâ min mukletin bi demi **eydân**Em hebbetir rîhu min tilkâi kâzîmetin Ve evmedal berku fi‘z - zâlemai min idami **eydân**Femâ li‘ayneke in kultekfüfâ hemetâ Ve mâ li kalbike in kultestefîk yehimi **eydân**E yahsebüs sabbü ennel hubbe münketimün Mâ beyne münsecimin minhü ve mudtarimi **eydân**Levellî hevâ lem türîk dem‘an ‘alâ talelin Ve lâ erikte li zikrîl bâni vel ‘alemi **eydân**Fe keyfe tünkîrî hubben ba‘de mâ şehidet Bihî ‘aleyke udûlû’d - dem‘i ve’s - sekami **eydân**Ve esbetel vecdû hattay abratın vedanen Mislel behâri ‘alâ haddeyke ve’l - ‘anemi **eydân**Ne‘am serâ tayfü men ehvâ fe errakanî Vel hubbû ya‘terizu’l - lezzâtî bil elemin **eydân**Yâ lâimî fil hevel ‘uzriyyi ma‘ziraten Minnî ileyke velev ensafte lem telümi **eydân**‘Adetke hâliye lâ sırrî bi müstetirin ‘Anîl vüşâtî ve lâ dâi bi müntahisimi **eydân**Mahadtenin nusha lâkin lestü esma‘uhû İnnel muhibbe ‘anî’l - ‘uzzâlî fî samemi **eydân**İnnitte hemtû nasîhaş şeybi fî ‘azelî Veşşeybü eba‘dü fî nushin ‘anî’t - tühemi **eydân**Muhammedün seyyidül kevneyni ves sekaleyni Vel ferîkayni min ‘urbin ve min ‘acemi **eydân**Hüvel Habîbüllezi türca şefâatühû Li külli hevlin minel ehvâli muktehimî **eydân**

Mevlâye sallî ‘ala Muhammedin ‘âla Evlâdihi’l - fadlan ve küllihim ecma‘in

216

MAKÂMÂT DER MAKÂM BAYÂTÎ VE ‘ACEMDE KIRAAT OLUNUR

Huve lâ ilâhe illallah Huve lâ ilâhe illallah Pirim Sa‘deddin şey’en lillah hu

[225]

Yâ Sa‘dettin yâ Cibâvî tutdu ‘âlemî bürhânı

Halifesi fukarası tarikinde hizmetkârı

²⁶³ Güftenin farklı makamlarda besteleri bulunmaktadır <https://divanmakam.com/wiki/imam-busuri.3667/>

Eydân nakarât

Türbei yânî çabâda aşkım var ona ziyâde
Yedi iklim dört köşede her yevm zikrullahın

Eydân nakarât

Mülhid ta‘n ettin o şaha ‘âsî olursun virâne
Gel cevherinden nûş eyle vâsıl olursun Allaha

Eydân nakarât

Hazreti şeybâdır ceddi Muhammeddendir irşâdı
İştihad etti bu derdi birun kıldı ihsânı

Eydân nakarât

Medh eyledi seni ‘İzzî hilâf değil hakdır sözü
Kabul eyle cümlemizi yâ Sa‘deddin ebû ‘Âlî

Eydân nakarât

217

MAKÂMÂT DER MAKÂM ‘İRÂK VE SEGÂHDA OKUNUR

Allahümme sallî ve sellim ‘alâ seyyidînâ Muhammedin ve ehli’l - kirâm

Kif bâbel hayri ev bâbe’n - nirân

Ev fî babî’r - rahmeti ev babe’s - selam

Eydân nakarât

În habertum rubu‘î fî tilke’l - hıyâm

Beleğâ ‘ulumî mekarrake’s - selâm

Eydân nakarât

Îzâ mâ vasaltum liva‘dil ‘akik

Tallahi beleğtum yâ rabua’l - merâm

Eydân nakarât

Yâ nebiyyallah yâ habiballah

Yâ rasullallah ya bedre't - temâm

Eydân nakarât

[226]

Yâ hayrel halâik yâ sirral Cevâd

Yâ ekser Fâlik yâ nura'z - zalâm

Eydân nakarât

Ya hâdil matâ yâ fakâ yâ liseyl

Şera'al cebâ yâ ey nasebel hıyâm

Eydân nakarât

218

MAKÂMÂT DER MAKÂM SEGÂH

Salli yâ rabbe'l - beriyyâ 'ala'n -nebiyyi'l - hâdi's - seriyyâ

Yâ rabbi bizatil 'ulyâ ve bisırri esrâri'l - heviyyâ eydân

Min külli nûri's - şerîf Muhammed hayru'l - beriyyâ hay

Eydân

Bi tarîki Sa'deddin summe't - taklibi ve'l - mûsiliyyâ hay

Eydân

Ve'l - Kadiriyyeti sa'detin sâdû bi ahlâkin radiyyâ hay

Eydân

Bi cemâ'ti'l - kutbi'r - Rıfâ'î min hubuvvin liyelu'v - ve'l - 'idâ hay

Eydân

Ve'l - Aḥmediyye ma'serrun nâlu's - sıfâti'l - eşrefiyyâ hay

Ve yedmenu İbrahim men dalle'r - rumûdel bâtiniyyâ hay

Eydân

Men ye'ubi'l - halvetiyye beyne ve'l - celvetiyyâ hay

Eydân

Venşur livâ'e tariķinâ bi'l - ḥâfeteyni 'ale's - seviyyâ hay

Eydân

Summe's - salâtu ma'a's - selâmi'r - rıdâ ma'a't - taḥiyyâ hay

Eydân

[227]

219

MAKÂMÂT İSMİ CELÂLDE KIRÂAT OLUNUR

Allahuekber küllemâ kâle'l mu'ezzinu fi'l hay Hayya'lassalâh ve hayya'alelfelâh ve eykaza külle men fi'l hay

Yâ kalbu emdih Muhammedin mâ damet ente hay Sırr yâ delîlu ve ente mursâhâ 'alâ zâke'l hay

Sellim 'alâ'l lezi bi'l hicri's şerîfi hay Yâ hay yâ kayyum yâ sameden te'âlâ 'an müsnâdir

Ente'l 'alîmu bimâ muli'et bihi ve ente 'aleyhi şâhid Ente'r rakîbu 'ala'l 'ibâdi ve ente fi'l melekûti vâhid

Ente'l müyessiru ve'l museyyibu ve'l musa'id Yessirlenâ feracen karîben yâ ilâhî lâ tubâ'id

Yâ hayyu yâ kayyumu yâ bedî'u's semavâti ve'l ardi Yâ mâlike'l mülki yâ ze'l celâli ve'l cemâli ve'l kemâli ve'l ibtidâ'i

Yâ Hayyu yâ Kayyumu ente'l Bâkî Allah

[228]

220

FASLI MEVLÜDÜN NEBÎ İLÂHÎ DER MAKÂM UŞŞÂK²⁶⁴ TEVŞİH USÛL

Ey şehinşâh-ı serîr-i enbiyâ vü evliyâ

Vey sipehsalâr-ı hayl-i etkiyâ vü asfiyâ

Meyân

Ey vücûd-i pâk ey nûr-i musavver pür-ziyâ

Mevlid-i Sultân-i Kevneyn Muhammed Mustafâ

221

İLÂHÎ DER MAKÂM SABÂ USÛL

Bir ismi Mustafâ bir ismi Ahmed Allahümme sallı alâ Muhammed

²⁶⁴ Güftenin Ahmet Çelebi (Tiznâm) tarafından bestelenmiş uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır.
<https://divanmakam.com/forum/ey-sehinsah-i-serir-i-enbiya-vu-evliya-yusuf-celebi-tiznam-ussak.14585/>

Rûzi mahşerde bize eyle meded Allahümme salli alâ Muhammed ²⁶⁵

222

İLÂHÎ DER MAKÂM RÂST²⁶⁶ USÛL EVSAT

Merhabâ ey mevlid-i peygamberî Gel berî ey mâh-ı perver gel beri

Meyân

Meclis-i mevlidedir zevk u neşât **yâ Rasûlallah amân**

Dil o meclisde olur gamdan berî

Şerbet-i sükker verir kabz-ı dile Cân dimâğında olur ûd ü ‘anberi

Meyân

Salli yâ Rabbi ‘alâ hayri’l - verâ **yâ Rasûlallah amân**

Oldu **Hakkının** bu virdü ezberi

223

TEVŞİH İLÂHÎ DER MAKÂM RÂST²⁶⁷ USÛL

Bu şeb hurşîdi evrenge risâlet geldi dünyâyeye

Muhammed Mustafânın nûru saldı ‘âleme sâyeye

Donandı ‘âlemi bâlâ serâser nûr ile ol şeb

Kadem basdı vücûd iklimine ol âsumân pâyeye

[229]

224

TEVŞİH İLÂHÎ DER MAKÂM HÜSEYNÎ²⁶⁸ USÛL EVSAT

Ravzana çün yüz süren bulur amân

El amân ey fahri ‘âlem el amân

Her gelen dil haste bulur tâze cân

²⁶⁵ 8 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Avni Erdemir, *Anadolu Sahası Musikişinası Divan Şairleri* (Ankara: Türk Sanatı ve Eğitimi Vakfı, 1999), 118.

²⁶⁶ Güftenin Kalburcuzâde Zakir Hacı Mehmed Efendi’ye ait râst makamında bestesi bulunmaktadır.

<https://dilbeyti.com/besteler/207>

²⁶⁷ Güftenin Draman Zakiri Şeyh Ahmet Efendi’ye ait râst makamında bestesi bulunmaktadır.

<https://dilbeyti.com/besteler/208>

²⁶⁸ Güftenin Mustafa Latif Ağa’ya ait hüseyinî makamında bestesi bulunmaktadır.

<https://dilbeyti.com/besteler/498>

El amân ey fahri ‘âlem el amân

Eylesin bir kerre lütfunla nazâr

Hiç derdinde kalır mı bir keder

Kıl şefa‘at hakdan eder Basar

El amân ey fahri ‘âlem el amân

Oldum ‘aşkınla diyârımdan cüdâ

Tâ duhûli ravzana olam sezâ

Hamdülillah Hak nasîb etdi bana

El amân ey fahri ‘âlem el amân

Anda kim medfûn olan nâzik tenin

Cenneti a‘lâya benzer medfenin

Dervîş **Abdullah** garîbindir senin

El amân ey fahri ‘âlem el amân

225

TEVŞİH DER MAKÂM ‘İRÂK²⁶⁹ USÛL DÜYEK

Mahbûbi Hudâ zâtı şeref yârı Muhammed

Makbûli ilâhîdir etvârı Muhammed

‘Âlemlere rahmet olacak zâtı şerîfî

Bu ümmete hod mahzı kerem kânî Muhammed

Meyân

Ol göz ki o şemsü’ş - şerefi görmeye efsûs

Parlatmış iken ‘âlemî envârı Muhammed

Bir bendei makbûli Hudâsın sana müjde

²⁶⁹ Güftenin Muhammediyeci Mustafa Efendi’ye ait ‘ırâk makamında bestesi bulunmaktadır.
<https://dilbeyti.com/besteler/759>

Girdise ele ser riştei âsârı Muhammed

Meyân

A‘mâlini ahvâlini düstûri ‘amel kıl

Tâ keşf ola **Nazmî** sana esrâr-ı Muhammed²⁷⁰

226

TEVŞİH DER MAKÂM HİCÂZ²⁷¹ VE EVİÇ²⁷² USÛL

Çün doğup tuttu cihân yüzünü hüsnün güneşi **Yâ Rasûlallah âmân**

Kim ola sevmeye bu vechile sen mâhıveşi **Yâ Rasûlallah âmân kıl şefa‘at yâ şefi‘al muznibin işfe‘ lenâ**

[230]

Veddûhâ virdine vel-leyl okuram sümbülüne Rûşenî virdin okur külle gadât ve ‘aşı²⁷³

Yâ Rasûlallah âmân Yâ Rasûlallah âmân kıl şefa‘at yâ şefi‘al muznibin işfe‘ lenâ

227

TEVŞİH DER MAKÂM RÂST²⁷⁴ USÛL

‘Âlemler nûra gark oldu Muhammed doğduğu gece

Mü‘min münâfık fark oldu O sultân doğduğu gece

‘Arş nuru yere indi Suyun rengi nûra döndü

Hep susuzlar suya kandı Muhammed doğduğu gece

Hûri kızları geldiler Kundağın bile sardılar

Muhammede yüz sürdüler Muhammed doğduğu gece

²⁷⁰ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2017/10/mahbub-i-huda-zat-seref-bar-muhammed.html>

²⁷¹ Güftenin hicâz makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/cun-dogup-tuttu-cihan-yuzunu-husnun-gunesi-belirsiz-hicaz.10777/>

²⁷² Güftenin eviç makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/cun-dogup-tuttu-cihan-yuzunu-husnun-gunesi-belirsiz-evic.10776/>

²⁷³ 9 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Orhan Kemal Tavukçu, *Dede Ömer Rûşenî HayaP, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni* (Erzurum: Suna Yayınları, 2005), 183.

²⁷⁴ Güftenin Çalakzâde Şeyh Mustafa Efendi’ye ait râst makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/alemler-nura-gark-oldu-muhammed-dogdugu-gece-mustafa-efendi-calakzade-rast.1149/>

Hûri kızları hepsi o sürura ver tapusu

Açıldı cennet kapısı Muhammed doğduğu gece

Muhammed dünyaya geldi Kurân Muhammede indi

Nur geldi üstüne konu Muhammed doğduğu gece

Muhammed âneden düştü kâfirlerin ‘aklı şaşdı

Kiliseler yere geçti Muhammed doğduğu gece

Yûnus der ki ey kardeşler akıtalım gözden yaşlar

Secde kıldı dağlar taşlar o server doğduğu gece

228

İLÂHÎ TEVŞİH DER MAKÂM UŞŞÂK²⁷⁵ USÛL EVSAT

Tende cânım canda cânânım Muhammed Mustafâ

Mülki dil tahtında sultânım Muhammed Mustafâ

Muntazırdır mâh cemâlin görmeğe ‘âşıkların

Gel tulû‘et mâhı tâbânım Muhammed Mustafâ

Yâ Rasûlallah garîbindir senin **Abdüssamed**

Kıl şefâ‘at ey kerem kânım Muhammed Mustafâ

[231]

229

İLÂHÎ TEVŞİH DER MAKÂM HİSÂR²⁷⁶ USÛL

Nûri Fahri ‘âleme bir zerre olmaz âfitâb

La‘li nâbından nümûne gevheri yektâda tâb

Meyân

²⁷⁵ Güftenin Çalakzâde’ye ait hicâz makamında bestesi bulunmaktadır bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz:

<https://dilbeyti.com/gufteler/tende-canim-canda-cananim-muhammed-mustafa>

²⁷⁶ Güftenin hüseyinî makamında Dede Efendi’ye ait bir bestesi bulunmaktadır.

<https://assets.dilbeyti.com/besteler/1891>

Pâyine yüz sürmeğe müştâk ola ‘arşı berîn
Var kıyâs et kimdir ol peygamberi ‘âlî cenâb²⁷⁷

230

TEVŞİH DER MAKÂM RUHÂVÎ²⁷⁸ USÛL

Bu gülşende hezârî bînevâyım yâ Rasûllallah
Velî âzürdei hârî cefâyım yâ Rasûlallah

Nola olsam devâ cûyendei dârûyi ihsânın
Esîri derdi ‘aşkım müptelâyım yâ Rasûlallah

Meded sendendir ey kâni şefa‘at bendene yoksa
Huzuru hakka mahcubu hatayım yâ Rasûlallah

Beni gencine fazlı hudâdan bahre yâb eyle
Der lütfun ver muhtâcî ‘atayım yâ Rasûlallah

Yüzüm yok arz-ı hâle arsagâh-ı haşre vardıkta
Günahkârım giriftâr-ı hevâyım yâ Rasûlallah

Kerem kıl lûtfu ihsânınla dilşâd eyle ben zârı
Nahifiyim kapında bir gedâyım yâ Rasûlallah²⁷⁹

231

TEVŞİH DER MAKÂM SABÂ²⁸⁰ USÛL SOFYÂN

Kudûmün rahmetü zevkü safâdır yâ Rasûlallah
Zuhûrun derdi uşşâka devâdır yâ Rasûlallah

²⁷⁷ 4 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Abdullah Aydın, “Hanyalı Nuri Divanı’ndan Hareketle Giritli Şairlere Ek”, *Türklük Bilimi Araştırmaları* 26 (2009), 53.

²⁷⁸ Güftenin pençgâh makamında Ali Şirügâni Efendi’ye ait bir bestesi bulunmaktadır.
<https://assets.dilbeyti.com/besteler/202>

²⁷⁹ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: A. İrfan aypay, *Nahifi Süleyman Efendi: HayaP, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 1992), 429.

²⁸⁰ Güftenin çargâh makamında Aziz Mahmut Hüdayi’ye ait bestesi bulunmaktadır.
<https://assets.dilbeyti.com/besteler/551>

Nebî idin dahi Âdem dururken mâ’i tîn içre
İmâmı evliyâsın revâdır yâ Rasûlallah

Kemâli zümrei kümmel senin nûrunla bulmuşdur
Vücûdun mazharı tâmmı Hudâdır yâ Rasûlallah
[232]

Seninle erdiler zâta dahi envâ’ı lezzâta
İşin erbâbı hâcâta ‘atâdır yâ Rasûlallah
Hüdâyîye şefâ‘at kıl eğer zâhir eğer bâtın
Kapuna intisâb etmiş gedâdır yâ Rasûlallah²⁸¹

232

TEVŞİH DER MAKÂM RÂST²⁸² USÛL SOFYÂN

Şefîu’l - halkı fî’l - mahşer Muhammed sâhibü’l - minber
Meyân
Ebûbekir ‘Ömer ‘Osmân emîrü’l - mü’minîn Hayder
Rıdvânullahi te‘ala ‘aleyhim hüve’s - sâkî ‘alel Kevser
Lâ ilâhe illallah Muhammed hak Resûlullah

233

TEVŞİH DER MAKÂM DÜĞÂH²⁸³ USÛL EVSAT

Yâ ilâhî âsitânın hasteye dârü’s - şifâ
Şerbet-i vaslın içenler buldu her derde devâ

Bahr-i rahmet katresi yanında cümle yok olur
Her ne denli çok olursa bizde cürm ile hatâ

Ger ziyayı şemsi zâtın irmez ise salike

²⁸¹ Tatçı - Yıldız, *Divan-ı İlahiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, 73.

²⁸² Güftenin râst makamında Suyolcuzade Salih Efendi’ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/sefiul-halk-i-fil-mahser-ii-salih-efendi-suyolcuzade-rast.34605/>

²⁸³ Güftenin bir nüshada Hahız Ahmed Irsoy ayrı bir nüshada Ali Şirüganî Dede’ye ait düğâh makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://divanmakam.com/forum/ya-ilahi-asitanin-hastaya-dar-i-sifa-ahmet-irsoy-hafiz-dugah.36896/>

Nice kat‘ eder menâzil kande erişir atâ

Mahzı fazlından ilâhî vâkıf et esrârına

İdelim her hâl ile sırrı Resûle iktidâ

Zerre görünmez Fenâi işbu âlem ‘Ârife

Bir demine vuslatın iki cihân olmaz bahâ²⁸⁴

[233]

234

FASLI CUMHÛR İLÂHÎSİ DER MAKÂM EVİÇ²⁸⁵ USÛL EVSAT

Mefhari cümle cihânsın ey şefâ‘at ma‘deni

Mekke'de doğdun Medîne içre kıldın meskeni

Meyân

Vuslatınla ben fakîri eyle mesrûr ey ğanî

Düşdü gönlüm yâ Muhammed cânım arzular seni

Cenâbı hakdan resûlsün sen beşâret ettin

‘örfü küfrü kat‘ edip dînî ‘imarât ettin

Meyân

Ravzai pür nurunu bir kez ziyâret ettin

Nakarât

Enbiyâlar serverisin yâ Muhammed Mustafâ

Nûri vechin pertevidir ‘âleme verdi zıyâ

Meyân

Âsitânında kulundur bu İmâm Şeyh Vefâ²⁸⁶

Nakarât

²⁸⁴ Alim Yıldız, *Fenayi Divanı (Metin - Muhteva - Tahlil)* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2002), 452.

²⁸⁵ Güftenin eviç makamında Hacı Faik Bey’e ait bestesi bulunmaktadır. Bkz:

<https://divanmakam.com/forum/mefhar-i-cumle-cihansin-ey-sefaat-madeni-faik-bey-haci-evic.25323/>

²⁸⁶ Bu güfte, birçok yerde sehven Şeyh Vefâ Hazretlerine atfedilmiştir. Aslında türbedârlığını yaptığı için Vefâ Türbedârı diye meşhûr olan Osman Efendi'nindir.

235

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM SEGÂH²⁸⁷ USÛL

Derdimin dermanı sensin yâ Muhammed Mustafa yâ Rasûlallah

Meyân

Gönlümün sultânı sensin yâ Muhammed Mustafa yâ Rasûlallah

Sırrı ev ednaya mâliksin eyâ mir'at-ı Hakk yâ Rasûlallah

Meyân

Taht-ı levlak şâhı sensin yâ Muhammed Mustafa yâ Rasûlallah

Eyledi barı günah kaddi Nasûhî idü tâ yâ Rasûlallah

Meyân

El meded ey çâre sensin yâ Muhammed Mustafa yâ Rasûlallah²⁸⁸

236

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM ŞEVKUTARAB²⁸⁹ USÛL EVSAT

Bir mu'azzam pâdişâhsın ki kulundur cümle şâh

Kurb-i ev ednâya vaz'oldu senin için tahtgâh

[234]

Meyân

Nüh felek heft zemîn âncak sanâ bir bârgâh

Emrine mahkûmdur 'âlem her sözün vahyi ilâh

Nakarât

Essalâtu ve's - selâmu ey hâdiyyi râhı Hudâ

Âh Küntü 'âsî yâ şefî'al müznibîn işfa'lenâ

Hangi hâke bassa pâyı devletin ol Tûr olur

²⁸⁷ Güftenin segâh makâmında İbrahim Ağa'ya ait bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/216>

²⁸⁸ İki beyit eksik yazılmıştır. Bkz : <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2015/12/derdimin-derman-sensin-ya-muhammed.html>

²⁸⁹ Güftenin şevkutarab makâmında Zekai Dede Efendi'ye ait bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/658>

Cânibi Hakktan tecelliyyât ile pürnûr olur

Meyân

Her nazarda ‘aynına vechi Hudâ mağzûr olur

Bu Selâmî hizmetin na‘tın ile mağfûr olur

Âh Essalâtu ve’s - selâmu ey hâdiyyi râhı Hudâ

Küntü ‘âsî yâ şefî‘al müznibîn işfa‘lenâ ²⁹⁰

237

CUMHÛR İLÂHÎSİ DER MAKÂM HİCÂZ²⁹¹ USÛL EVSAT

Rumda ‘Acemde ‘aşık olduğum

Yemen illerinde Veysel Karani

Meyân

Allah'ın Habibi dostum dedi

Eydân

Hırkası var idi deve yününden

Asası var idi hurma dalından

Hiç gözün ayırmaz ka‘be yolundan

Eydân

Hırkadan çıkarmaz idi bâşını

Severdi Ahmedî dökerdi yâşını

Onun dostluğuna çekdi dişini

Eydân

²⁹⁰ 3 kıta eksik yazılmıştır. Bkz: Kaya, *Divan-ı Selâmî*, 218; Ali Yılmaz - Mehmet Akkuş, *Osmanzâde Hüseyin Vassaf Sefîne-i Evliya* (İstanbul: Kitabevi, 2011), 2/299-300.

²⁹¹ Güftenin hicâz makâmında Kazasker Mustafa İzzet Efendi'ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://dilbeyti.com/besteler/1605>

Anasından doğdu dünyaya geldi
Melekler kanadın altına serdi

Rasûlün tacıyla hırkasın giydi

Eydân

[235]

Muhammed mescidden evine geldi
Veyisin nurunu kapıda gördü

Meyân

‘Aîşe anaya sordu kim geldi

Eydân

Erenler elinde kemer belinde
Âk nurdan beni var hem sağ yanında

Meyân

Sultan Veyis derler hak yolunda

Eydân

Veyis dedikleri sen misin ulû velî
Anadan doğar böyle pir velî

Dili Kur’an okur tâc urur eli

Eydân

Ebûbekir ‘Ömer ‘Osmân geldiler
Arayı arayı dağda buldular

Meyân

El kaldırıp hayır dua aldılar

Eydân

Yunus bunda idi kendisi ânda
Arzum kaldı benim yine ol yerde

Meyân

Aslını sorarsan karan kökünden

Eydân

238

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM BAYÂTÎ²⁹² USÛL EVSAT

Edelim cevlan kılalım seyrân
Mest olup hayran şeyh eşiğinde

Nice bir ülfet edelim uzlet
Çekelim halvet şeyh eşiğinde

Bırakdım ‘ârı istedim yârı
Kesdim zünnârı şeyh eşiğinde

Aldım himmeti geçdim zulmeti
İçdim hayatı şeyh eşiğinde

[236]

‘Âşıkım Vallah olmuşum Billah
Maksudum Allah şeyh eşiğinde

Yunusum elhâk dîdâra müştak
‘Âşıkım ‘uşşak şeyh eşiğinde

239

²⁹² Güftenin bayâtî makâmında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/gufteler/edelim-cevlan-kilalim-seyran>

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM MUHAYYER²⁹³ USÛL EVSAT

Cümle ‘âlem aşinâ arada ben bîgâneym

Her işim ağyâr ile gör kim ‘aceb dîvâneym

Teşneyim zulmette kaldım âbı hayvân isterim

Girmedin deryayı ‘aşka tâlibi dürdâneym

Bilmeyip ta‘mîri cismim çûn beni kıldın harâb

Ey meded mi‘mârı ‘âlem kıl nazar vîrâneym

Mey furûş oldum salâdır ehli ‘aşka **Şemsiyâ**

Bizdedir hamrı ezel gelsin gelen meyhâneym²⁹⁴

240

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM ‘İRÂK²⁹⁵ USÛL

Tâlibi Hakkın devâsı derddir sermâyesi

Anınçün âh u zâr olur hemîn hem sâyesi

‘Âşıkın ma‘şûk yolunda derdi artdıkça müdâm

Artar anın dembedem akrân içinde pâyesi

Tâ‘atın ihlâsa ermez ‘ilm ile a‘mâl ile

İzzeti ko zilleti tut oldur anın mâyesi

Arzı vâsi‘ ister isen kâmilin gir kabzına

'Arş kürsîden genişdir bir velînin âyesi

[237]

‘Ârifin gönlünü bilmez kandedir halkı cihân

²⁹³ Güftenin muhayyer makamında Ali Şirügâni Dede'ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/cumle-alem-asina-ben-ona-bi-ganeyim-ali-sirugani-dede-muhayyer.10006/>

²⁹⁴ Recep Toparlı, *Şemseddin Sivasî Divanından Seçmeler* (Sivas: Sivas Belediyesi, 2015), 64.

²⁹⁵ Güftenin 'Irak makamında Osman Efendi'ye ait bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/talib-i-hakkin-devasi-derd-durur-sermayesi-osman-irak.35248/>

Ol ki Ankâdır yere düşmez anın bile sâyesi

Kim ki mâ zâga'l - basar sultânının tıflı ol

Mısrîyâ şol feyzi akdes nûru oldu dâyesi²⁹⁶

241

CUMHÛR İLÂHÎSİ DER MAKÂM HİCÂZ²⁹⁷ USÛL

Müsahhar emrine hep cümle eşyâ mükerrer amân

Senindir kul senindir hükm efendi mükerrer amân

Meyân

Elin altındadır dünyâ vü ukbâ²⁹⁸ mükerrer amân

Eydân nakarât

Kulun sana layık işi yok imiş

Yoktan sudur eder zîrâ yok imiş

Meyân

Hüdâyîye senin lütfun çok imiş

Eydân nakarât

242

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM UŞŞÂK²⁹⁹ USÛL

Tecellî şevki dîdârın beni mest eyledi hayrân

Meyân

Ene'l Hakk sırrını cânım anınçün kılmadım pinhân

‘Acep hayrân u mestim kim bilişten bilmezem yâri

Meyân

²⁹⁶ Mısrî, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, 2009, 3/443.

²⁹⁷ Güftenin hicaz makamında Ali Şirügâni Dede'ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://dilbeyti.com/besteler/1569>

²⁹⁸ Güftekârı aynı iki farklı şiirin birleşiminden oluşmaktadır. İki ayrı güfteden toplam 9 kıta eksik yazılmıştır. Bkz: Tatçı - Yıldız, *Divan-ı İlâhiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı*, 32,37.

²⁹⁹ Güftenin 'uşşâk makamında Üsküdarlı Zakirbaşı Ali Efendi'ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/tecelli-sevk-i-didarini-beni-mest-eyledi-hayran-ali-efendi-uskudarli-zakirbasi-ussak.35462/>

Gözüm her kanda kim baksa görünen sûreti Rahmân

Çürümüş tenlere bir kez eğer dersem bi iznî kum

Meyân

Yalın ayak u baş açık duralar kamusu uryân

Benim ğumârı yâr eden benim mansuru dar eden

Meyân

Benim evvel vâri vâr eden benim emrimdedir her ân

[238]

Bu ay u gün bu yıldızlar bu geceler bu gündüzler

Meyân

Bu yaz kış ve güzler benim emrimdedir yeksân

Sanırsın **Eşref**oğluyam ne Rûmîyem ne İznîkî

Benem ol Dâim ü Bâkî göründüm sûretâ insân³⁰⁰

243

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM UŞŞÂK³⁰¹ USÛL

Her kaçan anarsam seni kararım kalmaz Allahım

Senden gayrı gözüm yâşın kimseler silmez Allahım

Okunur dilde destânın âçılır bağ-u bostânın

Sen yaprağı gülistânın gülleri solmaz Allahım

Sensin dillerde okunân sensin canlarda yakınan

Senin ‘aşkına dokunan kendini bilmez Allahım

‘**Aşık Yûnus** seni ister lutf eyle cemâlin göster

³⁰⁰ 13 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Mustafa Güneş, *Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı* (Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitim Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 1994), 334.

³⁰¹ Sayfa 177’de ilâhî başlığı altında geçen güfte ikinci kez cumhur ilahisi olarak tekrar edilmektedir. Güftenin uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır.

Cemâlin gören ‘âşıklar Ebedî ölmez Allahım

244

CUMHÛR İLÂHÎSÎ DER MAKÂM SABÂ³⁰² USÛL

Yine andım yine efendim gönlüm alanı aman aman

Benim gönlüm alıp efendim şeyda kılanı âh mükerrer

Çün aldın gönlümü efendim ver gil muradın aman aman

Murâdın bu senden efendim göster cemalini âh mükerrer

Gerçi sever Hakkı efendim Şems-i Tebrîzî aman aman

Fedâdır yoluna efendim baş ile cânı âh mükerrer

[239]

245

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM HİCÂZ³⁰³ USÛL

Esmâyı ilâhiyyede bî had hünerim var

Her demde semâvatı hurûfa seferim var

Gönlüm göğünün yıldızının hiç adedi yok

Her burçda benim bin güneş bin kamerim var

‘Âlimlere ebced hocası olmak olur ‘âr

Alçak görünen ebcede âlî nazarım var

‘Arşî ve semâvatı ulûmun budur elhak

Hem dahî zemîninde tükenmez güherim var

Bununla bir oldu dem-i Îsâ ile Mısrî

Gönlüme dahî ne gelirim ne giderim var³⁰⁴

³⁰² Güftenin bestenigâr makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/1166>

³⁰³ Güftenin hicâz makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/esma-i-ilahiyede-bihad-hunerim-var-belirsiz-hicaz.13585/>

³⁰⁴ Mısrî, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, 2009, 2/134.

246

CUMHÛR İLÂHÎSÎ DER MAKÂM SABÂ³⁰⁵ USÛL

Gelmişem vahdet elinden ‘aşk ile cihâne ben

İçmişem câmı ezelden olmuşam mestâne ben

Rabbenâ fağfir lenâ zünübenâ verham lenâ Allah

Gönlüme nûri tecellî dost cemâline dürür

Şem'ine pervâne oldum aşk ile yâne ben

Nakarât

Çünkü kerremnâ benî âdem dedi Kurânda Hakk

Âyineveş sûret oldum cism ile ol câna ben

Çünkü bu sevdâyı yazdı desti kudret bâşıma

Anınçün yok karârım düşmüşem nirâne ben

Ey Sinânî ‘aşk makâmı bes rızâyı hakk dürür

Pâdişâhım hizmetinde durmuşam dîvâne ben³⁰⁶

[240]

247

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM SEGÂH³⁰⁷ USÛL EVSAT

Bilmeyen cân Yûsufun Ken‘ânı bilmez kandedir

Öz vücudu misrının sultânı bilmez kandedir

İçmiyen vuslat şarâbın yâr elinden her zaman

Benzer ol mâhîye kim ummânı bilmez kandedir

³⁰⁵ Güftenin sabâ makamında Derviş Sadayî'ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/gelmisem-vahdet-elinden-ask-ile-cihane-ben-belirsiz-saba.16088/>

³⁰⁶ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Raif Virmiça, *Prizren'de Kültür Sanat ve Şairlik Geleneği* (Kosova: Kosova Türk Araştırmacıları Derneği, 2008), 69.

³⁰⁷ Güftenin segâh makamında Hisari Şeyhi Mehmed Efendi'ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/gormeyen-can-yusufun-kenani-bilmez-kandedir-mehmet-efendi-hisari-seyhi-segah.17682/>

Bilmeyen ‘ilmi leduniti derun kitabı okusun
Zâhir ‘âlim denir Kur’an bilmez kandedir³⁰⁸

Mubtelâyı ‘aşk oluben bilmiyen cânânesini
Der ile dermân eder dermâni bilmez kandedir
Can kulağıyle işit **Muhyî**³⁰⁹ Muhammed nutkudur
Kendi nefsin bilmiyen Rahmânı bilmez kandedir³¹⁰

248

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM EVİÇ³¹¹ USÛL EVSAT

‘İlim bahri vücûd âsdâfanın dürdânesiyem ben
Me‘ârif kenzi dil asnâfının vîrânesiyem ben

Benim ‘ilmim katında müctehidler ‘âciz oldular
Velî ‘ilmi ilâhînin deli dîvânesiyem ben

Birer hâle cihânın halkı bir bir râzı oldular
Benim bir hâle meylim yok hakkın bilmem nesiyem ben

Eğerçi sûretâ âhirde geldim ‘âlemi mülke
Ne mâzîyem ne müstakbel her ânın ânesiyem ben

Yitirdim benliği benlik bana Hakk benliğindendir
Tekellümde hitâbı gaybının kârhânesiyim ben

[241]

Ne Mısrîyem ne Mehdîyem ne ‘Îsâyem ne insânem

³⁰⁸ Bu beyit aynı güfteye yer almamaktadır. Bkz: Ayfer Kayabaşı, *Sârbân Ahmed Dîvânı* (Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1995), 78.

³⁰⁹ Mürettib güfte sahibi olarak başka bir mahlas kullanmış. Detaylı tarama sonucunda güfte sahibinin Ahmed Sârbân olduğu anlaşılmaktadır. Detaylı bilgi için bkz: Kayabaşı, *Sârbân Ahmed Dîvânı*, 145. ; Cemil Çiftçi, *Tasavvuf Kitabı* (İstanbul: Kitabevi, 2003), 364.

³¹⁰ 3 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Kayabaşı, *Sârbân Ahmed Dîvânı*, 145.

³¹¹ Güftenin evîç makamında Ali Şirügâni Dede'ye ait bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/1318>

O yanan dâimâ şem‘inin velî divânesiyem ben³¹²

249

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM SABÂ³¹³ USÛL EVSAT

Melekler hazır olmuştur niçin tevhide gelmezsin
Kamu ervahlar dolmuştur niçin tevhide gelmezsin
Hızır bunda erenler bunda erenler bunda erbâbı safâ bunda
Gelenler cümle gelmiştir niçin tevhide gelmezsin

Çıkar erbâbı tevhidin makâmı ‘arşa enfâsı
Nefsin tutanlar bulmazlar niçin tevhide gelmezsin

Bulanlar **Hakkıyâ** hakkı bulur tevhid ile şolkîm
Anı bulmaz ne yolmuşdur niçin tevhide gelmezsin

250

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM³¹⁴ HÜZZÂM USÛL DEVRİ REVÂN

Gel vücudun âteşi ‘aşkı Habîbullâha yak **mükerrer âh**
Çeşmi kalbi ol ziyâda feth edip Mevlâya bak **mükerrer**

Meyân

Sinen içre nûri zikriyle uyandır bir çerâğ **mükerrer âh**
Ol çerâğın şu‘lesiyle görüne dîdârı Hak **mükerrer**

Meyân

Nûri fahri ‘âleme eyle teveccüh dâimâ **mükerrer âh**
Mahı kalbin ede engüştü înâyet iki şak **mükerrer**

³¹² Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Mısırî, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, 2009, 3/182.

³¹³ Güftenin sabâ makamında Şeyh Sadık Efendi’ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/melekler-hazir-olmustur-nicin-tevhide-gelmezsin-sadik-efendi-seyh-saba-zemzeme.25463/>

³¹⁴ Güftenin hüzzâm makamında Sultan VI. Mehmed (Vahideddin) Efendi’ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/gel-vucudun-ates-i-ask-i-habibullaha-yak-sultan-vi-mehmed-vahideddin-huzzam.15872/>

Meyân

Âh Şemsi Haktan erişip nûri ‘inâyet bir nefes

Dilerim kalbi Zekâî açıla misli şafak ³¹⁵

[242]

251

İLÂHÎ CUMHÛR KİYÂMDA EVİÇ ³¹⁶

Bi sultâner Rifâ‘î yâ Seyyîd Ahmed hayyâna

Kutbül keviney ebül alemeyni min nesli Rasûlillah

Talebna babe Mevlanâ kerim leyse yunsinâ

Ve sadekna bime cânâ huve’s - sâdiku Rasûlillah

Eydân nakarât

Muhammed ibni abdillah kare’nâ fî kitâbillah

‘Aleyke kubbetul hadra tucâhidu fî sebilillah

Eydân nakarât

Muhammed kâle ya rabbi sualu ümmeti ba’di

Ve vehebnâ minezzenbi ve ğaffâru zunubi Allah

Eydân nakarât

Muhammed zeynu külli zeynin venşakkel kameru’n - nisfeyni

Elhasenu vel Huseynu ve salli ya ibadillahi

Eydân nakarât

252

İLÂHÎ CUMHÛR KİYÂM DER MAKÂM UŞŞÂK ³¹⁷

Cem‘ olmuş dervîşleri Sultân ‘Abdülkâdir'in

³¹⁵ 2 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Köseoğlu, *Zekâyî Dîvânı*, 21.

³¹⁶ Güfte Arapça olmasına rağmen ilâhî başlığı atılmıştır. Güftenin evîç makamında bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://dilbeyti.com/besteler/348>

³¹⁷ Güftenin 'uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/cem-olmus-dervisleri-belirsiz-ussak.9807/>

Yolunda sâdıkları Sultân ‘Abdülkâdirin

Yâ Sultân Abdülkâdir Yâ Sâkinü’l - Bağdâdî

Elim verdim eline Kurbân olam diline

Cânlar fedâ yoluna Sultân ‘Abdülkâdirin

Yâ Sultân Abdülkâdir Yâ Sâkinü’l - Bağdâdî

‘Ârısının balıyam Bahçesinin gülüyem

Bâğının bülbülyem Sultân ‘Abdülkâdirin

Yâ Sultân Abdülkâdir Yâ Sâkinü’l - Bağdâdî

[243]

Sana direm ey kişi çıkar kalbden teşvîşi

Oda yanmaz dervişi Sultân ‘Abdülkâdirin

Nakarât

Hakk katında uludur İki cihân doludur

Eşrefzâde kuludur Sultân ‘Abdülkâdirin³¹⁸

253

İLÂHÎ CUMHÛR KIYÂMDA DER MAKÂM HÜSEYNÎ USÛL

Cemâlin seyredip ismin andığım imânım

Âh bize himmet eyle Şeyh ‘Abdulkâdir imânım

Allah Allah yâ yâ Allah hay hay Allah Allah hû hû

‘Aşkınla gönlüm pâsın açtığım imânım

Eydân nakarât

Senin sözün hem vücudun mutlaktır imânım

Ol iki cihanda gül yüzün aktır imânım

Allah Allah yâ yâ Allah hay hay Allah Allah hû hû

Yeryüzünde halifelerin çoktur imânım

³¹⁸ Güneş, Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı, 267.

Eydân nakarât

Müridlerin hatâlardan saklarsın

Münkirleri sır okuyla oklarsın

Eydân

Kutbu zaman dört köşeyi beklersin

Eydân nakarât

Nakîblerin sancâğını götürür

Nice münkirleri yola getirir

Eydân

Halifelerin yanında oturur

Eydân nakarât

Eşrefoğlu eydür ‘aşkın elinde

Kimse mahrum kalmaz senin yolunda

Eydân

Eger bunda eger Bağdat elinde³¹⁹

Nakarât

[244]

254

İLÂHÎ CUMHÛR KİYÂM DER MAKÂM BÂBÂ TÂHİR

‘Aşkın ile ‘âşıklar yansın yâ Rasûlallâh hay hay

İçüp ‘aşkın şerâbın kansın yâ Rasûlallâh

Hak lâ ilâhe illallah hû lâ ilâhe illallah

Şol seni sevenlere kıl şefâ‘at anlara hay hay

Mü’min olan tenlere cânsın yâ Rasûlallâh eydân

³¹⁹ Güneş, *Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı*, 248.

‘Âşıkam ol dildâra bülbülem ol gülzâra
Seni sevmeyen nâra yansın yâ Rasûlallâh

Şol seni seven kişi verir yoluna başı
İki cihân güneşi sensin yâ Rasûlallâh

‘Âşık Yûnus cânı ‘ilm ü şefâ‘at kânı
İki cihân sultânı sensin yâ Rasûlallâh

255

KIYÂM İLÂHÎ CUMHÛR SEGÂH³²⁰

Bu ‘aşk bir bahri ‘ummândır buna hadd ü kenâr olmaz
Delîlim sırrı Kurândır bunu bilende ‘âr olmaz
Subhân Allah Subhân Allah şefâ‘at yâ Rasûlallah

Süre geldik ezelîden pîrim Muhammed ‘Alîden
Şerâbı lâyezâlîden içenlerde humâr olmaz
Nakarât

Eğer ‘âşık isen yâre sakın aldanma ağyâre
Düş İbrâhîm gibi nâre bu gülşende yanâr olmaz
Nakarât

Kıyamazsan bâş ü câna ırâk dur girme meydâna
Bu meydânda nice başlar kesilir hiç sorar olmaz
[245]

Bak şu Mansûrun işine halkı düşürmüş başına
Ene’l - Hakkın firâşına düşenlere timâr olmaz

Seyfullah sözünde mestdir şeyhinden almıştır destdir

³²⁰ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/bu-ask-bir-bahr-i-ummandir-buna-hadd-u-kenar-olmaz-belirsiz-segah.8623/>

Dîvâne râ kalem nîstdir ne söylesen kınâr olmaz³²¹

256

KİYÂM CUMHÛR DER MAKÂM UŞŞÂK³²²

Zâhid bize ta‘n eyleme hak ismin okur dilimiz

Sakin efsâne söyleme hazrete varır yolumuz

Hû lâ ilâhe illallah 4

Sayılmayız parmak ile tükenmeyiz kırmak ile

Taşramızdan sormak ile kimse bilmez ahvâlimiz

Nakarât

Erenlerin çoktur yolu cümlesine dedik beli

Ko desinler bize deli usludan yeğdir delimiz

Eydân Nakarât

Her kim bu tarîka girdi Hasanı Basrîye erdi

Her seher okunur virdi **Seyyid Yahyâdır** pîrimiz

Eydân Nakarât

Muhyî sana olan himmet âşık isen câna minnet

Elif Allah mim Muhammed kisvemizdedir dâlimiz³²³

Eydân Nakarât

[246]

257

İLÂHÎ CUMHÛR KİYÂM KIRÂAT DER MAKÂM HÜSEYNÎ

Bâdı sabâya sorsunlar **mükerrer** cânan illeri kandedir **Allah Allah Allah**

Bilenler haber versinler **mükerrer** canan illeri kandedir **Allah Allah Allah**

³²¹ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Canan Özdemir, *Seyyid Nizamoğlu Divanı* (Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 1996), 114.

³²² Güftenin ‘uşşâk makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/zahid-bize-tan-eyleme-hak-ismin-okur-dilimiz-belirsiz-ussak.39323/>

³²³ Sayfa 176’da ilâhî başlığı altında geçen güfte ikinci kez cumhur-u kıyam ilâhîsi olarak tekrar edilmektedir. Beş beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Mutlu, *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Dîvânı*, 124.

Hayli zamandır sorarım **mükerrer** bir dertli ‘aşık ararım **Allah Allah Allah**

Kalmadı sabr-u kararım **mükerrer** canan illeri kandedir **Allah Allah Allah**

Zikrederim ‘aklım ermez kanar yürek taşar durmaz

Bilenler de haber vermez canan illeri kandedir

Çıkâm visâlin turuna bâkayım cemâlin yüzüne

Varsam gönül huzuruna canan illeri kandedir³²⁴

Derviş Himmet eder ahı ‘aceb görem mi ol mâhı

Seversen güzel Allahı canan illeri kandedir

258

İLÂHÎ³²⁵ CUMHÛR KİYÂMDA DER MAKÂM EVİÇ

Biba‘di’l - kâdiri li’l geylanî hüve Muhyiddin mevlanâ Eġnâ sümme evsilnâ ve hebnâ yâ mevlanâ

De‘unâ gavsuna’l - bâri ilehel arşı mevlana Bizâtin ma‘ sifâtin summe esmâin limevlanâ

Ve bil Kur‘ani vel kutubil cemi‘i summe birrusli Ve kullul enbiyâi vel hatemil hâdi ya mevlanâ

Nakarât eydân

Ya melaka’s - semâ summe bi’z - zehrâ yâ büneyhâ Ve bil kerrâri babel ‘ilmi vettekva yâ mevlanâ

Ve bi’s - sidki ve’l - fâruki ma‘ ‘Usman zinnureyn Ve elun summe eshâbun ve etba‘un yâ mevlanâ

Nakarât eydân

Bihadrin summe elyâsun ve ġavsun vel emân Ve ektâbun ve ebdâlun ve encâbun ya mevlanâ

Ranekebe summe rakabâ summe eminâ yâ veliyil halki Ve küllun illâ veliyyen cem‘an ve ehlu’t - tariki ya mevlanâ

Nakarât eydân

[247]

Ve bil Geylânî sultânul ricâli ver Rifâ‘î Ve bil Bedevî ve bil Dussûkî İbrahim mevlanâ

³²⁴ Bu beyit Tapsız ve Yetkin’in tezinde geçmemektedir. Bkz: Tapsız, *Bolulu Himmet Divan Manzum Tarikatname Âdâb-ı Hurde-i Tarikat*, 54; Yetkin, *Bolulu Şeyh Himmet ve Dîvânçesi*, 67.

³²⁵ Arapça bir güfteye ilâhî başlığı atılmıştır.

Ve bil Gavsî'l emâmî'ş Şazelî vel Mursî me' yâkut Ve bil Gazelî Muhyiddin vel Bestâmî
mevlana

Nakarât

Ve bin Nakşî Bahaddin bil Bekrî ve bi's - semân Ve bil kutbiz zekâ'l 'âlî Celâleddin Mevlana

Ve biş şeyhi senân sünbulî vel halvetî Şa'bânî Ve Nuraddin vel Cebâvî Sa'deddin Mevlana

Nakarât

Ve bi'l tasmâ'îl kutbu'r rûm ve eşraf zade Abdullah Kezâ bi'l gülşenî İbrahim ve'l keşî
mevlanâ

Seyyide'z zakirin eskeli bi'l emdâdi ve'l es'âd Ve bi'n nefhâti minhu külli vakti vahid
mevlanâ

Nakarât

Ve nercû minhu en yukbelu de'ânâ sümme yesternâ Bi dâri'd dünyâ ve'l âhirâ ve ya'fû 'annâ
mevlanâ

Ve yusbelu sirrahu'l vâfî 'alâ'l ihvânî ve'l yuta' Ve külli men li ehli't tariku munibu yâ
mevlanâ

Nakarât

Ve yerdâ 'annâ ma' gufrân külli zenbin kad benâ Vemâ minnâ hafî rûman ve min feydî yâ
mevlanâ

Ve sallî bi'l hâşim sellim dâ'imen ebeden 'Alâ'l hâdî ve eli sümme eshâbi yâ mevlanâ

259

İLÂHÎ CUMHÛR KİYÂM HİCÂZ HÛMÂYUN³²⁶ USÛL EVSAT

Yâ Rasûlallah bize gör netdi 'âsî ümmetin **Yâ Rasûlallah amân**

Görmeye anlar dahî rûzi kıyâmet şefkatin **eydân**

Meyân

Kerbelâda yâ Muhammed gel göreydin hâlimiz

Tâ kıyâmet sâkin olmazdı bizim için firkatin **eydân**

Şâh Hüseyin etdiler hâke berâber cismini

Kılmadılar ol münâfıklar senin hiç hürmetin **eydân**

[248]

³²⁶ Güftenin hicâz hümâyun makâmında Şikârizade Ahmed Efendi'ye ait bestesi bulunmaktadır.
<https://dilbeyti.com/besteler/104>

Kim ki ‘âlem fâhrinin evlâdına buğz eyleye **eydân**

Eyleme ana müyesser yâ ilâhî cennetin **eydân**

Biz muhibbi hânedânı Mustafâyız **Seyfiyâ eydân**

Rûz ü şeb nesli Resûlullahı olsun midhatın³²⁷

260

İLÂHÎ CUMHÛR KİYÂM DER MAKÂM UŞŞÂK³²⁸

Ey dervişler ey kardaşlar Ne acep derdim var benim

Mecnun olmus der görenler Ne acep derdim var benim

‘Âşık olan ‘ar eylemez Derdi olmayan zâr eylemez

Tabibler timâr eylemez Ne acep derdim var benim

Deryanın mevci çağladı Hasret yüreğim dağladı

Halim görenler ağladı Ne acep derdim var benim

Derdine düştüm Mevlânın Avarasıyım sevdanın

Mevci yenilmez deryanın Ne acep derdim var benim

‘Âşık Yunus coştı yine ‘Âşk bahrine düştü yine

Yârdan cüdâ düştü yine Ne acep derdim var benim

261

İLÂHÎ DÛRÂK DER MAKÂM SABÂ³²⁹

Dost Yürük değirmenler gibi dönerler

El ele vermişler âmân Hakka giderler **mükerrer**

Gönül Kibesini tavâf ederler

³²⁷ Özdemir, *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, 137.

³²⁸ Güftenin ‘uşşâk makâmında Şikârizade Ali Rıza Şengel’e ait bestesi bulunmaktadır.
<https://divanmakam.com/forum/ey-dervisler-ey-kardesler-ne-aceb-derdim-var-benim-ali-riza-sengel-eyyubi-ussak.13986/>

³²⁹ Güftenin şehnaz makâmında Hammamizâde İsmail Dede Efendi’ye ait bestesi bulunmaktadır.
<https://divanmakam.com/forum/yuruk-degirmenler-gibi-donerler-dede-efendi-sehnaz.39208/>

Muhammedin kösü çalınır bunda ol sultânın ‘aşkı sürülür bunda

[249]

Semâda melekler kanat açarlar

Mü’minler üstüne rahmet saçarlar

Birisi kılavuz Hakka uçarlar

Eydân

Dervîş **Yûnus** ider görün noldu bana

‘Aşkın muhabbeti dokunur cana

‘Aklını başına devşir dîvâne

Eydân

262

İLÂHÎ DÛRÂK DER MAKÂM UŞŞÂK³³⁰

Âh Mecnûna sordular Leylâ nice oldu

Leylâ gitdi adı dillerde kaldı

Meyân

Âh Benim gönlüm şimdi bir Leylâ buldu

Yürü Leylâ ki ben Mevlâyı buldum

Mecnûnu besledi kullar dayâlar

Mecnûnun başında kuşlar yuvalar

Meyân

Âh Mecnunun mekânı dağlar ovalar

Eydân nakarât

Mecnûn oldum dağ başında gezerim

³³⁰ Güftenin uşşak makâmında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/mecnuna-sordular-leyla-nicoldu-belirsiz-ussak.25273/>

Mevlâ ile oldu benim pazarım

Meyân

Âh Var Leylâ ki bu sevdâdan bezerim

Eydân

Ulu kuşlar yuva yapar başımda

Ben Leylâyı görür oldum düşümde

Meyân

Âh Yürü Leyla durma benim karşımda

Ağlayı ağlayı ka‘beye vardım

Halkayı ziyaret eyleyip çok zârı kaldım

Meyân

Âh Leylâ Leylâ derken mevlâyı buldum

Eydân

[250]

Derviş Yûnus bu sırlardan açılma

Hakkın lutfun görüp gayre kapılma

Meyân

‘Înâyet Hak olan yerden kaçınma

Eydân

263

DÛRÂK İLÂHÎSÎ DER MAKÂM HİCÂZ³³¹ USÛL

Dost Hâlet ile bana bir hal göründü

Bir yeşil sancaklı sultan göründü

³³¹ Güftenin nevâ makâmında Eyyûbi Mehmed Efendi’ye ait bestesi bulunmaktadır.
<https://dilibeyti.com/gufteler/halet-ile-bana-bir-hal-gorundu>

Meyân

Âh Gözümün gördüğün söylerim size

Bir yeşil sancaklı sultan göründü

Sancağı ak idi döndü yeşile

Uyandım kendimi dövdüm taş ile

Meyân

Âh Ey Allahım yine göster düş ile

Eydân

Sancâğı kaldırdı düzeldi yolu

Sancak dedi bize ümmetle bile

Meyân

Âh Gel ey günahkâr kul günahın dile

Eydân

Sancağını kaldırdı şöyle yürüdü

Yüreğimin içten yağı eridi

Meyân

Âh Muhammed'in nuru arşı bürüdü

Eydân

Derviş Yûnus sana sıdk ile tapar

Tapmayanlar doğru yoldan saparlar

Meyân

Âh Ey Allah'ım bizi gûnahtan kurtar

Eydân

[251]

264

İLÂHÎ DÛRÂK DER MAKÂM MUHAYYER³³²

Hazreti Hakkın Habîbi sevgili bir dânesi
Olduğu için oldu ‘âlem hüsnünün dîvânesi

Zâtı pâkindir sebep bu ‘âlemin îcâdına
Olmasa teşrîfin olmazdı bu cihân kâşânesi

Yâ Rasûlallah visâlin bezmine şâyeste kıl
Tâ gönül olsun şarâbı aşkının mestânesi

Genci aşkın mahzeni olmuş **Sezâyî** gâlibâ
Kim ‘imâret istemez bu gönlümün vîrânesi³³³

265

İLÂHÎ DÛRÂK DER MAKÂM HÜZZÂM³³⁴ USÛL EVSAT

Menba‘ı nûri Hudâsın yâ Muhammed Mustafâ
Dembedem feyz âşinâsın yâ Muhammed Mustafâ

Meyân

Her kelâmın mu‘cize her kârın ihsândır bize
Cânibi Hakktan ‘atâsın yâ Muhammed Mustafâ

Tâcî İskender sana tahtı Süleymân neylesin
Sen şehi mülki bekâsın yâ Muhammed Mustafa

Meyân

³³² Güftenin acem aşiran ve eviç makâmında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/gufteler/hazreti-hakk-in-habibi-sevgili-bir-tanesi>

³³³ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Ali Rıza Özuygun, *Hasan Sezâyî'nin HayaP, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvanı'nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1999), 493.

³³⁴ Güftenin hüzzâm makâmında Hacı Fâik Bey'e ait bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/menba-i-ilm-i-hudasin-ya-muhammed-mustafa-faik-bey-haci-huzzam.25493/>

Şerbeti vaslınla dermân eyle **Hakkı** hastaya
Sen kabûl eyle recâsın yâ Muhammed Mustafâ

266

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM NÜHÛFT³³⁵ USÛL EVSAT

Cemâlin gülşeni feyzü ‘atâdır yâ Rasûlallah
Cebînin pertevi bahşı Hudâdır yâ Rasûlallah

Meyân

Cemî‘i kâinâtın rehberisin dedi Hakk levlâk
Senin zâtın güzîni enbiyâdır yâ Rasûlallah

[252]

Sayılmaz cürm ile noksân budur hep cümlei kârım
Beni reddetme bâbından recâdır yâ Rasûlallah

Meyân

Sürer dergâhına rûyun **Şerîfi** bendei kemter
Rikâbında nebîler pîşüvâdır yâ Rasûlallah

267

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM BAYÂTÎ VE SEGÂH VE HİCÂZ

³³⁶ Şehîdlerin serçeşmesi enbiyânın bağı başı
Eyliyânın gözü yaşı Hasan ile Hüseyindir

Hazreti ‘Ali babaları Muhammeddir dedeleri
‘Arşın çifte küpeleri Hasan ile Hüseyindir

Kerbelânın tâ içinde Nûr balkır siyah saçında

³³⁵ Güftenin nühuft makâmında Selânik Kadısı Nâli Efendi’ye ait bestesi bulunmaktadır.
<https://divanmakam.com/forum/cemalin-gulsen-i-feyz-u-atadir-ya-resulallah-nali-selanil-kadisi-mehmed-ef-nuhuft.9821/>

³³⁶ Güftenin hicâz, ‘uşşâk ve segâh makâmlarında besteleri bulunmaktadır.
<https://divanmakam.com/forum/sehitlerin-ser-cesmesi-giydirme-eser-dede-efendi-hicaz.34633/>
<https://divanmakam.com/forum/sehitlerin-ser-cesmesi-1-giydirme-eser-belirsiz-ussak.34630/>
<https://divanmakam.com/forum/sehitlerin-ser-cesmesi-giydirme-eser-selahattin-gurer-segah.34637/>

Yatar al kanlar içinde Hasan ile Hüseyindir

Kerbelânın yazıları Şehîd olmuş gâzîleri

Fatma ana kuzuları Hasan ile Hüseyindir

Dedesi ile bile varan Kevser ırmağında duran

Susuz ümmete su veren Hasan ile Hüseyindir

Yûnus der ki dünyâ fânî Bizden evvel gelen kani

Sekiz cennetin sultânı Hasan ile Hüseyindir

268

CUMHÛR İLÂHÎSÎ DER MAKÂM RÂST³³⁷ USÛL

Ey Şehîdi Kerbelâya ağlayan

Ağla mâtemdir Muharremdir bugün

Meyân

Âteşi hasretle sîne dağlayan

Ağla mâtemdir Muharremdir bugün

Ağlalım şehri mâtemdir bugün

Sînede serde gerekdir dağ ola

Kanlı yaşın dîdeden ırmâğ ola

[253]

Ger dilerse menzilin uçmağ ola

Ağla mâtemdir Muharremdir bugün

Gece gündüz ey Muhammed ümmeti

Edelim cânı Yezide la‘neti

Dilersen ere sana Hakkın rahmeti

Ağla mâtemdir Muharremdir bugün

³³⁷ Güftenin râst makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/394>

Kindir o şâhı şehîdi Kerbelâ
 Nûri çeşmi Murtezâ Âli ‘Abâ
 Cedd-i pâkidir Muhammed Mustafâ
 Ağla mâtemdir Muharremdir bugün

Çâr yâr ile Muhammed ey sa‘îd
 Oldular teslîmi zehr ile şehîd
 Kıydılar rahmetmeyip bunca ‘anîd
 Ağla mâtemdir Muharremdir bugün

Her seher sanma şafakla şebnemi
 Anda kan ağlar felekler ol demi
 Âlemi tuttu Hüseyin mâtemi
 Ağla mâtemdir Muharremdir bugün

Ey Sezâyî bilmiş ol Şâhı Hüseyin
 Cümleye sevmekdir anı farzı ‘ayn
 Şeksiz ehlullah oldu nûri ‘ayn
 Ağla mâtemdir Muharremdir bugün³³⁸
 Ağlayalım şehri mâtemdir bugün

269

ON İKİ İMAM EFENDİLERİMİZİN MEDHİYESİ İLÂHÎ DER MAKÂM ‘ARABÂN³³⁹

‘Âlem yüzüne saldı zıyâ Âli Muhammed
 Hayvân ne bilir dâna bilir esrârı Muhammed

Seyfin şâk edip geldi yine Âli Muhammed
 Fe sallı ‘alâ seyyidinâ ‘Âli Muhammed

³³⁸ Özüygun, *Hasan Sezâyî’nin HayaP, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvanı’nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi*, 301.

³³⁹ Güftenin neveser makamında Karaağaç Şeyhi Hüseyin Efendi’ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://dilbeyti.com/besteler/433>

Sad sallı ‘alâ mürşidinâ Şâhı Velâyet

[254]

Kemter kuluyum ben ‘Alinin şâhı keremdir

Hasan başımın tâcı Hüseyin gözümde nemdir

Şol zâlimleri kesse gerek tığ ü teberle

Fe sallı ‘alâ seyyidinâ Âli Muhammed ve Şâhı Velâyet

Dünyâ yüzüne gelmeye Ca‘fer gibi ‘irfân

Kâzım gibi olmaya dahî pir ulû sultân

Güneş yüzünü tuttu dahî şâhı horasân

Eydân nakarât

Sultân Takî gözlerime nûri ziyâdır

‘Âlî Nakî gölgesi çö zıllı hümâdır

Hâlâ kadem Askerî iksîri şifâdır³⁴⁰

Eydân nakarât

Çün Mehdî zuhûr ola nihân kalmaya perde

Havâriç olan geçse gerek tığ ü teberden

Nesîmî şâhın medhine okur şâm ü seherde

Eydân nakarât

270

İLÂHÎ DER MAKÂM SEGÂH³⁴¹ MERSİYYEYİ İMAM HÜSEYİN

Dost Müştâkı dilin mahbubi Sübhân Hüseyne

Ol kân-ı kerem makbuli Rahmân Hüseyne

Hem Hazret-i Fahr-ı cihân kurratül ‘aynı

³⁴⁰ Bu beyit Öztelli’nin kitabında farklı geçmektedir. Bkz: Cahit Öztelli, *Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî* (Ankara: Türk Etnografya, Folklor ve Turizm Derneği Yayın, 1969), 91.

³⁴¹ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/mustak-i-dilim-mahbub-i-subhan-huseyne-belirsiz-segah.26207/>

Ferzendei pâk ol Şehi Merdân Hüseyne

Bir nûru basar ol ki ciğer pârei Zehrâ
Hem cecdi Muhammed o kerem kânı Hüseyne

Her şâm ü seher zâri kılub bülbülü oldum
Ol bağı nübüvvet güli handânı Hüseyne
[255]

Hep vârim ânın dahi cânım özne neyim var
Cânım feda ol şâhı şehîdanı Hüseyne

Hançer ki çeküb kıydı ol evlâdı Resûle
Lâ‘net Yezide girdiği için kânı Hüseyne

Ben nice ana etmevevim lâ‘neti her dem
Kâfiri din kıydığı için cânı Hüseyne

Biz bendei ol sâdıkı Evlâdı Resûlüz
Lâ‘net ederiz dâima düşmânı Hüseyne

Ahvâli şehîdanı kıldıkça tasavvur
‘Aklım dağılır hâli perîşânı Hüseyne

Kan ağla gözüm yâd ederek hûni Hüseyni
Bir emri ‘azîm oldu yağî ihvânı Hüseyne

Ey Mebnî o şâhlar şâhının râhına can ver
Vâsıl olasın belki o cânânı Hüseyne³⁴²

³⁴² Sadeddin Nüzhet Ergun, *On Dokuzuncu Asırdan Beri Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri* (Ankara: İstanbul Maarif Kitaphanesi, 1956), 3/382.

MERSİYYEYİ HAZRETİ İMÂMEYN DER MAKÂM HİCÂZ³⁴³

Dâveri aşri muharremidir Hüseyni Kerbelâ
Mültecayı ehli mâtemdir Hüseyni Kerbelâ

Sabi cennet cânı haydar bida-i kebt-i Betül
Kartai ‘ars mu‘az ender Hüseyni Kerbelâ

Mazharı inzârı ihsânı ede hak cümleyî
Nûru çeşmi fahri âlemdir Hüseyni Kerbelâ

La‘net olsun cânına kâfir Yezid etti şâhı şehîd
Seyyidi sâdâtı ekremdir Hüseyni Kerbelâ

[256]

Oldu gerdandâ-i mürü’et şimşir fezâ
Razıba’i esrârı mühimdir Hüseyni Kerbelâ

Zehr ile sapâre olmuşken ciğerpâre Hasan
Seyf ile müsteğrak demdir Hüseyni Kerbelâ

(...) (...) mahşerde **Saffet** (...) (...)
Rahmı şefkatle müsellemdir Hüseyni Kerbelâ

272

DER NUTUK KÂZİM PÂŞÂ MERSİYYEYİ İMAM HÜSEYİN DER MAKÂM SABÂ³⁴⁴

Zâlimler el urup hep şemşîr-i can-rübâya
Kasd etdiler serâpâ Evlâd-ı Mustafâya
Devrân olup müsâid ol kavmi bî hayâya
Îsâl olundu bîdâd serhaddi intihaya

³⁴³ Güftenin hicâz makâmında Rıfat Bey’e ait bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/daver-i-asr-i-muharremdir-huseyn-i-kerbela-rifat-bey-hicaz.11054/>

³⁴⁴ Güftenin Hüseyin Sebîlci Efendi’ye ait hüzzam makamında bestesi vardır. <https://dilbeyti.com/besteler/99>

Meyân

Kimler eder tehammül yâ Rab bu ibtilâya
 Amâc edüb vücûdun bin nâveki kazâya
 Düşdü Hüseyin atından sahrâyı Kerbelâya
 Cibrîl vâc haber Sultânı Enbiyâya

Cûş eyleyüb belâya mânendi mevci tûfân
 Keştî-i Ehli Beyti kıldı sikestü vîrân
 Maktûl olup serâser ashâbı âli zîşân
 Yektârev oldu ol mâh çün âfitâbı rahşân

Meyân

Her yandan etdi savlet hınzîrveş Yezîdân
 Sertâbepâ vücûdun zahm eyleyüb kızıl kân
 Düşdü Hüseyin atından sahrâyı Kerbelâya
 Cibrîl vâc haber Sultânı Enbiyâya

[257]

Ashâb u âlinin hep kibârı vü sıgârı
 Bir bir kılıp önünde azmi huzûri bârî
 Dilteng edip susuzluk tâ arşa oldu sârî
 Ezvâcî tahirâtın feryâdı bîkarârı

Meyân

Her yüzden etdi tazyîk a‘dâ o şehriyârı
 Âhir çıkıp elinden dâmânı ihtiyârı
 Düşdü Hüseyin atından sahrâyı Kerbelâya
 Cibrîl vâc haber Sultânı Enbiyâya

Yârân olup serâpâ mesti meyi şehâdet
 Meydânda kaldı tenhâ ol mihri evci hâcet

Bu hâl olup ‘adûya sermâyeyi cesâret
Etrâfın aldı birden ol kavmi pürdalâlet

Meyân

Yetmiş iki yerinden mecrûh olup nihâyet
Bundan ziyâde harbe hak vermeyip icâzet

Düşdü Hüseyin atından sahrâyı Kerbelâyâ

Cibrîl vâri haber Sultânı Enbiyâyâ

Ol şâhı dîn penâhı tenhâ görünce düşmân
Etdi hücumu savlet şiddetle her taraftan
Bir hâle vardı âhir zahmı hadengi âhen
Mânendi kasrı cennet cisminde oldu rûşen

Meyân

Envâ‘ı yârelerden her cânibinde revzen

Kâzım olup nihâyet bîtâb harb ederken³⁴⁵

Nakarât

[258]

273

CUMHÛR İLÂHÎSİ MAKÂM MUHAYYER³⁴⁶ USÛL EVSAT

Cümle huccâc ile giydik yine ihrâmu ‘abâ

Kıbleye karşı yöneldik gideriz misli sabâ

Meyân

İrüşüp gördüm bürünmüş bir siyah atlas kabâ

Kâre donlu Ka‘betullah merhabâ yâ merhabâ

³⁴⁵ Ramazan Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı, Doktora Tezi, 2007), 616.

³⁴⁶ Güftenin muhayyer makâmında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/cumle-huccac-ile-giydik-yine-ihram-u-aba-belirsiz-muhayyer.10010/>

Bağlayıp ‘arafat üzre cümle huccâc ile saf

Dilimizde ya ilâhî neccinâ mimmâ nehâf

Meyân

Döküben göz yaşlarını edeyim seni tavâf

Eydân nakarât

Çağrışıp lebbeyk deriz Rabbenâ yâ Rabbenâ

İsteyu geldim kapına lutf ile ihsân senin

Cânımız olsun visâlin ‘ıydine kurbân senin

Eydân nakarât

Susamışız âbı zemzemden sıkâyet edesin

Merve hakkı için Safâ ile himâyet edesin

Umarım yarın Kuloğluna şefâ‘at edesin

Eydân nakarât

274

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM UŞŞÂK³⁴⁷

Sivâdan kalbini pâk et gönül mir’âtı Rahmândır

Safâdan sîneni çâk et gönül mir’âtı Rahmândır

Meyân

Bu ‘âlem nüshai sugrâ nedir bil nüshai kübrâ

Çekilmiş tuğrai garrâ gönül mir’âtı Rahmândır

Sürersen mâsivallâhı bulursun Hakkı billâhî

Taleb kıl vechi lillahı gönül mir’âtı Rahmândır

³⁴⁷ Güftenin ‘uşşâk makâmında Hacı Faik Bey’e ait bestesi bulunmaktadır. <https://dilibeyti.com/besteler/227>

Meyân

Gel ey **Himmet** şikâr eyle gönülden özge kâr eyle

Bu sırrı âşikâr eyle gönül mir'âtı Rahmândır³⁴⁸

[259]

275

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM 'İRÂK³⁴⁹

Zâhidâ sûret gözetme içeru gel câna bak

Vechin üzre gör ne yazmış defteri Rahmâna bak

Hay Hay Mushafın hüsnünde yazmış kulhuvallâh âyeti

Gel inanmazsan geru oku mektebi irfâna bak

Zülfünün her bir telinde bağı bin mecnûnu gör

Hattının zeylindeki yüz bin mehi tâbâna bak

Hep mülâzim kulluğunda bu cihânın şâhları

Kapısında pâdişâhlar kul sultâna bâk

Hay Hay 'Âlem anın hüsnünün şerhinde olmuş bir kitâb

Medhîn ister **Niyâzî** sûreti insâna bak³⁵⁰

276

İLÂHÎ CUMHÛR DER MAKÂM BESTENİĞÂR³⁵¹ **USÛL EVSAT**

Cândan 'âşık oldum vechin gülüne

Göster cemâlini yâ Rasûlallah

Meyân

Düşmüş derdmend 'âşık al eline

³⁴⁸ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Yetkin, *Bolulu Şeyh Himmet ve Dîvânçesi*, 74.

³⁴⁹ Güftenin 'Irâk makâmında 3. Selim'e ait bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/zahida-suret-gozetme-gir-iceru-cane-bak-i-sultan-iii-selim-ilhami-irak.39333/>

³⁵⁰ 2 beyit eksik yazılmıştır. Mısırî, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, 2009, 2/336.

³⁵¹ Güftenin bestenigâr makâmında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/520>

Göster cemâlini yâ Rasûlallah

Duhterin Fâtıma hürmeti için

‘Aliyyel Murtazâ rıfatı için

Meyân

Hasen u Hüseyin izzeti için

Göster cemâlini yâ Rasûlallah

‘Âlemin ziyâsı rûyı verdindir

Dillerde okunan senin virdindir

Meyân

Kenzî kulun senin derdmendindir³⁵²

Eydân

[260]

277³⁵³

Sivâ nefsin sil dilden Gönül mir’atı Rahmândır

Götüren ermesin gülden Gönül mir’atı Rahmândır

Sivâdan inhiraf eyle Yor samimi i ‘tiraf eyle

Derûnun özüne sâf eyle Gönül mir’atı Rahmândır

Nazargâh dile Âgâh Taçla hanedir vah

Görünür sümme veche ah Gönül mir’atı Rahmândır

Havâtırdan mi‘ra kıl ‘Alatıktan müberrra kıl

Bu dili levha mucellâ kıl Gönül mir’atı Rahmândır

Bu kalbin tûri sinâdır (...) (...)

Cemâli yâri bînâdır Gönül mir’atı Rahmândır

Zur (...) (...) Hudanın feyzi nuridir

Muhammed aşkı zuhuridir Gönül mir’atı Rahmândır

278³⁵⁴

³⁵² Bir kıta eksik yazılmıştır. Bkz: Bedia Küçükçalık, *Hasan kenzi Divanı: Metin İnceleme ve Bestelenmiş Şiirlerinde Vezin-USul İlişkisi* (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 82.

³⁵³ Mürettib bu güfteye başlıklandırma yapmamıştır.

³⁵⁴ Mürettib bu güfteye başlıklandırma yapmamıştır.

Kân ağla gözüm akıt dildârı Hüseyne
Ol kurretül ‘aynı Ahmed muhtârı Hüseyne

Mâtem tut özüm hezeyanla kıl nâle cangâh
Ol mihrimiz haydarı kerrâr Hüseyne

Leb teşne şehîd oldu ciğer pâreyi Zehra
Tâ haşre değin yanındayız yâr Hüseyne

(...) kûnî (...) eyler şâmı (...)
Rahm eyleyip kaydeyleyler hangâr Hüseyne

La‘net ederiz onlara biz (...) kıyâmda
Bir içim suyu vermediler yâr Hüseyne

[261]

Ol zata diye şükür a‘dalara sad yûf
Bunca ettiğin ol güli gülzâr Hüseyne

Ey canısı Yezîde tahammül eyledi kavmi ‘anide
La‘net size rahmet keremkâr Hüseyne

Ne zalim (...) idi revâ gördüğünüz oldum
Evlâdı Rasûl sâki ebrârı Hüseyne

Her mâhı muharrem ki gelir mâtem şâhına
Sel gibi akıttın (...) Hüseyne

Ferman beriz cân ile evlâdı Rasûlun
Sahrâ rev ‘aşk eyleriz ezkâr Hüseyne

Cânına fedâ kıl o şehinşâha Cemalî

Şânım olasin muharrem esrârı Hüseyne

³⁵⁵Bir kadeh meyle yapâr gönlün harabat ehlinin
Görmedim sâkî gibi bir mülkün ‘umran eyleyen ³⁵⁶

Dem be dem kân dökmedendir merdüm çeşmim (...)

Mutlak ey Kâzım mücâzatın görür kân eyleyen

[262]

279

DER NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ

Ey nigâh gamzesin âşîp devrân eyleyen

Bir nihânî tîğ eyle dünyâ kurbân eyleyen

Zikri cânân etsin fikri dilu cân eyleyen

Cânu dilden kesîn el da‘vâyı cânan eyleyen

Âtdı meydâna belâya başmıdır top edip

Zülfi müşkinin ser ‘uşşâka çûgân eyleyen

Görmese çörgen firâkın çekmemişin zâlim sanâ

Merhamet isnâdı edip şefkatle pinhân eyleyen

Hâl hu gerdanda cem‘ etti dil sad pâremî

Âbidânım dağıtdım hâlim ser pâne eyleyen

Bulmayan dermânını tedavi edenler derdimi

Olmayan bî derd yâ rab bana dermân eyleyen

³⁵⁵ Yan sayfanın devamında olması gereken Kazım Paşa’ya ait olan bu güfte muhtemelen önceden yazılmış sayfalarda yer kalmadığı için mütensih yan sayfaya yazmış olduğu güftenin devamını bu sayfaya yazmıştır.

³⁵⁶ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 1041.

İhtiyârı nûr çevresine kuşe’i mehrâyden
Kıblegâhın tâvaf ebrûyi çevânan eyleyen

Ey verip aşkla (...) (...) (...)
İmtihânın bize şitâbân eyleyen

Ey visâlin nûri hicrân kılıp nirânı ‘aşk
‘âşık nâgâmınî dilsiz eyleyen

[263]

280³⁵⁷

³⁵⁸Kadrim ola berter şerefi nâdı ‘Aliden
Nusret bulayım dem-be-dem imdâdı ‘Aliden
Meydânı muhabbetdeki feryâdı ‘Aliden
Dü dîdei Zehrâ iki şehzâdı ‘Aliden
Yâ Rab beni dûr eyleme evlâdı ‘Aliden

Evsâfı ‘Ali oldu benim ma‘deni cânım
Evlâdı ciğerpâresidir cânü cânânım
‘Ârif dili erbâbı hakîkatde mekânım
Bu nutki şerîf oldu benim virdi zebânım
Yâ Rab beni dûr eyleme evlâdı ‘Aliden³⁵⁹

281³⁶⁰

Beni gamdan halâs eyle kerem senden meded mevlâ
Kudretin benim hâs eyle kerem senden meded mevlâ

³⁵⁷ Mürettib bu güfteyi başlıklandırmamıştır.

³⁵⁸ Güftenin farklı makamlarda bestesi bulunmaktadır. Bkz: <https://dilbeyti.com/gufteler/kadrim-ola-berter-sereri-nad-i-ali-den>

³⁵⁹ 3 muhammes eksik yazılmıştır. Bkz: Kethüdazade Arif, *Divan-ı Kethüdazade Arif* (H 1260, TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu), 8. ; Ayrıca bir dergide güftenin Tahsin Baba mahlaslı birisine ait olduğu bilgisi verilmektedir. Bkz: Ersen Ersoy - Kemal Karabuçak, “Bir Bektaşî Mecmuası: Sefînetü’l-Esrâr”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 17/17 (2016), 103.

³⁶⁰ Mürettib bu güfteyi başlıklandırmamıştır.

Bu hakkı bendeni yâ Râb ‘atâ bağışla gönlüm yâ râb
Ger şefa‘at ‘afv sendedir hep kerem senden meded mevlâ

282³⁶¹

³⁶²Şöyle Sakla Sırr-ı Aşkî Tende canın duymasın
Halet-i Aşkî hikayet Kıl zebanın duymasın

Ölmek âsân ‘aşıkane zerre firkat olmasa
Böyle müşkil derdi ‘aşkın kim devasın duymasın

[264]

283

KİYÂM CUMHÛR

Ehli hâlin kutbu ğavsül vâsilin
Bize himmet eyle pîrim Sa‘deddin
Allah Allah yâ yâ Allah Hay Hay Allah Allah Hû Hû Allah
Sultânı Evliyâ feyzül kâmilin
Bize himmet eyle pîrim Sa‘deddin

Ceddî a‘zamdır Hazreti Şeyba
Nassı Kurân ile miftâhül Ka‘be
Allah Allah
Ona ihsân oldu nevbe tâ şevbe
Bize himmet eyle pîrim Sa‘deddin

Ânın bende seyyiddir Derviş Lebîbe
Enfâsı kutsiyle eyledin ihyâ
Allah Allah
‘Aşıkân hem sertâcıdır zirâ
Bize himmet eyle pîrim Sa‘deddin
Allah Allah yâ yâ Allah Hay Hay Allah Allah Hû Hû Allah

[265]

³⁶¹ Mürettib bu güfteyi başlıklandırmamıştır.

³⁶² Güftenin Zekâi Dede'ye ait hicâzkâr makâmında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/1757>

284

CUMHÛR İLÂHÎSİ BÂYATÎ

Râhı Hakka rahnâdır Cibâvî Şeyh Sa‘deddin

Dili mecruha devâdır Cibâvî Şeyh Sa‘deddin

Meyân

Tarîkı hakdır derdi sa‘dî okunur dâim evrâdı

Muhakkak sâlik hâdî Cibâvî Şeyh Sa‘deddin

Hakikat kutbu ‘âlemdir nihâyet gavsı a‘zamdır

Kamu esrâra muharremdir Cibâvî Şeyh Sa‘deddin

Meyân

Feryâdı Hamdiye davet koyma gaflette âgâh et

Sehergâh visâlinle şâd et Cibâvî Şeyh Sa‘deddin

285

CUMHÛR MAKÂM HÜSEYNÎ³⁶³ USÛL EVSAT

Ziyâlar verdi nûruyla dil ü câna seher zikri yâ hay

Safâlar bahş idüp vasl etdî Sübhâna seher zikri

Geceler subha dek zâr it gözün yaşın revân eyle yâ hay

Dilersen döndüre derdini dermâna seher zikri

Bi-hamdillâh ‘anâsır bendü bağından halâs idüp yâ hay

Müyesser kıldı vuslat Derviş ‘Osmâna seher zikri³⁶⁴

[266]

284

MERSİYYEYİ HAZRETİ İMÂM HÜSEYİN RADİYALLAHU ‘ANHU DER NUTUK SÂFÎ

³⁶³Güftenin hüseyinî makâmında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/1924>

³⁶⁴ 3 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: M.Fatih Köksal, *Kayserili Divan Şairleri* (Kayseri: Geçit Yayınları, 1998), 81.

Dost Ey nûr-i çeşm-i Ahmed-i Muhtâr yâ Hüseyin

Ey yâdigarı Hayderi Kerrâr yâ Hüseyin

Ey cânü dil serîrine sultân ya Hüseyin

Ey Kerbelâda şâhı şehîdân yâ Hüseyin

Çeşmü çerâğı ‘âleme nûri cemâli Hak

Cânı cihâna rahmeti Rahmân yâ Hüseyin

Rûşen yüzünde sûrei ve’s - Şemsi ve’d - Duhâ

Şânında nâzil âyeti Kur’ân yâ Hüseyin

Hüsnün gülünde olmaya bir bergi sepzecah

Bâğı behîştü ravzai Rıdvân yâ Hüseyin

Ceddin Resûli pâk atan Şâhı Murtazâ

‘Ammin benâmı Ca‘feri Tayyâr yâ Hüseyin

Ey nûr-i çeşm-i Fâtıma mahbûb-i ins ü cân

İnletdi bizi mihnet-i devrân yâ Hüseyin

Mâh-ı muharrem erdi dem-i **mâtem oldu âh**

Oldun bu ayda gün gibi pinhân yâ Hüseyin

Kân ağladı felekde şafak şefkatinden âh

Âh Ol dem ki etdiler seni kurbân yâ Hüseyin

Devr-i zemâne döndü vü âlem yıkıldı san

Tutdu cihânı nâle vü efgân yâ Hüseyin

Mâtem donunu geydi bulutlar bölük bölük

Bârân gamınla kopdu şu tûfân yâ Hüseyin

[267]

Gökler boyandı kâne gün giydi kâreler

Mahvoldu arada mâh-ı tâbân yâ Hüseyin

Deryalar acıdı sana akar sular dahî

Taşlar alup döğündü firâvân yâ Hüseyin

Derdâ ki tâs-ı çerh-i felek hânedânına

Gâhî içirdi zehr gibi kân yâ Hüseyin

Çerhin büküldü beli vü sındı sitâresi

Encüm saçıldı yere çü bârân yâ Hüseyin

Kanlar döküp figân ile her kişi der ki âh

Kanı ne oldu sevgili cânân yâ Hüseyin

Gül gibi çehre kâna boyandı firâkınla

Çâk etse tan mı gonca-girîbân yâ Hüseyin

Sünbül saçını çözdü vü gül gitti kendinden

Sûsen elinde hançer-i bürrân yâ Hüseyin

Yezid ebter pelid ‘acep ne haldedir şimdi

Haşredeki lanet nikpeti Mervan ya Hüseyin

Her kim seni ve alini can gibi sevmeye

İtten beterdir ol nice insan yâ Hüseyin

Eder zebânı hâliyle kanı ne yerdeler

Şimri lain nikpeti Mervan yâ Hüseyin

Âli Resûle hangi yüzü kâre böyle eder
Olsun Yezîde la‘neti Yezdân yâ Hüseyin

Sen deşti Kerbelâda susuz bunda âh ü vâh
Yere mi geçdi çeşmei hayvân yâ Hüseyin

Rahmet seni sevip yoluna cân verenlerin
Olsun hemîşe rahmet rahmân yâ Hüseyin

[268]

Kandır şarâbı kevsere Sâfi kulunu sen
Giydir libâsı hullei rıdvân yâ Hüseyin

Dervîşim âsitânına yüz süregeldim
Şâhı keremsin eylegil ihsân yâ Hüseyin

Mahşer yerinde şeha etek senin el benim
Komagıl anda teşnei ‘üryan yâ Hüseyin

Rahmet seni sevip yoluna cân verenlerin
Olsun hemîşe rahmet rahmân yâ Hüseyin

Olsun kamu muhiblereki ruzi restehiz
Şürbi na‘im ni‘meti gufran yâ Hüseyin

Olsun sana ve âline ruhil emini müdâm
Kerrubilerle medhu sena han yâ Hüseyin³⁶⁵

285

³⁶⁵ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Ahmet Sevgi - Hakan Sevindik, *Cezeri Kasım Paşa Safi Divanı* (Konya: Palet Yayınları, 2016), 110.

MERSİYYEYİ ŞERÎF MİN KELÂM-I HAZRETİ İMÂM HÜSEYİN MAHBUB-U CİHÂN RADİYALLAHU ‘ANH NUTUK KERBELÂ KERBELÂ

Hayratüllahi mine’l - halki ebî Ba‘de ceddî ve enebni’l - hayrateyn
 Abdüllahi ğulâmen hâşimen Ve Kurayşiiyen lâ ye‘bûdüne’l - vesenîn
 Fiddatün kad hasalet min zehebin Ve ene’l - fiddatü ve’bnü’z - zehebeyn
 Men lehû ceddün ke ceddî’l - **Mustafâ Ahmedü’l - Muhtâru nûru’z - zulmeteyn**
 Men lehû ebun ke ebî haydar Kâtilu’l - küffâr fî yevmi Hüneyn
 Men lehû ‘ammun ke‘ammun Ca‘fer Zül cenâhaynî asîlü’n - nisbeteyn
 Men lehû ummun keummî **Fâtimetü fi’l - verâ** Bid‘atü’l - muhtârî kurratü külli ‘ayn
 Vâlidî şemsun ve ummî Kamerun Ve ene kevkebun vebni’n - nirayn
Ümmiye’z - Zehra hakkan ve ebî Vârisü’l - ‘ilmi ve mevlen sekaleyn
 Nahnu ashâbu’l - ‘abâ himmetunâ Kad melekânâ şarkan vel mağribeyn
 Nahnu cibrîlu gaden sâdisunâ Ve lena’l - ka‘betu sümme’l - harameyn
 Ümmetel muhtârî kurrû ‘aynâ Gaden tuskavne **min keffi’l - haseneyn**³⁶⁶

[269]

286

MERSİYYEYİ HAZRETİ İMÂM HASAN VE HAZRETİ İMÂM HÜSEYN RADİYALLAHU ‘ANHUMÂ EFENDİLERİMİZ HAZRETLERİ

Çekilip sînemize Kerb-i belâ desteresi
 Ta süveydayı derununda göründü beresi
 Kurdular ‘âleme hicrân ile âteş küresi
Tîgi mâtem açalı sîneye âh penceresi
Çeşmü dil oldu imâm ‘aşkına bir kan deresi

Dolanıp burci şerefden şebi zulmetde o mâh
 Kerbelâ deştine göründü hemişe bir râh âh
 Cânını etdi fedâ Hazreti Hakka o Şâh

Nakarât

³⁶⁶ 13 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: **خ إبراهيم بن عثمان** (1997, للمطبوعات الاعلى م مؤسسة: بروت) المودة ينابيع القندوزي البال · خ إبراهيم بن عثمان

Nîm nigâh etmediler didei giryânımıza
 Kıydılar emri Yezîd ile bizim cânımıza
 Urdular âteşi bu cânu cihân bânımıza

Nakarât

İbretâ çeşmi çerâğânı Resûlu's - sekaleyn
 Ger odur sertâcı selâtinü imâmü'l - harameyn
 Mâtemin haşre kadar eyleyelim farzu'l - 'ayn³⁶⁷

Nakarât

287

GAZEL HAZRETİ SEZÂİYİ³⁶⁸ KUDDİSE SİRRUHU

Mâhı Muharrem erişdi tende cân ağlar bugün
 Terkedip tahtı cihânı 'âşıkân ağlar bugün

 Sen nice gâfil durursun ey muhibb-i hânedân
 Firkatında "Hû" çeker cümle cihân ağlar bugün

Kim 'alî evlâdıdır kılsın Yezide la'net
 Şâh Hüseyin Kerbelâda çünkü kân ağlar bugün

[270]

Hakkı inkâr eyleyen münkir münâfık ağlamaz
 Didesinden kân döken ehli îman ağlar bugün

Bunca piru nevcihân dil hiç kalmadı ağlamayan
 Ceddi paki bâ sefâ peygamberân ağlar bugün

Ne etdi mervân kübrâyı sûzı eyledi şehîd

³⁶⁷ Güfte bir bent eksik yazılmıştır. Bkz: Niyazi Adıgüzel, *İbret Mehmed Efendi Divanı* (Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2000), 212.

³⁶⁸ Detaylı tarama neticesinde güftekarın Sezâyî değil Cevâbî olduğu anlaşılmaktadır. Bkz: Musa Aydın, *Gülzâr-ı Ehl-i Beyt* (İstanbul: Kevser Yayınları, 2011), 284; Ergun, *On Dokuzuncu Asırdan Beri Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, 3/118.

O sebebdan zâr eyleyip her fukaran ağılar bugün

Zârımız tutdu zemin baştan başa çân oldu hep
Katre katre nem döker göz asuman ağılar bugün

Akıl ermez **ey Sezâyî** lâ fetânın sırrına
Ya nasıl ağlamayam o bi mekân ağılar bugün

288

MERSİYYEYİ HAZRETİ İMÂM HÜSEYN RADİYALLAHU ‘ANH

³⁶⁹Kurretü’l ‘ayn-i Habîbi Kibriyâsın yâ Hüseyin
Nûri çeşmi Şâhı Merdân Murtezâsın yâ Hüseyin

Hem ciğerpâreyi Zehrâ Fâtıma Hayrû’n - nisâ
Ehli Beyti Müctebâ Âli ‘Abâ’sın yâ Hüseyin

Halkan ve hulkan müşâbihsin Resûlullâha sen
Nâzenîni enbiyâ vü evliyâsın yâ Hüseyin

Seyyidi şübbânı ehli cennet dendi şânında senin
Pişüvâyı etkıyâ vü asfiyâsın yâ Hüseyin

Bid‘atü minnî denildi vâlidin hakkında
Cüzi zâtı padişâhı enbiyâsın ya Hüseyin

Vâlidin şânında dendi lâ fetâ illâ ‘Alî
Mazharı sırrı etemmi 'lâ fetâ'sın yâ Hüseyin

[271]

Rütbene terham min ebikî dendi ceddin şânına
Tâ bu rütbesin cenâbı müçtebâsın yâ Hüseyin

³⁶⁹ Güftenin farklı makâmlarda besteleri bulunmaktadır. Bkz: <https://dilbeyti.com/gufteler/kurretu-l-ayni-habib-i-kibriya-sin-ya-huseyn>

Sad hezâran la‘net olsun ol Yezîdin cânına
Nice kasd etti sana nûri Hudâsın yâ Hüseyin

La‘net olsun Yezidin cânına a‘vânına
Böyledir ki kasedetti sanâ nûri ziyâsın yâ Hüseyin

Sana gül ile dokunan ümîd eder mi mağfîret
Goncai gülşânserrâyı Mustafâsın yâ Hüseyin

Ehl-i mahşer desti Hayderden içerken Kevseri
Sen susuzlukla Şehîdi Kerbelâsın yâ Hüseyin

Kıl şefâ‘at ‘Ârife ceddin Muhammed ‘aşkına
‘Arsai mahşerde makbûle’r - recâsın yâ Hüseyin³⁷⁰

289

NUTUK HAZRETİ SELÂMÎ

Ednâ kuluyum Fahri Resûlü’s - Sekaleynin
Ol nûri Ehad Ahmedî Ceddü’l - Haseneynin

Hûn ebei eşkimle cihân kâne boyansın
Giryân olarak derdine ol kurrati ‘aynın

Nola nûş eyler isem şâhı Hasan ‘aşkına zehri
Çekmem elimi yoluna bâş gitse Hüseyinin

Evlâd ile ashâba selâm eyle **Selâmî**
Şâd ola dahî rûhi şerîfî ebeveynin³⁷¹

[272]

³⁷⁰ Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri* (İstanbul: Meral Yayınevi, 1914-1923), 32.

³⁷¹ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Kaya, *Divan-ı Selâmî*, 448.

NUTUK GAZEL REŞÂDETLİ HACI PÎR EFENDİ

Min şehîdî râh ‘ışkım âhu zarımdan sakın

Mazharî sırrî ‘alîyim zülfikârımdan sakın

Cümle ehli velâyet hâdi râhimde deb

Zübdei âl ‘abâ dilden suvarımdan sakın

Ger telkîn tarikat ahz edip piri muğândan

Ca‘ferî sâdık saffet şeyh kibarımdan sakın

Şerbeti yuhyî ‘azâma nûş eylerim rûzi cezâ

(...) mahşerin gizli (...) sakın

Bu cemâl ile celâl kaydı vücudumdur kadîm

Müdde‘i çok söyledi sâhibi fukaradan sakın

(...) şarâbı şevkden mest olmuşum rûzi elest

Nağarai fukara fahrî nâmus ‘ârımdan sakın

Mürtezânın nuru bana nispet oluna **Hâlisâ**

Bu temennâ bizde yokdur (...) sakın

NUTUK GAZEL REŞÂDETLİ HACI PÎR EFENDİ

Gamım yok iki ‘âlemde Hudâyı dü cihânım var

Muhammed Mustafa adlı sipehsâlâr hânım vâ

‘aduvvilî milletî dînin cefasından zarar etmem

‘Aliyyi Mürtezâ ve sehâ ger şiken sâhibi Kur’anım vâ

Kazânâ eşkârânı nihâna râzı oldum

Şehidi kerbelâ olan Hüseyne hâne cânım vâr

Bu hâyî hûyi nazar edip (...) (...) etme ey (...)

Âdı islâm dîni islâm benim pîri muğânım vâr

[273]

Muhabbet çaresine pasbânım ya'sı matlubdur

Murâdı maksudum mihrî olan sâhibi zamânım vâr

Biraderler beni yahşî görüpte (...) (...)

Su'âli münkeri nekri cevabda gumânım vâr

Ehli âlem zemininde incinme sâkın Hâlisâ

Hudâyı bî yanâr (...) günâhı (...) vâr

292

MERSİYYE DER NUTK-U 'ATÂ

Muharrem mâhı matemdir zemînü asumân ağlar

Belâyı kerbelâyı fikredip her 'âşıkân ağlar

Tasavvur eyledikçe (...) ahvâli giryânın

Zeminde çağlâr ağlar çöller ebhârı cihân ağlar

Şefk şebnem kıyâs eyler gör ne surete ma'nâda

Felekler mâtem eyler bâm şâm hasretle kân ağlar

Tezekkür eyleyip ekdâr üzerânı şehidânı

'abîdî âl evlâdı Rasûlü handân ağlar

Bu söz şulle derunun dağladılar lâle ve nergis

Kızardı gül suyun döktü firâkıyla her an ağlar

Görünce rûzi mahşerde o sultânı şehidânı

Muhibbâna şefâ‘at eyleyip hûri cinân ağlar

Sevip cânından artık ol imâmeyni şehidânı

‘Âtâ sözü derdinle her an her zaman ağlar

[274]

293

İŞBÛ MERSİYYE KÂZİM PÂŞÂ HAZRETLERİNİN NUTK-U ‘ÂLİLERİ

Doğunca gurre-i şehri Muharrem yâ Rasûlallâh

Olur bârı belâdan kâmetim hâm yâ Rasûlallâh

Cihân tecdîdi lebsi mâtem eyler Ehli Beytin için

Teceddüd eyledikçe sâli ‘âlem yâ Rasûlallâh

Devâ sâz ol yetiş kuhli gubârı hâki pâynla

‘Alîl etdi gözüm eşki demâdem yâ Rasûlallâh

Serâpâ şâneveş dil çâk çâki errei gamdır

Bulunmaz zahmıma ‘âlemde merhem yâ Rasûlallâh

Firâkın bir taraftan bir taraftan mâtemi âlin

Vücûdum eyledi her derde mahrem yâ Rasûlallâh

Ben ol mağmûmı dil-rîşim azâyı Ehli Beytinle

Gören cismim sanır hüznü mücessem yâ Rasûlallâh

O mehmûmum felekde çâre bahş olmakdan ‘âcizdir

En ednâ derdime Îsî Meryem yâ Rasûlallâh

Dü ‘âlemden girândır cüzü ferdi lâ tecezzâsı

Gamım bu bâbda mizana çeksem yâ Rasûlallâh

Tükenmez eşki çeşmim mâcerâyı Kerbelâdandır

Ölünce eylerim icrâyı mâtem yâ Rasûlallâh

Bu derdi ibtilâ hep hazretindendir bana mîrâs

Şehi mülki belâ sensin müsellemler yâ Rasûlallâh

Belâ keşlikde yokdur zâtı vâlâ şânına akran

Meğer sıbteyni pâkin ola teva'em yâ Rasûlallâh

Kulun **Kâzım** belâdan hisse yâbı semmi emseldir

Bana her gün Muharrem her safâ gam yâ Rasûlallâh³⁷²

[275]

294

ON İKİ İMAM EFENDİLERİMİZİN MEDHÎ 'ÂLİLERİ

³⁷³ Bihamdillâh ki İslâmım delilim Mustafâ geldi

Emirim rehberim Şâhım Aliyyel Mürtezâ geldi

İmâmım ol kerem kânı ben nice sevmiyem anı

Resûlün kurretül 'aynı Hasan Hulk ı Rızâ geldi

Fedâ olsun anâ cânım kim oldur dinim imânım

İki 'âlemde sultânım Hüseyini Kerbelâ geldi

Ana insü melek bende ki ednâ bendesi ben de

Cihânın kutbu 'âlemde 'Ali Zeynel Abâ geldi

Muhammed Bâkır o şâhım İmâm Ca'ferdir mâhım

İmâm Musa Kâzım beyânın nûri Hudâ geldi

³⁷² Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 835.

³⁷³ Güftenin sabâ makamında bestesi bulunmaktadır.

Yüzüde Kâf vel Kur'ân özüdür Kâbei 'irfân
Cihâna rahmeti rahmân 'Ali Musâ Rızâ geldi

Takıy şâhı velâyetdir nakıy nuri Hidâyetdir
Bunlar makbûli hazrettir bize rehnümâ geldi

İmâmım 'Askerî kıblem eşiği taşıdır Kâ'bem
Yolunda cânü bâş verem bana gâyet safâ geldi

İmâm Muhammeddir âhir olur bir gün gelir zâhir
Bu vaktin hârici kâfir bu dergahdan cüdâ geldi

Behey derviş gözun aç bak cihan bunlarladır cihân revnak
Onların bastığı toprâk gözüne tutiyâ geldi

Sözün Seyfi ilahidir kelâmım nutki şâhiddir
Hakikat burcu mâhıdır bu yoluna bi riyâ geldi³⁷⁴

[276]

295

MÜNÂCÂT-I NA'T-I ŞERÎF

Yâ Rabb beni dûr eyleme evlâdı 'Aliden
Kim bendesiyem ben bunların kâlû belîden

Dönmem geriye hâricîler bâşımı kesse
Sînemde muhabbetleri var tâ ezelîden

Cânu dil ile bende olur âli Resûle
Her kime 'inâyet nazarı erse veliden

³⁷⁴ Özdemir, *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, 281.

Çün buldu hayâtı ezelî bunlarla Seyfî

Cânını fedâ bâşını top eyleyeliden³⁷⁵

296

**MEDHİYEY-İ HAZRETİ FAHRİ ‘ÂLEM SALLALLAHU ‘ALEYHİ VE SELLEM VE
DÂMÂD-I RİSÂLET HAZRETİ ‘ALİ KERREMALLAHU VECHE RADİYALLAHU
‘ANH**

Cümle bâşın serverisin yâ Muhammed yâ ‘Âli

Dû cihânın muhtarısın yâ Muhammed yâ ‘Âli mükerrer

Rahmeten lil ‘aleminsin ma‘deni lütfu hak

Kunte kenzin cevherisin yâ Muhammed yâ ‘Âli mükerrer

Hak te‘âlânın habîbi oldun ey hayrul beşer

Küllî ‘aşkın mazharısın yâ Muhammed yâ ‘Âli mükerrer

Şânına tâhâ ve yâsîn oldu hâlîkdan nuzûl

‘ilmi zâtın defterisin yâ Muhammed yâ ‘Âli mükerrer

Emrine fermân olanlar olmayalar ehli cenân

Râhı ‘aşkın rehberisin yâ Muhammed yâ ‘Âli mükerrer

Hazretinden ‘arz olmaz o mayenin vahdeti

Ol mayenin ekberisin yâ Muhammed yâ ‘Âli mükerrer

Senden umârlar şefâ‘at âhir zümre hassı ‘am

Haşri neşrin mahşerisin yâ Muhammed yâ ‘Âli mükerrer

[277]

Medhini seyyid Nesîmî cânı dilden söyledi

Hâtırısın ezberisin yâ Muhammed yâ ‘Âli mükerrer

297

³⁷⁵ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Özdemir, *Seyyid Nizamoğlu Divanı*, 155.

KASÎDE-İ HAZRETİ ŞÂH-I VELÂYET

³⁷⁶ Sanman bizi kim beste dili nefs-i kavîyiz

Biz hâki kademi âli ‘abâ Mustafavîyiz

Ne havfı emîrân biliriz ne bedevîyiz

Râzî şüdei hükmi kaza Mûrtazavîyiz

İkrârımıza ser veririz ‘ahde kavîyiz

Biz şâhı velâyet kuluyuz hem ‘Alevîyiz

Âlemlere isnâ ‘aşer ebrâc değil mi

Her biri seri mihrü mehâ tâc değil mi

Yeter siteme cümlesi âmvâc değil mi

Da‘vâyı muhâbbet buna muhtâc değil mi

Nakarât

Bir nakşı hevesi safhai dilden sîle geldik

Tâ da‘vayî-i mihri nesebi pâk ile geldik

Kurbânı ilâhî olup İsmâile geldik

Çün bezmi elesten dile geldik bile geldik

Nakarât

Â‘vânı Yezîdin hele hasmânıyız elhak

La‘net keşi îmânı dilü cânıyız elhak

Bu ma‘rekenin Sâm u Nerîmânıyız elhak

Evlâdı Hüseyin kulu kurbânıyız elhak

Nakarât

Yokdur takdîre bizi haricde liyâkat

Ednâmız eder ‘âlemi pür lerzei dehşat

Amma yüzelim bu imiş hükm-i meşîyyet

³⁷⁶ Güftenin segâh makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/besteler/393>

Cân bâşı fedâ eylesen Es‘ad ne seâdat³⁷⁷

Nakarât

[278]

298

NA‘T-I HAZRETİ NEBEVÎ SALLALLAHU ‘ALEYHİ VE SELLEM

³⁷⁸ Şah-ı ıklîmi risâletdir mu‘azzam pâdişâh

Nâzenîni Rabbi ‘izzet bendei hâssı ilâh

Hâki pâyı olmayan bulmaz Cenâbı Hakka râh Hakka râh

Onun için halk olupdur nuh felekle şems ü mâh

Sellimû sallû alâ bedrû‘d - dücâ şemsü‘l - hüdâ

Nûri Hakdur Mustafâ mahbûbı dergâhı Hudâ

Hâki pâyı devletine olmayınca imtisâl intisâb

Ref‘ olup perde gönülden câna olmaz fethi bâb

Ayagı toprağının her zerresi bir âftâb

Yoluna can oynayan ‘âşık bulur hüsnü‘l - me‘âb

Sellimû sallû alâ bedrû‘d - dücâ şemsü‘l - hüdâ

Nûri Hakdur Mustafâ mahbûbı dergâhı Hudâ

Mültecâyı halkı ‘âlem hep onun dergâhıdur

Sadri rıdvânı risâlet enbiyânın şâhıdır

Kevkebi burci sa‘âdet ebru hüsnün mâhıdır

Evvelîn ve âhirîn onun şefâ‘at hâhıdur

Sellimû sallû alâ bedrû‘d - dücâ şemsü‘l - hüdâ

Nûri Hakdur Mustafâ mahbûbı dergâhı Hudâ

Yâd iden ismi şerîfin şevk ile pür nûr olur

Mu‘cizâtın gûş iden mahzûn gönül mesrûr olur

³⁷⁷ Abdulkadir Güner, *Şeyh Gâlib Dîvânı (İnceleme-Metin)* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı, Doktora Tezi, 1993), 226.

³⁷⁸ Güftenin Zekâi Dede‘ye ait hicâz makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilbeyti.com/gufteler/sah-i-iklim-i-risalelet-hem-muazzam-padisah>

Her kim anı sevdi cürmi afv olup magfûr olur

Ey Yahûdi ‘âşıkı mahbûbı Hâk manzûr olur³⁷⁹

Nakarât

[279]

299

**MİN KELÂM-I HAZRETİ CENÂBİ SEYYİD-İ SETR-İ SULTÂN SA‘DETTİN
CİBÂVÎ ŞEYBÂNÎ KUDDİSE SİRRUHU’L ‘ÂLÂ**

Ve in se’ilû ani’r ricâli fenisbetî

Yekûlû benî şeybê sâdet mekketî

Kara’et enâ ve’ş şeyhi levhi vâhid

‘Alî ibni Hanbel fî zamânin seyyâhatî

Vehavenî’l kutbi’ş şerîf biyedeyhi

Fe yusemmâ Muhyiddîni min hayra milleti

Ve kâle lî Sa‘dettin eş şâmu kum bihâ gafîrâ

Fe kalet lehe sem‘an ve’l fine tâ‘atî

Ve sârat da‘unî bi’l cebâlî insehâ

Ve biş şâmi ci’nâ ve nahnu’l muti‘atî

Velî fî cebâ vaktu tecellet sıfâtehu

Îzâ câ’enî el mak‘ud yedûru bihimmeti

Îzâ nâdeti’l fukarâ’e yâ men sekene cebâ

Feyudrikuhum sırrî ‘alâ tarîkatî

Murîdî leke’l büşrâ murîdî leke’l henâ

Temessek bihablillahi sümme bibey‘atî

³⁷⁹ Tahîr, *Osmanlı Müellifleri*, 43.

Murîdî temesseke bî ve kun bihâ vâsikâ
Enâ ehyike fî'd dünyâ ve ye'me'l kıyâmeti

Enâ eş şeyh Sa'dettin enâ hâmî cebâ
Enâ şeyhe'l kurâ'e ve külli tarîkatî

Ve men şekke fî hâzihi'l kelâm münkeri
Yubî'u hayyan kâsiden ilâ nehvi hazretî

Cemî'u debîbi'l ardi tâ'atî mürnâ
Ve sâret isâratî 'alâ ehli hirfetî

Enâ min rihâli lâ yudâme celisehum
Ve inne Rasûlallahî şeyhî ve kıdvetî

[280]

300

**MİN KELÂM CENÂBÎ HAZRETİ SEYYİD-İ SULTÂN SA'DETTİN CİBÂVÎ
CANÂNÎ ŞEYBÂNÎ KUDDİSE SİRRUHU'L 'ÂLÂ**

Tâbe vaktî fî'r rutbete'l 'ulyâ'e
Fî'l ardî ve'l cevvi sümme's semâ'i

Ve da'tnî'l emlâki min külli kıtr
Ve etûnî key yesme'u'l du'â'i

Ene min kablu sümme kablu vucûdî
Küntü kutben min nutfeti'l enbiyâ'i

Zeyni'l ufuki muz vulidtu lisa'dî
Velî nukâdi'l cem'i min evliyâ

Ve't tabûlu tedukku fî külli ardin

Ve cennâti ve fî cemî'î's semâ'î

Enâ eş Şeybânî Sa'dettin ismî

Hasniyallahi bil'ulâ ve'l 'atâ

Yâ murîdî leke'l henâ bikurbî

'An sa'idin fî 'izzetî ve henâ'î

Lâ tehaf kad hemmet min külli hem

Enâ eteyke mer'an bi'n nidâ'î

Enâ fî'l haşri şâfî' limurîdi

Ve cem'î'l aktâbi tahte livâ'î

Ve salâtî 'alâ'l nebîyyi'l hâmî

Seyyide'l murseline ve's şufe'â'î

Ve 'ala'l âli ve's sahâbeti tarrân

Hum gıyâsî 'umdetî ve recâ'î

301

**MİN KELÂMÎ CENÂBÎ HAZRETİ SEYYİD-İ SULTÂN SA'DETTİN CİBÂVÎ
CANÂNÎ ŞEYBÂNÎ KUDDİSE SİRRUHU'L 'ÂLÂ**

Kâle Cebâvî raeytu fî'l leyli vâhiden beyne'n nevmi ve'l yekdânî

Câ'e seyyidî Rasûlullahi yek'ad fî 'indî keliyder ennûrânî

Mehu Ebâbekri ve yemînu 'Ömeru ve yesâru 'Osmânî

Ve'l 'Alî mudâmi'u'n nâkate ve'r ridâ'e ba'de zamânî

[281]

Îzâ câ'e 'indî kâle **yâ Sa'dettin** kum vezkür rabbeke'r rahmânî

Kultu yâ Rasûlallahi fedâke rûhî enâ ezkür külli zamânî

Kâle yâ Sa'dettin ente habîbî vezud fî's salâti ve's selâmi yâ benî şeybânî

Semi'tu Ebâbekru likûl ente sâ'im kultu belâ yâ Rasûlallah enâ sâimun fî külli hînun ve âtî

Kale yâ Sa'dettin lâ tefteh siyâmeke fî vakti'l iftâr fedal 'alâ mekânî

Lâ tadî'û umruke veşşûl kalbeke ve huz hâzâ raeyte fî'r ratbi seyâhatî

Ve kâle yâ Sa'dettin ente se'îd ve ente mezkûr külli's sâni'l ahiri'z zamânî

Kâle ve kûn ğâibe 'an cânibi'l medînete ma'al azze ve's şânî

Yâ eyyuhe'n nâsu kûmû vezkûrû ve'f 'alû'l hayri lâ yenfe'u'n nedâmete yevme'l haşri ve'l mizânî

Sallû ve sellimû kesîran fî külli hîn ve ânî

302

NA'T-I NEBEVÎYİ ŞERÎF

³⁸⁰ Sultânî rusul şâhî mümeccedsin efendim

Bî çârelerle devleti sermedsin efendim

Dîvânî ilâhîde müeyyedsin efendim

Sen Ahmedü Mahmûdu Muhammedsin efendim

Hakdan bize sultânî müeyyedsin efendim

Hutben okunur minberi iklîmî bekâda

Hükmün tutulur mahkemei rûzî cezâda

Gûlbankı kudûmûn çekilir arşî Hudâda

Esmâyî şerîfin anılır arz ü semâda

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammedsin efendim

[282]

Bîçâredir ümmetlerin 'ısyânına bakma

Desti red urup hasretle dûzaha atma

Lutf eyle amân bize âteşte yakma

Ezcümle kulun Gâlibî pür cürmü bırakma

Sen Ahmed ü Mahmûd u Muhammedsin efendim

Hakdan bize sultânî müeyyedsin efendim³⁸¹

303

³⁸⁰ Güftenin İsmail Dede Efendi'ye ait segâh makamında bestesi bulunmaktadır.

³⁸¹ Güfte eksik yazılmıştır. Bkz: Gürer, *Şeyh Gâlib Dîvânı (İnceleme-Metin)*, 217.

NUTUK ŞEYH GÂLİB BİN EMÎN MEŞHÛR KOVACIZÂDE KUDDİSE SİR RUHU'L 'AZÎZ

Kutbu zamandır hemeyan pirimdir Şeyh Sa'deddin

Şübhe yok 'aynel yakîn nurumdur Şeyh Sa'deddin

Sırrı erip müştâk kılmaz nazar efsâka

Cezbe gelir 'uşşâka 'ayinedir Şeyh Sa'deddin

Bir katre için şerbeti 'uşşâka gelir hâlet

Yetmez mi bu sa'det feyzindir Şeyh Sa'deddin

Kerâmeti hâvidir ehli derde devâdır

Sultân Cîbâvîdir Şeyh Sa'deddin

Sultânımız velidir iki cihâna geliptir

Seyyid Gâlib oğludur ceddindir Şeyh Sa'deddin

304

NA'T-I ŞERÎF

'âşıkım didara geldim yâ Rasûlallah meded

Sâdıkım sen yâre geldim yâ Rasûlallah meded

On sekiz bin 'âlemin hüsnün geli verdi safâ

Bülbülüm gülzâra geldim yâ Rasûlallah meded

İns ve cin cümle melâik zâtı pâkin

Medh eder zikrini tekrara geldim yâ Rasûlallah

[283]

305

NA'T-I ŞERÎF MAHVÎ EFENDİ

³⁸²Bıraktım ‘aşkın ile nâm u ‘arım yâ Rasûlallâh

Unuttum şevkin ile cümle kârım yâ Rasûlallâh

Bu gönlüm bülbülü aslâ cihânın bağına bakmaz

Yüzün görmek gülistânın ararım yâ Rasûlallâh

Gönül pervânesi döner visâlin şem‘ine dâim

Tükendi kalmadı sabr ü karârım yâ Rasûlallâh

Derûnum hânesi yandı duhânım çıktı eflâke

Demâ dem hadden aştı âhu zârım yâ Rasûlallâh

Bu Mahvî bendeki rahmeti firâkın nârına düşmüş

Katî hayli zaman oldu yanarım yâ Rasûlallâh³⁸³

306

NA‘T-I ŞERÎF MAHVÎ EFENDİ

³⁸⁴Derd mendim mücrimim dermâna geldim yâ Rasûl

Sâilim muhtacınım ihsâna geldim yâ Resûl

Ka‘bei vaslın yolunda sa‘y edip düşdüm garîb

Gayri neyim vâr cânımı kurbâna geldim yâ Rasûl

İntisâbı zâtı pâkin afvı cürme çün sebeb

Baş açık yalın ayak dîvâna geldim yâ Rasûl

³⁸² Güftenin İsmail Hakkı Bey’e (Muallim) ait ferahnak makamında bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/birakdim-askin-ile-nam-u-arim-ya-resulallah-ismail-hakki-bey-muallim-ferahnak.5648/>

³⁸³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isa-mahvi-sukukizade-seyh-isa-mahvi>

³⁸⁴ Güftenin Ali Şirûgani Dede’ye ait ‘acem, İsmail Hakkı Bey’e (Muallim) ait müstear makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/derd-mendim-mucrimim-dermana-geldim-ya-resul-ali-sirugani-dede-acem.11315/><https://divanmakam.com/forum/derd-mendim-mucrimim-dermane-geldim-ya-resul-ismail-hakki-bey-muallim-mustear.11317/>

Akl u fikrim aldı râh-ı düşmânları
Baş açık yalın ayak dîvâna geldim yâ Rasûl

İtme Mahvî bendeni dur ey şefa‘at menba‘ı
Sen gibi ihsânı çok sultâna geldim yâ Rasûl³⁸⁵

307

NA‘T-I NEBEVÎ DER NUTK-U HÂFİZ

Vücudun ‘âleme ‘aynı ‘atâdır yâ Rasûlullah
Seni vasf eyleyen hakka Hüdâdır yâ Rasûlullah
[284]

Cemi‘i enbiyanın âhiri hem a‘zamı sensin
Şerîf ismin Muhammed Mustafadır yâ Rasûlullah

Feleklerde melekler hûri ‘aynınla ‘uşşâkın
Senin aşkına âlem mübtelâdır yâ Rasûlullah

İrişmezse eğer senden şefa‘at bana vâveyla
Dirigâ hem işim cürm ü hatâdır yâ Rasûlullah

Müsemma ismi pâkinle bu Hâfız derd mendin hem
Murâdı bir şefa‘atle recâdır yâ Rasûlullah³⁸⁶

308

KIT‘A

³⁸⁷Arapda seyyidü’l - kavme duhûl ettikde bir ‘âsî
Mehâlikten olur âzâde bî şek yâ Rasûlallah

Sen ol sultânı kevneysin bu ‘abdu âhirin Kenzî

³⁸⁵ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/isa-mahvi-sukukizade-seyh-isa-mahvi>

³⁸⁶ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hafiz-emin>

³⁸⁷ Güftenin Zekâi Dede‘ye ait segâh makamında bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/arabda-seyyidul-kavme-duhul-etdikde-bir-asi-zekai-dede-segah.1647/>

Huzûru ravzana geldi dahilek yâ Rasûlallah³⁸⁸

309

KIT'A

³⁸⁹Dilerim yâ Rab bakmaya yüzümün karasına

Merhemi şefkât olur ma'siyetim yarasına

Kereminden ne kadar mücrim isem kesmem ümid

Giremez kimse efendiyle kulun arasına

310

KIT'A

³⁹⁰ **Muhammedden** diğer yok dâhil olmuş kâbı kavseyne

Gürûhu enbiyâdan girmemiş bir ferd mabeyne

Haremghâhı visâlet Ahmedi tenhâ alup Mevlâ

O halvet oldu mahsûs Hazreti Sultânı Kevneyne

[285]

311

NA'T-I ŞERİF

Fedadır yoluna canım ezelden yâ Rasûlallah

Bizi red eyleyip kovma kapından yâ Rasûlallah

Bi hakkı leylei mevlüd olupsun 'alemde maksûd

Adın Ahmed yüzün Mahmud şefa'at yâ Rasûlallah

Bi hakkı leylei mi'râc olupsun 'aleme ser tâc

Kapında biz gedâ muhtâc şefa'at yâ Rasûlallah

³⁸⁸ Küçükçalık, *Hasan kenzi Divanı: Metin İnceleme ve Bestelenmiş Şiirlerinde Vezin-Usul İlişkisi*, 142.

³⁸⁹ Bu güfteye araştırmalar neticesinde İstanbul'da bulunan Seyyid Nizâm Mezarlığı ve Mihrişâh Vâlîde Sultân mezarlığında bulunan mezar taşlarının üzerinde rastlandı. Detaylı bilgi için bkz. Süleyman Berk, "Seyyid Nizâm Mezarlığı", *Seyyid Nizâm Hz. ve Seyyid Nizâm Külliyesi*, ed. Kamil Büyüker (İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2018), 285,289,297,299; T.C. Eyüpsultan Belediyesi, "Taş No 36: Topçubaşı Hâcı Mustafâ", *Taş No 36: Topçubaşı Hâcı Mustafâ* (Erişim 14 Aralık 2024).

³⁹⁰ Güftenin hüzzâm makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilibeyti.com/besteler/723>

Bi hakkı leylei kadri olupsun ‘aleme bedri
Şefa‘at mülkünün sadrı şefa‘at yâ Rasûlallah³⁹¹

Okundu şânına levlâk sensin şâhı erselnâk
Dedi Hak sana âteynâk şefa‘at yâ Rasûlallah

312

REŞÂDETLİ MERHÛM ŞEYH BEDREDDİN EFENDİ HAZRETLERİNİN NUTK-U ŞERÎFİ

Olmasaydı ger vücûdu zâtı pâki Mustafa
Gark olurdu cümle tufanı belâya mâsivâ

Çün gülistanı şefa‘at goncesi oldu küşâd
Nûru zâtı pertevin etti cihânı pür ziyâ

Cümle meknûnâtın icadına bâdi hilkâtin
Rahmeten lil ‘alemînsin yâ Habîbi kibriyâ

Neylesin bî çare ümmet yâ Rasûlallah amân
Nefü şeytânî hevâ etmiş esîrû ibtilâ

Gerçi kim ‘isyânımız yanında zerre kûhı kâf
Bedriyâ ümîdimiz ancak Resûlu müctebâ³⁹²

[286]

313

KASİDE

³⁹¹ Taramalarımız neticesinde güftenin 3 beyiti Urfa’lı Maruffî’ye, son beyit ise Hadimî’ye ait görünmektedir. Bkz: Bedri Alpay, *Şanlıurfa Şairleri* (Şanlıurfa: Dal Yayınları, 1986), 138. ;

<https://islamilimleri.com/Ktphn/Kitablar/19/002/Turkce/islamalimleri/2725.htm>

³⁹² Aydın Oy, *Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar* (İstanbul: Tekirdağ Valiliği, 1995), 36.

³⁹³ Eyleyen ‘uşşâkı şeydâ dâimâ tal‘atındır yâ Rasûlallah senin

Derd ile âh etdirip subh ü mesâ hasretindir yâ Rasûlallah senin

Merhamet kıl ben garîb âvâreye mücrimem rahm eyle yüzü kâreye

Şefkat etmek bî kesü bî çareye ‘âdetindir yâ Rasûlallah senin

Ey şefi‘u’l - müznibîn nûr-i Ahmed bir garîbindir Nasûhî kıl meded

Bâbı lutfundan kerem kıl etme red ümmetindir yâ Rasûlallah senin³⁹⁴

314

NUTK-U EŞREFOĞLU RÛMÎ HAZRETLERİ

³⁹⁵Ey gönül bir derde düş kim anda dermân gizlidir

Bir karış katreye kim anda ‘ummân gizlidir

Değme bir dervîş fakîre hor görüp kılma nazar

Kalbinin her köşesinde ‘arşî Rahmân gizlidir

Nutka gelse cânü dil bulur hayâtı câvidân

Dervîşin her bir sözünde âbî hayvân gizlidir

Terk edüp cânü cihânı giy ferâgat cübbesin

Bu melâmet hırkasında sırrı Sultân gizlidir

Gör bu Eşrefoğlu Rûmî bahri ‘aşkda neyledi

Cânü bâşdan geçip cânında cânân gizlidir³⁹⁶

315

KIT‘A

³⁹³ Güftenin Ahi Efendi’ye (Hasan Efendizâde) ait mahur makamında bestesi ve Tevfik Efendi’ye ait rast makamında bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/eyleyen-ussaki-seyda-daima-ahi-efendi-hasan-efendizade-mahur.14745/https://dilibeyti.com/besteler/555>

³⁹⁴ İki beyit eksik yazılmıştır. Bkz: <https://www.islamilimleri.com/Ktphn/Kitablar/19/Html/09Cild/3/23.htm>

³⁹⁵ Güftenin Ali Şirügani Dede’ye ait evic makamında bestesi bulunmaktadır. <https://dilibeyti.com/besteler/1304>

³⁹⁶ Güneş, Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı, 223.

³⁹⁷ Hâkipâyî Mustafâya yüz süren mesrûr olur

Her ne denli mücrim ise ‘âkıbet mağfûr olur

Hû ile vakti seherde seyreyle lâhût ede gör

Zâkiri Hakkın **Zekâî** bâtını pür nûr olur³⁹⁸

[287]

316

KIT‘A

³⁹⁹ İn nilte yâ riha’s - sabâ yevmen ilâ arzı’l - haram

Belliğ selâmî ravzeten fihe’n - nebiyyi’l – muhterâm

317

NUTK-U HAKKI

⁴⁰⁰ ‘Âşık olan ciğerin âteşe dağlar ağlar

Akıtıp gözün yaşını su gibi çağlar ağlar

Mübtelâdır bu cihânı halkı belâyı ‘aşka

Hastalar inler o mihnetde sağlar ağlar

Yüzü üzre sürünüp sular akar deryâya

Gözün eflâke dikip derd ile çağlar ağlar

Hakkı bülbül olup her seher inler ağlar

Bin bir ismin Hakkı zikr edip ağlar ağlar

318

NUTK-U HAYDERÎ

³⁹⁷ Güftenin nevrûz makamında Rifat Bey’e ait bestesi bulunmaktadır. <https://divanmakam.com/forum/hak-i-pay-i-mustafaya-yuz-suren-mesrur-olur-rifat-bey-sermuezzin-miralay-nevruz.19582/>

³⁹⁸ 5 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Köseoğlu, *Zekâyî Dîvânı*, 15.

³⁹⁹ Güftenin rast makamı ve sabâ makamında Zekâî Dede’ye ait bestesi bulunmaktadır.

<https://divanmakam.com/forum/innilte-ya-rihas-saba-zekai-dede-rast.22341/><https://divanmakam.com/forum/soyle-selamim-ey-saba-innilte-ya-rihas-zekai-dede-saba.34031/>

⁴⁰⁰ Güftenin düğâh makamında Nuri Bey'e (Bolahenk) ait bestesi bulunmaktadır.

<https://dilibeyti.com/besteler/1253>

Ey gönül gel gel gece gündüz Sübhâna yalvarmalıdır

Bizi yokdan var eden Rahmâna yalvarmalıdır

Cümle ‘âlem kâtip olsa yazamaz isyânımı

Geceler tövbe kılıp Mennâna yalvarmalıdır

Baş açık yalın ayâk vârsam Rasûl dergâhına

İki cihân serverî Sultâna yalvarmalıdır

Bir gedâ sâil misâl yalvarıp asma beni

Ebubekir ‘Ömer ‘Osmân Merdâna yalvarmalıdır

Ehli sünnet vel cema‘at Halîlullah milletim

Mezhebim imam A‘zam Nu‘mâna yalvarmalıdır

Dil senindir cân senindir **Hayderî** minnetim durur

Derd senin derman senindir sanâ yalvarmalıdır

[288]

319

NUTK-U HAZRETİ SEZÂYÎ KUDDİSE SİRRUHU

Nefha-i sırr-ı Hudâya ‘urefa dem dediler

O deme mâlik olan kişiye Âdem dediler

Yoksa her suret-i bi câna denilmez Âdem

Âdem odur ki dem-i Âdeme hem dem dediler

Varına kaydı olan bulmadı zevk-i mutlak

Terki tecride eren ‘aşıkâ bî gam dediler

Küntü kenzî okuyup remzini idrâk eyle

Min ledün nüktesini duyana mahrem dediler

Pirlere sordu **Sezâyî** ne dürür sırrı hayât
Remz ile bir nefes edip ana dem dem dediler⁴⁰¹

320

NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ

Cân değil cânımda cânanımdır Allahım benim
Secdegâhım dînîm imânımdır Allahım benim

Dâima kalbimde mahı tebânımdır Allahım benim
Hâlıkım mevlâ rahmanımdır Allahım benim

Eyledi gönlüm ezel bezminde lutfân (...)
Melikim sultânı zîşânımdır Allahım benim

Vakf oldum lî me‘allahi sırrına hakkal yakîn
Şem‘i cem‘i edâyı yakânımdır Allahım benim

(...) ‘aşkım daim misâl ruz şeb
Tebânım mâhı tâbânımdır Allahım benim

Yûsuf’tan bile ‘aşkının Ya‘kûbuyum
Şeb çırâğı (...) (...) Allahım benim

[289]

Bir dem ânsız sabrû ârâmım muhâl ender muhâl
Cevheri kenzi dil cânımdır Allahım benim

Gülistân vuslateyn bir andelib zârım
(...) feryâdı efgânımdır Allahım benim

⁴⁰¹ Özuygun, *Hasan Sezâyî’nin HayaP, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvanı’nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi*, 363.

(...) kalbim riyâzı velâ mekândır **Kâzımâ**

Gel benim sırru sarâmânımdır Allahım benim

321

NA‘T HAZRETİ RASÛLALLAH

Elâ ey cânânı cân şefâ‘at yâ Rasûlallah

Nebîler şâhı sultânı şefâ‘at yâ Rasûlallah

Seni sevenlerin nazı geçer makbul olur sözü

Seni sevmeyenin yüzü karadır yâ Rasûlallah

Senin yüzün gören gözler ne ay görür ne yıldızlar

Nurunla gece gündüzler ziyadır yâ Rasûlallah

Ki mahşer el açıp yârın işîr ümmetin zârın

Şefâ‘at senden umâr sen şefâ‘at yâ Rasûlallah

Ki cümle ‘âsiler dû bedur sanâ (...) kamu yüzsüz

Şefâ‘atın gece gündüz umarız yâ Rasûlallah

322

DER NUTK-U ES‘AD

Yâ Rasûlallah visâlin ‘âşıkın burâmıdır

Senin nigâhı iltifatın etkiyânın kânıdır

Kalmışım tûli emelde merhamet hengâmıdır

Gel yetiş ey fahri ‘âlem kim meded eyyamıdır

Sûru İsrafilde kabrinden çıkar halkı cihân

Süreler mahşer yerine mücrimânı bünyân

[290]

Başımız üzere gele şemsi desri huşân ol zamân

Gel yetiş ey fahri ‘âlem kim meded eyyamıdır

Kurula mizan hak vezn ola cümle hayr şer

Cem‘ ola ol meclis cümle ‘arasât sertar

Cümle cân kurbân olup dağlar ciğer

Gel yetiş ey fahri ‘âlem kim meded eyyamıdır

Destimize verilince na‘me-i ‘amelimiz

Eşkâr ola içinde cümle bed ef‘âlimiz

Sen şefa‘at eylemezsen nice olur halimiz

Gel yetiş ey fahri ‘âlem kim meded eyyamıdır

Ol sırâtı müstekimin yürüye hep asfîyâ

Düşeler nârı cehîme müşrikânı eşkiya

Ruhuna kıl Es‘ada lutfîyâ nûru Hüdâ

Gel yetiş ey fahri ‘âlem kim meded eyyamıdır

323

DER NUTK-U MOLLA CÂMÎ KUDDİSE SİR RUH

Ve sallallahu ‘ala nûri ke ezvâ nûrihâ peydâ

Zemîn ez halem ve ev sâkin felek ez ‘aşk ev şeydâ

Münevver ‘âlmez rûşen muzzin huldi ez bû yeş

Ma‘nber herdû gisûş dû delfin eşşebtî yeldâ

Muhammed Ahmed Mahmud keh evdâ hâlkiş bûs ted

Ûz şed her cûd mevcûd ezû şed dira hâbiyâ

Eger nâmî şer nefşerâ ne ârudı şefi‘ endem

Ne âdım yâ fetâ tevbene Nûh ez gark neccinâ

[291]

Ne Eyûb ez bilâ râhet ne Yûsuf hurmetû haşmet

Ne ‘Îsâ râ mesîhâ dem ne Mûsâ râ yed beydâ

Dû çeşmi nergis nişrâke mâ zâğâ’l basaru hânez

Dû zülfü anberi nişke ve’l leyli izâ yağşâ

Berâ sineyiş Câmî elem neşrah leke bir hûn

Ke ma‘raçeş hayra hanzake subhânellezî esrâ

324

DER NUTK-U REŞÂDETLİ HACI PÎR EFENDİ

Bu cemâlin cennet erâyı cihânımdır ey sanem

Cümleden kadrin ‘alî imamun nebiyyi muhteram

Kâmetin tûbâyı cennet leblerin kevser numâ

Hak giydirdi başına tâcı ni‘metin muhteşem

Kaşlarındır kâbı kavseyn yây kirpikler ok

Gözlerin serçeşmesidir âbı hayvândır zâlim

Şöl kemâlin kökübenden zulmet abâd oldu nur

Şer‘ pâkıdır hayâtı cavîdânı çem çem

Hil‘atî levlâke hiç küsmedi bir enbiyâ

Mazhârı nur olasın nur pâkıdır kadem

Zil ‘âdet bâ şerâfet ol şefâ‘at şahiddir

Lâ mekân tahtına bindi vurdu ‘arş üzere ‘ilim

Fikir kalmadı zamanda dursun Hâlisâ deri yetim

Vasfına yoktur onun had yazamaz levhi kalem

[292]

325

DER NUTK-U HACI PÎR EFENDÎ

Muhtasârın zaruri inanan bizedir

İki dünyânın geldi cân cânân bizedir

Cümle ‘uşşâk ‘âlem oldu ekîme bend

Hay hay hem mutribu sâkî duran bizedir

Ben ezel azâsıyım mâsivâ kaydım değil

Ol elest bezminkî enfâsı rahmân bizedir

Ol âhir taht fevki remzi fikrîm saydine

Li me‘allahi (...) raksı seyrân bizedir

Bu cihân âynesine suretim nakş olmadan

Nûri Ahmedden tecelli sırrı subhân bizedir

Bu cihâna hüccet tayyibâna giydiren olsun emân

Kılma gel hicrân eline ‘ilmi ‘irfân bizedir

Kaçınca **Hâlisâ** havf recâdan bî hicâb

Varı yoku bunda gördüm haşr meydân bizedir

326

DER NUTK-U HACI ÂŞIK HAYDERÎ

Seyyidi kevneyni ‘âlem hem Rasûlu kibriyâ

Rehberim şâhım imâmım sanâ ettim fedâ

Yüz sürüp ravzana geldim yoluna canlar fedâ

Essalâ yâ fahri ‘âlem essalâtu vesselâm

Bu muhabbet ‘aşkına düştü bu gönlüm tâ ezel

Çünkü hakdan rahmansın hiç sana olmaz zeval

Rahmeten lil ‘âleminsin çün buyurdu lem yezel

Essalâ yâ fahri ‘âlem essalâtu vesselâm

[293]

Niyetimizsin kerem kânına varmak evvelâ

Olmasaydın olmaz idi yedi eflâk semâ

Eşiğine yüz sürenler ne derd görür ne belâ

Essalâ yâ fahri ‘âlem essalâtu vesselâm

On sekiz bin ‘âlemin sultânı sensin şüphesiz

Çaresiz bu derdimin dermânı sensin şüphesiz

Bize eyle şefâ‘at kân sensin şüphesiz

Essalâ yâ fahri ‘âlem essalâtu vesselâm

Senin ‘aşkına düşen bu gönül oradır

Sad Hudâdan derde düşmesin bile yâradır

Yüz sürüp kapına gelen Hayderî bî çâredir

Essalâ yâ fahri ‘âlem essalâtu vesselâm

327

BU DAHÎ NUTK-U HAYDERÎ

Ey Hudâyâ sen bizde nûri ilâhi kıl sezâ

Rahmeti rahman senindir ey kerîm pâdişan

Yüz sürüp kâpına geldim eyleme bize cüdâ

Eyle tevfikin refikî rabbenâ yâ rabbenâ

Baş açık yalın ayak ekîne asârım giydir

Çün ‘arafat üzre çıkıp cümlemiz lebbeyk deriz

Evvel visâlin râhına bu cânı kurbân ederiz

Eyle tevfikin refikî rabbenâ yâ rabbenâ

Susuzuz sen bize eyle zemzeminden kıl nasîb

‘umremizi sen kabul et yâ ilâhi yâ mucîb

Merve ile çün safâda sa‘yî ederken yâ tabîb

Eyle tevfikin refikî rabbenâ yâ rabbenâ

Bu güne (...) ‘asî mahrum kulunum sen yâ rahîm

Kûhî kâf olsa günâhım dergâhında yâ kerîm

Buyurdun ki “lâ teknetû min rahmetillâhi” yâ azîm

Eydân

[294]

Ka‘betullah kıbletullahdır makâmı eşrâfı makâm

Fâsı enfâsın tutup bize gideriz bâbü’s - selâm

Lütfu rabbanidendir bu Hayderî ahîr kelâm

Eyle tevfikin refikî rabbenâ yâ rabbenâ

328

BU DAHÎ NUTK-U HAYDERÎ

Cümle hüccâc ile böyle durmuşuz biz sâf sâf

Elveda‘ yâ kare tavanlı ka‘betullahul firâk

Seb‘atu eşvât ile ederiz seni tavâf

Elveda‘ yâ kare tavanlı ka‘betullahul firâk

Hacerül esvedi ziyâret edenler bulur safâ

‘aşk ve şevkle dedin bize rabbenâ yâ rabbenâ

Evvelâ babüs selâmdan dedin ol merhabâ

Elveda‘ yâ kare tavanlı ka‘betullahul firâk

Hicri İsmâ‘ilde kıldık iki rek‘at sünneti

Şüphemiz yoktur hâşâ buldun ânı cenneti

Sad hezerân çok şükürler verdi bize ni‘meti

Eydân

Destini rüknü yemâne şefâ‘at bulur süren

Nârı hicrandan azâd olur ki beytullahı gören

İki cihânda azizdir rasûlullahı seven

Eydân

Âbı zemzemden nûş eyle kâne kâne kevseri

Dertliler derdine dermân dedi hak peygamberi

Dû çeşmin tâ sabaha değin kân ağlasın Hayderî

Elveda‘ yâ kare tavanlı ka‘betullahul firâk

[295]

329

DER NUTK-U YÛNUS EMREM HAZRETLERİ

Eyyûbum mübtelâyım derde derman isterim

‘âşıkım dili hastayım câna cânan isterim

Ya‘kûbum ağlarım Yûsuf için kıldım firâk

Yûsufum zindan içinde fazlı rahmân isterim

Defteri ‘amelimi yüklendim ettim ‘azmi rah
Menzili maksûda çıktım emrû fermân isterim

Bir mekâna varmışım ki ol benim yurdum değil
Hızır ile Zulmete erdim âbı hayvan isterim

Mûsanın Turuna vardım dost cemâlin görmeye
Gitti aklım nâgâh oldum sırrı Sübhân isterim

Yûnus Emrem kimseler hiç bilmedi hâlin senin
Hâlimi arzetmeye bir merdî ‘irfan isterim

330

NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ HAZRETLERİ

Ey şehinşâhı rusul cümle nebinin haseni
Yûsufu ekremi mekkî ‘azîzi medeni

Dize sengdir revnâk şiken durri ‘aden
Hâkipâyı kademi reşki ‘akîki yemâni

(...) hâli ruhu âli Bilâli Habeşî
Ser fidâyı dūrri dendânı Üveysil Karani

Görmemiş çeşmi felek evci risaletde henüz
Mihri ruyun gibi bir necmi sa‘âdet göreni

Hasretî zülfü dili vezin ile bâdı sabâ
Dolaşır ebru sıfat ağlayarak her çemeni

[296]

Çok müreccah görünür bergi gülî cennetden
(...) rağbetim kuyunun ednâ dikenini

Eşiğin taşına yaslanmada kaldı nazarım

Sinede hâsıl edip cevheri hubbu vatanı

Nail etmez şerefî vaslı cihân kadrine hak

Hanedanın sevenin râhına can vermeyeni

Merhamet eyle kulun **Kâzım** nâçâra meded

Rahı hakdan beni dur eylesin nefsi denî⁴⁰²

331

NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ HAZRETLERİ

İns ve cin hep çâkerindir yâ Rasûlallah senin

Nüh felek ferman berundur yâ Rasûlallah senin

Nahli bâgi istifâsın verdi bi hârı vefâ

‘ârızî nâzikteründür yâ Rasûlallah senin

Bezmi hâsü’l - hâsı vuşlatda çeken ümmet gamın

Zâtı vâlâ cevherindir yâ Rasûlallah senin

Rahmeten lil ‘âleminsin bâ’si icâdı halk

Abı ruyi enverindir yâ Rasûlallah senin

Sen şehinşâhı rusulsün pâdişâhı evliyâ

Dâderi sa‘dahterundur yâ Rasûlallah senin

‘Aynıma almam serayı cenneti dâru’s - selâm

Bendeki mutlâk derundur yâ Rasûlallah senin

Ehli beytinden ayırma **Kâzımı** biçâreni

⁴⁰² Son beyit farklı yazılmıştır. Bkz: Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 841.

Bir senâ gû kemterindir yâ Rasûlallah senin⁴⁰³

[297]

332

DER NUTK-U KABÛLÎ⁴⁰⁴

Zât-ı Pâkinden haberdâr olduğum mudur suçum
Emrine her demde başım eğdiğim midir suçum
Halkı ‘âlem atlası zîbâya gark olmuş gezer
Ben garîbin bu abâyı giydiğim midir suçum

Nâ halfî nâdâna vermişsin cihânda kısmeti
Hem dahi müşrîk münâfık münkirâne devleti
Ben kuluna çektirirsin bunca derdi zahmeti
Her cihetten sana imân ettiğim midir suçum
Mücrime lâ taknatü min rahmetillah var deyu
Eyledim ‘isyânı cürmüm affeder Settâr deyu
Gece gündüz dergâhına yüz sürüp Gaffâr deyu
Gözlerimden kanlı yaşlar döktüğüm müdür suçum

Müşrikine bunca ruhsat vermedin hikmet ile
Hiç ammân vermezsin aslâ sana rahm olan kula
Bu Kabûlî bilmez ki istiğfâr kıla
Yoksa sana dost olanı sevdiğim midir suçum

333

DER GAZEL ŞEM’Î

Razıyım her ne ederse bana serv-ü semenim
Tigi cevri ile sad pâre kılırsa bedenim

⁴⁰³ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 826.

⁴⁰⁴ Mürettib güfte sahibi olarak başka bir şairin mahlasını kullanmaktadır. Detaylı araştırmalar sonucunda güfte sahibinin Hamdullah Çelebi (Hasretî) olduğu anlaşılmaktadır. Detaylı bilgi için bkz: Hüseyin Piroğlu, *Evliyalar Yatağı Anadolu* (Ankara: Fon Matbaası, 1992), 158,159; Ali Celalettin Ulusoy, *Pir Dergahından Nefesler Hacı Bektaş Çelebilerinin Deyişleri* (Ankara: Sarı Yıldız Matbaası, 2014), 249; Serkan Erdugan, *Hamdullah Çelebi Hasreti* (Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 64,65.

Hullei cennet olursa çekeyim çâk ideyim
Dem-i vuşletde baña hâyıl olur pirchenüm

Beni öldürmeye ‘âr eylesin simtenim
Varayım yalvarayım boynuma takıp kefenim

[298]

Çek beni zülfi dilavazına berdâr eyle
Çekeyim pâdişâhım kendi elimle resenim

Duymaz girsem eger mürrü zaifin gözüne
Ey Süleyman zamân şöyle hayal oldu benim

Gözlerimin yaşı gibi çıktı gözümde Dünyâ
Yardan gayrı görünmez gözüme kimse benim

Şem‘iyem künci meyine vermem felege
Gülşeni bâğı iremden bana yekdir vaţanım⁴⁰⁵

334

DER NUTK-U ŞÂKİR

Sezâdır zâtına ancak risâlet yâ Rasûlallâh
Beşîrsin şânına lâyük beşâret yâ Rasûlallâh

Seni âlemlere rahmet için gönderdi ol Bârî
Bize bir merhâmet kılmak mürüvvet yâ Rasûlallâh

Yüzün görmeksizin imân getirdik biz bilâ şüphe
Cenâbından umarız biz şefâ‘at yâ Rasûlallâh

Sirâcî nûri enversin yüzün nûruyla ey sultân

⁴⁰⁵ Prizenli Şem‘i, *Şem‘i Divanı*, çev. Murat Ali Karavelioğlu (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014), 198.

Sıratın bizleri geçir selâmet yâ Rasûlallâh

Senin zâtında kâsırdır lisânı cümle insanın

Seni medheyleyen bilmez nihâyet yâ Rasûlallâh

Bir ismin ‘urvetul vuskâ sana kim etse istimsâk

Erer ol râhı matlûba hidâyet yâ Rasûlallâh

Ricâ eder bunu senden bu kemter ‘âşıkın Şâkir⁴⁰⁶

Ede bir kerre kabrini ziyâret yâ Rasûlallâh⁴⁰⁷

[299]

335

DER NUTK-U HAZRETİ MISRÎ

⁴⁰⁸ Ol cihânın fahrinin sırrına kurbân olayım

Hutbei levlâk inen şânına kurbân olayım

Kâbı kavseyni ev ednâsına kurbân olayım

Ben onun ‘ilmine ‘irfânına kurbân olayım

Ol Ebûbekr ü ‘Ömer ‘Osmân ‘Alî dört yâridir

Ol risâlet bağının onlar güli gülzâridir

Cümle ashâb hidâyet râhının envârıdır

Ben onun âline ashâbına kurbân olayım

Ol Hasan hazretlerine zehr içirdi eşkiyâ

Hem Hüseyin oldu susuzlukdan şehîdi Kerbelâ

⁴⁰⁶ Aydın, *Gülzâr-ı Ehl-i Beyt*, 42.

⁴⁰⁷ Bu güftenin ilk 5 beyiti Diyarbakır’da her cuma gecesi yatsı namazından önce okunan “salâtu selam”dan sonra Hüseyini makamında icra edilen ve mevlidhanların arzusu ile mevlid aralarında da okunabilen bir güftedir. Detaylı bilgi için bkz: Sara Erdem, *Diyarbakır’da Mevlid Kültürü: Mevlidhanlık Geleneği ve Süleyman Çelebi Mevlidi’nin İcra Analizi* (Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 107.

⁴⁰⁸ Güftenin Muallim İsmail Hakkı Bey’e ait acem aşiran makamında bir bestesi bulunmaktadır.

<https://dilbeyti.com/besteler/1003>

İkisidir asl ü nesli cümle âli Mustafâ

Ben onun evlâdına kurbân olayım

Cümle ümmetden hayırlıdır o şâhın ümmeti

Ümmetine cümleden artuk eder Hakk rahmeti

Evliyâ onunla buldu cümle lutfu ‘izzeti

Ben onun lûtfuna ihsânına kurbân olayım

Her ne denli enbiyâ vü mürselîn kim geldiler

Ümmeti olmaklığı Hakdan temennî kıldılar

Evliyâ ona Niyâzî kul u kurbân oldular

Ben onun ayağının tozuna kurbân olayım

Yoluna gidenlerin izine kurbân olayım⁴⁰⁹

336

DER NUTK-U ŞEM’Î

Mutlağı şemsi ilâhi mazharı nurî hak

Mustafa mâ câ’e illâ rahmeten lil ‘âlemin

Nûri ‘âlem fahri âdem mahzeni esrârı hak

Eydân

[300]

Küntü kenzen mahzenisin lima‘allah mazharı

Mübteda dünyâ ve uhrâ der şefâ‘at mebni

Eşşefâ‘at eşşefâ‘at yâ Rasuûlallah meded

Eşşefâ‘at cürmümüz çokdur ona yoktur adet

Rahmeten lil ‘âlemindir senân ferdü samed

Eydân

⁴⁰⁹ Mısırî, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, 2009, 2/580.

Yâ Rasûlallah livâyı ‘askerî islâm bâk
Yazdırıp nûru şefâ‘at Şem‘inî pervaza bâk

Ma‘nevîyim şânına lâıyk olan sultâna bak

Eydân

337

DER NUTUK GAZEL HACI PİR EFENDİ

Tâ firâzı ‘arştan sidre mekân bizedir
Şehperî rûh’l emin per vebâl bizedir

Râhı ihfâdan sefer kıldın dem (...)
Cân cân cümle eşyânın gümân bizedir

‘âlemî ‘ulvî ve süfli ve meleklerden bize
Nükteyi duvârı tecelli lâ yezâl bizedir

Elesti ‘aşktan işît innî enallah sırrını
Va‘de için vücudda sırrı hâl bizedir

Ol Ebubekir ‘Ömer ‘Osman ‘Alîyi hak bilip
Çeşmi mâ zâğ’a’l basar (...) bizedir

Tubayı levhi kalemden söyleyin evvel kıl hamdu sena
Zülfü ‘anber yuvâ eyle sâhibi cemâl bizedir

Zât pâkinde ba‘su kılhım hatâdır **Hâlisâ**
Merdü hakkın zabtında kesbi hâl bizedir

[301]

338

DER NUTK-U ZEKÂÎ

Habîbi Kibriyâ Ahmed risâlet mülkünün şâhı

Nübüvvet hâtemidir tahtı levlâkin şehinşâhı

Vücûdun ‘âlemîne rahmet irsâl eyledi Allah

Hidâyet kıldı râhı müstakîme nice gümrâhı

Hurûc etdi semâvâta erişdi ‘arşı Rahmâna

Serâyı vahdete girdi gözüyle gördü Allahı

Serîri lîma‘allahın odur sultânı zîşânı

Muallâ dergahidir dâimâ Hakkın nazargâhı

Giderdi zulmeti şirki hidâyet kıldı tevhîde

Tecellîyi zâta ırgürdü hakikat burcunun mâhı

Zekâî ‘âciz ve mücrim kulundur ey keremkânı

Yüzü kara dili mahzûn firâkınla eder âhı⁴¹⁰

339

DER NUTUK GAZEL HACI PİR EFENDİ

Tarîkat külli adâbın dedi o şâhı din

Bu tarîkî kibriya oldular ehli iman

Şeş cihetde hâzır oldular vücuda pasbân

Onlar ashâbı vefâdır ehli âlem tutsun kîn

Hoştur demeden giydiler fâsı enfâsın tutup

(...) (...) râbıta bul yakîn

Cânı cân cümlede eşyâ hudâdır anlasın

⁴¹⁰ Köseoğlu, *Zekâyî Dîvânı*, 20.

Cümlede varlık hak vucûdu hücceti kâtı'dır (...)

Hak eyledi halk bir vucûddur cümle âlem bir nazar

Cismi cânın bir işâret hoş eseridir bu hubân

[302]

Bu sahâbiler (...) olisân agâh ibret al

Hem çu hafâ (...) olmaya kemîn

Hâlisâ suret gezdim ma'nada insân isen

Cânu dilden yol bulursun evvelden ashâbı yemîn

340

BU DAHÎ HACI PİR EFENDİNİN NUTK-U 'ÂLÎLERİ

Şükrü aşk târu mâr etti vucûdu aklımı

Rûh seyrânı bekâdır lâ mekân ister gönül

Rûh dedikleri ölse netsin tengnâhı dehriden

Dîzu belâdan ğaraz gayr mekân ister gönül

Her kişi gelse cihân 'âkıbet gitmen gerek

Dâm belâdan kurtulup bâğı cinân ister gönül

Kimisi kurtulmaz bu çarh (...) (...)

Ne suâl ve cevâb emnü amân ister gönül

(...) ispât hun olmaz vücudun yaktır

Îlâhe illallah ile ispat cân ister gönül

Gir hemen Hâlıkı huzura kılıp zikre dâim ol

Sohbeti pire mugân her zaman ister gönül

Hep dünyânı gönülden hâriç etki **Hâlisâ**

Halvet serâyı gönülde şâh cihân ister gönül

341

DER NUTK-U DERTLÎ

‘Âşıkı sâdık muhibbi Mustafâ derler bize

Derd ile gayret keşi âli ‘abâ derler bize

Biz gürûha sorsalar ey kavm siz kimlersiniz

Tâbi‘i şâhı velâyet Mürtezâ derler bize

[303]

‘Aşk ile tîğlar çekip a‘dâya karşı durmuşuz

Ol sebebdan kavmi Süfyân eşkıyâ derler bize

Cân bâşdan geçip verimiz o imâmeyn ‘aşkına

Bendei şâhı şehîdi Kerbelâ derler bize

Gerçi Dertliyim benim derdim yetîmler derdidir

Çek elini ey tabîbî bî devâ derler bize⁴¹¹

342

DER NUTK-U FUZÛLÎ

Subhu dem gülzâr içinde çaldı bülbül erganun

Yâ eyyühe’l - ‘uşşâke kumû inneküm lâ tesme‘ûn

Erguvân tuttu piyâle nesteren doldurdu cân

Mutribâ çal nağmei yâ eyyühel müstağfirûn

Hüsnü hattın her görenler okudu sad âferin

Lâ‘i şeyin ahseni illâ kalilen teşkurûn

Gözlerim mahmur olanda bâdei pür hûn içer

⁴¹¹ Recep Tek, *Türk Edebiyatında Dertli Olguşu Âşık Dertli ve Eserleri* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011), 414.

Zir-i lebde çağrışır sâki velâhüm yehzenûn

Ey Fuzûlî cân verirsin ‘aşk yolunda ‘âkibet
İşitenler diyeler innâ ileyhi râci‘ûn⁴¹²

343

BEŞİKTÂŞ MEVLEVÎHÂNESİ POSTNİŞİNİ REŞÂDETLİ ŞEYH NAZÎF EFENDİ

Zâhidâ Hakk için ol şâhın ki cûdu ekmeli
Ahmedi Muhtâra vahy itdi kitâbı münzeli
Ahmedîyim Hayderîyim Mevlevîyim ben belî
Bana besdir bir Hudâ ve bir Nebî ve bir velî

Lâ ilâhe illâ huwallahu'l - ‘aliyyi’ - müncelî

Lâ benî illâ Muhammed lâ fetâ illâ ‘Alî

[304]

Milletim ehli hakîkat hâlkım Rabbim Hudâ
Mezhebim şartı muhabbet dinim îmânım fenâ
Kıblem ebrûyu Muhammeddir imâmım Mürtezâ
Dîni islâm âşikârdır ne lâzım ihtifâ

Nakarât

Ma‘niyi hükmi rasûlü çünki iz‘ân eyledim
Dildeki cem‘iyyeti vehmi perîşân eyledim
Mezhebi ‘irfânımı âfâka i‘lân eyledim
Ey Muhammed ümmeti ben böyle îmân eyledim

Nakarât

Cûylar taşlar ağaçlar kûhlar hâmûnlar
Nûh felek cin ve melek bahrü semek nev‘i beşer
Sâkinânı ‘arş ve ferş ve necm ü şems ve kamer
Heb lisânı kâl ü hâl ile bu beyti zikr ider

⁴¹² Kenan Akyüz vd., *Fuzûlî Türkçe Divan* (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1958), 357.

Nakarât

Bendei âli ‘abâyım Hayderîyim Hayderî

Ey Nazîf bu yolda kurbân eyledim cân u seri

Hâsılı ber muktezâyı meşrebi Peygamberî

İ‘tikâdım böyle nahnü kasemnâdan beri⁴¹³

Nakarât

344

MÜNÂCÂT

Şermsâr etme Hudâyâ rûzi mahşerde beni

Hürmetine hâtemin yakdırma dûzahda beni

Mu‘terifim ben günâhıma mukırrım cürmüme

Enbiyâ vü mürselîn içre hacîl etme beni

[305]

Ümmeti Ahmed benden ‘âsî mücrim mi var

Müstehak zecri ‘itâba benden ahsen fert mi var

Sen ‘inayet etmez isen bana hiç rahat mı var

Enbiyâ vü mürselîn içre hacîl etme beni

Şimdilik **İkbâlîyâ** düşmüş ‘amîki hayrete

Lutf edip destimi al yâ Rab düşürme kürbete

Diler isen ko cahîme diler isen cennete

Enbiyâ vü mürselîn içre hacîl etme beni⁴¹⁴

345

MERSİYYEYİ HAZRETİ İMAMEYN DER NUTK-U HAMDÎ

Mâtemi mâhı muharremdir bugün eyle figân

Gözlerinden yaş yerine kanlar döküp âbı revân

Kerbelâ meydânına girdi iki şehzâde kân

⁴¹³ Fatih Bilgin, *Nazif Hasan Dede ve Ta‘rifü’s-Sülûk Adlı Eseri* (Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007), 14.

⁴¹⁴ <https://defter-i-ussak.blogspot.com/2017/04/sermsar-etme-hudaya-ruz-i-mahserde-beni.html?q=%C5%9Eerms%C3%A2r+etme>

Kerbelâda çağrışılar yâ Muhammed elemân

Birisi bahri nübüvvet ‘ilminin ‘ummânıdır

Birisi sırrı velâyet tahtının sultânı

İkisidir ‘âşıkânın dîni hem imândır

Eydân

Ol hüsnü hulkun (...) zehir içirdi ol pelit

Şâhı Hüseyini kerbelâ çölünde ettiler şehid

Mu’min isen verirdin o lisan durur mu la‘net et

Eydân

Bin bir ayâk bir ayâk üzere durur zamân

Kanlı gömlek elinde gelir o hayru’l - enâm

Ol ‘Aliyyi’l Mürteza da‘va ede on bir imâm

Eydân

[306]

Ey münafık hiç düşünmedin mi rûzi mahşeri

Ceddi pâktır onların ol enbiyanın serveri

Ol iki dilber değil mi du cihânın enveri

Eydân

Handânı Mustafanın çağırayım buraya

Ondan aldılar ‘ilim fevz hâsı evliyâ

Hakiyâyı onların her demde mücrim Hamdiyâ⁴¹⁵

Eydân

346

MERSİYYEYİ HAZRETİ HÜSEYN DER NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ

Şem‘i şeb pîrâyı bezmi ibtilâsın yâ Hüseyin

⁴¹⁵ 6 kıt’a eksik yazılmıştır. Bkz: *Sefînetü’l Esrâr* (1846, Kütahya Belediyesi Mustafa Yeşil Kütüphanesi 24227 Numaralı Şiir Mecmuası), 4a.

Merdi gerden dâdei tîğı kazâsın yâ Hüseyin

Hatırı meksûruna rahat meğer bîgânedir
Her belâyı dehri dûna mübtelâsın yâ Hüseyin

Bir vücûb âsârı mümkündür vücûdu kâmilin
Vechi hak sırrı cenâbı Mustafâsın yâ Hüseyin

Sende cem‘ oldu velâyetle nübüvvet cevheri
Lü‘lû‘ bahreyni izzü istifâsın yâ Hüseyin

Sendedir hulk hüsn sırrı ‘ali feyzi
Nûru Zehrâ zübdei ali ‘abâsın yâ Hüseyin

Senden ister kâımı dil ger mücrimi ger muttaki
Sürur din melcen pâý gedâsın yâ Hüseyin

Bîkesim dergâhına düşdüm meded kıl derdime
Ehli derde sen melâzu mültecâsın yâ Hüseyin

Şerbeti câm şehâdetdir muradım hasıl et
Kâbili hâcâtı erbâbı recâsın yâ Hüseyin

Yakdı canım dökdü kanım târ tabğ iştiyak
Merhamet günü merhamet kânı atâsın yâ Hüseyin

[307]

Ben kimine ‘abdu ‘âcizi **Kâzım** biçârenim
Sen serîr ârâyı mülki innemâsın yâ Hüseyin

Zâtına ecdâdına olsun salâtı bî hesâb

Tâ ki revnak bahşı hâki Kerbelâsın yâ Hüseyin⁴¹⁶

347

BU DAHÎ KÂZIM PÂŞÂ HAZRETLERİNİN NUTK-U ‘ÂLİLERİ

Pâdişâhı bi muâdilsin mişal olmaz sana

Dâimü bâki ve ‘âdilsin zevâl olmaz sana

Can viren rahunda kesb eyler hayatı câvidân

‘âşık öldürmek bu hâletle vebâl olmaz sana

‘Aşk resmin senden öğrenmiş cemi‘i mümkünât

‘âşık olmak gibi ‘alemde kemal olmaz sana

Ol kadar izhârı hikmet eylemiş kim kudretin

Hikmetinden bir suâle ihtimâl olmaz sana

Evvel ve âhir bilirler bâtın ve zahir seni

İbtida ve intihâ farzu hayal olmaz sana

Gah edersin bahri katre gah deryâ katreyi

Her ne emretsen olur emre muhâl olmaz sana

Saykal sun‘ bedi‘in atı kılmış iktiza

Vechi âdem gibi mir‘âtı kemâl olmaz sana

Görmeden hayranı hüsnündür ‘uyûnu kâinât

Bundan a‘lâ şâhidi ‘izzü celâl olmaz sana

Çakerin Kâzım eder dâim temennayı vişâl

O zekâ câhildir ki bilmez arzu hâl olmaz sana⁴¹⁷

⁴¹⁶ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 851.

⁴¹⁷ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 894.

348

BU DAHÎ KÂZİM PÂŞÂ HAZRETLERİ

Yâ Rasûlallah müştâkı visâlidir gönül

Arzumendi cemâl bî kemâlidir gönül

Dâne çün harman ruhsâr elinde gönül

Ben gibi (...) şemâr hattı dahâlidir gönül

[308]

Kays veş divanısın zülfü Leylâ tâbnak

Çeşmi bülbül şişe derdi hayalindir gönül

Sürme bâbından nigâhı şevkâtinden kılma dur

Mübtelâyı çeşmi mâ zâğ iktihâlidir gönül

Câna yetiş şu‘le gamdan tutuşmuş sînesi

Bir yanık pervâne şem‘ cemâlidir gönül

Tubâi güldârı cennet sensin ey gussâ’t takî

Meyde zeyb şevk olân berki nihanındır gönül

Gizlenir ziri cenâhında hezeran asman

Bir mükrım katre bahr celâlidir gönül

Mazharı izzı ve şefâ‘at kıl meded **Kâzım gibi**

Dâimâ muhtâc lutf bî misâlidir gönül⁴¹⁸

349

BU DAHÎ NUTUK KÂZİM PÂŞÂ HAZRETLERİ

Firâkın selb edip ‘akl ve şu‘urum yâ Rasûlallah

Dağıtdı dideden hâbı huzurum yâ Rasûlallah

⁴¹⁸ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 829.

Hayâli ravzanı pâkîn ümidi zevku visalindir
Gözümde nur gönlümde surûrum yâ Rasûlallah

Zamânı râyi âtdım hâke desti ihtiyârımdan
Sanâ tefvîz edip her bir ümidim yâ Rasûlallah

Yakînimdir visâlin ‘âlemi ma‘nada lutf olmak
Canâ benden eğer sûretde devrim yâ Rasûlallah

Olur elbetde bir gün derdi fırkat visâlin bâri
Gamin çekmekte yoktur hiç futûrum yâ Rasûlallah

Vedâd ehli beytin cihetidir lütfun elde
Budur hep münceb fart hubûrum yâ Rasûlallah

[309]

Köhne kârım siyâh (...) meded **Kâzım** gibi herdem
Ma‘asî pîşe ‘abd pir kusûrum yâ Rasûlallah⁴¹⁹

350

DER NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ NA‘T-I NEBEVÎ SALLALLAHU ‘ALEYHİ VE SELLEM

Sen pâdişah meliki nübüvvetsin efendim
(...) aklım risâletsin efendim

Olmasa hem eşyâ garaz cud her zâtın
Yektâ cevher bahri hüviyetsin efendim

Sultân selâtin imam kablı eşya
Mahbûbu hudâ melce’i ümmetsin efendim

⁴¹⁹ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 828.

Perverde’i nûn nu‘mandar ikî ‘âlem

Hurşidi şeref şu‘le’i şefkatsın

Senden görünür ‘âlem her vechullah

Meclâyı mücellâ muhabbetsin efendim

Berk (...) işfettesidir bülbülü kudsî

Gel nahli riyâz ehadiyetsin efendim

Tasdik kılân zâtın olur vâsıl tahkik

Gün gibi ‘ayân nûr hidâyetsin efendim

Zehrâ ve ‘Ali ‘aşkına ‘afeyle kusurum

Mücrimlere ser çeşme’i rahmetsin efendim

Ben müznibi biçare kulun **Kâzım** zârım

Sen mâlik ‘aklım şefâ‘atsın efendim⁴²⁰

351

NA‘T-I NEBEVÎ BU DAHÎ KÂZİM PÂŞÂ NUTK-U ‘ÂLİLERİ

Şehinşâh serîri istîfâsın yâ Rasûlallah

Nebiyyü’r rahme mahbubu Hudâsın yâ Rasûlallah

Nübüvvet tâcını giymişdin Âdem halk olmazdan

Ezelden sen şehi mülki bekâsın yâ Rasûlallah

[310]

‘Aceb mi sonra gelsen dehre evvel halk olunmuşken

Haberden sonra gelmiş mübtedasın yâ Rasûlallah

Serâser cümlesi ayâtı haksın satrı bismillah

⁴²⁰ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 832.

Onun için muktedâyı enbiyasın yâ Rasûlallah

Habibin mihri sâti‘ her hadisin nassı kâtı‘dır

Serâpâ nursun nûri hedâsın yâ Rasûlallah

Hudavendi le ‘amrûke mesnedi levlâkı efsersin

Müsellem padişâhı istifasın yâ Rasûlallah

Sebebi mutlak zuhuru mümkinâta feyzi ‘aşkındır

Ebu‘l ervahsın fahri sivâsın yâ Rasûlallah

Vücudu ekremindir bahri ‘aşkın cevherî sâfi

Durri şehvâra kenzi hafâsın yâ Rasûlallah

Erersen menzili maksuda lutf et **Kâzım zârı**

Ma‘nen çâresâz her gedâsın yâ Rasûlallah⁴²¹

352

NA‘T-I NEBEVÎ DER NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ

Ey Ahmedî Mahmûdu Ebel Kâsımî Tâhâ

Yâsîn lakab mazharı teşrîfi fe terdâ

Mahbûbî Ehad Nûri Samed Seyyidi Emced

Sultânı imam pâdişâhı sûretü ma‘nâ

Hâki durri kühli nehri direi Cebraîl

Na‘li kademî tâcı ser ‘arşı muallâ

Dîbâce‘i tirâzende‘i mecmu‘a levlâk

Ser satrı şeref nâmei dîvânı ev ednâ

⁴²¹ Bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 840.

Ey bülbülü kudsi negamı gülşeni tevhîd
Gül nahli hedâ servi çemenzîb tecellâ

Gül bergi ruhî akdesinin ‘âşıkı ‘Allah
Ahlâkı kerem gösterinin mâdiî dünyâ

Evşâfını neşr etmeye indi yere Kur’an
Mi‘racını keşf etmeye göge çıktı ‘İsâ
[311]

Sensin o şehi mülki hakikat ki senindir
Ervâhı felek ins ü melek hesteî eşyâ

Bir ‘abdi senâ (...) ey mefhâri ‘âlem
İhlâsı derûnum sana ma‘lumu hüveydâ

Billahi yeter nârı firâkın ile yandım
Al canımı ya vaşlun ile kıl beni ihyâ

Lütfun ile kıldın idî beni tebşir
Ummâdayım ol va‘dinin incâzına hâlâ

Kâzım yetişir perde birûni edeb olma
Erbâbı kemâl eylemez esrârını ifşâ⁴²²

353

DER NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ

Mihri evci hayretem fark etmem istisna nedir
Ben neyim ‘âlem ne sırrı vahdeti eşyâ nedir

⁴²² Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 824.

Mesti müstağrak degildir isteyen şahpâyı ‘aşk

Mest odur kim bilmeye keyfiyyeti şahpâ nedir

Derdi dilden bî haberlerdir eder derman taleb

Ehli derd için devan ne derdi lâ yuhşâ nedir

Halkı ‘âlem serbeser durmuş cihân kavgasına

Sorsam ammâ kimseler bilmez ki bu kavgâ nedir

Seyre geldik biz bu câyı ‘âlemi nevârdan

Şimdi arâm eylemek için bunda istid‘ânedir

‘İlleti icadı ‘âlem bir muhabbetdir heman

Ya Rab ol bir lafzada bu (...) ma‘nâ nedir

Rindi derya nû‘şî bezmi hayret ender hayretem

Dil sebûyi bâdei tevhid u can peymâ nedir

Geh safâ ve hüznün geh havf ve recâ geh kabz ve bast

Bir ‘aceb haletdeyem kim bilmezem hâlâ nedir

Neşri envârı visâle var iken kudret bugün

Hikmetinden sormak olmaz va‘deyi ferdâ nedir

Hakkı idrâk etmeyenler havf eder maḥlûkdan

Ben ki merdi ‘ârifim Kâzım bana pervâ nedir⁴²³

[312]

354

BU DAHİ NUTK-U KÂZİM PÂŞÂ

⁴²³ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 943.

Ey cemâli lâ yezâli kul hu vallahu ahad

Şerhi âyâtı ‘uluvvi zâtı Allahu’s samed

Sensin o şehinşâhı cânâ ferini mümkünât

Kim vücudu vâcibindir lem yekün küfüven aḥad

Nuru veçhinden ‘ibâret evveli subhu ezel

Tar-ı zülfünden kinâyet ahiri şamı ebed

Zâtı gaybü’l gaybün idrâkinde müstağrak ‘ukûl

Vasıfdan ‘aciz sıfâtı pâkini ehli hized

Bir avuç pâke edip bin servi (...)

Sun’un eyler revnumâ her katreden lâle had

Heşt cennet ravzayı lutfunda sâbit bir diraht

Heft dûzah ‘arsai kahrunda sâbit bir veted

San‘atın bahrinde bir mevhum katre ‘aklı kül

Kudretün tahtında lâ şey’û gâyeti ‘aded

Hüsnü takdirinle tev’em tayyibâta tayyibin

Hükmü fermânınla hem dem rûḥa habîsi nefis

Ehli tevhîd eyledin lutf eyleyip **Kâzım** kulun

Nur vechinle çerag et el meded yâ Rab meded⁴²⁴

355

DER NUTK-U FÂZIL

Şem‘i ‘aşkı Hüseyinim ‘alevîyim ‘alevî

⁴²⁴ Bardakçı, *Musa Kâzım Paşa (HayaP-SanaP ve KülliyaP)*, 814.

Rûhu a‘lâmı yakar ateşi âhım ‘alevî

Kerbelâya erişir sâikayı âhı belâ

Hamdülillah ki dilim kuvveti Haydar ile kavî

Ne revâ râfizi tâ‘biri muhibbini âle

Hem Yezidî olana nisbet sen seni

Eyledi Fâzıl bülbül gibi zâru giryân

Ol iki nev’i gonca nüşügüfte bağı nebevî

[313]

356

DER NUTK-U HÂŞİM

Ey gönül gel mâtem et kim Kerbelânın günüdür

Ehli ‘aşkın istediği hânedanın hûnidir

Âl ü evlâdı Hüseyin etkiyânın rûhudur

Gel gönül gel mâtem et kim Kerbelânın günüdür

Gel der isen ben muhibbi hanedânım ey habîb

Et Yezide la‘neti etme tevakkuf ey garîb

Gir gürüh ‘âşıkâna ol muğil cânım rebîb

Gel gönül gel mâtem it kim Kerbelâ'nın günüdür

Gel bu bâha et ri‘âyet terki şürb eyle dilâ

Kıl ‘azer gel olma munkir başına iner belâ

Böyle yazmıştır savâik lâ din gelsün salâ

Eydân

Her kimin imânı varsa bu zaman eyler zuhûr

Derdi mâtem ateşiyle ciğerin eyler buhur

Hubbi Haydar gayretinde **Hâşime** etme kusur⁴²⁵

Eydân⁴²⁶

357

EZ NUTK-U NESÎMÎ

Asmân atlas kuşandı giydi libaslarını

Yer yüzü şâh aşkına döndü kemiyâlar gibi

Mustafa ve Mürtezanın nûru vâhid bil meyân

Yoktur onun bil imânı put tersâlar gibi

Âl evlâdı Rasûlî cânı dilden sevmeyen

Görmez onun gönül gözü kalbi amâlar gibi

Haydarın evladını kim can u dilden sev diler

Doldu kalbi nûr ile mevcûd deryalar gibi

Ey **Nesimi** bir gönülde hubbi Haydar olmasa

Ol gönülde çalınır çanlar kiliseler gibi⁴²⁷

[314]

358

EZ NUTK-U HÂLÎ

Ol benem kim ceddi pâkimdir çerâğı enbiyâ

Âfitâbı evci himmet servi bağı istifâ

Ol menem kim ma‘deni dürri vücudumdur ‘Alî

Şâhı erbâbı hakikat şem‘i cem‘i evliyâ

Ol menem kim şem‘i nûri hilkatimdir Fâtıma

Gevher-i kânı kerem şemi şebistânı safâ

⁴²⁵ Mustafa Haşim Üsküdarî, *Divan-ı Haşim Efendi* (1836, TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu), 48.

⁴²⁶ Mehmet akif Yalçınkaya, *Bandırmalızâde Hâşim Baba Dîvânı* (Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008), 175.

⁴²⁷ Öztelli, *Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî*, 51.

Men nihâli gülşeni adnî riyâzı ‘ismetem
Ey fesâd ehli nedir bunca bana cevrü cefâ

Haliya kat‘am temennâsında kılmışsınız guluv
Hangi mezhebde benim kat‘i hayatımdır revâ⁴²⁸

359

DER NUTK-U NESÎMÎ

Her neye kim bakar isen onda sen Allahı gör
Kancaru ve kim ‘azm kılsan semme vechullahı gör

Bu ikilik perdesinden geç hicâbı ref‘ kıl
Gel bu birlik vahdetinde bak bu sırrullâhı gör

Geç enâniyyet sözünden gönlünü vîrâne kıl
Necisin tizcek bulursan küntü kenzullahı gör

Cân gözüyle baktın ise kâinâtın ‘aynına
Ondan özge nesne var mı hasbeten lillâhı gör

‘İlmi hikmetden bilersen gel beri gel ey hakîm
Sen Nesîmî mantıkından dinle fazlullâhı gör⁴²⁹

360

EZ NUTK-U NİYÂZÎ

Her neye baksa gözün bil sırrı Sübhân andadır
Her ne işitse kulağın mağzı Kur’an andadır

[315]

Her şeye mahlûk gözüyle baksan ol mahlûk olur

⁴²⁸ Musa Aydın’ın kitabında hem bir beyit fazladır hem de güftekâr Fuzûlî olarak verilmiştir. Bkz: Musa Aydın, *Gülzâr-ı Hüseyinî* (İstanbul: Kevser Yayınları, 2011), 11.

⁴²⁹ 4 beyit eksik yazılmıştır. Bkz : pdf sayfa no : 85, güfte no : 101

<https://www.scribd.com/doc/92870836/NES%C4%B0M%C4%B0-D%C4%B0VANI>

Hak gözüyle bak ki bî şek nûri Yezdân olur

Kesreti emvâca bakma cümle bir deryâ dürür

Her ne mevcî kim görürsün bahrî ‘ummân andadır

İbret ile şeş cihetten görünen eşyâya bak

Cümle bir âyînedir kim vech-i Rahmân andadır

Söyleyen ol söylenen ol gören ol görünen ol

Her ne var a‘lâ ve esfel bil ki cânân andadır

Mazharı tâmmı velî Âdem yüzüdür şüphesiz

Yine zâtı hem sıfâtı cümle yeksân andadır

Haşr ve neşr ile sırât ve dûzah mâlik azâb

Hem dahi Rıdvân cennet hûri gilmân andadır

Görünen sanma Niyâzînin hemân sen mülkünü

Gönlü bir virânedir kim genci pinhân andadır⁴³⁰

361

EZ NUTK-U HAZRETİ SEZÂYÎ KUDDİSE SİR RUH

Yâ ilâhî dil senin bu dilimdeki sevdâ senin

Katreyim ben katrem içre mevc uran deryâ senin

Senden özge zerre yokdur varlık izhâr eyleyen

Hâsılı her var olan esfel senin a‘lâ senin

Kâhî mecnun kâhî Leyla etmedi ‘aşkın beni

‘Âşık ve ma‘şuk ve ‘aşkı bilmişim hâlâ senin

⁴³⁰Bir beyit eksik yazılmıştır. Mısırî, *Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması*, 2009, 2/9.

Bize mahfî ve ‘ayân sensin tecellî olan
Bize varlık gösterip bize olan varlık senin

Bu Sezâyî vâle hayrân ve mest olmasın mı
Vechü pâkin cümleden gördü ol peydâ senin⁴³¹

[316]

362

NUTK-U HAZRETİ SEZÂYÎ KUDDİSE SİR RUH

Vücudun mahv eden buldu safâyı vaslı cânânı
Makâm etsin ‘aceb mi zareleri hurşid der hişânî

Gönül âyînesin cânâ süren pâk eden ‘ârif
Cemâl-i yâri seyr eyler o mir’ât içre nûrânî

Biter aşkı kıyâs etme senin zühd ile ey zâhid
Eylersen hak yolu bulmak ara bul kâmil insânî

Fenâ bul nefsi du handan eseri kavîsi vücudundur
Hüviyet ‘âlemini seyret deyip remz kemâ kânî

Özün kurtar te‘alluktan girip meydânı ‘aşk içre
Soyun varlık libâsından o mahbubun ol ‘uryânı

Sezâyî ol dilârânın olan didârına tâlip
Geçer başla canından olur yoluna kurban⁴³²

363

GAZEL ŞEM’Î

⁴³¹ Özüygun, *Hasan Sezâyî’nin HayaP, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvanı’nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi*, 425.

⁴³² Özüygun, *Hasan Sezâyî’nin HayaP, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvanı’nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi*, 507.

⁴³³Razıyım her ne ederse bana selvî semenim

Tîğî cevrinle sad pâre kılırsa bedenim

Hülleyi cennet olursa çekeyim çâk edeyim

Demi vuslatda bana hâ'il olur pirehanım

Beni öldürmeye 'âr eylemiş ol sim tenem

Varayım yalvarayım boynuma takıp kefenim

Çek beni zülfü dilâvezine birdâr eyle

Çekeyim pâdişâhım kendi elimle resenim

Göremez girsem eğer mûrı zaîfîn gözüne

Ey süleymânı zaman öyle hayâl oldu tenim

Şem'iyem kûşe'i minhâna vermem felekler

Gülşeni bâğ ermeden banâ yektir vatanım⁴³⁴

364

KIT'A

Kapında elleri bağlı esirim yâ Rasûlallah

Zaifim 'âcizi ecrî kesîrim yâ Rasûlallah⁴³⁵

[317]

365

EZ NUTK-U RIZÂ NA'TI NEBEVÎ⁴³⁶

Kabûlu dergâhın makbûlü Rabdir yâ Rasûlallâh

Şefa'at afvü 'isyâna sebebdür ya Rasûlallah

⁴³³Mürettib sayfa 297'de yazmış olduğu güfteyi cüzi harf farklılıklarıyla tekrar etmektedir.

⁴³⁴Şem'i, Şem'i Divanı, 198.

⁴³⁵Bu beyit Leyla Hanım'ın dîvânında şu şekilde geçmektedir "Kapında boynu bağlı bir esirim destgîrim ol Garîbim bî-kesim bî-dest ü pâyim yâ Resûlallah" detaylı bilgi için bakınız : Leyla Hanım, Divan-ı Leyla Hanım (H 1260, TBMM Kütüphanesi Açık Erişim Koleksiyonu), 4.

⁴³⁶Bu na't 3 farklı şiiirden oluşmaktadır. Bkz: Neccârzâde Mustafa Rıza, Dîvân-ı Neccâr-zâde (İstanbul: Matbaatü'l-Âmire, 1845), 141-142.

Tehî peymâneyi bezmi fenadan fenâdır ol
Meyi ‘aşkınla hâli bül ‘acebdir yâ Rasûlallah

Dili vîrâne hasretle harab ender harab olsa
Yine câmı gamınla pür şarabdır yâ Rasûlallah

Gam savmı visâlinden huzura arzı hâlim var
Merâmım ‘iydi dîdârın talebdür ya Rasûlallah⁴³⁷

Yed’i beyzâyı ihsânınla mûmza bir varak gördüm
Umarım desti hattı lâ tahafdır yâ Rasûlallah⁴³⁸

Gürledin nûru zâtı hakkı mir’ât sıfâtında
Sözüm Allaha pes bâkî hûsudur yâ Rasûlallah

Rızâyı hoş nevâ subhu mesâ gülzârı na‘tinde
Çemen bülbülleriyle hem nefestir yâ Rasûlallah⁴³⁹

366

TARÎK-I SA‘DİYYE HALİFELERİNDEN TEKFURDAĞLI (TEKİRDAĞLI) REŞÂDETLİ ŞEYH SEYYİD BEDREDDİN EFENDİNİN NUTK-U ‘ÂLÎLERİ

MÜNÂCÂT

Yâ enbiyâallahi’l mu‘azzamîn **el meded** yâ evliyâ’allahi’l mükerrermin **el meded** husûsan minhum eşşeyhi’ş şerîfe’l mürşid el hâdî el hâmi kutbu’l ferdi yâ sâkin cebâ sitru’l cebâ ve bâhir vefî makâmı hâdirin ve’l hâli fihi **zâhir tarikinâ bittelkîn ve’ş şeyhunâ yâ sirri sultân Sa’dettin ebû ‘ale meded** ve minhum eşşeyh eşşerîf ve’l mürşidi’l ‘arîf el‘ulvi hazreti şeyh esseyyid Ahmed el Bedevî **meded ve minhum eşşeyhi’ş şerîf ve’l mürşidi’n nazîf ennakî ettakî hazreti şeyh seyyid İbrahim ed Dusûkî meded** ve minhum eşşeyh eşşerîf kutbu’l kevneyn seyyidunâ ebû’l ‘alemîn mukabbili’l yedi’l hadrâ sâhibi’l keramâti’l ‘uzmâ câ’enâ Ahmed min nesli Muhammed hâmi yâ sâkin ummu ‘Ubeyde hazreti eşşeyh seyyid Ahmed er [318]

⁴³⁷ Rıza, *Dîvân-ı Neccâr-zâde*, 141.

⁴³⁸ Rıza, *Dîvân-ı Neccâr-zâde*, 142.

⁴³⁹ Rıza, *Dîvân-ı Neccâr-zâde*, 142.

Rifâ'î meded eş şeyhu'l kebîr er rabbânî ve'sseyyid eş şerîf es sübhânî ve'l kutbu's şehîr en nûrânî ve'l gavs a'zam elhakkânî sâhibu'l 'avnî ve'l imdâdi hâmi'l Bağdâdi 'alemu's şarki bâzû'l eşheb elhasibu'n neseb Muhyiddin ebû Sâlih meded sultânû'l evliyâ sâhibu'l feyzî'l bâhiri'l fî bâtini ve'z zâhiri hazreti's şeyhi's seyyidi's sultân 'Abdulkâdiri'l Geylânî meded ve 'ale'l husus el meşâyihî'l 'azâm ve'l murşidûne'l fihâm fî't tarikati'l hafîyyeti ve'c cehriyyeti küllühüm meded husûsan minhum müceddidi hazihi'l tarîki's sa'diyye sâhibu'l hadrâ mâlike'l kerâmât elkibriyâ (...) min nesli'l kirâm yâ mufhiri'l meşâyihî'l fihâmi seyyidî ve senedî ve kudvetî ve vesîletî ilallahî ebû ğâlib eş şeyh es seyyid 'Abdusselâm el meded yâ kutbu'l kevnî yâ abdâla'z zamân yâ gavsû'l 'azam yâ sâhibu'l vakti yâ ricâlallah dehalnâkum e'yinûnâ bi'avnillahi ve edrikûnâ bi'l mededi el meded

367

KIT'A

Yâ Rasûlallah cemâlin kul hu vallâhu ehad

Ketb olunmuş levhi ruhsârında Allahu's samed

Lem yelid ve lem yûled sıfâtın vasfıdır

Nola şanında denilse lem yekûn küfüven ehad⁴⁴⁰

[319]

368

**MEDHİYEYİ HAZRETİ İMÂM 'ALİ KERREMALLAHU VECHEHU
RADİYALLAHU ANH**

'Âşıkı bîçârenin derdine dermândır 'Alî

Sâdıkı bîçârenin nutkunda 'irfândır 'Alî

Evliyânın kutbudur akrânı yokdur bir dahi

Lâ demem vallâhi ben deryâyı 'ummândır 'Alî

Hamdülillâh çok şükür Allahuekber fazlına

Ehline ma'lûm mudur lutf ile ihsândır 'Alî

Benden umman ben değilem vasfını zikreyleyen

Tevhîdin ma'nâsının sırrına bürhândır 'Alî

⁴⁴⁰ Köseoğlu, *Zekâyî Dîvânı*, 6.

Küntü kenzin sırrına mazhar olan söyler bunu

Bî nişânu lâ mekân sırrında pinhândır ‘Alî

Sırrı ekber kenzinin miftâhıdır Vâhib dahî

Söylenir ‘âriflerin dilinde destândır ‘Alî⁴⁴¹

369

KIT‘A BAĞDÂD RÛHÎ BÂBÂ

Mürteza (...) şebr hem ‘Ali zeyne’l ‘ibâd

Bâkır ve Ca‘ferle Kâzım hem rızâ nûru ziyâd

Şeh takî şeh nakî hem ‘Askerî (...)

On iki evlâdı imam esmâsın etdi Rûhî yâd

[320]

370

VÎRÂNÎ BÂBÂ

Bihamdillah senâ guyum elimde defterim vardır

Dilimde lâ fetâ illâ ‘Aliyyül ekberim vardır

Bugün mesti harâbânım elimde curr‘a sâkî

Âl nuş eyledim herdem ‘Aliden kevserim vardır

Ne gam guşsa havaricden dilâ bir zerre havfım yok

İki ‘alemde billâhi benim bir Haydarım vardır

Yezidler zaḥmı nâk oldu ‘âşıklar ‘aşkı pâk oldu

Bu cismim cümle hâk oldu içimde cevherim vardır

Ḥasan ki Hüseynim var imâm ve ‘Abidin Bâkır

Hakâyık ‘ilmine hâdî ḥakikat Ca‘ferim vardır

⁴⁴¹ 3 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Mustafa Tatçı, *Vâhib Ümmi Halveti Divan* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014), 465.

İmâm Kâzım rızâdandır takî dînîm naķî cânım

Temâmet elli bin nâci güzide ‘Askerim vardır

Muhammed Mehdinin cânan yolunda cân fedâ ettim

Muhakkak canıma minnet gönülde isteğim vardır

Fenâyı fahri fillâham feragat râhına gitdim

Şükrü minnet ‘Alin gibi önümde rehberim vardır

Virânîyem bülbül cânım fedadır âli evlâda

Münâfık boynun vurmağa elimde hançerim vardır⁴⁴²

[321]

371

NUTK-U ‘İZZET MUHAMMES

Nakş eder nevki ‘alevle kalbi sûzânım ‘Alî

Çağırur cûyî sirişkkm çeşmi giryânım ‘Alî

Gel yetiş imdâdıma ey şâhı merdânım ‘Alî

Dûzahı firkatde koyma yandım îmânım ‘Alî

Kevserin sâkîsisin kandır beni cânım ‘Alî

Nûri çeşmi Fâtıma mahdumu a‘zam ‘aşkına

Şâhı tahtı kerbelâ sıbtı mükerrem ‘aşkına

Mesti sâhbâyı şehâdetden akan dem ‘aşkına

Eydân

‘Âl-i beytin ‘aşkına söndür bu nâr-ı hasreti

Teşnegân eyler ümîd senden şarâb-ı vuslatı

Gülmesin hâlîme şâhım Muhammed ümmeti

Eydân

⁴⁴² *Sefînetü’l Esrâr* (1846, Kütahya Belediyesi Mustafa Yeşil Kütüphanesi 24227 Numaralı Şiir Mecmuası), 25b.

Âl-i beytinden diriğ itdi felek mâi'l hayât
 Çeşmei âbı bekâyı görsem etmem iltifât
 Bu dili suzânıma senden olur senden necât

Eydân

Kulun 'İzzet nutuk edip bu makta'ı
 Du çeşmimde âyinedir her mısra'ı
 'Arzı hâlimdir sana hayrâtı zârum matla'ı⁴⁴³

Eydân

[322]

372

MÜNÂCÂT-I FÂTİH SULTÂN MEHMED HÂN HAZRETLERİNİN NUTKU

Bunca 'isyân ile ben subhâna mı yalvarayım
 Mücrimem 'âsî kulum sultâna mı yalvarayım

Yer yüzünde cümleden eşref makâmı mu'teber
 Ka'be'i beytil harâmı eyvana mı yalvarayım

'Umre ve tavaf kudum zezem ve merve safâ
 Vakfeyi 'alacıl 'arafata mı yalvarayım

Yoksa ol şehin medine cennetül me'vâ mı
 Ravzayı pâk Rasûlu's sakaleyne mi yalvarayım

Yoksa ezvâcî mutahhar hazreti 'Âişeye mi yalvarayım
 Yâ Hatice seyyidetü'n nisâya mı yalvarayım

Yoksa ol hayru'n nisâ Fâtimetü'z Zehrâya mı

⁴⁴³ Ebubekir Sıddık Şahin, *Keçeci-Zâde İzzet Molla'nın Divanları: Bahâr-ı Effiâr ve Hazân-ı Âsâr* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2004), 601.

Eşiğine yüz sürüp ol hâne mi yalvarayım

Âl evlâdı Muhammed cümle ashâbı güzîn

Ol Ebubekir ve ‘Ömer ‘Osmana mı yalvarayım

Yâ ‘Ali Mürteza ibnî ‘ammi Mustafa

Haydârı kerrâr olan ârslâna mı yalvarayım

Hamza ve ‘Abbas zübdeyi ibni ammi mahdum

Ol (...) ol mükerrem şâha mı yalvarayım

Padişahım takatım yok eşiğine yüz sürem

Hazreti sultân Muhammed şa’nına mı yalvarayım⁴⁴⁴

[323]

373⁴⁴⁵

⁴⁴⁶‘Acep hayran oldum ‘aşka uyalıdan

Silip püryân oldum oldum her dem ‘aşka uyalıdan

Kimisi der deli kimisi de uslu

Halka seyrân oldum oldum ‘aşka uyalıdan

Uçdu râhat kuşu mihnet uyandı

Derde dükkân oldum oldum aşka uyalıdan

Sabredeyim dersem durmaz bu dilim

Şöyle ozan oldum oldum ‘aşka uyalıdan

⁴⁴⁴Şiirin Hatâî mahlaslı bir şaire ait versiyonuda bulunmaktadır. Bkz: M. Sabri Koz, “Belli Mahlaslar Üzerinden Şiir Söyleme Geleneği ve Türkiye’de Yazılan Alevî-Bektaşî Cönk ve Mecmualarındaki Hatâî Mahlaslı Şiirler”, *Birinci Uluslararası Şah İsmail Hatai Sempozyum Bildirileri*, ed. Gülağ Öğ (Ankara: Hüseyin Gazi Kültür ve Sanat Vakfı, 2004), 203.

⁴⁴⁵Mürettib başlıklandırma yapmamıştır.

⁴⁴⁶Güftenin düğâh makamında Enfi Hasan Ağa’ya ait bestesi bulunmaktadır.

Sinân Ümmî der kalmadı hiç gam
Özge sultân oldum oldum aşka uyalıdan⁴⁴⁷

374

MERSİYYE İMÂM HAZRETİ HÜSEYİN RADİYALLAHU ‘ANH

Cem‘ olup geldi havâriç Kerbela meydanına
Bağlayıp buğzu ‘adâvet öyle keremler kânına
Şemri zî cûşûn lâin kast etti şehid canına
Rûzu mahşerde kalır sanma senin bu yanına
Ey Yezidi âli Süfyan la‘net olsun şânına
Zerrece rahm etmeyip girdin o şahın kanına

[324]

Busegâhı Mustafayı kat‘ edip kıldın cüdâ
Bunca zülm idî cerâ’et eyledin ey bî hayâ
Böyle bir ömrü kabîhin oldun bî rüyâ
Ol sebepten la‘nete hak sezâ oldun senâ
Eydân

Hazreti şahın hûn âlud eyleyip ruhsârına
Kuruydu tuttuğun el yanık ateşbârını
Duyma dahî kanlı zalim ehli beytin zârînî
Hatıra getirmedinse âhiret pâzarını
Eydân

Hazreti fahri rasûlu‘ayne kıydınız evlâdına
Handan ehli beytin yakıp feryâdın
Ey münafık rûzi mahşer gelmedi mi yâdına
Sad hezeran la‘net oluna adına peydâdına
Eydân

⁴⁴⁷ 4 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Bilgin, *Ümmî Sinan Divanı*, 122.

Mâ'i câ'i cümleye mahtu' iken ey kâredir
 Kara güller eyle kastûd etdin insafsız 'adûv
 Teşne leb söz çıkar bir bir şehide kıldın kamu
 Kerbelâda vermedin ma'sumlara bir katre su
 Eydân

Ol imâmın tekkegâhı kûşe'i vahdet iken
 Sanki olmuştu 'adûvler çeşmine ol gül diken
 'Âkıbet giydirdi cellâdı kazâ kanlı kefen
 Ehli beyti kerbelâya eyledin beytü'l hüzün
 Eydân

Nebde'i âli 'abâ isen Cemâlî gel beri
 Şâh Hüseyin 'aşkına eyle fedâ cân ve serâ
 Lâden illâ teğyini cân dönme düşmandan geri
 Her ne denli la'net etsen ol Yezide
 Eydân

[325]

375⁴⁴⁸

Bir güli ruhsârûn ey dil olmuş efgendesi
 Zâr edip bülbül misâli dil ânın ger bendesi
 Hasta'i 'aşkım bugün ey şehlerin şâhendes
 Bu ferşi mihnet içre kalmışım dembestesi
 Ben gibi var mı cihânda olmaya hîc kimsesi
 Gel yetiş imdâdına ey kimsesizler kimsesi

Yâ ilâhî sen bilirsin hâlîmi oldum nâçâr
 Pûtei gamda vücûdum yanmada leylü nehâr
 Zulmet içre kalmışım her rûzum oldu şebtâr

⁴⁴⁸ Mürettib başlıklandırma yapmamıştır.

Senden özge yok enîsim ey ganî perverdigâr

Kimine eyler teselli sohbeti ‘irfânile

Kimine cevrü cefâlar gösterür bürân ile

Kimini şâh eyleyip ol mührü süleymân ile

Kimisi sermest lâ ‘akıl yatur hicrân ile

Bosnevîyem kemterem şâhî velâyet gel yetiş

Ceyşi gamda kalmışam tâc-ı sa‘âdet gel yetiş

Kûyi fırkat içre kaldım kıl hidâyet gel yetiş

Pâyimâl oldum meded eyle ‘inâyet gel yetiş

Ben gibi var mı cihânda olmaya hîc kimsesi

Gel yetiş imdâdıma ey kimsesizler kimsesi⁴⁴⁹

[326]

376

NUTK-U HAZRETİ NESÎMÎ

Dil binâyı kibriyâdır yıkma kalbin kimsenin

Genci esrârı Hudâdır yıkma kalbin kimsenin

Zâtı kudretle yaratılmış sun‘u mevlâdır gönül

Beyti hak nûri hudâdan yıkma kalbin kimsenin

Kalbi mümin beyti Rahman haccı ekber ondadır

Secdagâhı Mustafâdır yıkma kalbin kimsenin

Mu‘min kalbinde hak var ‘izzeti emele ikrâm et

Zirâ envârı hudâdan yıkma kalbin kimsenin

Hak Rasûlallah seversen ‘arşî Rahmândır gönül

⁴⁴⁹ Yılmaz - Akkuş, *Osmanzâde Hüseyin Vassaf Sefîne-i Evliya*, 2/551.

Bilki sidretül müntehadır yıkma kalbin kimsenin

Ey Nesimî gitti vahdet hânesidir bu gönül
Cilvegahı evliyadır yıkma kalbin kimsenin⁴⁵⁰

[327]

377

HAZRETİ İMÂM MAZLUMUN EŞKİYÂYI ŞAMA KARŞI BİR HİTÂBESİDİR

Şamiyan ben nûri çeşmi Mustafayım öldürün
Öldürün rûhu ‘Aliyyel Mürtezayım öldürün

Ceddi pâkimdir Muhammed babı zişanım ‘Ali
Benden eyler ahzû asarı vilayet öldürün

Cephei pakimde envarı ilahi münceli
Mazharı esrar ü esmâyı Hüdayım öldürün

Kânımı dökmekse ger maksudunuz nâ hak yere
İrştir mazlumen ölmek cümle âli Haydere

Fikriniz yoksa eziyetse eğer Peygambere
İşte ben sıbtı Resülü kibriyayım öldürün

Katlim olmuş bâisi ihyâyı şer‘i muhterem
Ruhu reyhandır onun için canıma tiğî sitem

Şerha şerha etseniz a‘zâmı asla of demem
Ben rızâyı şivei hükmi kazayım öldürün

Etmeyin katlimde ihmal ey güruhı nâ bekâr

⁴⁵⁰ Öztelli’nin kitabında bir beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Öztelli, *Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî*, 72.

Bir mu‘inim yok ki etsin katilimden ahzû sâr

Kardeşim ‘Abbâs ya oğlum ‘Ali Ekber mi var
Bîkesü bîyaverü bâkrabayım öldürün

Ettiğini herkes bulur ukbâda ey kavmi liâm
Sanmayın kalsın cezasız fi‘liniz yevmel kıyam

[328]

Gam yemem tiğî husumetle kesilse ellerim
Yerlere Ceyhun gibi aktıkça hunı peykerim

Safhayı hâke kelamullahı tahrir eylerim
Bâtını Kur’an imamı evliyayım öldürün

Sureti cânan göründü çeşmi hûn âlûduma
Kanlı gözlerle gerek baksam ruhi mabuduma

Bir dem evvel şâmiyan rehyâb edin maksuduma
Öldürün sermesti sahbâyı rızâyım öldürün

Ehli beyte zulm Süfyânîleri şâd eyleyin
Ka‘beyi vîrân edip de Şâmı âbâd eyleyin

Bârgâhı Zülcelâli mâtem âbâd eyleyin
Ben ki râhı Zülcelâle rahnümâyım öldürün

Katledin ferzendi ma‘sûmu Nebiyyi Rahmeti
Eyleyin sadçâk tâ mahşer kulûbu ümmeti

Öldürün Şâhı Şehîdânı diyârı gurbeti
İşte ben Şâhı şehîdi Kerbelâyım öldürün

Fikri istimdâd gelmez bu dili âgâhıma
Siz Yezîde fahredin ben de Rasûlullâhıma

Bakmayın zûru ateşden böyle âhu vâhıma
Mâhiyi âteşgehi bahri belâyım öldürün

Feyzîyî feyzi şefâ'atle eder ceddîm bekâm
Nûr-ı çeşmi Şâfi'yi rûzı cezâyım öldürün⁴⁵¹

[329]

378

NUTK-U 'İZZÎ

Cenâbı şâhı ve âlâya arzımdır emelim
Saf et Eyûb gibi derdiyle âlude benim

Hicriyle Ya'kub gibi dîdemle âkar bu demim
Herne ile Yûsuf gibi bu virdi okur dehunum

Nakarât

Bunca feryadım işittin demedin dâd edeyim
Senki dâd etmeyecen ben kime feryat edeyim⁴⁵²

Ud'ûnî estecib lekum çün buyurdun tenzilde
Yef'alullahi mâ yeşâsın cümle taht hükmünde

'Asmana yesrim yetişir demiş idin va'dinde
'İzzînin vermek muradın katre değil 'anda
Eydân

⁴⁵¹ M. Tefvik Oktan, *Bektaşiliğin İçyüzü Dibi, Köşesi, Yüzü ve Astarı Nedir?* (Ankara: İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, 1960), 2/169; Yunus Koçar, "Muharrem Ayı ve Bir Muharrem Mersiyesi", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* x/29 (2004), 136.

⁴⁵² Ahmet Mermer, "Âzeri İbrahim Çelebi ve Nakş-ı Hayâl'i", *Türklük Araştırmaları Dergisi* 7/x (1992), 479.

NUTK-U HAZRETİ SEZÂYÎ

⁴⁵³Cemâlin nûruna nisbet güneş bir nûri bir ferdir

Güneş sensin ki zerrâtın nebîlerle velîlerdir

Yeter uşşâka müjde men reânî kim buyurmuşdun

Seni görmeklikle Hakkı görmeklik berâberdir

Sen ol sultânı iklîmi risâletsin eyâ Ahmed

Kamu şehirler kapunda bir gedâdan dahî kemterdir

Eyâ şâh-ı rusûl rahm et Sezâyî derdmendindir

Kapın bekler kadîmî hizmetinde pîri perverdir⁴⁵⁴

[330]

Boş

[331]

Boş

⁴⁵³ Güftenin İsmail Hakkı Bey'e ait hicâz makamında ve Mesud Efendi'ye ait hüzzam makamında besteleri bulunmaktadır.

⁴⁵⁴ 2 beyit eksik yazılmıştır. Bkz: Özuygun, *Hasan Sezâyî'nin HayaP, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvanı'nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi*, 345.

SONUÇLAR

Bu çalışma, Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphânesi'nde 12947 demirbaş numarasıyla kayıtlı olan el yazması mecmuanın şekil ve muhteva açısından kapsamlı bir incelemesini içermektedir. Fiziksel yapısı, yazım özellikleri ve mürettibi tarafından sergilenen yazım disiplini açısından değerlendirilen mecmua; yalnızca bir güfte derlemesi değil, aynı zamanda Osmanlı tasavvuf mûsikîsi geleneğini, tekke kültürünü ve klasik Türk mûsikîsinin repertuvar anlayışını yansıtan önemli bir kültürel miras niteliğindedir.

Mecmuada yer alan 109 farklı güfte-kâr ve 400 güfte; dil, tema ve tasavvufî muhteva açısından geniş bir yelpazeye yayılmakta; 12. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar uzanan bir zaman diliminde yazılmış metinleri içermektedir. Bu da eserin sadece çağdaş güfteleri değil, geçmişin edebî ve mûsikî mirasını da taşıdığına işaret etmektedir.

Formlar açısından bakıldığında ise 15 farklı mûsikî formunun yer aldığı bu mecmua; özellikle “ilâhî” ve “şuğul” formunun zenginliği ile öne çıkmakta, tarikat merasimlerinde icra edilen “nevbe” ve “karabatak” gibi nadir müzik uygulamalarına dair önemli veriler sunmaktadır. Karabatak şüğüllerinin mecmuada açıkça belirtilmesi, bu tekniğin tekke mûsikîsi bağlamında bilinçli ve sistemli bir icra yöntemi olarak ilk kez bu çalışma ile tespit edilmesini ve literatüre kazandırılmasını sağlamıştır.

Özellikle, yazmanın belirli bölümlerinde görülen tasnif gayreti, eserin yalnızca bireysel kullanım amacıyla değil; muhtemelen bir tekke yahut mûsikî meclisinde öğretici ya da yardımcı metin olarak kullanılmak üzere hazırlandığını düşündürmektedir.

Ayrıca, eser içerisindeki bazı güftelerin aynı form altında tekrar eden farklı bestelerinin bulunması hem repertuvarın ağırlık noktalarını hem de belirli metinlerin müzikal hafızadaki yerini anlamak açısından dikkate değerdir. Bu tekrarlar, söz konusu güftelerin daha sık icra edildiğini veya eğitsel açıdan öne çıktığını gösterebilir.

Bu yönleriyle mecmua hem tekke edebiyatı hem de klasik Türk mûsikîsi araştırmaları açısından kıymetli bir kaynak niteliğindedir. Güfte-makam-form ilişkilerinin sistemli biçimde sunulması, dönemsel icra pratiklerine dair ipuçları vermesi ve farklı tarikat kültürlerinin ortak repertuvarını yansıtmaları bakımından bu eser, sadece bir güfte mecmuası değil; aynı zamanda müzikoloji, edebiyat, tarih ve tasavvuf disiplinlerinin kesiştiği zengin bir araştırma alanı sunmaktadır.

Bu tür el yazması mecmuaların sistemli biçimde incelenmesi hem kültürel mirasın korunmasına hem de akademik literatürdeki boşlukların giderilmesine katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen her çalışma, yalnızca tarihî bir belgeyi gün yüzüne çıkarmakla kalmayıp aynı zamanda dönemin sosyo-kültürel yapısını, edebî zevkini ve mûsikî anlayışını da anlamaya yönelik önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma ile tanıtılan mecmua, benzeri yazmalarla karşılaştırmalı analizlerin yapılmasına zemin hazırlayacaktır. Ayrıca, bu tür kaynakların dijitalleştirilerek akademik camianın ve kültür araştırmacılarının hizmetine sunulması, hem müzikoloji ve edebiyat çalışmaları açısından araştırma olanaklarını genişletecek hem de geleneksel bilgi ve belgelerin modern teknolojiler aracılığıyla korunmasını sağlayacaktır. Bu yönüyle mecmua, sadece geçmişin bir belgesi değil; aynı zamanda geleceğe taşınması gereken bir kültürel değer olarak da önem kazanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acar, B. (2020). Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'ndeki 13215 Numaralı Güfte Mecmûası ve 14717 Numaralı Şiir Mecmûasının 'Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Adıgüzel, N. (2000). İbret Mehmed Efendi Divanı [Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ateş, E. (2010). Şuğul. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 39, s. 226). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Atık Gürbüz, İ. (2011). Mecmû'a-i Letâif [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Ayangil, R. (2013). Azerbaycan'ın Bakü şehrinde düzenlenen Uluslararası Mugam Sempozyumu'nda Tebliğ Edilen Makale. Dönüştürücü Bir Performans Pratiği Olarak "Batak Tekniği" ve Saz Eserlerinde Besteli Taksim Örnekleri ile İcra/Yorum Tarzları. TUMAC. <https://tumac.org/donusturucu-bir-performans-pratigi-olarak-batak-teknigi-ve-saz-eserlerinde-besteli-taksim-ornekleri-ile-icra-yorum-tarzları/>
- Aydın, A. (2009). Hanyalı Nuri Divanı'ndan Hareketle Giritli Şairlere Ek. Türklük Bilimi Araştırmaları, 26.
- Aydın, M. (2011a). Gülzâr-ı Ehl-i Beyt (3.Baskı). Kevser Yayınları.
- Aydın, M. (2011b). Gülzâr-ı Hüseyinî (2.Baskı). Kevser Yayınları.
- Aypay, A. İ. (1992). Nahifi Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni [Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Ayvansarayi, H. H. (2017). Hafız Hüseyin Ayvansarayi Vefeyat-ı Ayvansarayi (R. İkinci, Ed.). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- القندوزي, س. ب. إ. أ. (1997). ينبع المودة. مؤسسة الاعلمي للمطبوعات.
- Agayeva, S. (2007). Nevbe. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 33, ss. 37-38). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ağar, Ş., & Gözitok, M. A. (2023). Güfte Mecmûalarının Mestap'a Göre Tasnifi Üzerine Bazı Öneriler. Kültürk Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 1(8).
- Akbıyık, A., Küçüköğlu, S., & Turhan, S. (1999). Şanlıurfa Halk Müziği. Kültür Yayınları.
- Akhan, K. K. (2021). Ebubekir Ağa Güfte Mecmûası: Türkçe Güfteler (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin) [Yüksek Lisans Tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Akyüz, K., Beken, S., Yüksel, S., & Cunbur, M. (1958). Fuzûlî Türkçe Divan. Türk

Tarih Kurumu Basımevi.

- Alpay, B. (1986). Şanlıurfa Şairleri. Dal Yayınları.
- Altıntop, M. E. (1994). Türk Din Mûsikisinde Arapça Güfteli İlâhîler: Şuğuller [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altun Öney, Ş. (2019). Güfte Mecmualarında Vezin, Usul, Güfte İlişkisi: Haşim Bey Mecmuası Örneği [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji ve Müzik Teorisi Ana Bilim Dalı.
- Aras, İ. (2018). Hazîne-i Enderûn-ı Hümayûn'dan Es-Seyyîd Mîr Mehmed İzzet'in Hayatı ve Güfte Mecmûası'nın İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- Bardakçı, R. (2007). Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı ve Külliyyatı) [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı.
- Başer, F. A. (2016). Minyatürlü Bir Güfte Mecmûası. M. Fuad Köprülü Türkoloji ve Beşerî Bilimler Sempozyumu Bildirileri, İstanbul.
- Behar, C. (1993). Zaman, Mekân, Müzik Klâsik Türk Musıkisinde Eğitim (Meşk), İcra ve Aktarım. Afa Yayınları.
- Belediyesi, T. C. E. (t.y.). Taş No 36: Topçubaşı Hacı Mustafâ. Taş No 36: Topçubaşı Hacı Mustafâ. Geliş tarihi 14 Aralık 2024, gönderen <https://www.eypsultan.bel.tr/tr/main/pages/tas-no-36-topcubasi-haci-mustafa/1992>
- Benlioğlu, S. (2018). 19. Yüzyıl. İçinde A. H. Turabi (Ed.), Türk Din Mûsikîsi (3. bs). Grafiker.
- Berk, S. (2018). Seyyid Nizâm Mezarlığı. İçinde K. Büyüker (Ed.), Seyyid Nizâm Hz. Ve Seyyid Nizâm Külliyesi (1. Baskı). Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Berksan, E. A. (2020). Hekimbaşı Abdülaziz Efendi'nin Güfte Mecmûasındaki Şarkılar. Ötüken Neşriyat.
- Berksan, F. E. (2010). Hekimbaşı Abdülaziz Efendi'nin Güfte Mecmuası'ndaki Şarkılar [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı.
- Bilgin, A. A. (2017). Ümmî Sinan Divanı. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Bilgin, F. (2007). Nazif Hasan Dede ve Ta'rifü's-Sülûk Adlı Eseri [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cancel, A., & Açıkgöz, A. (2023). Ankara Milli Kütüphanesi A4724 Numarada Kayıtlı Güfte Mecmuası (Y. Yayla, Ed.). Nüve Kültür Merkezi.
- Cancel, A., & Açıkgöz, A. (2024). Bibliotheque Nationale de France'da 1377 Numara ile Kayıtlı Güfte Mecmuası (Y. Yayla, Ed.). Nüve Kültür Merkezi.
- Canpolat, M. (2003). Mecmûatü'n—Nezâir. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 28, ss. 275-277). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

- Çelik, N. (1999). Abdulahad Nûri ve Divanının Tenkitli Metni [Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- Çelikoğlu, Ş. (1985). Divan—Sezayi-i Gülşeni. Yazı Yayıncılık.
- Çırak, E. H. (2007). 18. YY.'da Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Güfteler [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı.
- Çiftçi, C. (2003). Tasavvuf Kitabı. Kitabevi.
- Çiftçi, C. (2008). Divan Şiirinde Kerbelâ Ağrıları. Kevser Yayınları.
- Çoban, İ. (2015). XIX. Yüzyılda Yazıldığı Anlaşılan Bir Güfte Mecmûasındaki Eserlerin Çeviri Yazımı ve Değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, A. (2019). Konya Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi'ndeki İlahi ve Güfte Mecmualarının Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Demir, A. (2007). XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dini Güfteler Mecmuası [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı.
- Demir, R. (2015). Divan Şiirinde Kırmızı Renk. Türkiyat Mecmuası, 25(1). Demirtaş, Y. (2007). XIX. Yüzyıl İstanbul'unda Tekke Mûsikîsi [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı Türk Din Musikisi Bilim Dalı.
- Demirtaş, Y. (2009a). Türk Din Mûsikîsi Formları. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 14(1).
- Demirtaş, Y. (2009b). XIX. Yüzyıl İstanbul'undaki Sanat ve Mûsikî Hayatına Genel Bir Bakış. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 14(2).
- Devellioğlu, F. (2017). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Aydın Kitabevi.
- Dikmen, M. D. (1994). Hanende Mecmuası'nın İlk Yedi Makamının Eserlerinin Güfteleri'nin Osmanlıcadan Çevirisi ve İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilber, M. C. (2023). Mehterhâne-i Hümayun'dan Mûzikâ-yı Hümayun'a Osmanlı Müzik Kurumlarında Batılılaşma Temâyülü. Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 461-478.
- Dişçi, C. M. D. (2001). XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Dini Musiki Güfteleri [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı.
- Doğrusöz, N. (1993). Hâfız Post Güfte Mecmuası (Türkçe Güfteler) [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Dönmez, H. (2013). Türk Edebiyatı'nda İlahi Mecmuaları [Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duran, F. N. (2019). Hâşim Bey'in Güfte Mecmû'ası [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Ana Bilim Dalı.
- Duran, T. (2005). Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum Nr. 759/1'e kayıtlı güfte mecmuasının incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji Ana Bilim Dalı.
- Düzbaş, M. (2023). Türk Din Mûsikîsinde Kıyâmî Âyin Türlerinin Değerlendirilmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 10(1), 132-160.
- Ekinci, M. U. (2017). Kevserî Mecmuası 18. Yüzyıl Saz Müziği Külliyyatı. Osmanlı Araştırmaları, 49(49).
- Erdem, S. (2022). Diyarbakır'da Mevlid Kültürü: Mevlidhanlık Geleneği ve Süleyman Çelebi Mevlidi'nin İcra Analizi [Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.
- Erdemir, A. (1999). Anadolu Sahası Musikişinas Divan Şairleri. Türk Sanatı ve Eğitimi Vakfı.
- Erden, S. (2004). Hasan Gülşenî'nin Güfte Mecmuası ve İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Sanat Müziği Ana Bilim Dalı.
- Erdugan, S. (2018). Hamdullah Çelebi Hasreti [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ergun, S. N. (1956). On Dokuzuncu Asırdan Beri Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri (2. bs, C. 3). İstanbul Maarif Kitaphanesi.
- Ergun, S. N. (1942). Türk Mûsikîsi Antolojisi (Dinî Eserler), I-II. Rıza coşkun Matbaası.
- Ersoy, E., & Karabuçak, K. (2016). Bir Bektaşî Mecmuası: Sefinetü'l-Esrâr. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 17(17).
- Eyüboğlu, S. (2005). Yunus Emre. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Feldman, W., & Özcan, N. (2001). Mûsikî. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 23, ss. 271-275). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Gençoğlu, M. S. H. (2013). Süleymaniye Kütüphanesi- Ali Nihat Tarlan- Nr. 81 künyeli Mecmua-i Güftenin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Ana Sanat Dalı.
- Gıynaş, K. A. (2011). Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 25, Article 25.
- Gölpınarlı, A. (1948). Yunus Emre Divanı (C. 2-3). Ahmet Halit Kitabevi.

- Gölpınarlı, A. (2021). Yunus Emre Hayatı ve Bütün Şiirleri (XIV). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gülmez, E. (2022). Milli Kütüphane 06 Hk 1721 Numaralı Güfte Mecmuası [İnceleme-Metin-Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (Mestap) Göre Tasnifi] [Yüksek Lisans Tezi]. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Gündoğdu, Z. M. B. (2019). Şarkı Mecmuası (Çorum Hasanpaşa Ktp. 19 HK 2253/3) Adlı Eserin Transkripsiyonu ve İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.
- Güneş, B. (2014). İzmir Millî Kütüphanesi 2027 No'lu Mecmua-i Şuğul'ün İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güneş, M. (1994). Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı [Doktora Tezi]. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitim Anabilim Dalı.
- Güngör, M. (2019). XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Güfte Mecmûasının (120b-240a) Mûsikî Yönünden İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.
- Gürer, A. (1993). Şeyh Gâlib Dîvânı (İnceleme-Metin) [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı.
- Gürler, F. (2018). Şule-i Edep Dergisinin Çeviri Yazısı ve Edebiyatla İlgili Metinlerinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Güzel, A. (2020). XIX. Yüzyılda Piyano ve Osmanlı Kadını. Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 8(1).
- Hakkı, E. İ. (1330). Marifetname [Graphic]. Hanım,
- L. (1260). Divan-ı Leyla Hanım [Graphic].
- Hasözdemir, A. (2011). XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mecmûada Mûsikî Güfteleri [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı.
- Hayrullah Tâceddin Efendi'nin Terâvih İlâhileri Tertîbi | NAĞME-İ AŞK. (t.y.). Geliş tarihi 01 Aralık 2024, gönderen <https://nagmeiask.blogspot.com/2016/06/hayrullah-taceddin-efendinin-teravih.html>
- İnançer, T. (1994). Sa'dîlik'te Zikir Usûlü ve Mûsikî. İçinde Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (C. 6). Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.
- İşık, B. (2016). Mûsikî İnkılâbı'nı Osmanlı-Türk Modernleşmesinin Kültürel ve Siyasi Mirası Olarak Yorumlamak. Rast Müzikoloji Dergisi, 4(1), 1111-1126.
- Kahramanoğlu, K. (2005). Nazîf-i Mevlevî Divançesi. Tablet Yayınları.

- Kanar, M. (2011). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. Say Yayınları.
- Kandemir, M. Y. (1993a). El-Câmiu's-Sahîh. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (C. 7, ss. 114-123). TDV Yayınları.
- Kandemir, M. Y. (1993b). El-Câmiu's-Sahîh. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (C. 7, ss. 124-129). TDV Yayınları.
- Kara, T. D. (2022). Zeytinoğlu Halk Kütüphanesi 43 Ze 1148 Numarada Kayıtlı Güfte Mecmûasının Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi [Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Karadeniz, M. E. (1965). Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Karakaş, M. (2017). Urfa'da Tasavvuf İzleri. ŞURKAV Yayınları.
- Karakuş, G. (2013). Mevlevî Nazif Dede Dîvânçe ve Risâlesi. Revak Kitabevi.
- Karamahmutoğlu, G. (2014). Tanzimat Döneminde müzik dönem Padişahları ve Müzik Anlayışları. Yeni Türkiye Dergisi Türk Mûsikîsi Özel Sayısı, 57.
- Karataş, E. (1995). XVIII. yüzyıla ait bir elyazması mecmuada dini musiki güfteleri [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Din Musikisi Ana Bilim Dalı.
- Karataş, T. (2001). Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü. Perşembe Kitapları.
- Katkıcı, K. Z. (2023). Kadı-zâde İbrahim Vahdî Efendi'nin güfte mecmuası (İnceleme-transkripsiyonlu metin) [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.
- Kaya, A. (1999). Divan-ı Selâmî [Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitim Anabilim Dalı.
- Kaya, H. (2016). Tekirdağlı Divan Şairleri. İçinde M. Yıldız (Ed.), Rodosto'dan Süleyman Paşa'ya Tekirdağ Uluslararası Tekirdağ Tarihi Sempozyumu Bildirileri 26-27 Mart 2015. Kitabevi.
- Kayabaşı, A. (1995). Sârbân Ahmed Dîvânı [Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitim Anabilim Dalı.
- Kaygısız, Ö. F. (2022). Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Güfte Mecmuası. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, 31(1).
- Kaygısız, Ö. F. (2019). Kazasker Mustafa İzzet Efendi ve Güfte Mecmûası: İnceleme—Metin [Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.
- Kazancı, H. (2017). 19. Yüzyılda Yazıldığı Düşünülen Yazma Bir Mecmûadaki Güfteler [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.
- Keskiner, B. (2012). Sultan III. Selim'in Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ndeki

- Güfte Mecmuası. Musikişinas Dergisi, 12, 50-56.
- Kethüdazade Arif. (1260). Divan-ı Kethüdazade Arif [Graphic].
- Kılıç, A. (2012). Mecnûaları Nasıl Tasnif Etmeli. İçinde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecnûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı. Turkuaz.
- Kılıç, E. (2023). Hekimbaşı Güfte Mecmuası. Duvar Yayınları.
- Kılıç, E. (2013). Mecnûa-yı Letâif fî Sandukatîel-Meârif (metin ve değerlendirme) [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı.
- Kılıç, E. (2014). Türk Müziğinde Güfte Mecnuaları Hekimbaşı Örneği. Uhmad Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi, 1(1).
- Kılıç, K. (2019). 19. Yüzyılda Osmanlıda Müzik Olgusu Ve Dönemin Yenilikçi Padişahları. İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2).
- Koçar, Y. (2004). Muharrem Ayı ve Bir Muharrem Mersiyesi. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, x(29).
- Konya, H. (2013). XIX. Yüzyılda Yazılmış Olan Vâsıf Bey'in Güfte Mecmuasının İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı.
- Korkmaz, H. (2014). İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki Musikî Yazmalarının Kataloğu [Yüksek Lisans]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, H. (2021). Türk Musiki Tarihinin Kaynağı Olarak Güfte Mecnuaları [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Bilim Dalı.
- Koyuncu, Z. (2017). Divan Edebiyatında “Sürh” Redifli şiirler üzerine bir inceleme. The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS), 2(1).
- Koz, M. S. (2004). Belli Mahlaslar Üzerinden Şiir Söyleme Geleneği ve Türkiye’de Yazılan Alevî-Bektaşî Cönk ve Mecnualarındaki Hatâî Mahlaslı Şiirler. İçinde G. Ög (Ed.), Birinci Uluslararası Şah İsmail Hatai Sempozyum Bildirileri. Hüseyin Gazi Kültür ve Sanat Vakfı.
- Köksal, M. F. (2017). Dinî-Tasavvufî Türk Musikîsi Araştırmalarında İhmal Edilen Bir Yazma Türü: İlâhî Mecnuaları ve Mühim Bir İlâhî Mecmuası. İçinde Ş. Özdemir & A. Gün (Ed.), Geçmişten Günümüze Uluslararası Dinî Mûsikî Sempozyumu. Amasya Üniversitesi.
- Köksal, M. F. (1998). Kayserili Divan Şairleri. Geçit Yayınları.
- Köksal, M. F. (2012). Şiir Mecnûalarının Önemi ve “Mecnûaların Sistematiik Tasnifi Projesi” (MESTAP). İçinde H. Aynur, M. Çakır, H. Koncu, S. S. Kuru, & A. E. Özyıldırım, Mecnua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Turkuaz.
- Köseoğlu, S. (1997). Zekâyî Dîvânı [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

- Kut, G. (1986). Mecmua. İçinde Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (C. 6). Dergah Yayınları.
- Küçükçalık, B. (2016). Hasan kenzi Divanı: Metin İnceleme ve Bestelenmiş Şiirlerinde Vezin-Usul İlişkisi [Yüksek Lisans Tezi]. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Levend, A. S. (2014). Türk Edebiyatı Tarihi. Dergah Yayınları.
- Mermer, A. (1992). Âzeri İbrahim Çelebi ve Nakş-ı Hayâl'i. Türklük Araştırmaları Dergisi, 7(x).
- Mısrî, N. (2009a). Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması (İ. H. Altuntaş, Çev.; C. 3). Gözde Matbaacılık.
- Mısrî, N. (2009b). Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması (İ. H. Altuntaş, Çev.; C. 2). Gözde Matbaacılık.
- Mısrî, N. (2009c). Divan-ı İlâhiyyât ve Açıklaması (İ. H. Altuntaş, Çev.; C. 1). Gözde Matbaacılık.
- Mutlu, H. (2008). Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Dîvânı [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı.
- Oktan, M. T. (1960). Bektaşiliğin İçyüzü Dibi, Köşesi, Yüzü ve Astarı Nedir ? (2. bs, C. 2). İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası.
- Oruç, S. N. Y. (2019). Şekl-i Nur Hanım'ın "Mecmûa'-i Makâmât-ı Mûsikî" adlı güfte mecmûa'sı [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.
- Oy, A. (1995). Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar. Tekirdağ Valiliği.
- Ömürlü, Y., Harmancı, A. B. İ., & Tahralı, M. (2025). Tasavvuf Mûsikîmizde Arapça Sözlü İlâhîleri Şuğuller. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Önen, U. (2004). XVIII. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mecmuadaki Dini Musiki Güfteleri [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı.
- Özalp, M. N. (1992). Türk Mûsikîsi Beste Formları. TRT Genel Sekreterlik Basım ve Yayın Müdürlüğü Yayınları.
- Özalp, M. N. (2000). Türk Mûsikîsi Tarihi (1. bs, C. 1). Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Özcan, N. (1993). Cumhuriyet İlâhî. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 8, s. 94). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Özcan, N. (1994). Durak. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 10, s. 4). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

- Özcan, N. (2004). Mersiye. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 29, ss. 219-221). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Özdamar, M. (1997). İslambol Geleneğinde Sivil Merasimler ve Doğumdan Ölümüne Mûsikî. Kırk Kandil Türk Sanat Mûsikîsi Vakfı.
- Özdemir, C. (1996). Seyyid Nizamoğlu Divanı [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Özden, S. (2009). Şeyh Muhammed Fahrî Sünbülî Dîvânçesi [Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan, İ. H. (1996a). Gazel. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 13, ss. 442-443). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Özkan, İ. H. (1996b). Güfte. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 14). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Öznur, F. (1998). XIX. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen bir yazmadaki dini musiki güfteleri [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.
- Öztelli, C. (1969). Onyedinci Yüzyıl Tekke Şairi Kul Nesîmî. Türk Etnografya, Folklor ve Turizm Derneği Yayın.
- Öztuna, Y. (1986). Hacı Ârif Bey. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Öztuna, Y. (1969). Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi (C. 1). Milli Eğitim Basımevi.
- Öztuna, Y. (1990a). Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi (C. 1). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öztuna, Y. (2000a). Rehâvi. İçinde Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Öztuna, Y. (1952). Türk Musikisi Lügatı. Hüsnütabiat Basımevi.
- Öztuna, Y. (1990b). Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi. İçinde Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi: C. I (s. 330).
- Öztuna, Y. (2000b). Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Özuygun, A. R. (1999). Hasan Sezâyî'nin Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Dîvanı'nın Tenkitli Metni ve İncelenmesi [Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Parmaksız, M. N. (2016). Bodleian Kütüphanesi 127-128 Numaralı Türk Musikisi Güfte Mecmuasının incelenmesi [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Türk Müziği Ana Bilim DALI.
- Piroğlu, H. (1992). Evliyalar Yatağı Anadolu. Fon Matbaası.
- Rıza, N. M. (1845). Dîvân-ı Neccâr-zâde. Matbaatü'l-Âmire.
- Sağman, S. H. (2001). Rûşen Efendi'nin XIX. Yüzyılda Yazılmış "Mecmûa-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.

Sağman, Ş. (2001). Müstakîmzâde'nin "Mecmûa-i İlâhiyyât" Adlı Güfte Mecmuası [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.

Sami, Ş. (1317). Kâmus-ı Türkî. Dersaadet İkdâm Matbaası.

Sarioğlu, L. A. (2013). Cemâl-i Halvetî'nin Tasavvufî Mesnevîleri [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Say, A. (1998). Türkiye'nin Müzik Atlası. Borusan Kültür ve Sanat Yayınları.

Sefînetü'l Esrâr. (1846). [Graphic].

Serim, M. F. (2019). XVIII. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Güfte Mecmûasının Musiki Yönünden İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.

Sevgi, A., & Sevindik, H. (2016). Cezeri Kasım Paşa Safî Divanı. Palet Yayınları.

Sezgin, B. S. (1996). Hacı Ârif Bey. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (C. 14, ss. 440-442). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Sezgin, F. (1955). Hadis Musannefatının Mebdeî ve Ma'mer B. Raşid'in Camî'i. Türkiyat Mecmuası, 12.

Soydaş, E. (2001). XVII. yüzyıla ait bir elyazması mecmuada dini musiki güfteleri [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.

Soysal, F., & Arslan, M. U. (2014). 1774 Tarihli Hâfız Abdülbakî'ye Ait Güfte Mecmuasının İncelenmesi. Rast Uluslararası Müzikoloji Dergisi, 2(1).

Spater, M. H. (1993). İstanbul Mûsikî Hayatı: Batı Müziği. İçinde Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (C. 5). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Suiçmez, H. (2013). 19. YY'ın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Güfteler Üzerine Çalışma [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.

Susem, M. (2022). Güfte Mecmûası (İncelemeMetin-Sözlük) (Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazma Eserler Koleksiyonu No.: 1057) [Doktora Tezi]. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Şahin, A. M. (2006). Mevlânâ Mesnevî (M. F. Çıtlak & Ş. Yılmaz, Ed.). Kaynak Yayınları.

Şahin, D. K. (2022). Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz Cönk 193 Numarada Kayıtlı Olan İlâhî Cöngünün İncelenmesi. Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 8.

Şahin, E. S. (2004). Keçeci-Zâde İzzet Molla'nın Divanları: Bahâr-ı Efkâr ve Hazân-

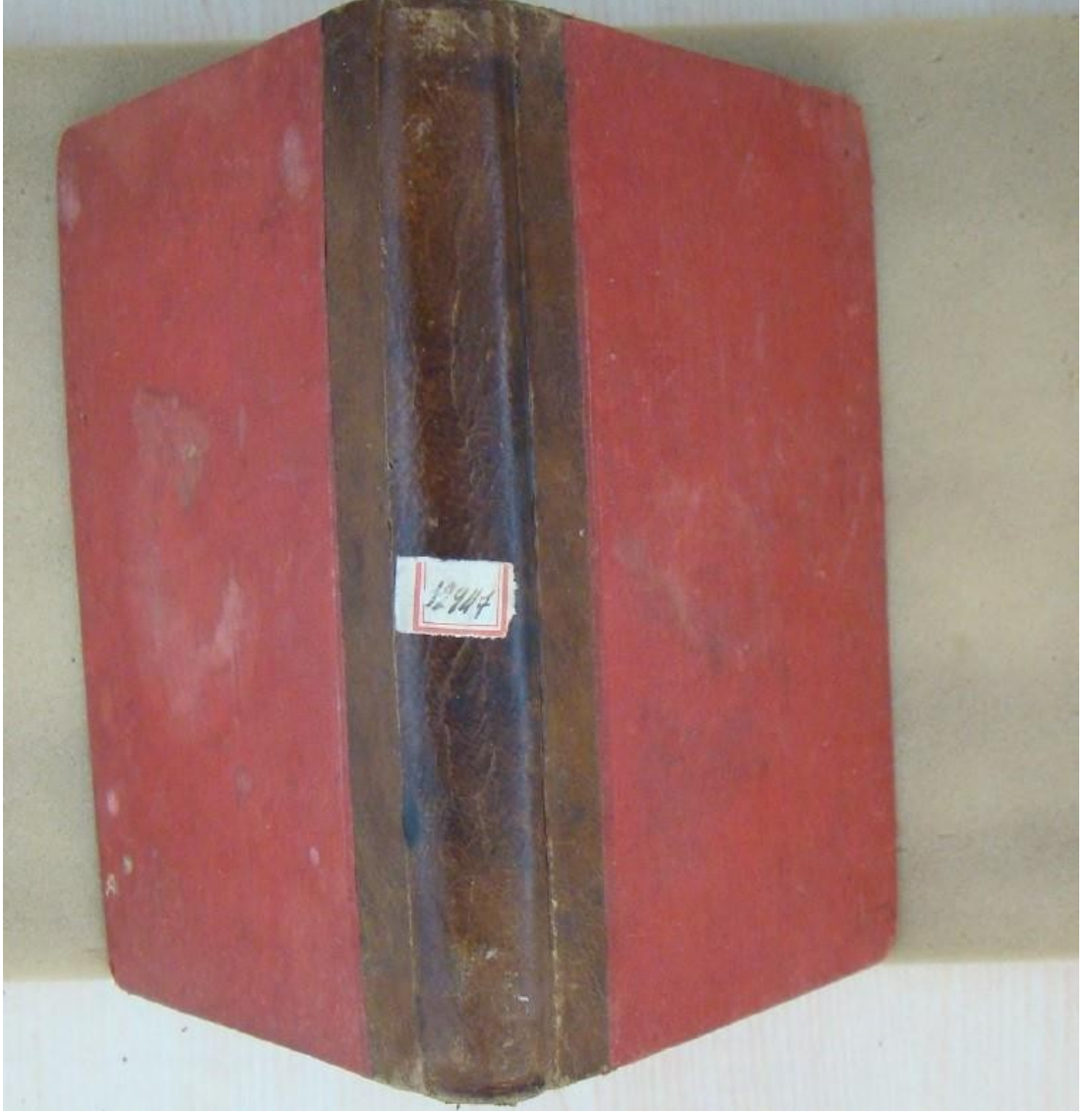
- 1 Âsâr [Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Şem'i, P. (2014). Şem'i Divanı (M. A. Karavelioğlu, Çev.; Prof. Dr. Hayati Develi Şahsi Kütüphanesi). Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Şenödeyici, Ö., & Akdağ, A. (2015). Mecmualar ve Cönkler. İçinde Ö. Şenödeyici (Ed.), Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu. Kesit Yayınları.
- Tahir, B. M. (1914). Osmanlı Müellifleri. Matbaa-i Amire.
- Tanrıkorur, C. (2016). Osmanlı Dönemi Türk Musikisi. Dergah Yayınları.
- Tapsız, M. (1995). Bolulu Himmet Divan Manzum Tarikatname Âdâb-ı Hurde-i Tarikat [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tatçı, M. (2021). Yunus Emre Dîvân (6. bs). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tatçı, M. (2014a). Niyazi-i Mısri Halveti Divan-ı İlahiyat. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tatçı, M. (1990). Yunus Emre Dîvânı Tenkitli Metin. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tatçı, M. (2014b). Vâhib Ümmi Halveti Divan. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tatçı, M., & Yıldız, M. (2005). Divan-ı İlahiyat Tıpkıbasım ve Çeviriyazı. Üsküdar Belediyesi.
- Tavukçu, O. K. (2005). Dede Ömer Rûşenî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni. Suna Yayınları.
- Tek, A. (2015). Ankara'nın Gönül Sultanı Hacı Bayram Velî (1.Baskı). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tek, R. (2011). Türk Edebiyatında Dertli Olgusu Âşık Dertli ve Eserleri [Doktora Tezi]. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tohumcu, A. (2009). Türk Müziği Terminolojisinde Yozlaşma/Örnek Olay Analizi: Şarkı Formu. Müzik Kültürü ve Eğitimi, 2.
- Tokaç, M. S. (2018). XIX. Yüzyıla Kadar Osmanlı Dönemi Kent Müziğine, Nazariyat Ve Bestecilik Yönündeki Gelişmelere Genel Bir Bakış. Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Müzik ve Sahne Sanatları Dergisi, 2, 80-91.
- Tokdemir, H. (2006). 18. Y.Y.'da Yazıldığı Tahmin Edilen Bir El Yazması Mecmuadaki Dini Musiki Güfteleri [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı.
- Topal, B. (2014). Gıda-ı Ruh isimli güfte mecmuasının günümüz Türkçesine çevirisi ve incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Ana Bilim Dalı.
- Toparlı, R. (2015). Şemseddin Sivasî Divanından Seçmeler. Sivas Belediyesi.
- Toros, T. (1938). Çukurovada Etili Şairler. Seyhan Basımevi.
- Tosun, H. Z. G. (2017). XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Yazıldığı Tahmin Edilen Bir

Güfte Mecmûasının (1a-120b) Mûsikî Yönünden İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.

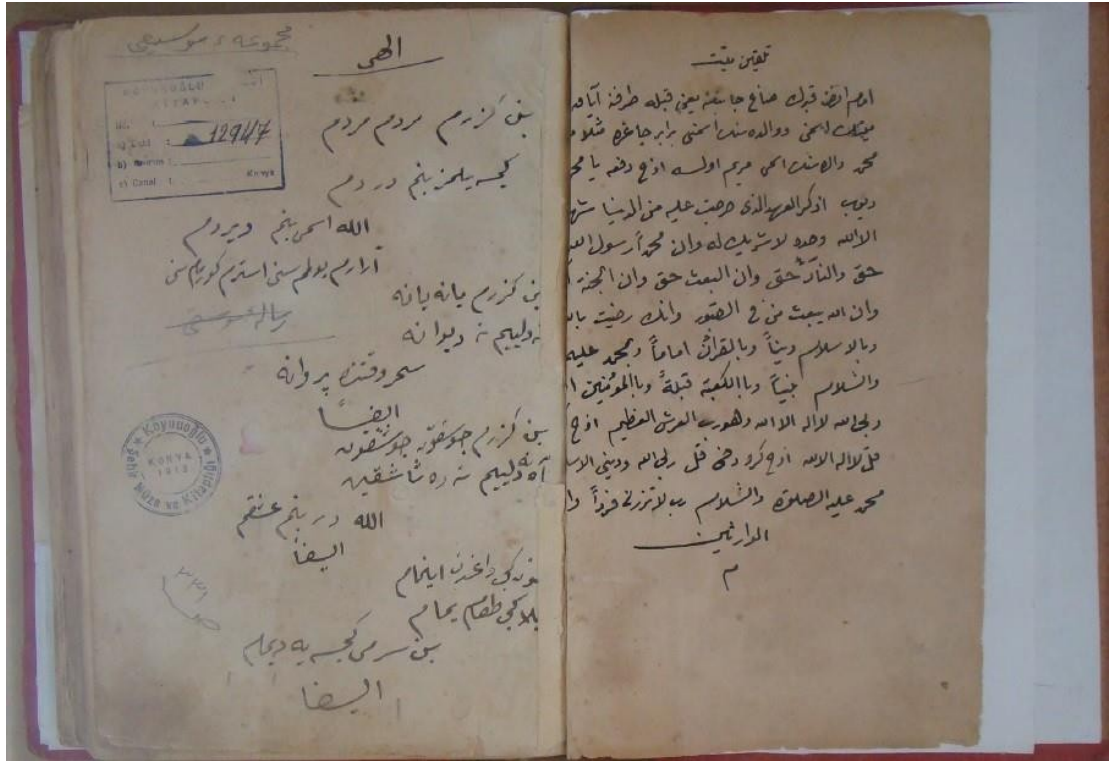
- Tuğlacı, P. (1972). Okyanus Ansiklopedik Sözlük (C. 6). Pars Yayınları.
- Tunçay, G. P. (2010). Neşriyat-ı Musiki: Osmanlı Müziğini Okumak (C. 1). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.
- Turabi, A. H., & Koca, F. (2018a). Cami ve TekkeMûsikîsi Ortak Formları / Na't. İçinde A. H. Turabi (Ed.), Türk Din Musikisi El Kitabı (3.Baskı). Grafiker Yayınları.
- Turabi, A. H., & Koca, F. (2018b). Şuğul. İçinde A. H. Turabi (Ed.), Türk Din Mûsikîsi El Kitabı (3. bs, s. 131). Grafiker Yayınları.
- Tüysüz, F. (2021). Buhûrîzâde Mustafâ İtrî'nin Mecmûa-ı Eş'âr İsimli Güfte Mecmûası (İnceleme-Metin) [Doktora Tezi]. Sivas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.
- Ulusoy, A. C. (2014). Pir Dergahından Nefesler Hacı Bektaş Çelebilerinin Deyişleri (2.baskı). Sarı Yıldız Matbaası.
- Uslu, R. (2001). Türk Müziği Eğitim Tarihinde Güfte Mecmuaları ve İnceleme Esasları Üzerine Tespitler. İçinde Müzikte 2000 Sempozyumu (ss. 158-168). Kültür Bakanlığı.
- Uysal, B. (2021). Hâfız Mustafâ Dûrbînîzâde'nin Güfte Mecmûası (İaek Şevket Rado Yazmaları, Sr 078) [Yüksek Lisans Tezi]. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Uzun, M. İ. (2000). İlâhî. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 22, ss. 64-68). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Uzun, M. İ. (2003). Mecmua. İçinde Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 28, ss. 265-268). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ünlü, D. (2025). Bir İlâhiyyât Mecmûası Üzerine Notlar. Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 10(19).
- Üsküdarî, M. H. (1836). Divan-ı Haşim Efendi [Graphic].
- Vırmıça, R. (2008). Prizren'de Kültür Sanat ve Şairlik Geleneği. Kosova Türk Araştırmacıları Derneği.
- Yalçınkaya, M. akif. (2008). Bandırmalizâde Hâşim Baba Dîvânı [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yavaşca, A. (1994). İstanbul Mûsikî Hayatı: Saray Dışında Mûsikî Hayatı. İçinde Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (C. 5). Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.
- Yetkin, Y. (2016). Bolulu Şeyh Himmet ve Dîvânçesi [Yüksek Lisans Tezi]. Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Yıldırım, S. (2005). Hasan Cemâlî Baba Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir

- İnceleme [Yüksek Lisans Tezi]. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Yıldız, A. (2017). Abdulmecid Sivasî. İçinde Sivas'lı Divan Şairleri. Sivas Belediyesi.
- Yıldız, A. (2002). Fenayi Divanı(Metin—Muhteva—Tahlil) [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı.
- Yıldız, A. (2019). XIX. Yüzyıla Ait Bir Cönk Örneği. Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 43(2), 299-308.
- Yıldız, O. (2011). XV. Yüzyıla Ait Anonim Güfte Mecmuasının İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı Türk Din Musikisi Bilim Dalı.
- Yılmaz, A., & Akkuş, M. (2011). Osmanzâde Hüseyin Vassaf Sefîne-i Evliya (C. 2). Kitabevi.
- Yücebaş, A. H. (1939). Tekirdağlı Şairler. Cumhuriyet Matbaası.

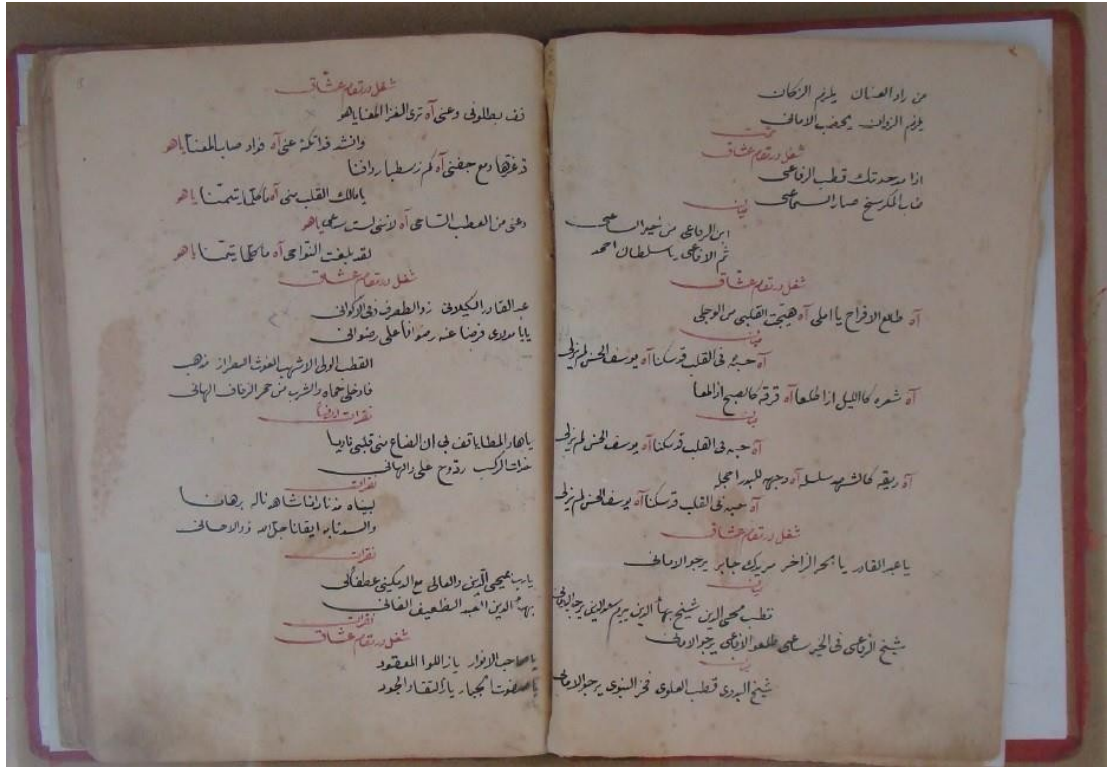
Ek 1: Mecmuadan Sayfa Örnekleri

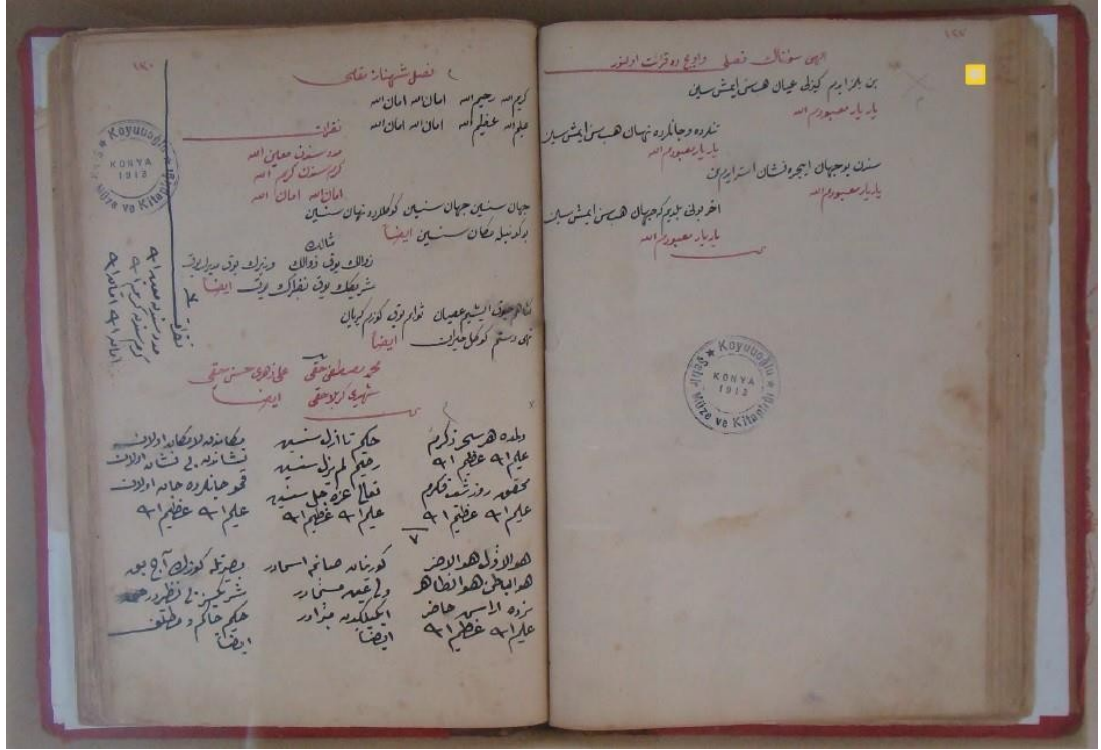
Mecmuadan Sayfa Örnekleri

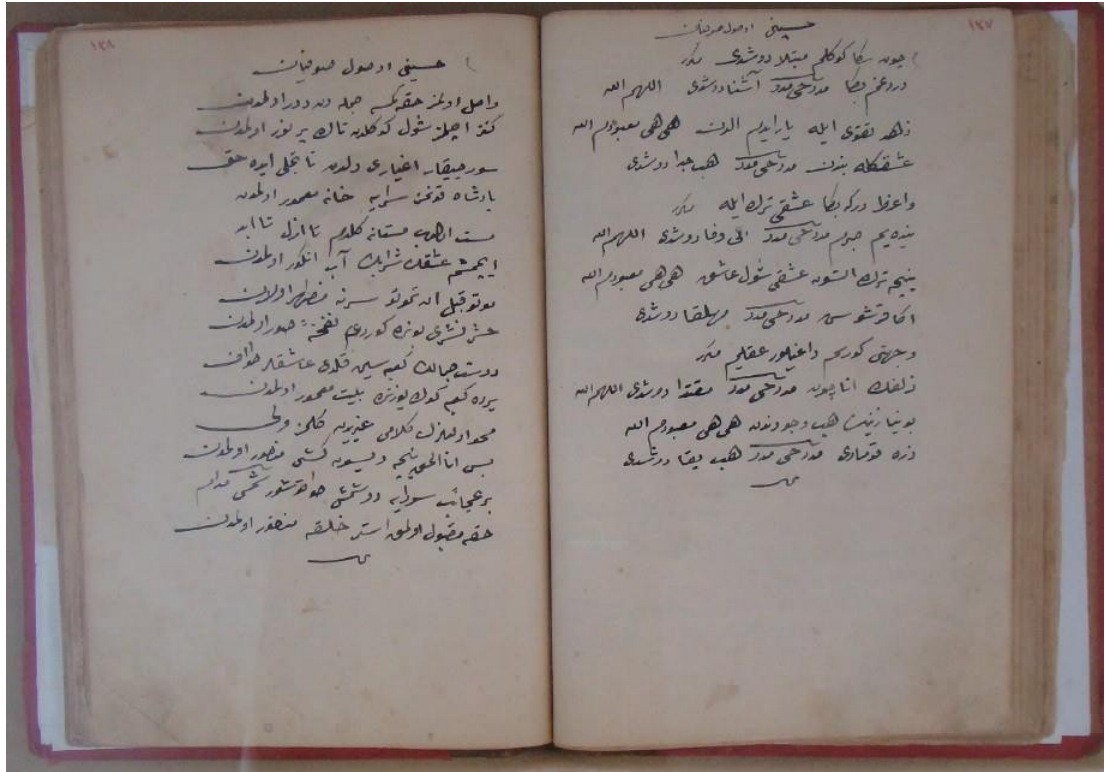
Mecmuadan Sayfa Örnekleri

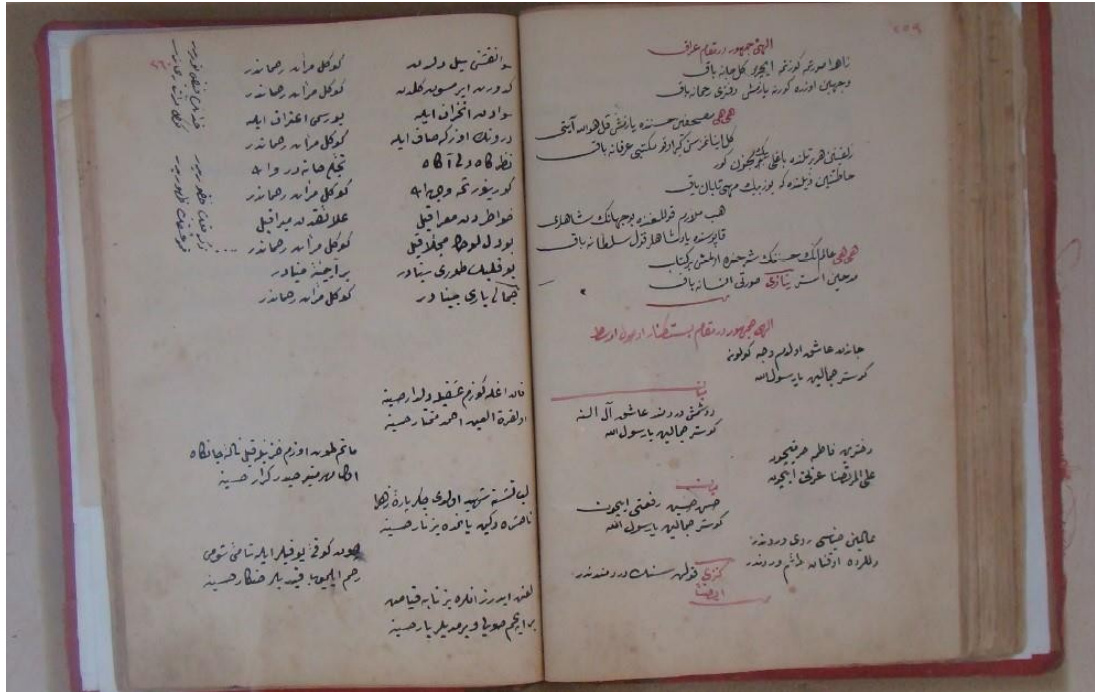
Mecmuadan Sayfa Örnekleri

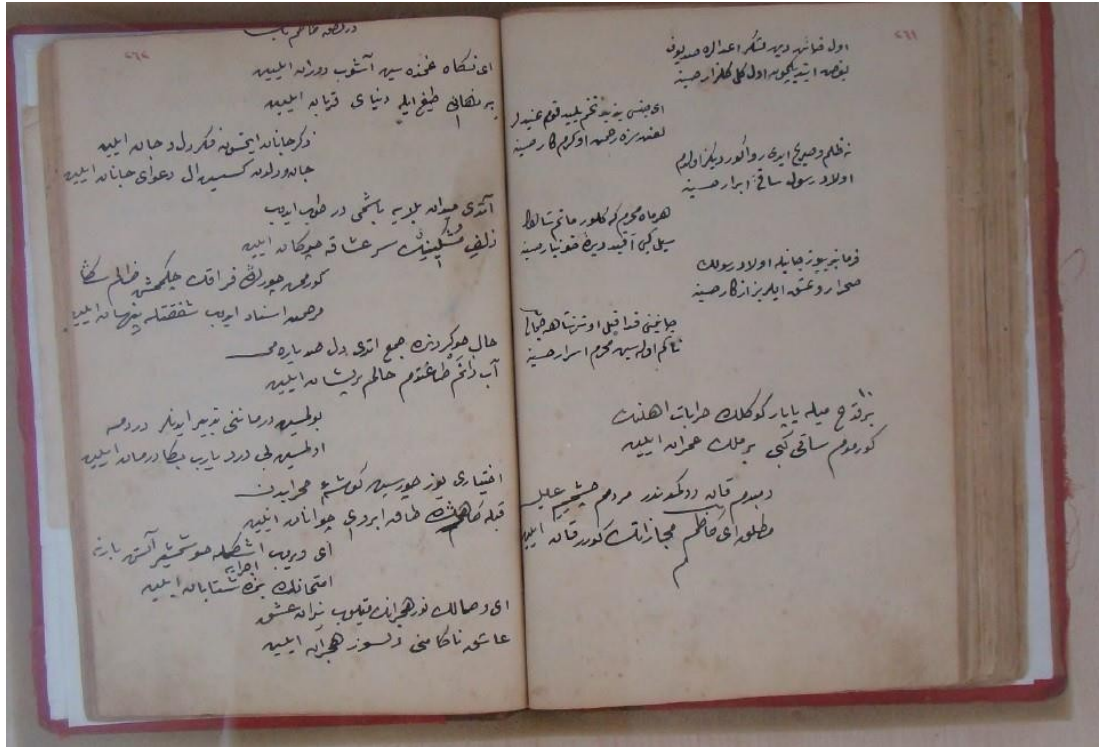
Mecmuadan Sayfa Örnekleri

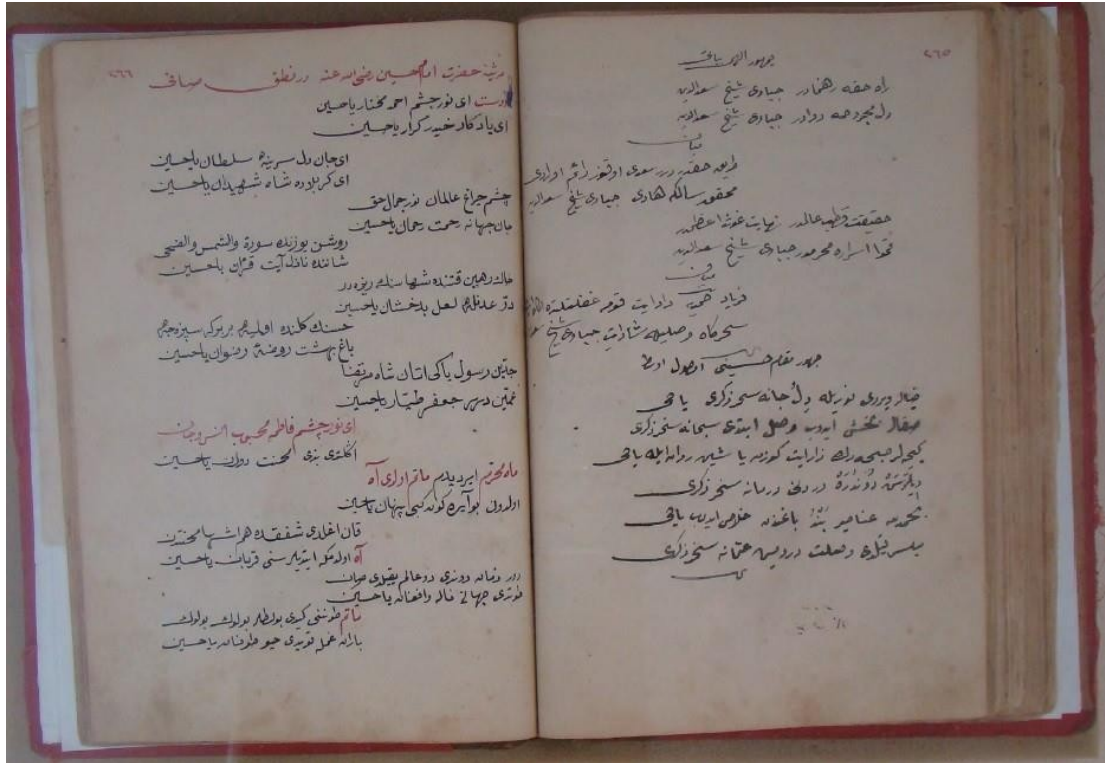
Mecmuadan Sayfa Örnekleri

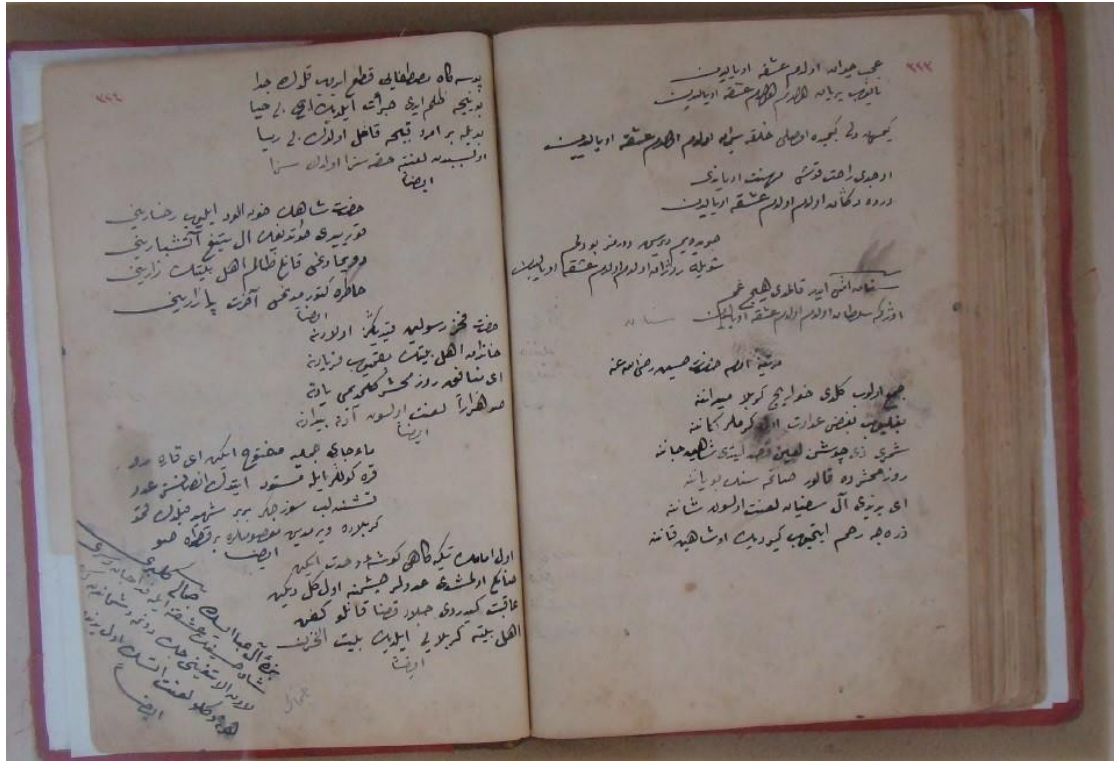
Mecmuadan Sayfa Örnekleri

Mecmuadan Sayfa Örnekleri

Mecmuadan Sayfa Örnekleri

Mecmuadan Sayfa Örnekleri

Ek 2: Güftelerin İlk Mısrâına Göre Detaylı Fihrist

Nr.	GÜFTENİN İLK MISRÂI	GÜFTEKÂRI	MAKAMI	USULÜ	FORMU	SAYFASI
1	Sultânı Rusul şâhı mümeccedsin efendim	Şeyh Galip	Müstear	Evsat	-	I
2	İmam efendi kıblenin sağ cânibine	-	-	-	Telkîn	II
3	Ben gezerim merdüm merdüm	-	-	-	İlâhî	III
4	Yâ Mevlânâ yâ mevcûd yâ men ‘aleyhi tevekkulî	-	-	-	Münâcât	1
5	Yâ sâki’n nudmân imla’ ve’s kînân	-	Râst	-	Şuğul	1
6	Emtedih hayra’l beriyye Ahmede’l hâdi’l - beşer	-	Uşşâk	-	Şuğul	2
7	Eyâ nahve’l - hânî eyyuhe’l - ihvânî	-	Uşşâk	-	Şuğul	2
8	İzâ meddahtük Kutbe’r - Rifâ’î	-	Uşşâk	-	Şuğul	3
9	Tâliu’l - efrâhû yâ emelî	-	Uşşâk	-	Şuğul	3
10	Yâ Abdülkâdir yâ bahra’z - zâhir	-	Uşşâk	-	Şuğul	3
11	Kıf bittılûnî ve ‘annî	-	Uşşâk	-	Şuğul	4
12	‘Abdülkâdir el-Geylânî zü’t - tasrifi fi’l - ekvânî	-	Uşşâk	-	Şuğul	4
13	Yâ sâhibe’l - envâr yâ ze’l - liva’l - m‘akûd	Şâdî	Uşşâk	-	Şuğul	4
14	Teyakkazû teyakkazû yâ niyâm	Bilal-i Habeşî	Uşşâk	-	Şuğul	5
15	Yâ men esbânî bi’l - vechi’l - isneyn	-	Uşşâk	-	Şuğul	6
16	Lev enneha lemehat fi’d - dücâ leylâ	-	Uşşâk	-	Şuğul	6
17	Lâ halî verdün ‘alâ âh âh ‘alâ vecneteyh	-	Uşşâk	-	Şuğul	7
18	Kuldan sana lâyük nola ‘Âşık seni kande bulâ	Aziz Mahmûd Hüdâyî	Uşşâk	-	İlâhî	7
19	Eyyâ nesîme’s - sabâ incüste ardu’l - habîb	-	Nevâ	-	Şuğul	12
20	Ve sallûnî b‘ade b‘udî ve raû sâlîfe ahdî	-	Nevâ	-	Şuğul	12
21	Şâzilün sâde kulûbe’l - ümemi fi cemâlin ve şerad	-	Nevâ / Uşşâk	-	Şuğul	12
22	Habbezâ bâhi’l - mühayyâ	-	Nevâ	-	Şuğul	13
23	Yâ Rasûlallâh ente’l - maksadu	Es‘ad	Nevâ	-	Şuğul	13
24	An ğarâmî ve lû‘atî Âh şa yuharrak	-	Nevâ	-	Şuğul	13
25	Melektüm fuâdî fe sâra’l - hevâ	İbnü’r-Rıza el Katib el Malikî	Nevâ	-	Şuğul	14
26	Laibe’z - zabyü bi ‘aklî es‘ifünî yâ ricâl	-	Nevâ	-	Şuğul	14
27	Cânî yâ seyyid cânî cânî ve’l - mu‘annânî	-	Hicâz / Segâh	-	Şuğul	23
28	Yâ mu‘ridân ‘annî metâ visâlek lezîde bi’l - ‘umrânî	-	Hicâz	-	Şuğul	23
29	Ehlî vâdî ciyâdu Tîru ‘işen telzümünû	-	Hicâz	-	Şuğul	23
30	Hay yâ hû Hay yâ hû Ebu’l - Futûh Hay yâ hû	-	Hicâz	-	Şuğul	24
31	Es subhu bedâ min tal‘atîhî Ve’l - leylu decâ min vefratihi	Bûsirî	Hicâz / Segâh	-	Şuğul	25

32	İsma‘ yâ şa‘âhib kun vakrâ	-	Hicâz / Segâh	-	Şuğul	25
33	Eb‘adtu ani’n - nazırî tilkel hıyâm	-	Hicâz/ Hüzzam	-	Şuğul	26
34	Kad halâlî ‘azmü’l - makâlî fi’l - me‘ânî şemsü’l - kemâlî	-	Hicâz	-	Şuğul	26
35	Nazartü fi Mekketeh nehâra’s - seûd	-	Hicâz	-	Şuğul	27
36	Deâni’l - ğarâmu fi ‘aşkıke meselün	-	Hicâz / Çargâh	-	Şuğul	27
37	Yâ nâdânâ nâdânâ Allah nâdânâ	-	Hicâz	-	Şuğul	28
38	Ucnahve’l - himâ vâdî vehayyi ehle veydî	-	Hicâz	-	Şuğul	28
39	Şemse’l - husni tüclânî fevka’l - ğusnî	-	Hicâz	-	Şuğul	29
40	Cibâvî leyyâ yâ şeyhî leyyâ inne’l - e‘âdî setav aleyyâ	Saîdî	Hicâz	-	Şuğul	29
41	Tale‘a’l - bedru ‘aleynâ	-	Râst	-	Şuğul	35
42	Edir yâ tala‘te’l - bedrî	-	Râst	-	Şuğul	35
43	Yâ yâ tevvâb yâ yâ tevvâb yâ Rabbi tûb ‘alâ men tâb	-	Râst	-	Şuğul	35
44	Akbele’l - bedru ‘aleynâ vahtefet minhu’l - budûr	-	Râst	-	Şuğul	36
45	În rumtemû teşrabü’l - humayyâ ve testekûnî denâ nûrayyâ	Ebu’l-Hasan eş Şuşteri	Râst	-	Şuğul	36
46	Yâ ebha’l - cemâl in‘am bi’l - visâl	-	Râst	-	Şuğul	37
47	Müclâ cemâlî’l - ferîdî hasbî selbî bi hevâhu	-	Râst	-	Şuğul	37
48	Billâhi billâhi kerrir yâ seydi kerrir billâhi kerrir eyyühe’l - mudribû	Abdülhâdî es-Sûdî	Râst	-	Şuğul	37
49	Beyne’l - bân ve’l - ğazlân zu’s - şultân fihim ente	-	Râst	-	Şuğul	38
50	În tâle sukmî fi’l - hevâ ve meda’l - ecel	-	Râst	-	Şuğul	38
51	Kum yâ nedîm imlâ vehîm	-	Râst	-	Şuğul	38
52	Yâ nüzûle’l - bâni min rubâ necdî	-	Râst	-	Şuğul	39
53	El ‘ârifü’l - celîlu el ‘ilmü’t - tavîlû	-	Râst	-	Şuğul	39
54	Abdullah’il - ‘atîk ve fi ğâri’r - refik	-	Râst	-	Şuğul	40
55	Yâ râhilîne ilâ minâ bi kıyâdî	Abdurrahim el Bura’i el Yemânî	Râst	-	Şuğul	40
56	Ercû ehlu’llahi fi şiddetî	-	Sabâ	-	Şuğul	46
57	El ‘îdü’l - ekber lev tezürnî	-	Sabâ	-	Şuğul	46
58	Cud bi lutfik yâ ilâhî men lehû zâdun kalîl	Hız. Ebubekir	Sabâ	-	Şuğul	47
59	Kum yâ nedîmî imle lî ke’s’e’t - tilâ Yâ tilâ min sarfî râhî	-	Sabâ	-	Şuğul	48
60	Rîha’s - sabâ in rameyte le’urbî vâdî necdî âh	-	Sabâ	-	Şuğul	48
61	Arric yâ hâdî nahve’l - himâ	-	Sabâ	-	Şuğul	49
62	Li’n - nâsi ‘îdü ve enê ‘indî bi’l - likâ ‘îdân	-	Sabâ	-	Şuğul	49
63	Meded meded yâ Rifâ‘î tâat leke’s - sübâ‘î	-	Sabâ	-	Şuğul	49

64	Kalû lî tahtû kulteni'l - fukarâ	-	Sabâ	-	Şuğul	50
65	Kad feteħa'llahu bi'l - mevâhib ve câ'e bi'n - nasri ve'l - me'ârib	-	Sabâ	-	Şuğul	50
66	Zabyü'n - nekâ ve'l - merveteyn ekfûf sihâme'l - mukleteyn	Şâdî	Segâh	-	Şuğul	55
67	Nur-i cemâlî Hakkın visâlî	Sıdkî	Segâh	-	Îlâhî	55
68	Sâdâtu ennî hubbuküm fennî	-	Segâh	-	Şuğul	55
69	Heyyecdêhû vecdî yâ nesîm vec'alte fî nârî'l - ğarâm	-	Segâh	-	Şuğul	56
70	Rakkasa'l - kevnû ve ğannâ târaben	Abdulġânî en-Nablusî	Segâh	-	Şuğul	56
71	Yâ 'Alîm bi'l - hâl hâlî mâ yahfâk	-	Segâh	-	Şuğul	56
72	Yâ ze'l - ğâr sabrî zâr yekfinî'l - metâlek	-	Segâh	-	Şuğul	57
73	Ehderte lene's - sabâ	-	Segâh	-	Şuğul	57
74	Yâ Rabbi inne zunûbi fî'l - verâ ke's - surâd	-	Segâh	-	Şuğul	57
75	Fî hevâ ehle'l - musallâ hâcebîn	-	Segâh	-	Şuğul	58
76	Muhammedün eyyühe'l - müftehir	-	Segâh	-	Şuğul	58
77	Mâ lî ğayrî cemâliküm nazarî harâmû	-	Segâh	-	Şuğul	58
78	Nâdâ münâdînâ eyne'l - muhibbinâ yâ 'aynî	-	Segâh	-	Şuğul	59
79	Hâzâ ğazâlî mine'l - yemâl yemânî ve'ş - şeklü'l - hasen	-	Segâh	-	Şuğul	59
80	Halakte'l - cemâlî'l - cemâlî'l - cemâlî'l - cemâl	-	Segâh	-	Şuğul	59
81	Ce'alûnî fî'l - meânî Melekûnî bi'l - ihsânî	-	Segâh	-	Şuğul	60
82	Evvelu mâ yunvê sallî 'anî'n - nebî taha'l 'arabiyyî ibni abdillâh	-	Segâh	-	Şuğul	60
83	Şey'en lî'llah Yâ Bedevî Ya kutbu Yâ 'Alevî	-	Segâh	-	Şuğul	61
84	Bedâ hilâlen alâ ğazâlen	-	Segâh	-	Şuğul	61
85	'Uyûnu's sâkinâ tuġnî 'anî'd - dem min nebletu'l - mînâ ve bi'l - 'aşerâ	-	Segâh	-	Şuğul	61
86	İmlâ veskînâ yâ ehıef yâ sîde'l - ğızlân	-	Segâh	-	Şuğul	62
87	Yâ nedâmâ mâ fuâdî 'indeküm	Abdurrahim el Bura'î el Yemânî	Segâh	-	Şuğul	62
88	Hel limeftûnî'l - 'uyûnî's - sûdi Fî'l - hevâ yâ rifkatî râhim	-	Segâh	-	Şuğul	63
89	Derviş etlû fukarâ mesâkin etû 'aşerâ	-	Segâh	-	Şuğul	63
90	Yâ Rabbi yâ Settâr bi'l - Mustafa'l 'Arabî	-	Segâh	-	Şuğul	63
91	În rumte tuhyâ bi 'azmi mekînî	-	Bestenigâr	-	Şuğul	68
92	Abdülkadir yâ Geylânî yâ ze'l - fadlı ve'l - ihsânî	-	İsfahân	-	Şuğul	71
93	Billâhî hâdi'r - rikâb	-	İsfahân	-	Şuğul	71
94	Muz bedâ bedrî Tayyibü'n - neşrî Fî'l - lemâ sükrî lev tedrî	Ebu'l-Hasan eş Şuşteri	İsfahân	-	Şuğul	71

95	Eyâ men bîvefâ kadhan ve nûrî yâ yâsinî	-	İsfahân	-	Şuğul	72
96	Selebu'l - lûbbe min mudnâhûm	-	İsfahân	-	Şuğul	72
97	Yâ ğâib selemet 'azû'l - habîbî mât	-	İsfahân	-	Şuğul	72
98	Yâ sükkâne's - şâmi vâsil Cîbâvî	-	İsfahân	-	Şuğul	73
99	Şeddû 'alâ haylî'n - nevâ sûde'l - hevâcîbî ve's - turâr	-	İsfahân	-	Şuğul	73
100	Yâ men lehu'l - murâd fî külli mâ erâd	-	İsfahân	-	Şuğul	74
101	Yâ sâkin Bağdâd hatarnâ ma'nâ yâ Ebâ Sâlih	-	İsfahân	-	Şuğul	74
102	Meded Allah sanâ sundum elimî	Ümmi Sinan	İsfahân	-	İlâhî	74
103	Min yevmi firâkîke yâ hasenâ	-	Muhayyer	-	Şuğul	80
104	Yâ hudâte'r - ravâhilî ve cemâle'l - bevâsîlî	-	Muhayyer	-	Şuğul	80
105	Ze'l - ehyefî'l - mu'cib bi'l - hâlî ve'l - cîdî	-	Muhayyer	-	Şuğul	81
106	Mahbûbü iktisade nekedî	-	Muhayyer	-	Şuğul	81
107	Genc-i 'aşkı ister isen dil-i vîranda ara	Himmet	Muhayyer	Sofyan	İlâhî	82
108	Billâhi salli yâ hâdırû 'ale'n - Nebiyyi Mekki't - tâhiri	Halil Nablusî	Acem	-	Şuğul	84
109	Allahümme salli 'ale'l - Mustafâ	-	Acem	-	Şuğul	84
110	Yâ lisânî hunâ yekûl Hâzîhî hucratü'r - Rasûl	-	Acem	-	Şuğul	84
111	Etâni zamânî fimâ ertedî	-	Mahur	-	Şuğul	88
112	Sekan zamânî'l - bâb mine'l - hayâ fettân	Abdulġânî en-Nablusî	Mahur	-	Şuğul	88
113	İlâhun lâ ilâhünâ sivâh Raûfun bi'l - beriyye zümîtinânî	-	Mahur	-	Şuğul	88
114	Kamerun yebî m'an durrin	-	Mahur	-	Şuğul	88
115	Yâ seyyide'l - kevineyni yâ hâdî yâ kurrate'l - 'ayneyn	-	Çargâh	-	Şuğul	92
116	Mâ aleynâ mâ aleynâ iz veradnâ vertübînâ	-	Çargâh	-	Şuğul	92
117	Kum biddücâ ağtenim yâ nâimen seharan	-	Çargâh	-	Şuğul	92
118	Billâhi yâ hâdî ravvih biekbâdî ves'îf fenâ sâdî	-	Çargâh	-	Şuğul	92
119	Li fî'r - rubâ 'accil uzeyyinâ ehyef şâciranâ	-	Çargâh	-	Şuğul	93
120	Kum yâ emîra'l - ġızlân keyfe't - terah	Muhammed Hilâlî	Çargâh	-	Şuğul	93
121	Yâ hayra halkıllâhî huzte'l - bihâ killân	-	Çargâh	-	Şuğul	94
122	'Alâllahi fî külli'l - umûri tevekkülî	-	Hüseyni	-	Şuğul	98
123	Elkevnü ilâ cemâliküm müştâkû	Ebu'l-Hasan eş Şuşteri	Hüseyni	-	Şuğul	98
124	Nemdehu'l - hâdî'l - mümecced seyyidi'l - 'âlemeyn Ahmed	-	Hüseyni	-	Şuğul	98
125	Müz tebeddâ nûru bedrî hâme vecdî hâde fikrî	Ömer b. Muhammed el Yâfi	Hüseyni	-	Şuğul	98
126	Yâ nedâmâ yeşrahû lî ahvâlî	-	Hüseyni	-	Şuğul	99

127	Naha'l - hamâmi'l - mutavvek fekum binâ yâ nedîm	-	Hüseyini	-	Şuğul	99
128	El 'izâra'l - müselselâ şâcenî bi'l - vecneteyn	-	Hüseyini	-	Şuğul	100
129	Lâ terâ eblû murâdî vesma'î'l - hâdî yekûlû	-	Hüseyini	-	Şuğul	100
130	Behvâ cevzâlî bi'l - 'uyûn bedeltenî bildûn	-	Hüseyini	-	Şuğul	100
131	Yâ melîh yâ sâhibe'l - hâl	-	Bayati	-	Şuğul	108
132	Yâ hüveyde'l - 'îşi mehlâ innenî muğramû'l - 'ânî	-	Bayati	-	Şuğul	108
133	Sirbî ile'l - atlâ min cânibi'l - kurbî	Şâdî	Bayati	-	Şuğul	108
134	Yâ hüveyde'l - 'îşi mehlâ innenî muğramû'l - 'ânî	-	Bayati	-	Şuğul	108
135	Bülbülün efrahin 'annâ min 'alâ mûci'l - vüsûn	-	Eviç	-	Şuğul	112
136	Billâhi ve zâhî'l - cebîn ve mu'cizen yâ bedrî	-	Eviç	-	Şuğul	112
137	Lâ telûmu li'l - lâim eyyûhe'l - ma'sub	-	Eviç	-	Şuğul	112
138	Şey'en lillâh yâ Eba'l - Fütûh Şey'en lillâh yâ Sa'deddîn	-	Kürdî	-	Şuğul	116
139	İleyke kad ci'nâ yâ hû kavmen mesâkinâ	-	Suzinak	-	Şuğul	119
140	Şeyhu'l - mürîdîn ğavsü's - sâlikîn	Abdulfettah	Suzinak	-	Şuğul	119
141	Elfu elfi şalâtın elfu elfi selamin 'aleyke yâ Rasûlallâh	-	-	-	Salât	123
142	Şey'en li'llah yâ şâhibe's - sırri'l - mubîn	-	Uşşâk	-	Şuğul	123
143	Eyâ nahve'l - hânî eyyûhe'l - ihvânî	-	Uşşâk	-	Şuğul	124
144	Külle'l - mehârim hâvî yâ Allah	-	Uşşâk	-	Şuğul	124
145	Îzâ meddahtük Kutbe'r - Rifâ'î	-	Uşşâk	-	Şuğul	124
146	Kad kultu yâ bahru'n - necâ men isteğâse fî necâ	-	Segâh	-	Şuğul	124
147	Selâm 'aleykum ve rahmetullah fakbelû men câ'ekum hâdî'an lillâh	-	Segâh	-	Şuğul	125
148	Allah Allah Rabbunâ Yâ Men le'ibe nâsîrî	-	Segâh	-	Şuğul	125
149	Lev cebbet min esvâkî mâ hallet 'annî sâkî	-	Segâh	-	Şuğul	125
150	Vefî kalbike yâ Allah hemmun ve'd - dünyâ hallehâ	-	Segâh	-	Şuğul	126
151	Essalâtu ve's - selâmu 'aleyke yâ men yâ sâkine'l - medineti	-	-	-	Salât	126
152	Ben bilmez idim gizli 'ayân hep sen imişsin	Köseç Ahmet Dede	Suzinak/ Eviç	-	Îlâhî	127
153	Kerim Allah Rahim Allah Amân Allah	İbrahim Hakkı	Şehnaz	-	Îlâhî	130
154	Dilimde her seher zikrim	-	-	-	-	130
155	Arşa tâk-ı meskenindir Yâ Hüseyin ibn-i Ali	Nazif Efendi	Hüseyini	-	Îlâhî	132

156	Safha-yı sadrında dâim âşıkın efkârı hû	Cemâl-i Halvetî	Hüseyini	-	Îlâhî	132
157	A Sultanım sen var iken Ya ben kime yalvarayım	Yunus Emre	Hüseyini/ Segâh / Hicâz	-	Îlâhî	133
158	Ben yürürem yâne yâne	Yunus Emre	-	-	-	133
159	Milk-i bekâdan gelmişem fânî cihânı neylerem	Yunus Emre	Hüseyini	-	Îlâhî	133
160	Yâ rab çeh şûr-i şest ki der halk âlem est	Muhteşem-i Kâşânî	Hüseyini	-	Îlâhî	134
161	Şâh Hüseyin'in firkatiyle ağlayan gelsin beri	Fuadî	Hüseyini	Sofyan	Îlâhî	135
162	Zühdünü koy 'âşka düş ehli canân etsin seni	Niyâz-i Mısırî	Hüseyini	-	Îlâhî	135
163	Lutfeyleyip bir kez nazar Eylerse ger Sultânımız	Aziz Mahmut Hüdayi	-	-	-	136
164	Çün sana gönlüm mübtelâ düşdü	Niyâzi Mısırî	Hüseyini	Sofyan	Îlâhî	137
165	Vâsıl olmaz Hakk'a kimse cümleden dûr olmadan	Şemseddin Sivasî	Hüseyini	Sofyan	Îlâhî	138
166	Ta dil virelden sünbüle Sünbüliler derler bize	Fahri Sünbülî	Acemaşir an	Sofyan	Îlâhî	139
167	Âh Şûrîde vü şeydâ kılan	Yunus Emre	Acemaşir an/ Segâh / Sabâ	-	Îlâhî	139
168	Durmaz yanar vücûdum itmeyüp nideyim	Yunus Emre	Acem	-	Îlâhî	140
169	Bişnev ez ney çün hikâyet mî küned	Mevlana	Ferahfeza	-	Îlâhî	140
170	Neyleyeyim dünyâyı bana Allahım gerek	Aziz Mahmut Hüdayi	Acemaşir an	Sofyan	Îlâhî	140
171	Tevhîd ile olur her derde dermân	Aziz Mahmut Hüdayi	Acem	Sofyan	Îlâhî	141
172	Dilimde buldum esrâr-ı nihânı	-	-	-	-	142
173	Bişnev ez ney çün hikâyet mî küned	Mevlana	Ferahfeza	-	Îlâhî	143
174	Ayırma benî senden yârâdan	Yunus Emre	Mahur	-	Îlâhî	146
175	Dü Cihanın mefhari enbiyânın serveri Allah	Mahvî	Hicâz	-	Îlâhî	147
176	Aşkın meyine kandın Noldun a gönül noldun	Abdulaziz Zihnî	Hicâz	-	Îlâhî	149
177	Gönül hayran oluptur 'aşk elinden	Yunus Emre	Hicâz	-	Îlâhî	149
178	Gizli gel ey yâr buyur	İbrahim Hakkı	Hicâz	-	Îlâhî	150
179	Buyruğun tut Rahmânın tevhide gel tevhide	Aziz Mahmut Hüdayi	Hicâz	-	Îlâhî	150
180	Ey garib bülbül diyârın kâdedir	Niyâzi Mısırî	Hicâz	-	Îlâhî	151
181	Ey dildârımın yandı cân-u ten	Elfî	Hicâz	-	Îlâhî	151
182	Bülbül niçin böyle feryâd edersin	Yunus Emre	Hicâz Araban	-	Îlâhî	152
183	'Aşkın aldı benden beni mevlâm seni isterim seni	Yunus Emre	Sabâ	-	Îlâhî	155
184	Ben dervişem diyene bir ün edesim gelir	Yunus Emre	Sabâ	-	Îlâhî	155

185	Veremi derdi sanem derdime derman veremi	Fazlî	Sabâ	-	Îlâhî	156
186	Ezelden ‘aşkınla ben yâna geldim	Aziz Mahmut Hüdayî	Sabâ	-	Îlâhî	156
187	Benim ol ‘aşk bahresî denizler hayrân banâ	Yunus Emre	Sabâ / Uşşâk	-	Îlâhî	157
188	Yanıp derd-ü elemlemlerle ağlama gönül ağlama	İsmail Hakkı	Sabâ	-	Îlâhî	157
189	Sinen içre bedr olan mâhın nedir	Sezâyî	Sabâ	-	Îlâhî	157
190	Bu ‘aşkın meyine ben kâna geldim	Niyâzi Mısrî	Sabâ	-	Îlâhî	158
191	Cebrailim selâm eyle dostuma	Yunus Emre	Sabâ	-	Îlâhî	158
192	Tâ ezelden sen benimle ahdü peyman eyledin	Şeyh Cemâlî	Sabâ	-	Îlâhî	159
193	Meftûn edeli bendesini şâhid-i levlâk aldı beni sevdâ	İbrahim Hakkı	-	-	-	159
194	Bihamdillah direm Allah ‘aklîmî fıkrullah	Şems-i Tebrîzî	Segâh	-	Îlâhî	160
195	Uyurken uyandım kalkdım ağlayu	Yunus Emre	Segâh	-	Îlâhî	160
196	Ey hevâcem seni soran beri	Yunus Emre	Segâh	-	Îlâhî	161
197	Ey sûfî-yi ehl-i safâ ez cân begû Allah	Şems-i Tebrîzî	Segâh / Sabâ	-	Îlâhî	161
198	Noldu bu gönlüm ey hocam noldu bu gönlüm	Hacı Bayram Veli	Nevâ	-	Îlâhî	166
199	Bilmem nideyim aşkın elinden	Yunus Emre	Nevâ	-	Îlâhî	166
200	Lütfun dileriz Mevlâm bizi mahrum eyleme	Yunus Emre	Nevâ	-	Îlâhî	167
201	Vakt-i seherde açılır perde	Himmet	Nevâ / Hüseynî	-	Îlâhî	167
202	Yandım yakıldım ben nâr-ı ‘aşka	Şeyh Süleyman	İsfahân	-	Îlâhî	170
203	Semâdan sırr-ı tevhidî duyan gelsin bu meydâna	Nûrî	Uşşâk	-	Îlâhî	174
204	Durman yanalım ateş-i ‘aşka	Nesîmî	Uşşâk / Ferahnâk	-	Îlâhî	174
205	Ey enbiyalar serveri ey evliyalar rehberi	Yunus Emre	Uşşâk / Segâh	-	Îlâhî	175
206	Ey çarh-ı dîn nettim sana vermedin râhat bana	Niyâzi Mısrî	Uşşâk	-	Îlâhî	175
207	Tevhîd hoşça nesne olur	Yunus Emre	Uşşâk	-	Îlâhî	176
208	Zâhid bize ta‘n eyleme hakk ismin okur dilimiz	Muhyî	Uşşâk	-	Îlâhî	176
209	Cemâlin nûrunu ‘âşıklarına	Nûrî	Uşşâk	-	Îlâhî	177
210	Her kaçan anarsam seni kararım kalmaz Allahım	Yunus Emre	Uşşâk	-	Îlâhî	177
211	Aç gözün gafletten uyân	Üftadezâde Sadık	Uşşâk	-	Îlâhî	178
212	Allah emrin turalım rahmetine batalım	Yunus Emre	Uşşâk	Düyek	Îlâhî	178
213	Serâ ser açtı ezhâr-ı tecelli	Sıdkî	Bestenigâr	-	Îlâhî	182
214	Yâ Rahmeten li’l - halki yâ vâsilun	Osman	Bestenigâr	-	Îlâhî	182
215	Diger ‘azimet mekanda âh elvedâ‘	-	Bestenigâr	-	-	183

216	Yâ Kutbu ‘Abdülkadir yâ gavsü zü’l - mefâhir	Beyzâde	-	-	-	184
217	‘Âşık sana ins melek yâ rasulallah dahîlek	-	Bayatî	-	Îlâhî	186
218	Münâdîler nidâ eyler gel Allaha gel Allaha	Aziz Mahmut Hüdayî	Bayatî	-	Îlâhî	186
219	Hadden âştı iştîyâkım	Abdülmeccid Sivasî	Bayatî	-	Îlâhî	187
220	Derd-i Hakka tâlib ol dermâne erem dersin	Niyâzi Mısrî	Ferahnâk	-	Îlâhî	192
221	Benim maksûdum ‘âlemde değildir lâkin illâ Hû	Aziz Mahmut Hüdayî	Ferahnâk	Sofyan	Îlâhî	192
222	Tutagör habl-i ümmîdi edip pîrâna taklîdi	Rıf’at	Ferahnâk	-	Îlâhî	193
223	Tennûr-i dile od yakıp âh-ı şeririmden	Sezâyî	-	-	Îlâhî	196
224	Ey sanem noldun câna kasdın vâr	Niyâzi Mısrî	Eviç	-	Îlâhî	196
225	Tehî sanman siz beni dost yüzün görüp geldim	Yunus Emre	Eviç	-	Îlâhî	197
226	Benem Mecnûn sıfat Leylâsı ‘aşkın	İbrahim Gülşeni	Eviç	-	Îlâhî	197
227	İsteyen yârın hâk eder vârin	Aziz Mahmut Hüdayî	Eviç	-	Îlâhî	198
228	Ey sipîhr-i gaddâr vey tâlî’i sitemkâr	Zekâî	Buselik	Sofyan	Îlâhî	201
229	Bu hulk ile ey kişi sen dervîş olamazsın	Fuzûlî	Buselik	Sofyan	Îlâhî	201
230	Yüce sultânım derde dermânım	Yunus Emre	Hüzzâm	-	Îlâhî	205
231	Aşkın ile yandır sultânım	Zekâî	Irâk	-	Îlâhî	212
232	Cânım kurbân olsun senin yoluna	Yunus Emre	Tâhîrî	-	Îlâhî	216
233	Aşkınla cânım bendedir bende	Nûrî	Şevkutara b	Sofyan	Îlâhî	220
234	Mevlâye sallî ve sellim dâimen ebedâ	Bûsûrî	Hüseyinî / Sabâ	-	Şuğul	224
235	Yâ Sa’dettin yâ Cibâvî tutdu ‘âlemî bürhânı	İzzî	Bayatî / Acem	-	Îlâhî	225
236	Kif bâbel hayrî ev bâbe’n - nirân	-	Irâk / Segâh	-	Şuğul	225
237	Sallî yâ rabbe’l - beriyyâ	-	Segâh	-	Şuğul	226
238	Allahuekber küllemâ kâle’l mu’ezzinu fi’l hay	-	-	-	İsm-i celâl	227
239	Ey şehinşâh-ı serîr-i enbiyâ vü evliyâ	Enverî (Karakız)	Uşşâk	-	Tevşih	228
240	Bir ismi Mustafâ bir ismi Ahmed	Musa Dede	Sabâ	-	Îlâhî	228
241	Merhabâ ey mevlid-i peygamberî	İbrahim Hakkı	Râst	Evsat	Îlâhî	228
242	Bu şeb hurşîdi evrenği risâlet geldi dünyâye	Ref’î Efendi	Râst		Tevşih	228
243	Ravzana çün yüz süren bulur amân	Himmetzâde Abdî	Hüseyinî	Evsat	Tevşih	229
244	Mahbûbi Hudâ zâtı şeref yârı Muhammed	Nazmî	Irâk	Düyek	Tevşih	229
245	Çün doğup tuttu cihân yüzünü hüsnün güneşi	Ömer Ruşenî	Hicâz	-	Tevşih	229

246	Âlemler nûra gark oldu Muhammed doğduğu gece	Yunus Emre	Râst	-	Tevşih	230
247	Tende cânım cânda cânânım Muhammed Mustafâ	Abdussamed	Uşşâk	Evsat	Tevşih	230
248	Nûri Fahri ‘âleme bir zerre olmaz âftâb	Çıkrıkçı Mustafa Efendi	Hisâr	-	Tevşih	231
249	Bu gülşende hezârî bînevâyım yâ Resûllallah	Süleyman Nahîfî	Ruhâvî	-	Tevşih	231
250	Kudûmün rahmetü zevkû safâdır yâ Resûllallah	Aziz Mahmut Hüdayî	Sabâ	Sofyan	Tevşih	231
251	Şefîu’l - halkı fi’l - mahşer Muhammed sâhibü’l - minber	-	Râst	Sofyan	Tevşih	232
252	Yâ ilâhî âsitânın hasteye dârü’ş - şifâ	Fenâyî Cennet	Dügâh	Evsat	Tevşih	232
253	Mefhari cümle cihânsın ey şefâ’at ma’deni	Osman Efendi	Eviç	Evsat	Cumhûr İlahî	233
254	Derdimin dermanı sensin yâ Muhammed Mustafa	Nasûhî	Segâh	-	Cumhûr İlahî	233
255	Bir mu‘azzam pâdişâhsın ki kulundur cümle şâh	Selâmî	Şevkutara b	Evsat	Cumhûr İlahî	233
256	Rumda ‘Acemde ‘aşık olduğum	Yunus Emre	Hicâz	Evsat	Cumhûr İlahî	234
257	Edelim cevlan kılalım seyrân	Yunus Emre	Bayati	Evsat	Cumhûr İlahî	235
258	Cümle ‘âlem aşinâ arada ben bîgâneym	Şemseddin Sivasî	Muhayyer	Evsat	Cumhûr İlahî	236
259	Tâlibi Hakkın devâsı derddir sermâyesi	Niyâzi Mısrî	Irâk	-	Cumhûr İlahî	236
260	Müsahhar emrine hep cümle eşyâ	Aziz Mahmut Hüdayî	Hicâz	-	Cumhûr İlahî	237
261	Tecellî şevki didârın beni mest eyledi hayrân	Eşrefoğlu Rumî	Uşşâk	-	Cumhûr İlahî	237
262	Her kaçan anarsam seni kararım kalmaz	Yunus Emre	Uşşâk	-	Cumhûr İlahî	238
263	Yine andım yine gönlüm alanı	Şems-i Tebrîzî	Sabâ	-	Cumhûr İlahî	238
264	Esmâyı ilâhiyyede bî had hünerim var	Niyâzi Mısrî	Hicâz	-	Cumhûr İlahî	239
265	Gelmişem vahdet elinden ‘aşk ile cihâne ben	Ümmi Sinan	Sabâ	-	Cumhûr İlahî	239
266	Bilmeyen cân Yûsufun Ken’ânı bilmez kandedir	Ahmed Sarban	Segâh	Evsat	Cumhûr İlahî	240
267	İlim bahri vücûd âsdâfanın dürdânesiyem ben	Niyâzi Mısrî	Eviç	Evsat	Cumhûr İlahî	240
268	Melekler hazır olmuştur niçin tevhide gelmezsin	İsmail Hakkı	Sabâ	Evsat	Cumhûr İlahî	241
269	Gel vücudun âteşi ‘aşkı Habîbullâha yak	Zekâî	Hüzzâm	Devri revan	Cumhûr İlahî	241
270	Talebna babe Mevlanâ kerim leyse yunsinâ	-	Eviç	-	Cumhûr İlahî	242
271	Cem’ olmuş dervîşleri Sultân ‘Abdülkâdir’in	Eşrefoğlu Rumî	Uşşâk	-	Cumhûr İlahî Kıyâm	242

272	Cemâlin seyredip ismin andığım	Eşrefoğlu Rumî	Hüseyini	-	Cumhûr İlâhî Kıyâm	243
273	Aşkın ile ‘âşıklar yansın yâ Rasûlallâh	Yunus Emre	Bâbâ Tâhir	-	Cumhûr İlâhî Kıyâm	244
274	Bu ‘aşk bir bahri ‘ummândır buna hadd ü kenâr olmaz	Seyfullah Nizamoğlu	Segâh	-	Cumhûr İlâhî Kıyâm	244
275	Zâhid bize ta’n eyleme hak ismin okur dilimiz	Muhyî	Uşşâk	-	Cumhûr İlâhî Kıyâm	245
276	Bâdı sabâya sorsunlar cânan illeri kandedir	Himmet	Hüseyini	-	Cumhûr İlâhî Kıyâm	246
277	De’unâ gavsuna’l - bâri ilehel arşı mevlana	-	Eviç	-	Cumhûr İlâhî Kıyâm	246
278	Yâ Rasulallah bize gör netdi ‘âsî ümmetin	Seyfullah Nizamoğlu	Hicâz Hümâyun	Evsat	Cumhûr İlâhî Kıyâm	247
279	Ey dervişler ey kardaşlar Ne acep derdim var benim	Yunus Emre	Uşşâk	-	Cumhûr İlâhî Kıyâm	248
280	Yürük değirmenler gibi dönerler	Yunus Emre	Sabâ	-	Durak	248
281	Mecnûna sordular Leylâ nice oldu	Yunus Emre	Uşşâk	-	Durak	249
282	Hâlet ile bana bir hal göründü	Yunus Emre	Hicâz	-	Durak	250
283	Hazreti Hakkın Habîbi sevgili bir dânesi	Sezâyî	Muhayyer	-	Durak	251
284	Menba’ı nûri Hudâsın yâ Muhammed Mustafâ	İsmail Hakkı	Hüzzâm	Evsat	Durak	251
285	Cemâlin gülşeni feyzü ‘atâdır yâ Resûlallah	Şerifî	Nühüft	Evsat	Cumhûr İlâhî	251
286	Şehîdlerin serçeşmesi enbiyânın bağrı başı	Yunus Emre	Bayati / Segâh / Hicâz	-	Cumhûr İlâhî	252
287	Ey Şehîdi Kerbelâya ağlayan	Sezâyî	Râst	-	Cumhûr İlâhî	252
288	Âlem yüzüne saldı zıyâ Âli Muhammed	Nesîmî	Arabân	-	Medhiyye	253
289	Müştâkı dilin mahbubi Sübhân Hüseyne	Mebnî	Segâh	-	Mersiyye	254
290	Dâveri aşri muharremidir Hüseyini Kerbelâ	Saffet	Hicâz	-	Mersiyye	255
291	Zâlimler el urup hep şemşir-i can- rübâya	Kazım Paşa	Sabâ	-	Mersiyye	256
292	Cümle huccâc ile giydik yine ihrâmu ‘abâ	Kuloğlu	Muhayyer	Evsat	Cumhûr İlâhî	258
293	Sivâdan kalbini pâk et gönül mir’âtı Rahmândır	Himmet	Uşşâk	-	Cumhûr İlâhî	258
294	Zâhidâ sûret gözetme içeru gel câna bak	Niyâzi Mısırî	Irâk	-	Cumhûr İlâhî	259
295	Cândan ‘âşık oldum vechin gülüne	Kenzî	Bestenigâr	Evsat	Cumhûr İlâhî	259

296	Sivâ nefsin sil dilden Gönül mir'atı Rahmândır	Cemâlî	-	-	-	260
297	Kân ağla gözüm akıt dildârı Hüseyne	Cemâlî	-	-	-	260
298	Ey nigâh gamzesin âşîp devrân eyleyen	Kazım Paşa	-	-	Nutuk	262
299	Kadrim ola berter şerefi nâdı 'Aliden	Arif	-	-	-	263
300	Beni ğamdan halâs eyle kerem senden meded mevlâ	-	-	-	-	263
301	Şöyle Sakla Sırr-ı Aşkî Tende Canın Duymasını	İbrahim Hakkı	-	-	-	263
302	Ehli hâlin kutbu ğavsül vâsiline	Derviş Lebib	-	-	Cumhûr İlâhî Kıyâm	264
303	Râhî Hakka rahnâdır Cibâvî Şeyh Sa'deddin	Hamdî	Bâyati	-	Cumhûr İlâhî	265
304	Ziyâlar virdi nûruyla dil ü cânâ seher zikri	Derviş Osman	Hüseyini	Evsat	Cumhûr İlâhî	265
305	Ey nûr-i çeşm-i Ahmed-i Muhtâr yâ Hüseyn	Sâfî	-	-	Mersiyye	266
306	Hayratüllahi mine'l - halki ebî	İmam Hüseyin	-	-	Mersiyye	268
307	Çekilip sînemize kerbi bela desteresi	İbret Mehmet Efendi	-	-	Mersiyye	269
308	Mâhî Muharrem erişdi tende cân ağlar bugün	Cevâbî	-	-	Gazel	269
309	Kurretü'l 'ayn-i Habîbi Kibriyâsın yâ Hüseyin	Arif	-	-	Mersiyye	270
310	Ednâ kuluyum Fahri Resûlü's - Sekaleynin	Selâmî	-	-	Nutuk	271
311	Min şehîdî râh 'ışkım âhu zarımdan sakın	Hâlis	-	-	Gazel	272
312	Gamım yok iki 'âlemde Hudâyı dü cihânım var	Hâlis	-	-	Gazel	272
313	Muharrem mâh-ı mâtemdir zemînü asumân ağlar	Atâ	-	-	Mersiyye	273
314	Doğunca gurre-i şehri Muharrem yâ Rasûlallâh	Kazım Paşa	-	-	Mersiyye	274
315	Bihamdillâh ki İslâmım delilim Mustafâ geldi	Seyfullah Nizamoğlu	-	-	Medhiyye	275
316	Yâ Rabb beni dûr eyleme evlâdı 'Aliden	Seyfullah Nizamoğlu	-	-	Na't	276
317	Cümle bâşın serverisin yâ Muhammed yâ 'Âli	Nesîmî	-	-	Medhiyye	276
318	Sanman bizi kim beste dili nefis-i kavîyiz	Şeyh Galip	-	-	Kaside	277
319	Şah-ı ıklîmi risâletdir mu'azzam pâdişâh	Hâkî Yahudî	-	-	Na't	278
320	Ve in se'ilü ani'r ricâli fenisbeti	Sadettin Cibavî	-	-	Kelam	279
321	Tâbe vakti fi'r rutbete'l 'ulyâ'e	Sadettin Cibavî	-	-	Kelam	280

322	Kâle Cebâvî raeytu fî'l leyli	Sadettin Cîbavî	-	-	Kelam	280
323	Sultânı rusul şâhı mümeccedsin efendim	Şeyh Galip	-	-	Na't	281
324	Kutbu zamandır hemeyan pirimdir Şeyh Sa'deddin	Galib (Kovacızâde)	-	-	Nutuk	282
325	Âşıkım didara geldim yâ Rasûlallah meded	-	-	-	Na't	282
326	Bıraktım 'aşkın ile nâm u 'ârım yâ Rasûlallâh	Mahvî	-	-	Na't	283
327	Derd mendim mücrimim dermâna geldim yâ Rasûl	Mahvî	-	-	Na't	283
328	Vücudun 'âleme 'aynı 'atâdır yâ Rasûlullah	Hafız Emin	-	-	Na't	283
329	Arapda seyyidü'l - kavme duhûl ettikde bir 'âsî	Kenzî	-	-	Kıt'a	284
330	Dilerim yâ Rab bakmaya yüzümün karasına	-	-	-	Kıt'a	284
331	Muhammedden diğer yok dâhil olmuş kâbı kavseyne	-	-	-	Kıt'a	284
332	Fedadır yoluna canım ezelden yâ Rasûlallah	-	-	-	Na't	285
333	Olmasaydı ger vücûdu zâtî pâki Mustafa	Bedreddin Efendi	-	-	Nutuk	285
334	Eyleyen 'uşşâkı şeydâ dâimâ tal'atındır yâ Rasûlallah senin	Nasûhî	-	-	Kaside	286
335	Ey gönül bir derde düş kim anda dermân gizlidir	Eşrefoğlu Rumî	-	-	Nutuk	286
336	Hâkipâyî Mustafâya yüz süren mesrûr olur	Zekâî	-	-	Kıt'a	286
337	În nilte yâ riha's - sabâ yevmen ilâ arzı'l-haram	-	-	-	Kıt'a	287
338	Aşık olan ciğerin âteşe dağlar ağlar	İsmail Hakkı	-	-	Nutuk	287
339	Ey gönül gel gel gece gündüz Sübhâna yalvarmalıdır	Hayderî	-	-	Nutuk	287
340	Nefhâi sırrı Hudâya 'urefa dem dediler	Sezâyî	-	-	Nutuk	288
341	Cân değil cânanımdır Allahım benim	Kazım Paşa	-	-	Nutuk	288
342	Elâ ey cânânı cân şefâ'at yâ Rasulallah	-	-	-	Na't	289
343	Yâ Rasûlallah visâlin 'âşkın burâmıdır	Es'ad	-	-	Nutuk	289
344	Ve sallallahu 'ala nûri ke ezvâ nûrihâ peydâ	Molla Câmi	-	-	Nutuk	290
345	Bu cemâlin cennet erâyı cihânımdır ey sanem	Hâlis	-	-	Nutuk	291
346	Muhtasârın zaruri inanan bizedir	Hâlis	-	-	Nutuk	292
347	Seyyidi keyneyni 'âlem hem Rasûlu kibriyâ	Hayderî	-	-	Nutuk	292
348	Ey Hudâyâ sen bizde nûri ilâhi kıl sezâ	Hayderî	-	-	Nutuk	293
349	Cümle hüccâc eyle böyle durmuşuz biz sâf sâf	Hayderî			Nutuk	294

350	Eyyûbüm mübtelâyım derde derman isterim	Yunus Emre	-	-	Nutuk	295
351	Ey şehinşâhı rusul cümle nebinin haseni	Kazım Paşa	-	-	Nutuk	295
352	İns ve cin hep çâkerindir yâ Rasûlallah senin	Kazım Paşa	-	-	Nutuk	296
353	Zât-ı Pâkinden haberdâr olduğum mudur suçum	Hasretî	-	-	Nutuk	297
354	Razıyam her ne ederse bana selvî semenim	Şem'î	-	-	Gazel	297
355	Sezâdır zâtına ancak risâlet yâ Rasûlallâh	Şâkir	-	-	Nutuk	298
356	Ol cihânın fahrinin sırrına kurbân olayım	Niyâzi Mısrî	-	-	Nutuk	299
357	Mutlağâ şemsi ilâhi mazharı nurî hak	Şem'î	-	-	Nutuk	299
358	Tâ firâzı 'arştan sidre mekân bizedir	Hâlis	-	-	Nutuk	300
359	Habîbi Kibriyâ Ahmed risâlet mülkünün şâhı	Zekâî	-	-	Nutuk	301
360	Tarîkat külli adâbın dedi o şâhı dîn	Hâlis	-	-	Gazel	301
361	Şükrü aşk târu mâr etti vucûdu aklımı	Hâlis	-	-	Nutuk	302
362	Âşıkı sâdık muhibbi Mustafâ derler bize	Dertlî	-	-	Nutuk	302
363	Subhu dem gülzâr içinde çaldı bülbül erganun	Fuzûlî	-	-	Nutuk	303
364	Zâhidâ Hakkîçin ol şâhın ki cûdu ekmeli	Nazîf Efendi	-	-	-	303
365	Şermsâr etme Hudâyâ rûzi mahşerde beni	2. Mustafa	-	-	Münâcât	304
366	Mâtemi mâhı muharremdir bugün eyle figân	Hamdî	-	-	Mersiyye	305
367	Şem'i şeb pîrâyı bezmi ibtilâsın yâ Hüseyin	Kazım Paşa	-	-	Mersiyye	306
368	Pâdişâhı bi muâdilsin mişal olmaz sana	Kazım Paşa	-	-	Nutuk	307
369	Yâ Rasûlallah müştâkı visâlindir gönül	Kazım Paşa	-	-	-	307
370	Firâkın selb edip 'akl ve şu'urum yâ Rasûlallah	Kazım Paşa	-	-	Nutuk	308
371	Sen pâdişah meliki nübüvvetsin efendim	Kazım Paşa	-	-	Na't	309
372	Şehinşâh serîri istifâsın yâ Rasûlallah	Kazım Paşa	-	-	Na't	309
373	Ey Ahmedî Mahmûdu Ebel Kâsımî Tâhâ	Kazım Paşa	-	-	Na't	310
374	Mihri evci hayretem fark etmem istisna nedir	Kazım Paşa	-	-	Nutuk	311
375	Ey cemâli lâ yezâli kul hu vallahu ahad	Kazım Paşa	-	-	Nutuk	312
376	Şem'i 'aşkı Hüseyinim 'alevîyim 'alevî	Fazıl	-	-	Nutuk	312

377	Ey gönül gel mâtem et kim Kerbelânın günüdür	Hâşim	-	-	Nutuk	313
378	Asmân atlas kuşandı giydi libaslarını	Nesîmî	-	-	Nutuk	313
379	Ol benem kim cecdi pâkimdir çerâğî enbiyâ	Hâlî	-	-	Nutuk	314
380	Her neye kim bakar isen onda sen Allahı gör	Nesîmî	-	-	Nutuk	314
381	Her neye baksa gözün bil sırrı Sübân andadır	Niyâzi Mısıfî	-	-	Nutuk	314
382	Yâ ilâhî dil senin bu dilimdeki sevdâ senin	Sezâyî	-	-	Nutuk	315
383	Vücudun mahv eden buldu safâyı vaslı cânâm	Sezâyî	-	-	Nutuk	316
384	Razıyam her ne ederse bana selvî semenim	Şem'î	-	-	Gazel	316
385	Kapında elleri bağı esirim yâ Rasûlallah	-	-	-	Kıt'a	316
386	Kabûlu dergâhın makbûlü Rabdir yâ Rasûlallâh	Neccarzade Rızâ	-	-	Na't	317
387	Yâ enbiyâallahî'l mu'azzamîn	Bedreddin Efendi	-	-	Münâcât	317
388	Yâ Rasûlallah cemâlin kul hu vallâhu ehad	Zekâî	-	-	Kıt'a	318
389	Âşıkî bîçârenin derdine dermândır 'Alî	Vahib Ümmî	-	-	Medhiyye	319
390	Mürteza (...) şebr hem 'Ali zeyne'l 'ibâd	Rûhî Baba	-	-	Kıt'a	319
391	Bihamdillah senâ guyum elimde defterim vardır	Vîrânî Baba	-	-	-	320
392	Nakş eder nevkî 'alevle kalbi sûzânım 'Alî	İzzet (Keçecizâde)	-	-	Muhamm es	321
393	Bunca isyân ile ben subhâna mı yalvarayım	Fatih Sultan Mehmed	-	-	Münâcât	322
394	Acep hayran oldum 'aşka uyalıdan	Ümmî Sinan	-	-	-	323
395	Cem' olup geldi havâriç Kerbela meydanına	Cemâlî	-	-	Mersiyye	323
396	Bir güli ruhsârün ey dil olmuş efgendesi	Bosnevî	-	-	-	325
397	Dil binâyı kibriyâdır yıkma kalbin kimsenin	Nesîmî	-	-	Nutuk	326
398	Şamiyan ben nûri çeşmi Mustafayım öldürün	İmam Hüseyin	-	-	Hitabe	327
399	Cenâbî şâhî ve âlâya arzımdır emelim	Azerî	-	-	Nutuk	329
400	Cemâlin nûruna nisbet güneş bir nûri bir ferdîr	Sezâyî	-	-	Nutuk	329

